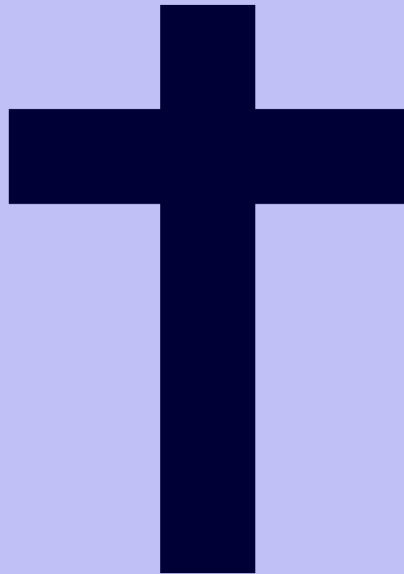

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfida Dziratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	53
Lukwa	87
Yuhwana	139
Slna gwal ghunay	176
La Ruma	224
1 Kwarent	247
2 Kwarent	268
Galat	282
Afesus	290
Filip	299
Kwalus	305
1 Tesalunik	310
2 Tesalunik	315
1 Timote	318
2 Timote	324
Titus	329
Filimunj	332
Hebru	334
Yakubu	352
1 Piyer	358
2 Piyer	365
1 Yuhwana	369
2 Yuhwana	375
3 Yuhwana	376
Yuda	377
Suna Yuhwana	379

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidziha Yesu

Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara tan ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma tan,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasun, Nasun ta yata Salmun, ⁵ Salmun ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumun (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumun ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uziyas, ⁹ Uziyas ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amun, Amun ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta han ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Matan, Matan ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka zo'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hga lu ka Kristi*.

¹⁷ Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanpdə fwaɗ da mida.

Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanpdə fwaɗ da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanpdə fwaɗ da mida.

Yakwa Yesu

Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta han ta vgha, ka zlghanavata Sulkum nda ghuɓa ta hudi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanja midzani Yusufu ya ná, nərma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zlan ka ta kla Mari na nzakway ka markwa ghuni. Tsa hudi zlghaf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɓa ta zlghana-vata. ²¹ Zwanja zgun dza'a tsi yata, na tsanafta gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanafta mnduhani ma dmakuha tan,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga na dzanaghatá ghanja skwi ya mnigin Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlghafzlgha daghala makwa ta kul snantá zgun ta hudi, na yatani ta zwanja zgun, na tsanafta hgani ka Emanuwel,» manda mnaykazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu† ka'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snata tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klafta tsi ta Mari na nzakway ka markwa tan. ²⁵ Walan a Yusufu ta ksantá tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zla tsi ta ksanta. Ka tsanafta tsi ta hga tsa zwan ya ka Yesu.

2

Sli'agaftha gwal ma mndara luwa da vla glaku na Yesu

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi ka'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu ka'a ya. ‡ **1:23** Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yata lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'afta gwal nda sna ta skwi ta ghaja tekwaṣṣa daga ma mndara luwa ka safi da luwa Uṣṣalima. ² Ka dawanta hana: «Ga tsa zwan yaga lu ka lfiḍ Mghama la Yahuda ya na? Nda nḡa nḡi ta tekwaṣṣani ta zlagapta daga ma mndara luwa kaḷ nḡi ka safi da tsalbu ta kamani.»

³ Sanaṭa mgham Hiridus ta tsa gwaḍa ya, tsiḅak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Uṣṣalima guli. ⁴ Ka tskanata tsi ta inda gwal mali ta ghaja gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha. Ka dawu tsi da hana: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda hana. ⁵ Ka hana nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yata lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda. Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu, kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a nḡa mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgafta mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghaja tekwaṣṣa ya ma kdek ma kdek, ka dawanta tsi da hana: «Yawu zlagapta tsa tekwaṣṣa ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunafta tsi ta hana da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwaḍa ta tsa zwan ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata na dza'a varda i'i guli da tsalbu ta kamani,» ka'a.

⁹ Kḍakwa tan ta snamta tsa gwaḍa mgham ya, ka sli'afta hana ka dza'a. Ka nḡaglanṭa hana ta tsa tekwaṣṣa si nḡan hana daga ma mndara luwa ya kay ta mbaḍa ta kama tan. Bhadaḡatani da tsa vli nda tsa zwan ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nḡhay tan ta sladata tsa tekwaṣṣa ya, ka tuta nḡuḍuḍa tan da rfu katakata. ¹¹ Ka lamā

hana da haga. Ka slanaghatā hana ta tsa zwan ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsalbatā hana ta kama tsa zwan ya, ka vlanṭa hana ta glaku. Ka palanaptā hana ta zlibiha tan, ka mbahatā hana nda dasu, nda urdi na dray nda dra, nda mandaḅaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatā Lazglafta ta hana nda ma suni kazlay: Yahayaha hana da vradaghata nda da Hiridus ka'a. Ka sli'afta hana ka vraghata da luwa tan nda ta sana tvi.

Kḍikinṭa Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa tan, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslī'a, kla ta na zwan na nda mani ka hwayaghata ka nda hana ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwan na na dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'afta Yusufu, ka hlafta tsi ta i tsa zwan ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzata tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa ka'a maguta na dzanaghatā ghaja gwaḍa mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwanja da,» ka'a ya.

Pslatā zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Ka'a ka Hiridus na, hiḍaku hiḍanagha tsa gwal nda snatā skwi ta ghaja tekwaṣṣa ya. Ka kuzlanafta tsi ta nḡuḍuf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghaja tekwaṣṣa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwaṣṣa ya, kaḷ tsi ka mnay: Lawa pslihatā inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klafta imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta ka'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatā ghaja gwaḍa ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa: ¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama. Ta snaku lili nda naḍa ghana. Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta lḅanatā nḡuḍuf wu kabga rwurwa hanaṢ,» ka'a.

* 2:4 Kristi na: Tsaya Mgham tḡanagha Lazglafta ta wi. † 2:6 Nḡa ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

‡ 2:15 Nḡa ta Huseya 11:1. § 2:18 Nḡa ta Irmiya 31:15.

Sli'aftha ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka læglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslia, ka kla ka ta na zwan na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwan na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'afthá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snantani kazlay: Zwanja Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zlənaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnanaŋta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mana la anabiha, ka həŋ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həŋ.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa:

² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa: «Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa: «Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*» ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ŋalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá ɓanava huta misti. Hi'i nda zuɗuma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'aftha ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeŋ, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá tsi ta batem ta həŋ ma ghwa Zurdeŋ.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ŋa maganaftani ta batem ta həŋ ná, ka'a nda həŋ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa ɓasatá ŋudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a maraŋtá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ŋni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviŋlava Lazglafta ta mbədanaftá na palaha na ŋa nzakwa taŋ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha ŋa ratsiŋta nda slrəŋ nda slrəŋ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ŋa maraŋtá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ŋani glaku ka ŋa da. Slaghu a yu dər ŋa hlaptá ɓaɓah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ŋa vihaptá hyani, ŋa dganatá sabatbat nda hənzila hya ŋa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ŋa driŋtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'afthá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeŋ slanaghatá Yuhwana ŋa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaŋ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kɗakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaŋ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərɓu' ta ghəŋani. ¹⁷ «Nanana zwanja da ya dɗu

* 3:3 Ngha ta Isaya 40:3.

yu, ya ta zđigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwad mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavafta həŋ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: "nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†"» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuḃa. Ka kladaftá tsi ta bḃma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, vza-davza ta vgha ta hadik. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: "dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ɲa tsu'aftá kagha ma dzva taŋ ɲa kwala səla gha da grunṭá pala‡,"» ka'a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: "Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə'a,"» ka'a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bḃma sana ghwa nda slra, ka maranata za mgham ma ghəŋa hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Ka tsəlḃa tsəlḃa ka ma ghuva ḃa ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taŋ demdem,» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. "Na Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsiŋ*,» ka lu vindafta

ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanṭá həŋ ta skwa zay.

Zlrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanṭa Yesu kazlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantsa ya magata tsi ɲa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana ḃla ghwa Zurden, nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadak. Lanagha la tsuwadak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta həŋ†,» ka'a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwada, ka'a mantsa: «Mbədānafwa mbəḃa ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafṭa Yesu ta tanṭaŋa duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka ngħanṭá tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wḃa kadəŋa taŋ həŋ da drəf ɲa tuma klipi kabga tuma klipi slna taŋ. ¹⁹ «Mbaḃwa mista ḃa ɲa naghunafta ḃa ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ Ka gi zlanavatá həŋ ta kadəŋha taŋ ka laghu mistani.

* **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ **4:6** Ngha ta Zabura 91:11-12. § **4:7** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * **4:10** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † **4:16** Ngha ta Isaya 8:23—9:1

²¹ Mbaɗapta tanj dau', ka ng-hanɗá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tanj Zebedi ma kwambalu ta paya kaɗəŋa tanj. Ka hgaftá Yesu ta hən. ²² Ka zlanavatá hən ta tsa kwambala tanj ya nda da tanj tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbam-bayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda haɗika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda ɗanwaha tanj, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwaɗa wɗiɗ ta ghəŋa Yesu ta inda haɗika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal ɗanwa, nda gwal ta ŋra ɗanwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla tanj. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵ Ka sli'i ɗəmgə mistani, gwal ta sli'afɗa ta haɗika Galili, nda gwal ta sli'afɗa ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta haɗika Zudiya, nda gwal nda ta sana ɓla ghwa Zurdeŋ.

5

*Vərɗa zɗaku sura 5 ka labə ta 7
Luk 6:20-23*

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghata ɗəmgə da tsi, ka sli'afɗá tsi ka lafi ta kuɗunjur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwal-hani tavatani. ² Ka zɗraftá tsi ta tagha skwi ŋa tanj, ka'a mantsa:

³ «Rfu da gwal nda sna ta pɗa tanj ma Sulkum, kabga ŋa tanj ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a lɓana lɓa Lazglafta ta ŋuɗufa tanj.

⁵ Rfu da gwal leɓtekwa ghəŋa tanj, kabga dza'a vɗanɗa Lazglafta ta haɗik ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta hən.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga

skwi ta kumə Lazglafta ta hən, kabga dza'a baghaku hən.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hiɗahiɗa ta mndu

kabga dza'a taway Lazglafta ta hiɗahiɗa ta hən.

⁸ Rfu da gwal hezle' a ŋuɗufa tanj, kabga dza'a

nganŋnha hən ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zɗaku mataba mnduha, kabga zwana ɗa kuni ka Lazglafta

dza'azlay nda hən.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa tanj ta ghəŋa

magay tanj ta skwi tɗukwa, kabga ŋa tanj ga

mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta

vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwaɗa ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadāh,

kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla

kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri

ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəŋa haɗik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəŋa haɗik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmgɗanafta na? Ta haɗ hayhayani wu, ta ghəŋa pghidiŋta ŋa diŋlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəŋa haɗik. Haɗ luwa ta bafta lu ta ghwá ta ɗifaghuta wa. ¹⁵ Haɗ lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuɓamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwadəkayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadəkakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nganɗa hən ta ŋərma slna ta magə kuni, ŋa zɗəzlvay tanj ta da ghuni ta luwa.»

Ŋɗanafta Yesu ta inda zɗahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərdiŋtá zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdiŋta a yu wu, sa da ŋlanəftá yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had' sana skwi dər ned, dər ndəhed' dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had'kuni dza'a walanťá lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa ŋuduf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walanťa dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. ²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ŋuduf ta zwanjamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanjamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanjamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanjama gha katsi, ²⁴ zlanjzla ta tsa

skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanťá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavanja ka dzrafta kuni ma kdaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanťá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. ²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had' ka dza'a sabi hada kata kdŋŋ a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. ²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta ngahfa nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani. ²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wudidŋta ka di'ŋ. Dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinťsa ka wudidŋta ka di'ŋ, dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw *Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18*

³¹ «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa tan katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” ³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa tan, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walanťa wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta MghamŤ Lazglafta

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17. † 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wađutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hađik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wađu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanafta ka ŋusliŋ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwađa ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka aŋi tsi, aŋi. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwađa ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'iŋ dza'a plamta lu ta sli'iŋ* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwađaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlađa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huđa gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. ⁴² Ka đawanđawa mndu ta skwi da kagha vlanvla gha. Ka laghala mndu da 6la nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwađa ta ghəŋa đva ghuma

Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvudva ta zwanjama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwađva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zđaku ghəŋa taŋ,

nda ya ta ghəŋa gwal zđa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tđukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwađaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəлта na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanjama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snan̄ta Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu† ya.»

6

Tva vla skwi ŋa pđuha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tđukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ŋa pđu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga mađgwirmađgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pđu ya, ma snan̄ dzva zlađa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda đifa. Dza'a plaghempla Da gha Lazglafta ta n̄gha skwi ta magə ka ma đifa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga mađgwirmađgwir zđəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa mađədgga tvi* ŋa n̄ghan̄ta mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta

* 5:38 N̄gha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 N̄gha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 N̄gha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13. * 6:5 N̄gha ta Lukwa 18:10-14.

nisəla tanj. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampła Da gha ta nzakway ta nghay ma difa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda na gwal kul sanja Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kal Lazglafta ka tsu'annafta ka'a ya. ⁸ Ma tagha kuni ta skala tanj, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kuma kuni ma kaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama: «Da nni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghu6a.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kuma ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlanjavla ta skwa zay prak zay nni gita.

¹² Planjavla ta dmakuha nni, manda ya ta plinista nni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlanja ka tawa skwi dza'a dzaghannata. Klapkla ta nni ma dzva halaway, [kabga na gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, na kdekedenj. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata kati, Da ghuni ta nzakway ta luwa na, dza'a plighunispla ta na ghuni guli. ¹⁵ Ama ka had kaghuni ta plinista dmakwa mnduha ta magaghunata wu kati, had Da ghuni dza'a plighunista dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla han ta kuma, kabga na nghay mnduha kazlay: Ta suma han ka'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa han ta nisəla tanj nda tsaya. ¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masammasa ta rdi ma ghanja gha ka payanata ka, mbazin ka

ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka ka'a. Ta ghanja Da gha hada ta nzaku ma difa yeya nda nga. Dza'a plaghampła tsa Da gha nda nga ta skwi ta magə ka ma difa ya. Psawapsa ta mutsafta gadghal da Lazglafta.»

Skwa gadghal ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghala ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zlaghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tska tska ta gadghala ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zlaghata. ²¹ Ma vli hada gadghala gha ya, hada nudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri na, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidi ira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya kati, kighkigh dza'a tdiuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tedi

Luk 16:13

²⁴ «Had mndu dza'a laviŋta gwafta ksanata slna ta mghamha his, ta magaymagay na ya, ta magaymagay na ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husanta sani, ta dvuta tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudinja tsi ta sani. Laviŋ a kuni ta gwafta maga slna na Lazglafta, ta magaymagay kuni na tedi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kal yu ka mnaghunata kazlay: Ma tha kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na ka'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta

luwa 6a. Had hən ta sləgu wu, tska a hən ta skwi ta vwah wu, had hən ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zuntá skwi ta hən. Malaghumala a kaghuni piw ka hahən wu ra?

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata hən wu, had hən ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dínakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantša ya ta sudanavata Lazglafta ta lgut dīna ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzaŋta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlghay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul sŋaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tdukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda dāŋwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu
Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray

ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi da nŋha slimbitsa udzu ma ira zwaŋama gha, kul nŋhaŋta kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwaŋama gha «Yaha ka kləgaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a,» wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwirmadgwira gha ya. Tinəl ká ka klintá dughusl ma ira gha karaku, kada nŋhaŋta ka ta vli ŋa kligintá slimbitsa udzu ma ira zwaŋama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghuḅa ŋa kriha, da mbədavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da dīŋlanaptá tsi, ka mbədavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawaŋta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbaŋta, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlaŋtá zwaŋani dawaŋər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawaŋ tsa zwaŋ ya, ka klaftani ta nahadik ka vlaŋta na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ŋərma skwiha ka vlaŋtá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul sŋaŋta klaftá skwiha dīnadīna, ka vlaŋtá gwal ta dawaŋta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahən, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tviha his
Luk 13:24

† 6:29 Nŋha ta 1 Mghamha 10. * 7:12 Nŋha ta la Ruma. 13:8-10.

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwaḍaka anabiha
Luk 6:43-44

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'anta da taba ghuni manda tuwak, ama ma ɲudufa taŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna taŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta ɗagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta ɗagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zɗa ná, zɗa yakwani. Ala, ka zɗa a fu ná, zɗa a yakwani guli wa. ¹⁸ Haɗ fu zɗa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zɗaku wa. Manda tsaya guli ná, haɗ fu kul zɗaku ta yaftá yakwa fu zɗa guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zɗaku yakwani, ta tsinɗa lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vərɗa duhwalha Yesu
Luk 13:25-27

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! kə'a a dza'a lami da ga mghama ɗa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da ɗa ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay ɲa ɗa baɗu tsa kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! Aŋni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta ghazla ghwaḍaka sulkum nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ baŋluwa na: "Ta walaŋ a yu ta sɲaŋtá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwaḍaka skwiha†.»

Həgha his
Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, ɗər wati ma mndu ta sɲaŋtá na gwaɗa ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana

mndu nda hiɗa ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaɗ ta kutumba lu. ²⁶ Ɗər wati ma mndu ta sɲaŋtá na gwaɗa ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga, ka saf falak guk grunɗa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgít

²⁸ Manda kɗiŋta Yesu ta mna tsa gwaɗaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgít ma tsa ɲani tagha skwi ya, nza a manda tsa ɲa gwal tagha zlahu ɲa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rɗa mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata ɗəmgá mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rɗa mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama ɗa, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksanta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnanaŋtá mndu! La ka dza'a ka da maranaŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada sɲaŋta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafar-nahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, wa'a kwalva ɗa ta hani mint-gha gəzəmbla' a ta ghuya ɗaŋwa

† 7:23 Ngha ta Zabura 6:9. * 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23.

katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanaftha,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabasa gwada te' ma wa gha na, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli na, mista maliha nziŋta yu, mamu sludziha mista i'i guli. "Ka la!" ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka "saghasa!" ka yu nda sani, gi saghani. Ka "maga ta ya!" ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndermimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, der mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mnderga zlghay nda nudufa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata na, nda ndgha gwal zlghay nda nuduf mnderga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndera luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal ma dza'a nzakway ka zwana za hoga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta hən ka pghidinŋa da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpada sli'in,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantse: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbafta tsa kwalvani ya.

Mbanaftha Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'afta Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta basa nudidar. ¹⁵ Ka ksanŋa tsi ta dzvu, ka mbafta tsi da tsa nudidar ya. Ka sli'afta tsi ka maganata skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hlaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazliginŋa tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftha tsi ta inda gwal kul

dughwanaku. ¹⁷ Mantse ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá dənŋa mu,

ka mbambamaftha ma kwala mu kul dughwanaku‡ ka'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta danga ta wanafta na, «mbadma ta a blu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantse: «Maloma da! Ta dza'a mista gha yu der dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantse: «Gəhanha na, mamu ghurumha taŋ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taŋ. Ama Zwanə mndu na, had der vli ŋa fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantse: «Mghama da! Zlihaŋla ka dza'a yu da padamtá da da karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantse: «Mbadma kagha mista da! Zlanŋla ta gwal nda rwa ka pada hən ta mbliha taŋ,» ka'a.

Lbanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'afta Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata ndəru hən ta drəf, ka sli'avafta mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanuta hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'afta duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka hən nda tsi mantse: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka hən. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantse: «Nu ta kəl kuni ka zlən. Kay! Nda hta zlghay nda nudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'afta tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli tbekw. ²⁷ Ka ndermim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snəŋ der falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka hən.

† 8:11 Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dədakwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4. § 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

*Mbanafta Yesu ta sana mnduha his
nda ghwadaka sulkum ma həŋ*

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bhadapta taŋ ta tsa sana 6la drəfta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha həŋ da guyay. Ta zləŋay lu ta həŋ katakata, laviŋ a mndu ta walaŋta labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə həŋ ta lawlaw. Ka həŋ mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwaŋa Lazglafta? Sagha da ghuyaŋnaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həŋ.

³⁰ Tsaw manda a nda həŋ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka həŋ. ³² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amtá da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgħa ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá həŋ mida.

³³ Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha həŋ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanŋa taŋ ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda tsi.

9

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda
rwa səlani*

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka 6hadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativinŋ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlghay nda ŋudufa taŋ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! Njawaŋa għa, nda pla dmakwa għa!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagħa zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa taŋ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka həŋ. ⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həŋ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa għa kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afsli'a għa ka mbadaka ta mbada kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plinŋtá dmakwa mnduha ta na ghəŋa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afsli'a għa, kla ta kativinŋa għa ka dza'a ka dzagħa għa,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afsli'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta vlanŋtá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

*Hgħafta Yesu ta Mata ŋa dza'a mis-
tani*

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluŋtá tsa vli ya, ka nghanŋtá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbadá mista da!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. ¹¹ Nghanŋa la Farisa ta tsa zay taŋ ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

¹² Slrew lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa

* **8:30** Ngha ta Markus 5:11. * **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2.

tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda riniš a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanta da Yesu, ka həŋ mantša: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Dza'a laviŋlava gwal ha- gaŋ lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá həŋ ta zwaŋa midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həŋ ta suma.

¹⁶ «Had' mndu ta tsa'atá lfida lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantša tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdukwinta tsa halatani ya. ¹⁷ Had' lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantša tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl həŋ his his ka nzata dina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwaŋa makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantša, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantša: «Ta nzdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəŋani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanpdə his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəŋani na:

«Dər wa lgutani yeya ksaŋ yu tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbədavatá Yesu, ka nghanavatá tsi. Ka'a nda tsi mantša: «Ŋavaŋa gha makwa da! Zlgħay nda ŋudufa gha ta mbağhafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka bhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantša: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuḡbasu həŋ. ²⁵ Manda mbiginṭa lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafṭá tsi ta tsa zwaŋa makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdiḡ ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwaŋa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni!» ka həŋ.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha həŋ slanaghata. Ka Yesu nda həŋ mantša: «Grafga kuni kazlay: Dza'a laviŋlava yu ta mbağhunafta kə'a ra?» ka'a nda həŋ. «Aŋi Mghama da,» ka həŋ nda tsi. ²⁹ Ka kasaŋtá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlgħafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda həŋ. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdanḡa nda həŋ. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu həŋ da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəd' hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsinṭ ghwadaka sulkum ka rgha. ³³ Ka ghzliginṭá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zlaftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsəlenṭ. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka

dəmgə ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwaḍaka sulkum ta vlanṭá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwaḍaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ɲa taɲ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmgə

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfida Gwaḍa ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda daɲwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. ³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmgə ná, ka ksanṭá tsi ka hidahida, kabga nda hərfə həɲ, ta haḍ mbraku ma həɲ wu, nda nza həɲ manda tuwakha kul haḍ mndu ɲa nghay†. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ɲa tskay ta vwah, slaghu a gwal ɲa tskay wa. ³⁸ Ndəḅawa ndəḅa ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ɲa tskanata skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanpḍə his Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanpḍə his. Ka valanṭá tsi ta mbrakwa ghazla ghwaḍaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda daɲwaha, nda ya ma inda daɲwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta həɲ. ² Wya hga tsa gwal ghwanpḍə his ya: Tanṭanani, Simuɲ ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanə Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanə Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simuɲ mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafṭa Yesu ta duhwalhani ghwanpḍə his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanpḍə his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda həɲ ma kḍaku tsi ka ghuna həɲ

mantša: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahəɲ ná, nda nza həɲ manda tuwak nda zada. ⁷ Lawa ka mna kuni ɲa taɲ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rḍa mndu, ka ghazliṭa kuni ta ghwaḍaka sulkumha. Zlgħaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsedi, dər skwi ɲa da manaka tsedi ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá ḅaḅah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanə luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ɲa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afta ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, «ka nza zdakwa Lazglafta nda kaghuni†,» ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ɲa tsu'a zdaku katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya ta ghəɲa taɲ. Ala, ka fa a vgha taɲ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiṭa kuni ta rgitit ta səla ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, baḍu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəɲa mnduha ná, ta dərdər ɲa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ɲa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

* **9:34** Ngha ta 12:24. † **9:36** Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17. * **10:10** Ngha ta 1 La Kwareɲt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zdaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha həɲ da mndu.

16 «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hida manda nahadik, manda ghərbu' kul had gwada ta ghəjani ya ka kuni da nzata guli. 17 Dasuwa ka kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həj ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa tan. 18 Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma nūmna nda ya ta kəma mghamha. Na nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma tan, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. 19 Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladağhata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi na mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya na gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. 20 Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya na, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

21 «Zwanjamani dza'a vlatá zwanjamani na dzata. Dani dza'a vlatá zwanjani na dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana tan ta dadaha tan, na vlatá həj na pslata. 22 Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha ta ghəja gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kdanakta na, dza'a mbaku. 23 Ka ta giri lu na ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kɗaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila na, dza'a vragaghavra Zwanja mndu.

24 «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi nani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa. 25 Lavinlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinlava kwalva ta nzakway ka guram nda danahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danahəga ya ní, kighkigh ka lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəj ta Yesu
Luk 12:2-7

26 «Yaha kuni da zləja həj. Had skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. 27 Skwi mnaghuna yu ma grum ya na, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləmən ma sləmən ya guli na, gugudawa guguda ta wa lilwa. 28 Ma zləj kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadənatá† slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya na zləjay katək. 29 Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaɓu ra? Kulam nda tsa na, had ya dər tur-tuk ma həj dza'a zadəvaghuta kul dʋaftá Da ghuni wa. 30 Nduk nda swidi ma ghəja ghuni tani na, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. 31 Yaha kuni da zləj, mal kaghuni sgitan ka ndəghata tiytiha.

32 «Tsaya tama, ka na Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi na, i'i guli na, na da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa. 33 Ala, ka na Yesu aŠ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli na, i'i guli na, na da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

Zɗaku a klagagha Yesu wa
Luk 12:51-53, 14:26-27

34 «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zɗaku klagagha i'i da ghəja hadik kə'a. Kafay klagagha yu. 35 Saghasa yu da dganatá i zwan nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. 36 Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəj manda na Yesu

37 «Ka malaghumala dʋafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i na, ta nza a tsa mndu ya ka na da wa. Ka malaghumala dʋafta mndu ta zwanjani ka makwani a tsi ka i'i na, ta nza a tsa mndu ya ka na da guli wa. 38 Ka kla a mndu ta udza zləjayni ka dza'a mista da wu na, ta nza a tsa

† 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12. § 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12. * 10:36 Ta ghəja aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

mndu ya ka ɲa ɗa wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa ɗa yu ka mndu katsi ná, dza'a zadɪɲzadɪ tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadɪɲtá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'aftsi
Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tɗukwa, kabga nzakwani ka mndu tɗukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa mndu tɗukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləɲləɲa yeya tsi ɲa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala ɗa ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta wa.»

11

Ghunaftha Yuhwana ta mnduha
Luk 7:18-35

¹ Manda kɗakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ɲa tsa duhwalhani ghwanɲɗə his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa haɗik ya ɲa tagha skwiha, nda ya ɲa mna Lfida Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka sɲaɲtá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slɲaha ta magə tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da ɗawaɲta da Yesu kazlay: Kaga Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a. ⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya sɲaɲ kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵ Nda nghan gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa

səla taɲ. Nda mbamba gwal si nda rɗa mndu ta həɲ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləmən. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pɗu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgħaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəɲa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ɲa dəɲga ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghan ma mtak na? Gagadak ta vyə falak rki laghu kuni da nghan na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghan ɓa? Mndu ta suɗavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta suɗavatá lgut nda bla nda bla ta həɲ ná, ma həga ga mghamha həɲ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghan tama? Anabi rki laghu kuni da nghan? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəɲani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda ɗa ka kaga ɲa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, haɗ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həɲ ta gwada ta ghəɲa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta sɲaɲta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləmənə sɲay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá

* **11:5** Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1. † **11:10** Ngha ta Malatsi 3:1.

vgha zwani ta luma ta tsgha lwi na graha tanj ¹⁷ kazlay: Vyanafha nni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha nni ta laha ta nãda ghənj, tawa a kuni wu kə'a ya hənj. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghənjani!" ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanja mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka hənj nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgħaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəməmhani mida, kabga kwalaghuta tanj ta mbədanafťá nzakwa tanj. Ka'a mantsa: ²¹ «Danja na gha luwa Kwarizin! Danja na gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəməmə magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Sidun lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanafťá hənj ta nzakwa tanj ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha† wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghənja mnduha ná, ta dərdər na luwa Tir nda luwa Sidun dza'a nzakwa tsi ka na ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəməmə maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita na Š. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghənja mnduha ná, ta dərdər na luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka na gha kə'a.»

† **11:21** Kwarizin, Betsayda, Tir, Sidun; Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekeyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwarent 1:17-29. * **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghənja tanj, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwanj wa, ba Da yeya nda sna. Had sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwanj yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwanj ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu na mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghənja sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanafťá maya ta duhwalhani. Ka 6ala'atá hənj ta ghənja alkama* na dghaday. ² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə hənj ya ná, ka hənj nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha 6a! Wa'a hənj ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka hənj nda tsi. ³ Ka Yesu nda hənj mantsa: «Ta dzanaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə hənj da

həga Lazglafta ka zuta həŋ ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Had sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ŋa Lazglafta† yeya ta zay. ⁵ Ari ta dzaŋaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluŋzla gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə həŋ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta həŋ ka dmakuš wu kə'a na? ⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəŋa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga həŋ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa taŋ ya wa. ⁸ Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ŋa mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka həŋ nda tsi ŋa mutsaftá rutsak tida. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dədəghatá kđakwa tuwakani turtuk-tuk da gudzuwruŋ bađu sabat, dza'a kwal kul kligiŋtá tsa tuwakani ya na? ¹² Malaghumala a mndu ka tuwakra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zdaku bađu sabat wa,» ka'a. ¹³ Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tdap dzva gha,» ka'a. Ka tdaptá tsi, gi yəmad vravafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴ Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dZRaku ŋa zba tvi ŋa zadŋntá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

† **12:4** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. 6:6, nda Mata 9:13. † **12:21** Ngha ta Isaya 42:1-4.

¹⁵ Tsatsafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmgə guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma dāŋwa. ¹⁶ Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka ndāŋda kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. ¹⁷ Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

¹⁸ Wya kwalva da ya zbap yu, ya dVU yu, ya ta zdigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

¹⁹ Zbəta a ta zlərdawi wa. Dzəta a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a sŋaŋta ta gugudaku ta pazlala wa.

²⁰ Had dza'a kđagliŋtá ɔlanaptá sulum nda ghada ŋatani wa. Had dza'a kđiŋta mtəgliŋtá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlaŋtani ta za ghwa ta skwi tđukwa.

²¹ Na fafta mndəra mnduha ta ghəŋa taŋ ta hgani† kə'a ya.

Ghziŋta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiŋta, ka tsinta ka rgha guli. Ka mbanaftá tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwada tsəlen, ka nghanťa tsi ta vli tsidiť guli. ²³ «Zlah zwaŋa Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndərmimay.

²⁴ Na sŋaŋta la Farisa ta tsa skwi ya, ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa halaway† ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka həŋ.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ta lmuvuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata

§ **12:5** Ngha ta Mbsak 28:9-10. * **12:7** Huseya † **12:24** Ngha ta 10:25.

a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmu-vustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma hēga turtuk a tsi guli ta lmu ná, hađ ya dza'a sladglata ma hēn guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vērda hahēn dza'a tsaghunatá gumaní. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, 6havaghuna6ha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a lavinťá lami da hēga ga mndu nda mbra ka hlugudunťá huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kēl tsi ka hlugudunťá huzlani.

³⁰ «Mndu kul hađ mista da ná, ghuma da tsa mndu ya. Mndu kul hađ ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidinťá na tsa mndu ya ta kwizay.

³¹ Tsaya ta kēl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gē mndu, nda rutsak ya ta pghē tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hēn. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghu6a ná, hađ lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwanja mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghu6a ná, hađ lu dza'a walańťá plinistá dmakwani, dēr ta na zamana na, dēr ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zďa ya fu ya, ka lu ná, zďa yakwani. Ka si zďa a ya fu ya wu, ka lu ná, zďa a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndēra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi đina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndēghatá skwi ma nđuđufa mndu ta

mniginťa wubisima mndu. ³⁵ Nērma mndu ná, ma tsa nērma skwiha ma nđuđufani ya ta kligista tsi ta skwi đina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma nđuđufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa tań dza'a mnēginťa mnduha bađu guma ta inda njaslu ya brēfēgin hēn. ³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka na kwala dmakwa gha kul hađ tsi, ka na nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu na gwal ta đawa mazəmzəm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu na mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantša: «Mghama đa, ta kumay nni ta magata gha ta mazəmzəm na grafta nni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kē'a,» ka hēn.

³⁹ Ka Yesu nda hēn mantša: «Gh-wadək mnduha ta na fitik na. Hađ hēn ta zlēna Lazglafta wa. Ta đawa mazəmzəm hēn. Hađ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hēn, ka tsa na anabi Yunusa ya a tsi wa.

⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkēn nda rvidik hkēn ma huđa mghama klipiš ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwanja mndu ta vaghu hkēn nda rvidik hkēn ma hađik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hēn ta gwada anabi Yunusa*, ka mbēđanaftá hēn ta nzakwa tań. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay dza'a tsē Lazglafta ta guma ta ghēna mnduha, «na ghuni dmaku,» ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay na mnduha ta na fitik na.

⁴² Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ín nda ga sudť, ka lagha da sna đifla Salumun. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumun nda đifil. Bađu tsay dza'a tsē Lazglafta ta guma ta ghēna mnduha, «na ghuni dmaku,» ka tsa marakw

ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabisa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, na dza'ani da ra vli tuhwayan tuhwayana ka zba vli na mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli na mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ «ka vra yu da tsa hëga da sabë yu mida ya gra,» ka'a dza'azlay, na sli'aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dina katsi, ⁴⁵ yawa da! kə'a dza'azlay na vraghutani, na hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfəŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi. Na lama tan da tsa hëga ya ka nzamta mida. Mantša tama, dza'a nzakway ɓadzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani tanjan. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

Vərdaka mnduha Yesu

Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmgə ná, ka ɓhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá hən ma bli, ka zbə hən ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantša: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay nani ya mantša: «I wa i ma da nda zwanama da na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadaptá tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantša: «Wana i ma da nda zwanama da. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kuman Da da ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama da, nda mukuma da, nda ma da,» ka'a.

13

Gwada ta wutsa hulfa

Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Bađu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma hëga* ka laghwi nzata ta wa drəf.

² Ka tskadaghatá dəmgə nərɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka

laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha na tan ka mahdihdi, ka'a mantša: «Mbađa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəŋ ka zwan dze'dze', ɓərzləzla ghəŋa sanlaha, selesa ghəŋa sanlaha, midida ghəŋa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantša: «Mndu nda sləmənə snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka hən mantša: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada na tan ka mahdihdi katak na?» ka hən. ¹¹ Ka Yesu nda hən mantša: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snanťá vərda difatá ga mghama Lazglafta, ama vlan a lu ta hahən wa. ¹² Na mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, na sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi na tan, kabga dər nghanha hən, nghanha a hən wa. Dər snanha hən nda sləmənə tan katak, sna a hən wu, graf a hən guli wa†.

¹⁴ «Ta ghəŋa tan dədafta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya† kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləmənə ghuni,

grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghanha kuni nda ira ghuni,

* 13:1 Nghanha ta Markus 3:1. † 13:13 Nghanha ta Markus 4:12. ‡ 13:14 Nghanha ta Isaya 6:9-10.

nghan̄ta a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Tə̄nju tən̄ja ghən̄ja na mnduha na. Də̄rzlaf də̄rzla hən̄ ta sləmən̄ja tan̄, hafha hən̄ ta ira tan̄, kabga va a hən̄ ta nghan̄ta wa, yaha hən̄ da snan̄ta nda sləmən̄ja tan̄, yaha hən̄ da grafta ma ɲudufa tan̄, yaha hən̄ da mbədanaftá nzakwa tan̄, da mbanaftá yu ta hən̄§.

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghən̄ja kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləmən̄ja ghuni ta sləmən̄. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndə̄gha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa tan̄ si ta dvan̄ta nghan̄tá na skwi nghan̄ kaghuni na, lay ngha a hən̄ wa. Si ta kumay hən̄ ta snan̄tá na skwi snan̄ kaghuni ná, sew sna* a hən̄ wa,» kə'a ya.

Klatá ghən̄ja tsa gwada ta wutsa hulfaya

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghən̄ja gwada ta ghən̄ja tsa mndu ta wutsa hulfaya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfata tida ya ná, gwal ta snan̄tá gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta hən̄ ya, hən̄. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá hən̄ ta tsa skwi wutsam lu ma ɲudufa tan̄ ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfata tida ya ná, tsaya mndu ta snan̄tá gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, hađ slrən̄ mistani wu, nzdava a wa. Ka gi grun̄gra ghuya dan̄wa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfata mida ya guli ná, tsaya gwal ta snan̄tá gwada Lazglafta, ka laghu hən̄ da ndana skwiha ma ghən̄ja hađik, nda skwa gadghəl, ka raghwanaftá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma hən̄, ka nin̄tá hən̄ ka ksuban̄. ²³ Tsa gənək rkaf hulfata tida ya guli ná, tsaya gwal ta snan̄tá gwada Lazglafta ka snatá hən̄, ka magaftá hən̄: Ghə̄rmbə̄ts ghə̄rmbə̄ts sanlaha, salala sanlaha, midida sanlaha.»

Ghwadaka kuzun̄

²⁴ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərda hulfata hya ma vwahani. ²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda dyafta tsa hulfata ya ka pghaftá ghən̄, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa dan̄jahə̄ga ya mnay ɲani, ka hən̄ mantsa: "Mghama da! vərda hulfata a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə̄ ndiga rira dida na?" ka hən̄. ²⁸ Ka'a nda hən̄ mantsa: "Ghuma da ta magatá tsa," ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantsa: "Ta d̄vay ka ka dza'a ɲni rə̄tin̄ta rki na?" ka hən̄. Ka'a nda hən̄ mantsa: ²⁹ "Zlan̄wazla, ma lə̄ kuni da rə̄tay, yaha kuni da gađin̄ta nda vərda hya. ³⁰ Zlan̄wa hən̄ ka glakwa hən̄ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika tsokay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ɲa drin̄ta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidim̄ta kuni da guvura da, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,"» ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi kay guli mantsa: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndə̄rzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka d̄yaf d̄ya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfata nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ɲa sli'adaghata d̄yakha da baba hə̄ga tan̄ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laḅanamta ma kuratá darama hupu hkən̄ ɲa ɲlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ɲa mniginɲá skwi nda dɪfa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dɛmga. Had sana skwi mnanan tsi ta hɛɲ kul had ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghɛɲa gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda hɛɲ.

Dza'a mniginmna yu ta skwiha nda dɪfa daga ka ya wu zɪraftá ghɛɲa hadik† kə'a ya».

Klatá ghɛɲa gwada ta ghwadaka kuzun

³⁶ Mbadá Yesu ka zɪɲtá dɛmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da hɛga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka hɛɲ nda tsi mantasa: «Pɪlanɲap pɪla ta klatá ghɛɲa tsa mahdihdi ta ghɛɲa rira ya,» ka hɛɲ. ³⁷ Ka'a nda hɛɲ mantasa: «Tsa mndu ta slɛgamtá vɛrdá hulfa hya ya ná, Zwanɲa mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghɛɲa hadik tsa. Vɛrdá hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta slɛgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kɔakwa ghɛɲa hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaptá rira ɲa drɪnta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nza-kwa tsi badu kɔavakta ghɛɲa hadik guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwanɲa mndu ta duhwalhani ɲa talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, ɲa hɪɲtá hɛɲ di'ɪɲ nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá hɛɲ da duda vu. ɲa wahay tan ta wahu, ka hpada sli'ɪɲa† tan hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tɔukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahɛɲ ma ga mghama DaŒ tan. Ka mamu mndu nda slɛmɛɲa snay, ka sna tsi.»

Gadghɛɪ ma dɪfa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghɛɪ ta dɪfa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka dɪfglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawɪntá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawɪntá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadɛɲ

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadɛɲ ta wudadata lu da drɛf ɲa tumagaftani ta inda mndɛrga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndɛghafta tsa kadɛɲ ya, ɲa tdagafta ta wa sgam. Tahula tsa, ɲa nzata ka dagaptá ya dɪnadina, ka pghamta ma tughuba, ɲa pghɪnta ghwadakhani. ⁴⁹ Mantasa ya dza'a nzakwa tsi ma kɔakwa ghɛɲa hadik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta ɲa galapta tan ta ghwadaka mnduha mataba tɔukwani, ⁵⁰ ɲa pghaghata tan ta hɛɲ da duda vu, ɲa wahay tan ta wahu ka hpada sli'ɪɲa* tan hada.»

Lfida gadghɛɪ nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantasa: «Lamla inda tsa skwiha ya da slɛmɛɲa ghuni rki na?» ka'a nda hɛɲ. «Ani!» ka hɛɲ zɪghanafta wani. ⁵² Ka'a nda hɛɲ guli mantasa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danahɛga ta mutsa skwa gadghɛɪlani ma skwiha ka lfɪd ka lfɪd, nda ya ma skwiha nda kɔa fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zɪghaftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kɔɪnta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2. ‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16.

ka laghwi. ⁵⁴ Ka 6hadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ɲa mnduha ma həga tagha skwa tan. Ka ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta vlan̄tá mndərga na ma dīfil? Wa ta vlan̄tá mbrakwa maga mndərga na ma mazəmzəm? ⁵⁵ Zwaŋa tsa mndu ta fidi ya a tsi kay ra? Mari a mani† kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuŋ, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlan̄tá na dīfil na, nda na mbraku na tama 6a?» ka həŋ. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həŋ ka zlghafta Yesu. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga§ ga tan yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlan̄vla lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan̄ Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlghaf a mnduha nda ɲuduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka ɲumna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana ka'a. Ka ksaftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəŋa gwada ta Hiridiya markwa zwaŋamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu

da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta ɲuduf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawan̄ ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanaftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiŋtsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlan̄ta kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghatá ghəŋa Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlan̄tá tsa zwaŋa makwa ya, ka klan̄tá tsi ta mani. ¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi mnanatá Yesu.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snan̄ta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ɲa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka snin̄tá dəmga, ka sli'aftá həŋ nda səla ka laghwi da zbin̄ta. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksantá həŋ ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vrin̄vra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ɲa zay tan,» ka həŋ. ¹⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zban̄ a hahəŋ ta sli'i wa, vlan̄wavla kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi. ¹⁸ «Hligidighawa hla,» ka'a.

† 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzun,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valantá duhwalhani na dgay na dǝmga. ²⁰ Ka zǝ inda mnduha. Ka babaghutá hǝn. Ka tsakaftá lu ta padakwani† ma vǝl zay tan ka ghwanak ghwanpdǝ his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay hǝn ta dǝmbu' hutaf, mbǝda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbada ta drǝf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu na dza'a ta sana ǝlu, ta nzaghutá tsatsi na vrintá tsa dǝmga ya. ²³ Manda vrintani ta hǝn, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwa na maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drǝf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura sǝrdǝk tama, ka sli'aftá Yesu ka mbada ta drǝf ka dza'a tvǝ duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbadani ta drǝf ná, ka ksafá zǝn ta hǝn. «Aya halalay!» ka hǝn ka wahu nda zǝn nda zǝn. ²⁷ Gi ka Yesu nda hǝn mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zǝn kuni ta zǝn!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghǝna na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabǝ Piyer ma kwambalu, ka mbada ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksafá zǝn. Gi sǝlikw zǝraftani ta dǝdaku da huda imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapta Yesu ta dzvu ka nanata. «Nda hta zǝghay nda nǝdǝfa gha, kabgawu kǝl ka ka dga ghǝn na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá hǝn ka lami

da kwambalu, ka lǝata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vǝrdǝ Zwanǝ Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsǝlǝu ma ghuva Yesu.

Mbambanafa Yesu ta gwal kul dǝghwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta tan ta drǝf, ka ǝhadaghata hǝn ta hadika Genazaret. ³⁵ Tsǝmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá hǝn ta lwi da inda luwaha ta wanaftá hǝn. Ka hlǝganaghatá lu ta inda gwal kul dǝghwanaku. ³⁶ Ka ndǝbǝ hǝn ta dzvu da tsi: «Zlanǝnzla ta tvi ta hǝn ka ksanta hǝn ta wa lguta gha kwenkwen,» ka hǝn nda tsi. Inda tsa gwal ta kasanta ya, ka mbambaftá hǝn.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza tan

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu na mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka hǝn mantsa: ² «Kabgawu ta kǝl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzǝ, kul had hǝn ta mbazintá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka hǝn nda tsi. ³ Ka'a nda hǝn mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna na ghuni na ghuni na?» ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku na i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «“Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama kǝ kaghuni ta taghay na mnduha na: Lavinlava ka ta mnay na da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi na kataghata mndani ná, tsaw dza'a vǝlantá Lazglafta yu kǝ'a. Nza a tkwe' ka vǝlantá gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantsa ya zadana kuni ta gwada Lazglafta

† **14:20** Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44. § **14:34** Ngha ta Markus 6:53. * **15:2** Ngha ta Lukwa 11:38.

† **15:4** Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

ka mbəɗapta nda ɲa ghuni. ⁷ Tsa madɗwirmadɗwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəɲa ghuni ta mnay kazlay: ⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ɲa ɗa, ama ma ɲudufa tan ná, di'inj hən nda i'i. ⁹ Ka bətbət ta tsəlba hən ta tsəlbu ɲa ɗa, gwada Lazglafta ya ka hən ta tagha zla ha mnduha ɲa mnduha† kə'a ya.

Skwi ya ta ɲrintá mndu
Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hɗadaghatá Yesu ta dɛmga da tsi, kə'a nda hən mantsa: «Fawafa ta sləmən ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ɲrintá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ɲrintá mndu,» kə'a.

¹² Na snan̄ta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá hən. Ka hən nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlan̄ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka hən. ¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ɲəbata Da ɗa ná, dza'a tɗintá lu. ¹⁴ Zlan̄wazla ta hən, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha hən. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka hən his his da ghurum,» kə'a.

¹⁵ «Tsislan̄nap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piye nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Had̄ mahizl ma ghəɲa kaghuni guli katək ra? ¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da hud̄i, ɲa dza'a thidin̄ta ma dra kə'a ra? ¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ɲuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ɲrintá mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ɲudufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psila mndu, hliri, sli'in̄sli'in̄, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ɲrintá mndu. Had̄ za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ɲrintá mndu wu,» kə'a.

Zlghay nda ɲudufa sana marakw
Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta had̄ika Tir nda ya nda ta had̄ika Sidun̄. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa had̄ik ya da wahu da tsi. «Zwan̄a Dawuda, tawatá hid̄ahid̄a ta i'i Mghama ɗa. Halaway ta ksuta makwa ɗa, ta ghuya ɗan̄wa ɲani katakata,» kə'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vrin̄ na marakw ta wahu mista mu na 6a!» ka duhwalhani gavadaghatata mnay ɲani ka ɲan̄ɗa. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga ɲa la Isra'ila§ nda zada manda tuwak lu ta i'i, ɲa sanlaha a wu,» kə'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlɓata ma ghuvani: «Mghama ɗa, kata ta i'i,» kə'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» kə'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama ɗa, tsaw ta ɗagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay ɗan̄ahəga tan̄,» kə'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ɲudufa gha makwa ɗa, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kuman̄ ka,» kə'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal ɗan̄wa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kudun̄ur. ³⁰ Ka sli'adaghatata ndəghata dɛmga slanaghata. Ka hlan̄anaghata hən nda gwal ta dzəgid̄i, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla tan̄, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma ɗan̄waha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ³¹ Ka ndərmim tsa dɛmga ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka budun̄ fawaya tan̄, ta gwal nda rwa səla tan̄ ta mbaɗa, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hən mantsa: «ɲa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hən.

† 15:9 Ngha ta Isaya 29:13. § 15:24 Ngha ta 10:5-6.

Zun̄ta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' fwađ

Mak 8:1-10

³² Tahula tsa guli, ka hgantá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hən mant̄sa: «Ta k̄sihata ka hidahida na d̄amga na, kabga mahk̄na fitika tan̄ na kawadaga nda i'i, hađ skwi đan̄ hən wa. Va a yu ta vrintá hən nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa tan̄ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mant̄sa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ɲa zun̄ta ndəghata d̄amga mandana na?» ka hən. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hən. «Ndəfán hən, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hən nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tsa ndəghata d̄amga ya mant̄sa: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlaftá tsi ta tsa buradi ndəfán nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjan̄i. Ka ɓalanaptá tsi ka vlan̄tá duhwalhani. Ka daganaptá hahən guli ta tsa ndəghata d̄amga ya. ³⁷ Ka zə inda tan̄, ka baghawtá hən. Ka tskaftá lu ta p̄akwani ka ghwanak ndəfán. ³⁸ Dambu' fwađ na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbəda f a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrintani ta tsa d̄amga ya dzagha tan̄, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadan*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maran̄namara ta ɲizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hən đawan̄ta da tsi ɲa dzəghay. ² Ka Yesu nda hən mant̄sa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: «Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim,» ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta ɲra ta vli ma mndəra luwa gasərdək ya

guli na: «Dza'a ghubugwa vli gita,» ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá ɲizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadak mnduha ta na fitik na, zlan̄a a hən ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta đawu hən. Hađ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hən ka ɲa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda hən. Ka sli'aftá tsi ka zlan̄ta hən ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəfná, zanap za hən ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəɲa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hən. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mant̄sa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəɲa tan̄.

⁸ Ka Yesu nda hən snan̄ər tsi ta tsa ndana tan̄ ya mant̄sa: «Slaghwa a zlḡhay nda ɲuduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Hađu skwa zay da amu wu kə'a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Hađ kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dambu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta padakwani na? ¹⁰ Hađ kuni ta havaktá ka buradi ndəfán zunus lu ta mnduha dambu' fwađ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata đa kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul snan̄ta kazlay: Ta ghəɲa buradi a ta gwada yu wu kə'a na?» ka'a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəɲa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay tan̄ ta dasuwa wu, ama ta ghəɲa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga hən ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

* **15:39** Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray. * **16:4** Ngha ta 12:15-21. † **16:9** Ngha ta 14:15-21. ‡ **16:10** Ngha ta 15:32-38.

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwanja mndu na?» ka'a nda həŋ. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda həŋ. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwanja Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyeŋ nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simuŋ zwanja Zunas, nda tfawi ta ghəŋa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwađa ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyeŋ\$ ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza* da. Had' sana skwi dza'a laviŋtá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəŋa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinŋa ta ghəŋa hadik guli ná, dza'a plinpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walaŋta mnanaŋtá dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəŋani.

Mnaŋta Yesu ta gwađa ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31—9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zlafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydiŋghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta danwa katakata. Na dzata taŋ ta i'i. Bađu mahkən ya, ŋa sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyeŋ ka ksaghutá Yesu nda ghəŋani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinŋla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walaŋ tsaya ta slagghagata,» ka'a. ²³ «Laghula gha

tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka ŋa da. Manda ŋa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ŋa mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbədavata nda Piyeŋ.

Gwađa ta ghəŋa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vziŋtani ta ghəŋani ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadinŋzada tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadinŋtá hafani ta ghəŋa gwađa ta i'i ná, dza'a mbanafimba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zada hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŋta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanja mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganafani ta nisəla inda mndu tafta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had' sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanŋtá həŋ ta sagha Zwanja mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanŋa i Piyeŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyeŋ nda Yakubu nda zwanjamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu həŋ ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədavafatá Yesu ta wa ira taŋ, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyeŋ nda Yesu mantsa: «Mghama da! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

§ 16:18 Piyeŋ: Tsaya ta hgə lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

⁵ Tata tsa gwada ya Piye, gi ka saha kusay ka nuslin tilil bukwaṃtá hən. Gi ka sənṣtá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwanja da ya dṃu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghənani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi sənṣta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zlu-zlumburh ta hadik. Ka ksutá zləṃ ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksənṣtá hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləṃ kuni ta zləṃ!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghagafṣa ná, Yesu turtukwani yeya nghan hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnanaṣtá dər wati ma mndu ta skwi ya nghan kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwanja mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawanta da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ṣa mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tinəl Iliya dza'a sagha ṣa payanata inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta danwa manda ya kuman hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta danwa ta Zwanja mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəṣa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata tan tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsələbata ma ghuvá Yesu, ¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama da! Tawatá hidahida ta zwanja da ksu seteni†, ta ghuya danwa ṣani katakata. Da vu kə'a ta dədamta

badu ma sani, da imi badu ma sani.

¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hən ta mbanafta,» ka'a.

¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had zlgṣay nda ṣuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ṣa yawu dza'a gdavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwanj ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwanj ya, gi ka mbaftá tsa zwanj ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəṣa tan, ka gavadaghatá hən da dawanta da tsi: «Kabgawu kəl anṣi ka traptá ghzligintá tsa seteni ya katək na?» ka hən. ²⁰ «Hta ta zlgṣay nda ṣudufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda hən. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgṣay nda ṣuduf ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, lavinṣlava kuni ta mnanaṣtá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzligintá lu,]» ka'a nda hən.

Mnəglanṣta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwanja mndu ma dzva mnduha. ²³ Ṣa dzata tan, badu mahkəna fitik ṣa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghənani.

Plata i Yesu nda Piye ta dzəmna

²⁴ Manda ḡhadaghata tan da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piye mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga§ Lazglafta katək na?» ka hən nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

* 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24. ‡ 17:20 Ngha ta 13:32. § 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

Ka sli'aftá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piye mantse: «Simuŋ, kinawu ndana kagha ta ghəŋa tsa gwada tan ya na? I wa ran pla dzumna nda dzumna luma ŋa mghamha ta na ghəŋa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piye. Ka Yesu mantse: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play tan nda tsa tama wa. ²⁷ Dər má mantse tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ŋa tan. La da drəf, ka vzadata ka ta ŋalum. Tsa tanŋa klipi dza'a ka da ksafte ya, ka gunanŋa ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlanŋa ka ta hən ŋa platá ŋa u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghəŋ manda zwan kwitikw
Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka hən mantse: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka hən. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwan kwitikw ka sladanata ta kəma tan. ³ Ka'a mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəŋani manda na zwan kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'aftá zwan manda na zwan wana tsi na ta ghəŋa gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbiŋtá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbiŋzləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlglaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma ŋurzlun ka vzaghata da drəf. ⁷ Danwa ŋa ghəŋa hadik ta nzakway ta zlazlambiŋtá mndu! An mndani, nda nza tkwe' ka

nzakwa skwiha ta zlambiŋtá mndu. Ama danwa ŋa mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsinŋa gha ka wudinŋa ka di'in. Ta dər lama ka da hafu ŋa kdekedenŋa nda səla gha slun turtuk, ka dzva gha slun turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səla gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da həga vu ŋa kdekedenŋa. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwaslin tsakwasla gha ka wudinŋa ka di'in. Ta dər lama ka da həga hafu ŋa kdekedenŋa nda ira gha guzlin turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zada
Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətatá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gdata ta ŋha kuma Da da ta nzakway ta luwa ta ŋha hən. [¹¹ Sa da mbanaftá gwal ya si nda zada na Zwan mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dərək ka tuwaka mndu, tsa zadavaghuta ya turtuk katsi ná, had ta zlanŋa tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaduta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəŋani ka malaghuta ta ghəŋa tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwaduta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranŋa kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta

* 18:11 ŋha ta Lukwa 19:10.

snaghata katsi, klafkla ta mndu tur-tuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ña da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” ¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanata tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snata ña Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul sanjta Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza’a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza’a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza’a hbanata kuni ta hadik ná, dza’a hbafhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəŋ ka maga du’a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ña dawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza’a tsu’anaf tsu’a Da da ta luwa ta həŋ. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga da ná, mataba tan yu,» ka’a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli’aftá Piyer ka gavadaghata dawanta da Yesu, ka’a mantsa: «Mghama da! Ka ta giha ga zwanama da ta dmaku ní, kidaghi sɛla dza’a planata yu ta dmakwani na? Ndəfánj sɛla rki dza’a planata yu na?» ka’a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfánj sɛla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfánj mbsak, ndəfánj mbsak, ndəfánj sɛla. ²³ Tsaya dza’a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbədaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəday, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməŋa mlenwi mlenwiha tseɖi da tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ña plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa tan tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ñani tani, ña pla tsa dməŋ ya, ka’a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya

ta hadik ka tsəlbata ta kəmani, ka’a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ɲuɖuf, dza’a plagha pla yu demdem,” ka’a. ²⁷ Ksanjta tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danahəgani ya, ka zlananjta tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliŋta, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dərmaək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ɲurzlun. “Plihapla ta skwa da gita gita!” ka’a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadik, ka ndəba dzvu da tsi. Ka’a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ɲuɖuf dza’a plagha pla yu,” ka’a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka’a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməŋani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ɲuɖuf katakata. Ka laghu həŋ ru-sanaftá danahəga tan ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hgadaghata tsa danahəgani ya, ka’a nda tsi mantsa: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməŋa da ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i’i ná, ³³ had kagha guli má dza’a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka’a. ³⁴ Huf safi ta ɲuɖufa danahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməŋani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanamani ma hyahya ɲuɖufaniš wu katsi ná, manda va tsaya dza’a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka’a.

19

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw Mak 10:1-12

¹ Manda kdinta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli’aftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta bla ghwa Zurden. ² Ka sli’afta dəmgə rutut mis-tani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

† 18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23. § 18:35 Ngha ta 6:15.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay hən ta tsanamtá matsavada. Ka hən nda tsi mantsa: «Lavinlava mndu ta ghzlintá markwa tan, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka hən. ⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuḅa ra? «Ma zlrafta inda skwi ná, zlagigin zлага Lazglafta ta i zgun nda marakw*.” ⁵ Ka Lazglafta mantsa: «Tsaya dza’a kəl zgun ka zlaŋtá i dani nda mani, ka laghwi da ndi’aftá vgha nda markwa tan, ɲa nzakway tsa hahən his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, ⁶ nzəgla a hən ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa tan. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi’anaf Lazglafta,» ka’a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa tan katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlintani‡ kə’a 6a?» ka hən nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzlintá marakw. Ma zlraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i’i ta mnaghunata ná, yaha mndu walaŋtá ghzlintá markwa tan, ka taghəŋa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzlinghzla mndu ta markwa tan, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə’al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka hən. ¹¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Inda mndu a dza’a laviŋtá ɲaftá tsa gwaḁa ya wa, ba gwal ya vlan Lazglafta ta mbrakwa ɲafta kasi’i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuḅitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psala, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwaḁa ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza’a laviŋtá ɲaftá tsa

gwaḁa ya, ka ɲa tsi,» ka’a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaɣhatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ɲa fanaghatani ta dzvu ta hən ka maga du’a ta ghəŋa tan. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha hən da i’i, ma pyə kuni ta hən, kabga ɲa gwal ta gara vgha nda hahən* na ga mghama Lazglafta,» ka’a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli’aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka’a mantsa: «Maləma ḁa, nahgani skwi dza’a yu magata ḁina, ɲa nzakwa ḁa nda hafu ɲa kḁekedzen kawadaga nda Lazglafta na?» ka’a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka ḁawihata ta ghəŋa ɲərma skwi na? Turtuktuk ɲərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ɲa kḁekedzen kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka’a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwaḁa ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha, ḁvuḁva ta mnda səla manda va ghəŋa gha†,» ka’a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pḁakwani ɲa magəgəltá ḁa na?» ka’a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka ḁaganafta ka ta tsedani ta gwal ka pḁu. Dza’a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza’a ka

* 19:4 Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zlrafta 2:24. ‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. § 19:9 Ngha ta 5:32. * 19:14 Ngha ta 18:3-5. † 19:19 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18. ‡ 19:21 Ngha ta 5:48.

mista da,» ka'a. ²² Na sɔnɔta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka basafta tsi ta ɔuduf ka sli'afɔta ka laghwɪ, kabga gadghɛl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghɛɔani ta gadghɛl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrɛglinɔta mnaghunata na: Ta dɛr laba ɔalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta fafta ghɛɔani ta gadghɛl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na sɔnɔta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndɛrau' hɛɔn katakata, ka hɛɔn mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a lavɪnta mutsafta mbaku tama?» ka hɛɔn. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hɛɔn, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aɔni, zlanavazla aɔni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kɛ'a dza'a magaku nda aɔni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hɛɔn mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbɛdavafɔta inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwaná mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwanɔdɛ his kaghuni, ɔa tsa guma ta ghɛɔa mndɛra la Isra'ila ghwanɔdɛ his guli. ²⁹ Dɛr wati ma mndu ta zlanavatá hɛɔani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghɛɔa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay hɛɔn ta dɛrmakatani, ka malaghuta a tsi, ɔa mutsay tanɔ ta hafu ɔa kɛkɛdzen guli ta ghɛɔani. ³⁰ Ama nda ndɛgha gwal ta nzakway tanɔtanɔ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndɛgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway tanɔtanɔ,» ka'a.

20

Gwada ta ghɛɔa kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ɔa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zɛ'ala hɛɔa ma hɛɔani, wrɛk sɛrdɛk, da zba gwal ɔa ksanatá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá hɛɔn ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha tanɔ. Ka ghunaghatá tsi ta hɛɔn da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wɛr ta nzemndi tɛmbay gavzlazlanɔ, ka nghɛglanɔta tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bɛtbɛt. ⁴ Ka'a nda hɛɔn mantsa: «Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,» ka'a nda hɛɔn. ⁵ Ka sli'iglaftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwɪ da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wɛr fitik ma ghɛɔn vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda hɛɔn mantsa: «Nya kɛl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwɪ maga slna na?» ka'a nda hɛɔn. ⁷ Ka hɛɔn nda tsi mantsa: «Had mndu ta klaftá aɔni ɔa maga slna wa,» ka hɛɔn. Ka'a nda hɛɔn mantsa: «Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da,» ka'a.

⁸ «Gahawu tama, «hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisɛla tanɔ ka zlafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ɔa kɛɔnta gha nda gwal tanɔtanɔ,» ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zlaftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanɔta lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hɛɔn. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zlaftá ksa slna tanɔtanɔ. «Mali dza'a aɔni zlghay» ka hahɛɔn si ta gray. Ama ka vlanɔta lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hɛɔn. ¹¹ Ta zlghɛ hɛɔn ya, ta dza'a nda ɔunuraku hɛɔn ta ghɛɔa tsa danahɛga ya. ¹² Ka hɛɔn mantsa: «Beeghwa fitik ta sagha nanaha na,

§ 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14. * 20:2 Ngha ta Mata 5:26. † 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

awa† turtuktuk kwenkwen maga hən ta ksa slna ná, waka kagha planatá hən guram nda ɲa aɲni na? Aɲni, hərəfu hərəfa ɲni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,” ka hən. ¹³ Ka’a nda hən mantsa: “Gra da, nənɓap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlgha ta nisəla gha, ka sli’a ka. Manda va ya kuman yu vlan̄ta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ɲa gha. ¹⁵ Lavin̄lava yu ta maga skwi manda ya kuman yu nda tseda da, mantsa a kasi’i wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dīna maga yu na ta wa ira gha na?” ka’a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza’a nzakway gwal nda hul, ka gwal tan̄tan̄. ɲa nzakwa gwal tan̄tan̄, ka gwal nda hul,” ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnan̄ta Yesu ta gwada ta mtakwani nda sli’agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli’aftá Yesu ka ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Ta mbaɗa hən ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwan̄pɗə his ya, ka’a nda hən mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Dza’a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu, ka vlan̄tá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, ɲa tsanaghata tan̄ ta guma dzata. ¹⁹ Dza’a vlan̄vla hən ta gwal kul haɗ ka la Yahuda, ɲa gagay tsaha ya, ɲa sləvay tan̄ nda krupi, ɲa zlən̄afta tan̄ ta udza zlən̄ay. Baɗu mahkəna fitik, ɲa sli’agaptani nda hafu ma mtaku,” ka’a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani ɲa dawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ɲa nzata na zwana da na, nda ga zeghwa gha ya, nda

ga zlaɓa gha ya, ka yu,” ka’a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza’a lavin̄lava kuni ta sa leghwa tsa ghuya dan̄wa dza’a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza’a say ɲni!» ka hən nda tsi. ²³ Ka Yesu† nda hən mantsa: «Mantsa nzakwani, dza’a say kuni ta tsa leghwa ghuya dan̄wa da ya, ama ta ghəɲa gwada ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlaɓa ná, i’i a dza’a mna tsaya wa. Da da dza’a vlan̄tá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hən,” ka’a.

²⁴ Snan̄ta tsa pɗakwa duhwalha ghwan̄ ya ta tsa gwada ya, ka basanavatá hən ta ɲuɗuf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagadaghatá Yesu ta hən, ka’a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəɲa mnduha ta má mgham mghama tan̄ ta ghəɲa tan̄. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahən ta mbrakwa tan̄ ta ghəɲa tan̄. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katak ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu’a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwan̄a mndu ɲa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ɲa maganatá slna ta mnduha, ɲa vlatani ta hafani ɲa mbanaftá ndəghata mnduha\$,» ka’a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli’aftá dəmgə rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snan̄tá hən ta labla Yesu nda ta tsa kə’a, ka dzatá hən ta lawlaw. «Mgham, Zwan̄a Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,” ka hən. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmgə ya, ka dawa hən. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwan̄a Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,” ka hən. ³² Ka sladavatá Yesu, ka

† 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2. § 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

hɔadaghatá tsi ta hən. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɔa na?» ka'a nda hən. ³³ «Mghama ɔa, gwananagwana ta iriha ɲni!» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka ksanťá hən ta Yesu ka hidahida. Ka kasanťá tsi ta iriha tan. Ka gi nghanťá hən ta vli nzidid. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka ɔhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytun*, ka ghunafťá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka ɔhadaghaɔha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kɔih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghənani katsi ná, "Mgham ta kumay," ka kuni da zlgahanafťá wani. Dza'a gi zlaghunanzla hən.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, leɔtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kɔih, ta vuvu'ukwa kɔih, ta nzakway ka zwanja kɔih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'afťá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hən. ⁷ Ka hlaktá hən ta tsa mana kɔih ya nda zwanani, ka pghafťá hən ta lgutha tan ta hən, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha tan ta tvi. Sluhwa ɲa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. ⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka hən mantsa: «Ŋa Zwanja Dawuda

glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! Ŋa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka hən.

¹⁰ Manda ɔhadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kɔutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hən. ¹¹ Ka tsa dənga mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hən.

Lama Yesu da həga Lazglafta
Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzligintá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidintá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'. ¹³ Ka'a nda hən mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga ɔa ná, həga maga du'a ya kə'a, ka nintá kaghuni ka galigha la gənda*.»

¹⁴ Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla tan tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanafťá tsi ta hən. ¹⁵ Nghay la mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «Ŋa Zwanja Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanafťá tsi ta hən ta ɲuduf. ¹⁶ Ka hən nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə hən na ra?» ka hən. «Ani! Nda sna yu,» ka Yesu nda hən. «Ta walan a kuni ta dzanafťá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: "Kagha ta payafťá zləzlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kuman ka†,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'afťá Yesu ka zlanťá hən ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afťá Yesu ta sana ghuraf
Mak 11:12-14,20-24

* 21:1 Ngha ta Markus 11:1. † 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmia 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanafta maya. ¹⁹ Ka nghanťa tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had'ka dza'a walglanťa yəglafťa wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi həŋ nda ndərmima. Ka həŋ mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka həŋ. ²¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlghafzlgha kuni ta Lazglafťa nda ɲuduf dgan a kuni ta ghəŋ dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: «Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf,» ka kuni dza'azlay nda ya ghwa ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanta kuni nda zlghay nda ɲuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlanťa mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafťa ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafťa, nda la galata mndu da dawanta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka həŋ. ²⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlghidifzlgha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ɲa maga batem† na? Lazglafťa re, ari mnduha a na?» ka'a nda həŋ. Ka laghu heŋ da dzray mataba hahəŋ hahəŋ.

Ka həŋ mantsa: «“Ka Lazglafťa ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlghafťa 6a? ka'a dza'azlay

nda amu. ²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i guli ná, had' yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa zwaniha his

²⁸ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani tanťanť mantsa: “La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ,” ka'a nda tsi. ²⁹ “La a yu wu,” ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'afťa ka laghwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza'a yu da,” ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwaniha his ya, ta magata skwi ya kumə da tanť ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa tanťanť ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tinlaghutinja gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafťa ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlghafťa. Ama ka zlghafťa gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghanťa ghuni ya tani, mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlghafťa wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi 6a: Mamu sana mndu ta ɲabafťa fwa inabiha ma vwahani. Ka ɲamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ɲa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ɲa nzagata ka ng-hayš. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'afťa

† 21:25 Ngha ta 3:6. § 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2.

tsi ka laghwi dista luwa. ³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, na mutsanafta tan ta nani ma dagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dgaptá hən nda dga ta sani ka dzata hən nda dza ta sani. Ka zlərtsatá hən nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha tantan ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahən guli manava na tsahaya. ³⁷ Kdavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta hən ta vərda nani ma zwan nda mnay kazlay: Dza'a vlanvla hən ta glaku ta zwanja da kə'a. ³⁸ Na nghay tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwan ya, ka hən mataba tan mantsa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Na zay mu ta həgani," ka hən. ³⁹ Ka valaftá hən tida. Ka tshidin̄ta di'in nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda hən. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksanta a hən ka hidahida wa. Na klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Na vlay tsahaya nani nda fitikani ta nani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka hən.

⁴² Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Ta walan a kuni ta dzanaf̄ta skwi vindaf lu ma defteri ra?

"Tsa pala wufidin̄ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga.

Tsaya ná, Lazglafta ta d̄vaftá nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*."

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay na ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni na vlan̄tá mndəra mnduha dza'a

snanatá gwadani dina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† nərđək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá hən kazlay: Ta ghəna tan ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə hən ta ksaf̄tá Yesu. Ama ka zlənaftá hən ta dəmga, kabga klaf̄kla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəna kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəglanatá hən nda mahdihdi mantsa: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwanjani ta makwa. ³ Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani na hagaktá gwal hagan tsi na za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha na dza'a "mnanatá tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapsla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda hən. ⁵ Ndanan a tsa gwal hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta hən, ka pslatá hən. ⁷ Ka kuzlanaf̄tá tsi ta n̄duf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka drin̄tá luwa tan. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, ran ta hən a zay wa. ⁹ Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyun̄ta kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda hən. ¹⁰ Ka sl̄'af̄ta

* **21:42** Ngha ta Zabura 118:22-23. † **21:44** Ngha ta Lukwa 20:18.

tša kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá hən̄ ta inda mndu ya guyun̄ hən̄. Nda ghwadaka mnduha tani, nda n̄erma mnduha tani, ka ndəghanaftá həga ma tša vla kla makwa ya.

¹¹ «Ka lamə mgham da ng-hanaghatá tša gwal hagak lu ya. Ka nghan̄tá tsi ta sana mndu kul had̄ lguta kla makwa tida. ¹² Ka'a nda tsi mantša: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had̄ lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tša mndu ya ta skwi n̄a mnay wa. ¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantša: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wuđidin̄ta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'in̄ani* hada," ka'a. ¹⁴ Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani," ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna n̄a mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka hən̄ dza'a ksaftá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶ Ka ghunaftá hən̄ ta sanlaha ma duhwalha tan̄ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata tan̄, ka hən̄ nda Yesu mantša: «Mghama da, nda sna n̄ni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata n̄a mnduha. Had̄ kagha ta zlən̄a ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷ Mnənamna ta n̄a gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna n̄a mgham Sezar na?» ka hən̄.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tša ghwadaka ndana tan̄ ya. Ka'a nda hən̄ mantša: «Tša mad̄gwirmad̄gwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹ Marihawa tša kwaḅu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tša kwaḅu† ya. ²⁰ Ka'a nda hən̄ mantša: «N̄a wa na fwatu

nda hgu ta na kwaḅu na ná,» ka'a. ²¹ «N̄a mgham Sezar ya,» ka hən̄. «Ka mantša tsi ya ní, vlan̄wavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka n̄a mgham Sezar. Vlan̄wavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka n̄a Lazglafta,» ka'a. ²² Snaŋta tan̄ ta tša gwada ya, ka ndərmim hən̄ nda ndərmima. Ka zlanavatá hən̄ ta Yesu ka laghwa tan̄.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

²³ Baḅu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tša gwal ta mnay kazlay: Had̄ lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴ Ka hən̄ nda Yesu mantša: «Mghama da, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwan̄ katsi, klay zwan̄amani ta tša wadgani ya ka markwa tan̄ n̄a yanatani ta zivir ta tša zwan̄amani ta mtuta‡ ya," ka'a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfán̄ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwan̄ wa. Ka wunanaghatá sagəjan̄i ta tša marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tša mahisa zwan̄ ya guli, ya a ta zwan̄ wa. Ka klafta ma hkən̄, ha ka klafta mandəfán̄, had̄ ya ta yatá zwan̄ ma hən̄ nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tan̄ demdem, ka mtuta tša marakw ya guli. ²⁸ Baḅu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'alā tša marakw ya mataba tša zwaniha ndəfán̄ ya, ya wya klukla hən̄ demdem ka marakw na?» ka hən̄. ²⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantša: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuḅa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Baḅu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had̄ lu dza'a kləgəltá vgha n̄a nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəŋa sli'agapta ma mtaku ná, ta

* **22:13** Ngha ta Mata 8:12. † **22:19** Ngha ta Mata 20:2. ‡ **22:24** Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

dzanaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta YakubuŠ ka'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim hən nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya ka'a, ka tskavatá hən. ³⁵ Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamta matsavađa ta Yesu. Ka'a nda tsi mantša: ³⁶ «Mghama da! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «“Dvudva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya taŋtaŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvudva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” ka'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta hən,» ka'a.

Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda

Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda hən mantša: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwaŋa wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka hən nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda hən guli mantša: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa kazlay: Mgham ka'a ḅa? Ya wya ka Dawuda na:

⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama da na: Sawi nzata nda ga zeghwa da, ha ka nanafta da ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla ghaŠ”, ka'a.

⁴⁵ «Ka si “Mghama da”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a.

⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlgħanaftá wi. Daga badu tsa, had mndu ta wal-glaŋta dawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda

Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantša: ² «Dzanagħatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta hən, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata hən. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahən, kabga had hahən ta magay manda va ya ta mnata hən wa. ⁴ Ta hbafhba hən ta huzla ndəgaku ka fanagħatá mnduha, ama va a hahən ta ksəŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵ Inda slna ta magə hən ná, ta magay hən ŋa nghay wa ira mnduha. Mantša ya ná, ḅərzləzla ka hahən ta mbagħaftá ŋa taŋ ayaha ta funta ta wa bizlbi-zla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka hən ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə hən ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay hən ta ganagħata mnduha ta zgu ta hən ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga hən ka “maləm.” ⁸ Ama kaghuni ya, ma dvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰ Ma dvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza'a

Š 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1. * 23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

dzaganadza lu. Inda mndu ta hana-ganata ghəjani guli ná, dza'a ka-panafkapa lu,» ka'a.

Daŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbada ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərda kaghuni wu, zlanan a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi'a wadgu. Ka va slrintá maga du'a ŋa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza'a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ŋa mutsaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa ninta ghuni ka mnda nza-kway ma duda vu ka malaghutá ŋa ghuni mantša ya mantša ya his.

¹⁶ «Daŋwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: "Ka wadawada mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe' ka magatani ta skwi wada tsi ŋa magay ya, ka kuni." ¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuḃa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná, "ka wadawada mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda skwi ya vlan tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe' ka magatani ta tsa skwi wada tsi ŋa magay ya," ka

kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuḃa ya a ná?

²⁰ Wya tsi, mndu ta wada ta wadu nda gwir ná, wadawada ta wadu nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta wadu nda həga Lazglafta ná, wadawada ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa ná, wadawada ta wadu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

²³ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ŋavaŋa kuni ka vla zaka nidali§, ka zluntá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zdaku, nda nzaku ka ŋərma. Tsahaya skwi ma ŋa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapdiza kuni ta imi ŋa klinta miyaun mida, ka laghwa ghuni da ndutá ŋalibwa.

²⁵ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ŋa ghuni ta laghwi da mbazinta, ama ma hudani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla'uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tinəl ma ka kuni ghuḃintá huda leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuḃa.

²⁷ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ŋusliŋ nzakwa ghuni. Ká ka nda dinakwani nda ta hulani, ama nda ma hudani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ŋəɗak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tdukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəŋa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Danwa ɗa ghuni gwal tagha zlahu ɗa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ɗa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanata gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay na, «ka ma si mamu anɗi ta fitika dzidziha ɗni na, ma gwafta a anɗi ta wi nda haɗ ka psolata la anabi wu, ka kuni.» ³¹ Ma tsa mnay ta mne kuni mantsa ya na, maranmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanata la anabi ya kuni ka'a. ³² Dina tsa, lawa ta kama ta kama nda maga tsa ghwadaka sina zlaf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndera la mupuha! Had wa ghuni ɗa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama na, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da haɗ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a psolata nda psola kuni ta sanlaha, dza'a zleɗafta nda zleɗa kuni ta sanlaha, dza'a slɔvapta nda slɔva kuni ta sanlaha ma haɗa tagha skwa ghuni, dza'a zbɗzba kuni ta haɗ ma inda luwaha, ka giri ɗa taɗ. ³⁵ Tsaya tama, ta ghɗa ghuni dza'a vrafta usa gwal tɗukwa psola kuni. Zlrafta ta Abel mndu tɗukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwaɗa Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuɗa ma haɗa Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghɗa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghɗa Ursalima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kaha ta psolata la anabi, kaha ta psolata nda pala ta gwal ghunadagha Lazglafta. Nda kda fitika zbanɗa da ta tskanata zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanata ndudukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta haɗa ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu

ta mnaghunata, had kuni dza'a nghaglanɗa i'i wa, ha ɗa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghɗa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta ka'a,» ka'a.

24

Gwada ta ghɗa tasiɗta haɗa Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

¹ Mbada Yesu ka sabi ma haɗa Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ɗa maranata batá haɗa Lazglafta. ² Ka Yesu nda haɗ mantsa: «Nda nga kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiɗtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pɗata wa,» ka'a.

Ma kɗaku kɗakwa ghɗa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwa Zaytun. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata haɗ nda ghɗa taɗ kawadaga nda tsi. Ka dawantá haɗ da tsi: «Mnanamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ɗni dza'a snantá fitik dza'a ka ka ka sagha, nda fitika kɗakwa ghɗa hadik na?» ka haɗ. ⁴ Ka Yesu nda haɗ mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. ⁵ Wya nda ndagha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: «Ti Kristi,» ka haɗ dza'azlay ɗa nanaghata taɗ ta ndaghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'in di'in. Dasuwa ka kuni, yaha ndufa ghuni tɗu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kɗakwa ghɗa hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigɗavafgida hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya na,

* 23:35 Nga ta Zlrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † 23:38 Nga ta Irimiya 22:5. ‡ 23:39 Nga ta Zabura 118:26.

dza'a nzakway manda zlrakwa basa yaku.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu na mnduha, na gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghəna hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəna tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda nudufa tan. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha na nanaghata tan ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma nudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda nuduf. ¹³ Ama mndu ta su'aftha ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu na mnduha ta ghəna hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghəna ga mghama Lazglafta ya, na snanta gwal kul snantá Lazglafta. Tahula tsaya tama, na sagha fitika gwada ta kdakwa ghəna hadik.

Dza'a ghuyay mnduha ta danwa

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwadaka manzakdaway ta vla mbida" manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuəa ya, dina ka snanta mndu ta dzanay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa. ¹⁷ Ka ta ghəna həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgəltə dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Danwa tan na mi'aha nda hudi nda ya nda mi'aha nda zwan ta ghuvə tan ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəba kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya badu sabat, ²¹ kabga dagala

ghuya danwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walan a mndərga ghuya danwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəna hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má had ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantša: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa a hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'aftha. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, na magay tan ta skwa mandərmimiha nda mazənzəmhə katakata na nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantša: "A! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a," yaha kuni da dza'a. "A! Wana difaghuta hadna kə'a," yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwanə mndu ná, dza'a sagha manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwanə mndu

Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danwa ya, gi tdik dza'a nzata fitik, had tili dza'a tsuwadəkəltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigdavəfgigda‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwanə mndu ta luwa na wahay mnduha ta ghəna hadik ka wahu, na nghay tan ta Zwanə mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§. ³¹ Na ghunaftani ta duhwalha Lazglafta na vyata tan ta duli ta taw katakata, na tsakakta tan ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwad,

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

† **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ **24:29** Ngha ta § **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha

sli'aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi ŋa taghay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ɗakudaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanja mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda haɗik, ama gwada da ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzlenja
Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, haɗ mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwanj, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kɗaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula hən da hamta ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋta kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. ³⁹ Haɗ sana skwi ndanaŋ hən wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá hən demdem‡. Baɗu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ŋa klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ŋa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantsa tsi, nzawanza hzlenja, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dina ŋa snanŋa ghuni: Ka

má nda sna danahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzlenja, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Nərma kwalva ya nda hida
Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na nərma kwalva nda hida fanam danahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ŋa nghaptani ka hən ka dgayni ta skwa zay ŋa taŋ nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ŋa tsa kwalva dza'a sagha danahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa danahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, "saghata a danahəga da misimmisim wu" ka'a dza'azlay ma ghəŋani, ⁴⁹ ŋa liŋtani ta psila grahani ta ksə hən slna ka skwa turtuk. Ŋa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰ Nda sagha danahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapdga danahəgani, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ŋa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpada sli'inani§ hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəŋa ku'aha ghwan

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla taŋ ka dza'a da gəma zwanja midzi. ² Mataba taŋ, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla taŋ ná, tana a hən ta rdi ŋa sɣay da tsa pitirla taŋ ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahən ta rdi ma hwarak ŋa sɣay da ŋa taŋ. ⁵ Ka gərdatá zwanja midzi ka

† 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9—7:6. ‡ 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24. § 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

sagha misimmisim. Ka zuṇur hani ta həṇ, ka pslatá hani ta həṇ demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: “Wa’a zwaṇa midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,” ka lu. ⁷ Ka sli’avatá tsa ku’aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla taṇ. ⁸ Ka tsa ku’aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantsa: “Taṇnafwata ta na rda ghuni na, wana na ṇa ṇni ma pitirla na ta mtaku,” ka həṇ. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantsa: “Kay! Slaghwa a ka dgay mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ṇa ghuni,” ka həṇ. ¹⁰ Ta laghu hahəṇ da skwa rdi ya ná, ta ḡhagaghatá zwaṇa midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha taṇ ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku’aha ya. Ka həṇ mantsa: “Mghama da, mghama da! Gunanaguna ta watgha,” ka həṇ. ¹² Ka’a nda həṇ mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,”» ka’a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Nzawanza hzleṇa, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka’a.

Gwada Yesu ta ghəṇa kwalvaha hkən

Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza’a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli’ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganafatá tsi ta gadghəlani ta həṇ ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talan* hutaf, ka vlanťá sani. His kə’a klafta ka vlanťá sani. Pal kə’a klafta guli ka vlanťá mahkənani. Taḡta mbrakwa taṇ kə’a dganafatá həṇ. Ka sli’aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli’afta tsa ta zlghaftá talan hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan hutaf guli. ¹⁷ Ka sli’aftá tsa ta zlghaftá talan his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan his guli. ¹⁸ Tsa ta zlghaftá talan

turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danjahəgani ya.

¹⁹ «Nzəavannda lu katakata tama, ka vraktá danjahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da həṇ ta skwi maga həṇ nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlghafta talan hutaf ya, ka kladanaghata nda talan hutaf guli. Ka’a mantsa: “Mghama da, talan hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan hutaf guli,” ka’a. ²¹ Ka danjahəgani nda tsi mantsa: “Dina tsa, ṇərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka ṇərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i’i,” ka’a. ²² Ka lagha tsa ta zlghaftá talan his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan his. Ka’a mantsa: “Mghama da, talan his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan his guli,” ka’a. ²³ Ka danjahəgani nda tsi mantsa: “Dina tsa, ṇərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka ṇərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i’i,” ka’a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talan turtuk ya guli. Ka’a mantsa: “Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə’a. Ta tskey ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanťá ka. ²⁵ Ka zləṇaftá yu ta zləṇ, ka laghu yu da difanatá tsa talan gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha,” ka’a. ²⁶ Ka danjahəgani nda tsi mantsa: “Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tskey yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanťá yu kə’a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda da ya ma ban’ki†, ma na vragaghata da na ná, má saghasa yu da kla skwa da nda imi ta ghəṇani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talan ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talan ghwan ya,” ka’a.

* **25:15** Talan: Tsaya tseḡi ta klaftá zlibi hutaf. luwa.

† **25:27** Ban’ki: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma

²⁹ «Mantsa ya ná, ɲa mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ɲa nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul haɗ tsi da tsi ya, kləɡadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwaɗaka kwalva ya ka wudidinta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli'inani[‡] hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Baɗu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəɲa haɗik ta kəmani, ɲa dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Ƴa pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlaɓani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da da ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlafta ghəɲa haɗik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ɲa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa da ka fərɗi'u, sudidiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa da kul dughwanaku, nghapngha kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, nghadighangha kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ɲni ta skwa zay? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ɲni ta imi ɲa say? ³⁸ Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá ɲni ta kagha? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ka fərɗi'u ka sudavaghatá ɲni ta lgut? ³⁹ Yawu nghanɗa ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ma gamak ka lagha ɲni nghaghata?" ka həɲ ⁴⁰ Ka Mgham

dza'azlay mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ɲa zwanama da gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa."

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaɓani ya mantsa: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ɲa kɗekedzen, payaf lu ɲa i hal-away nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidifta kuni ta imi ɲa say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fərɗi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, nghadigha a kuni wu," ka'a. ⁴⁴ Ka həɲ dza'azlay guli na: "Mghama da, yawu nghanɗa ɲni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ka fərɗi'u? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanɗa ɲni ta kagha ma gamak kul kataghata ɲni na?" ka həɲ. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda həɲ mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganatá kuni ta tsa skwiha ya ɲa gwal ya nda hta katakata ya, ɲa da kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya." ⁴⁶ Ƴa sli'a tsaha ya da vla ghuya danwa ɲa kɗekedzen, ta sli'i gwal ta snatá gwada Lazglafta da vla hafu ɲa kɗekedzen § guli,» ka'a.

26

Dzrawi ɲa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kɗinta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ɲa vlatá Zwanja mndu ɲa zləɲafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata

[‡] 25:30 Ngha ta Mata 8:12. § 25:46 Ngha ta Daniyel 12:2.

mndu mataba mnduha ma daɓa hɛga ga mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta hgɛ lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá hɛɲ ta ksafatá Yesu ma dɪfa ma dɪfa ɲa dzata. ⁵ Ama ka hɛɲ mantsa: «Yaha da nzakway baɗu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anaftá ɲuɗufa mnduha,» ka hɛɲ.

Pghɛganata sana marakw ta rɔi ta Yesu ma ghɛɲ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma hɛga ga Simuɲ, sana mndu nda rɔa mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay hɛɲ, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndɛghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghɛganatá tsi ma ghɛɲ. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magɛ tsa marakw ya, zdɛgana a ta hɛɲ wa. «Kabgawu ta kɛl lu ka ɓadza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ɲa skwapta na urdi na ka tsedi dagala, ka daganafatá la ka pɗu ná,» ka hɛɲ. ¹⁰ Snaɲta Yesu ta tsa gwada taɲ ya, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Kabgawu ta kɛl kuni ka ghuya ɗaɲwa ɲa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pɗu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gɗavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ɲa dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnɛ lu ta na Lfida Gwada na ta ghɛna haɗik tender ná, dza'a gɗagɗa lu ta rusa skwi maga na marakw na ɲa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afata sani mataba duhwalhani ta hgɛ lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlaɲta hɛɲ ta suley hkɛn

mbsak.† ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbɛ tsi ta tvi ya nda ra ɲa vlatani ta Yesu.

Payafata Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Baɗu taɲtaɲa fitika skala bu-radi kul haɗ is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ɲni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka hɛɲ. ¹⁸ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Lawala da huɗa luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: “Wana ndusakndusa fitika ɗa, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha ɗa, ka Mghama ɲni, ka kuni dza'azlay,» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta hɛɲ. Ka payafatá hɛɲ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpɗɛ his ka za skwa zay. ²¹ Ta zɛ hɛɲ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda hɛɲ. ²² Rmasas ka vgha inda taɲ. «I'i a wu su'u ní Mghama ɗa! I'i a wa su'u ní Mghama ɗa!» ka inda hahɛɲ. ²³ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Tsa mndu tsghada ɲni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwaɲa mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghɛɲani*. Ama ɗaɲwa ɲa mndu dza'a vlatá Zwaɲa mndu ma dzvu ɲa mnduha. Ta ɗraɲ ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlata ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama ɗa?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

* **26:11** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † **26:12** Ngha ta Markus 14:8. ‡ **26:15** Ngha ta Zakari 11:12. § **26:23** Ngha ta Markus 14:20. * **26:24** Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu
Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa
11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay hən, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi ka vlanťá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta hən. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa slər6a zughuť dza'a pghinťa lu 7a pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, hať yu dza'a səglanťá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfıdani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zliđivazla ka, ka Yesu nda
Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh
13:36-38

³⁰ Tahula fafanafta ta7 ta laha skala Pak, ka laghu hən ta ghwá Zaytu7. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na:

Dza'a dzadza lu ta mnda n7ha tuwak, 7a gazlata tuwakha demdem ta brať.

³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinla yu ta 6hata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuwaya lamndu ka zlavaghata ná, hať i'i dza'a walanťa hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a.

³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər 7a mtuta da kawadaga nda kagha tsi, hať yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda

va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene
Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka 6hadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tdata 7uđufani ka ksay ka zlə7.

³⁸ Ka'a nda hən tama mantsa: «Tdatda 7uđufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a.

³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da da, ka ta magaku tsi, di'injinđi'inja ta na leghwa ghuya da7wa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afta tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslap-sla hani ta hən. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dər ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndə6a kuni ta dzvu, kada 7anťa kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi dına mndani, ama hať mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndə6əgəltá dzvu, ka'a mantsa: «Da da, ka va a ka ta di'inaghuta na leghwa ghuya da7wa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi 7a say da ná, ka maga tsi manda ya kuman ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá hən ta hani, nda ghər6a hən da hani.

⁴⁴ Ka zləglanťá tsi ta hən ka zəgladaptá daw', ka ndə6gəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglinťá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hən mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni 6a? Daswa ka kuni tama tsa, wana

† 26:28 N7ha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34.

‡ 26:31 N7ha ta Zakari 13:7.

nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwanja mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i na dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu na dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda 6hakta Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpdə his ya. Kawadaga hən nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta hən. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa na gha Mghama da,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra da, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghatani tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmənəš sani ma kwalva mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hən guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviŋ a yu ta hganja Da da, na gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanpdə his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəna skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya na sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi na ksa gənda na? Inda fitik

yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza na dzanaghata ghəna skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu na mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daḡa həga ga tsa mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a hən wa. An mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, laviŋlava yu ta tasintá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da badu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'aftha mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, ka'a nda Yesu mantsa: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda tsi mantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawa yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghu-naghata ta ghəjani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwanja mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta

§ 26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 26:56 Ngha ta 26:31. † 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13.

ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ya ka kuhintá lgut ta vghani. Ka'a mantša: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgəltamu, ya wana nda sna sləmənə ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na?

⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka həŋ hlafta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə həŋ ta sərdək ma kuma ŋa Yesu, ka dəŋəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həŋ.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daḡa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əŋ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'aftha tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanťa sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əŋ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəltə.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həŋ nda tsi mantša: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həŋ nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kḡaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka

gi sli'aftha tsi ka laghwi dzibil ka hərḡa taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tska-vata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəŋa Yesu, ŋa dzata. ² Ka habaftá həŋ, ka klaghatá həŋ vlanťa Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hage tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həŋ. «Nu gwada aŋni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka pghidintá Yuda ta tsa tsedi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamťa ket-siŋ ma ŋurzlunani, ka dzuvťa htsiŋani. ⁶ Ka hlafta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tsedi ya. «Ra a ka gwafta na tsedi na nda tsedi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseda nasa ya,» ka həŋ.

⁷ Ka dzraftá həŋ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ŋa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəŋa skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həŋ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsedi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá həŋ ŋa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantša ya mnidifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ŋumna. «Kagha na

* 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16. † 26:67 Ngha ta Isaya 50:6. ‡ 26:75 Ngha ta 26:34. * 27:10 Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

mghama la Yahuda na ra?» ka numna dawanta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəja hamata tsakalawa la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagħa ta inda na skwi ta gwadə hən ta kagħa na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim numna Pilat katakata.

Tsanagħata lu guma mtaku ta Yesu
Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna numna ta zligintá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawant mnduha da tsi ta zlinta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snan lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda hən mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda hən. ¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata hən ta Yesu ka'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa tan ta mndu ɲa mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəja għa ma gwadə ta na mndu kul had dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta danwa katakata ta ghəja na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na ka'a.

²⁰ Lagħa la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ka lintá bara mnduha ɲa daway tan ta slintá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda hən. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka hən hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay ɲa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawanta da hən. «Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu!» ka hən hlaftá wi. ²³ «Nahgani va skwi maga tsi?» ka numna nda

hən. «Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu!» ka hən hlaftá wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná, zlamta a mataba tan wu, ta sgaku nda sga sli'avafta ɲudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» ka'a mbazintá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəja gwadə ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵ «Ka la usani ta ghəja anni nda zwana ɲni tani!» ka hən hlaftá wi. ²⁶ Lagħa Pilat ka zlinistá Barabas ta hən. Tahula slvap-tani ta Yesu nda krupí, ka vlatá tsi ɲa zlənaftha ta udzu.

Ghubasay sludziha ta Yesu
Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷ Ka kladamtá la sludza numna Pilatu ta Yesu da daɓi ma huɗa həga, ka hagadagħata hən ta inda la sludzi demdem ka tskanagħatá ghən. ²⁸ Ka sudatá hən. Ka sudanavatá hən ta lguta dva ma mgham mgham. ²⁹ Ka daftá hən ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghən, fanamha hən ta dafa ma dzva zegħwi. Ka lagħa hən da tsəlbu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ɲa għa mghama la Yahuda,» ka hən.

³⁰ Ka tafa sərɗək tida, ka klagħutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghən. ³¹ Manda kdakwa tan ta gagay, ka sudagħutá hən ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ɲani ma lgut ya. Ka klə hən ɲa dza'a zlənaftha ta udza zlənay.

Kla Yesu ɲa zlənaftha
Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

³² Ta sap hən ma huɗa luwa, ka guyatá hən nda sana mnda la Siren, ta hgə lu ka Simun. Ka mblanaftá hən ta kla udza zlənə Yesu. ³³ Manda ɓhadagħata tan da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghən ka'a ya, ³⁴ ka vlantá hən ta ima inabi nda skwi ya ɗah ɗaha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalagħutá tsi ta say.

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19.

³⁵ Tahula zlan̄afta tan̄, ka vzə hən̄ ta vindimaš, ɲa daguvustá lguthani.

³⁶ Tahula tsa, ka nzatá hən̄ ka nghay.

³⁷ Ƴa maran̄tá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghən̄jani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸ Ka zlan̄aftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaɓani.*

³⁹ Ka rarazə gwal ta mbada ta tvi ka kəktsa ghən̄†. ⁴⁰ «Kagha dza'a tasin̄tá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən̄† ná, mbanafmba ta ghən̄ja gha tama ɓa, ka si Zwan̄ja Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlan̄ay na tama ɓa,» ka hən̄.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghən̄ja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu guli, ka hən̄ mantša: ⁴² «Mbanafha ta sanlaha ná, trid̄ trapta ma mbanafha ghən̄jani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlan̄ay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghən̄ja dá ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndanaš tama, ka si ta d̄vay tsi. «Tí ná, Zwan̄ja Lazglafta yu,» a katsi kay ra,» ka hən̄. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gəndaha zlan̄af lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zlafta ta fitik dək ma ghən̄ ha ka laha ta nzemndi hkən̄ ta fitik hawu, ka nutá vli t̄dik ka grum ta ghən̄ja hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən̄ tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da dá! Da dá! kabgawu kəl ka ka zlid̄ivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba tan̄, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi

masmasa, ka hbun̄ta ta wa udzu, ka vlay ɲani ɲa sayni†. ⁴⁹ «Zlan̄zla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafha,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga† Lazglafta his, daga ta ghən̄ dikw ta mndər, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahən̄ ma kulu, ka laghu hən̄ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuɓa. Nda ndəgha mnduha ta ng-han̄ta hən̄ hada.

⁵⁴ Nghay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zlan̄ ta hən̄ katakata. «Kahwathwata ná, Zwan̄ja Lazglafta na mndu na,» ka hən̄. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ɲ ka nghay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'af̄ta hən̄ mista Yesu ɲa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Paɗamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ɲa vlan̄ta. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ɲuslin̄. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfid̄, si lap tsi ma kluluh ɲa ghən̄jani. Ka tan̄walun̄tá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'af̄tá tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta

* **27:38** Ngha ta Isaya 53:12. † **27:39** Ngha ta Zabura 22:8. ‡ **27:40** Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § **27:43** Ngha ta Zabura 22:9. * **27:46** Ngha ta Zabura 22:2. † **27:48** Ngha ta Zabura 69:22. ‡ **27:51** Ngha ta Sabi 26:31-33.

Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa bađu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama dā, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafuſ,” ka'a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həŋ ngha tsa kulani ya, ha bađu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ŋa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa tanjan ya,» ka həŋ. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka nərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ŋa nghay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha bađu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wudaku manda wudá luwa. Ka ŋusliŋ lgutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantsa: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. ⁶ Ta had hadna

wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza'a kuni misim-misim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka ŋanjanatá səlahani, ka tsələu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama dā, ka dza'a həŋ da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ŋni nda həŋ,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həŋ ta klafta tsemi dəmblək ka vlantá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka həŋ nda həŋ mantsa: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani† anni ná, ki6a” ka kuni dza'azlay, ka həŋ. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwađa ya ta ŋumna ya, dza'a nda sna anni ta skwi ŋa mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tsemi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa gwađa ya mataba la Yahuda, ta mnə həŋ ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwa

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha Yesu ghwanpde nden ya ka laghwi da luwa

§ 27:63 Ngha ta 16:21, 17:23, 20:19. * 28:1 Ngha ta 27:56. † 28:7 Ngha ta 26:32. ‡ 28:13 Ngha ta 27:64. § 28:16 Ngha ta 26:32.

Galili ta ghwá ya mnanaf\$ Yesu ta hən. ¹⁷ Na gi nghay tan ta Yesu, ka tsəlbatá hən ta kəmani. Ama ta dga ghən sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda hən mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəŋa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* da, ka maganafta kuni ta batem ta hən ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum nda ghuḅa. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta hən ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəŋa hadik,» ka'a.

* **28:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghana Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, na dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi na Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka manigintá hən ta dmakuha tan, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta hən ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurden. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida nalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal nani mbraku ka na da, slaf a i'i dekdek dər na bukwarda ka plaptá zu'a baabah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi na da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuḡa dza'a magaghu-nafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi

Mat 3:13—4:11, Luk 3:21-22, 4:1-

¹³

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu

ma ghwa Zurden. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanťá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghuḡa manda ghərbu' ta ghani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwanja da ta dvu yu, ma hyahya nudufa da,‡» ka'a.

Dzəghanťa halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuḡa ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwaḡ mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimtak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

Tanťana hgy Yesu ta duhwalhani

Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlghafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanťá tsi ta i Simun nda zwanamani Andre ta wda kadəna tan da drəf na tuma klipi, kabga tuma klipi slna tan. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantsa: «Saghawasa, mbadwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla hən ta kadəna tan, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta tan daw', ka lagha hən slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta paya kadəna tan guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta hən, «mbadwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da tan Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta hən.

Ghzligintá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

§ 1:14 Ngha ta sura 6:17.

²¹ Tahula tsa, ka 6hadaghatá hən da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim hən nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ɲani tagha skwi ya. Nza a manda ɲa gwal tagha zlahu Musa ɲa mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba tan ta lami da tsa həga tagha skwa tan ya. Ka sli'aptá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴ «Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda anɲi, sagha ka da zada anɲi? Wya nda sna ɲni kazlay: Mndu nda ghu6a daga da Lazglafta kagha ka'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabba ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka dadawu hən mataba tan, ka hən mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən,» ka hən. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəɲa Yesu wdiɖ ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simun

Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta tan ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simun nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la hən da həga, ka gi mnə lu ɲa Yesu ta gwada ta midza Simun ta hani ta 6asa ɲudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ɲanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlan mbatani tsa. Ka sli'aptá tsa marakw ya maganata skwa zay ta hən.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Luk 4:42-44

³² Tahula dadata fitik baɖu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul

dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ɲərbisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma ɖanwaha tan kavghakavgha, ghazliginɲa ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaɲ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ɲa gwada guli wu, kabga nda sna hahən guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadakwa vli ta tsughbura sərɖək, ka sli'aptá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndə6u tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aptá i Simun nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. ³⁷ Ka naghə hən, ka slaftá hən tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka hən nda tsi. ³⁸ «Mbaɖma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnanantá gwada Lazglafta ta tsa-haya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazliginɲa ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rɖa mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rɖa mndu tida tsəl6ata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zɖakatahuda gha, laviɲlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka ksantá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapanťá tsi ta dzvani ka ksanta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəɖ vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vrinta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaɲta mnanantá mndu, ka dza'a ka da maranantá vgha gha ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta. Ka plata ka ta ghən manda ya vindaf Musa, ɲa marantá ghu6atá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,*» ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aptá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdiɖ. Kabga

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

tša, ka pyaftá tša gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa banluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tša, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsəakw fitik tahula tša, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafar-nahum. Manda snan̄ta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha nər̄bisl ndagha-ganaptá vli nduk ta daβitgha, had vli n̄a nzaku wu, ta mna Lfidá Gwada Yesu n̄a tan̄. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwad mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay tan̄ ta tvi n̄a ɓhanavatá Yesu ná, trid mutsaf a hən̄ wa. Ka n̄ladaftá hən̄ ta ghən̄a tša dzuguvu nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá hən̄ ta ghən̄ani, ka hbaftá hən̄ ta tša mndu ya ta tša skwa hanani ya ka fadatá hən̄ nda ta tša ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tša zlḡhay nda n̄udufa tan̄ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagən̄,» ka'a nda tša mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlahá Musa n̄a mnduha ma tša vli ya, ka hən̄ ma ghən̄a tan̄ mantša: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviñtá* pla dmakwa mndu ta ghən̄a Lazglafta turtukwani na?» ka hən̄. ⁸ Snan̄ta Yesu ta tša skwi ta mnə hən̄ ma ghən̄a tan̄ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda hən̄ mantša: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay n̄a na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay n̄ani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snan̄ta kuni kazlay: Mamu Zwan̄a mndu nda mbrakwa plin̄tá dmakwa mndu ta ghən̄a hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i

ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tša mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim hən̄ nda ndərmima, ka zləzlvu hən̄ ta Lazglafta. Ka hən̄ mantša: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka hən̄.

Hgafta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tša ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha d̄l̄ivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi n̄a tan̄. ¹⁴ Tata gra mbaďa Yesu, ka nghan̄tá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwan̄a Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbaďa mista ďa,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tša, ka ts̄kavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tša mnduha ya ta dza'a mistani ta-zlay. Ka ts̄kavatá hən̄ ka za skwi ma həga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa n̄a mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tša ghwadaka mnduha‡ ya. Ka hən̄ nda duhwalha Yesu mantša: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ɓa?» ka hən̄. ¹⁷ Slrew, lamla tša gwada ya da sləmən̄a Yesu. Ka'a mantša: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa an̄ni kə'a wa,» ka'a nda hən̄.

Gwada Yesu ta ghən̄a suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

* 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25. † 2:15 Ngha ta Lukwa 5:29. ‡ 2:16 Ngha ta Lukwa 15:1-2.

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawanta da Yesu. Ka hən mantša: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ɲa gha ma duhwalha suma ka na?» ka hən nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən mantša: «Ka ta kawadaga graha zwanja midzi nda tsa zwanja midzi ya katsi ná, ta sumay hən ta suma ra? Ka ta kawadaga hən katsi ná, haď hən ta suma wa. ²⁰ Dza'a saghasa fitik, ɲa klaghutá zwanja midzi. Baďu tsaya tama, dza'a sumay hən ta suma. ²¹ Mantša guli, haď lu ta tsaktá lfida gərzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantša tsi katsi ná, dza'a kđiŋkda tsa lfida gərzan ya ta mđukiŋtá tsa halata lgut ya. ²² Haď lu ta đihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta đihamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginz lukwa ta tsa halata huta ya, ɲa tiŋtani. ɲa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghəŋa sabat
Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Baďu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tviš ma vwaha nimaya, ka ɓala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantša: «Ngha ɓa gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay baďu sabat* na?» ka hən. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantša: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanaf ta maya ta hən nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəŋa inda gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pďar tsi ta skwi ɲa zanja, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay† ya ná, haď hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwenkwen

ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda hən guli mantša: «Kabga ɲa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ɲa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwanja mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanaf ta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbaďaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na baďu sabat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ɲa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda hən tama mantša: «Nu skwi nda ra ɲa magay baďu sabat na? Maga skwi đina re, ari maga ghwaďaka skwi a na? Mbanaf tá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda hən. Tsitsrid, ka hən nzata. ⁵ Ka kuzlanaf tá tsi ta Yesu ta ɲuďuf manda waftani ta hən, kabga tsa tənja ta ghəŋa tan ya. Huf safi ta ɲuďufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ mbatani tsa. ⁶ Ka gازلagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi hən dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus* ɲa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba tan, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaŋta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta hən daga ta haďika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pďakwa gwal ta haďika Ursalima, nda gwal ta haďika

§ 2:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. * 2:24 Ngha ta Sabi 34:21. † 2:25 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7.
‡ 2:26 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * 3:6 Hiridus Antipas.

Idume, nda gwal ta 6la ghwa Zuden, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Sidun tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani na payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da 6isla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal dənwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta hən nga Yesu guli ná, ka sli'adaghatá hən da tsəl6u ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwanja Lazglafta!» ka hən nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta hən ka ndənfa. «Ma mnan kuni ta i'i» ka'a nda hən.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudunur. Ka haga'atá tsi ta gwal kuman tsi, ka sli'adaghatá hən slanaghata. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpda his na nzaku tavatani, na ghunayni guli ta hən mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlanha ta mbrakwa ghazligintá duhwalha halaway ma mnduha ta hən. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpda his dagab tsi ya: Simun tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga tan, manda mnay kazlay: Zwana nɛzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwanja Alfe, Tade, Simun mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghu6a

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá hən ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dlvīs slanaghatá hən, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik na zantá skwa zay. ²¹ Snaŋta la tan ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwađa ghunis-lakani kə'a ya, ka sagha hən da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəna razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahu Musa na mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantša: «Nda ksa na mndu na da Belzebul§, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazligintá tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka hən. ²³ Ka hagaftá Yesu ta hən ka mnay na tan nda mahdihdi. Ka'a nda hən mantša: «Waka halaway dza'a ghazligintá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghənani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta nani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga tan ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta hən nda inda rarazuha dza'a hən rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghu6a, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghənani na kdekeden,» ka'a nda hən, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka hən ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya na tan.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka 6hadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamta hən ta mndu da həga na hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay nani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantša: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi

† 3:16 Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ 3:17 Gray nda Lukwa 9:54. § 3:22 Nğa ta Mata 10:25.

manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanjama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ɲa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ɲərɓisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ɲa taɲ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həɲ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu 6a! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misim-misim kabga sira a hadik ta ghəɲani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəɲ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwana pghaf a ta ghəɲ wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka dayafta tsahaya, ka galafta, ka pghaftá ghəɲ ka zwan dze'dze'. Midida ghəɲa sanlaha, se-lela ghəɲa sanlaha, ɓərɓlɓzla ghəɲa sanlaha. ⁹ Mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi,» ka'a nda həɲ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawantá həɲ ta ghəɲa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snantá difa ta gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta, ama ɲa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnanaɲta lu ta həɲ, ¹² kabga ɲa nghan taɲ, nghan ta a həɲ wa. Na snay taɲ, snanta a həɲ dekdek wa. Ka má nda sna həɲ katsi ná, má

dza'a mbəɗakmbəɗa həɲ ta vgha da Lazglafta ɲa plinistani ta dmakuha taɲ*,» ka'a nda həɲ.

Klatá ghəɲa tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həɲ guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snantá inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa taɲ. Na gi snanta taɲ ta gwada Lazglafta ma ɲudufa taɲ, ndadaghatata halaway hlugudunustá həɲ, manda dagay ta daguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida həɲ. Ka snanjsna həɲ ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka həɲ ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama had'həɲ ta zlantá vli ɲa dzugwamta tsa gwada ya ta slrəɲ ma ɲudufa taɲ wa. Ka grungra ghuya danwa nda giri ta həɲ kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata taɲ ta zlghay nda ɲudufa taɲ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida həɲ. Snanjsna həɲ ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula həɲ da ndana nzaku ma ghəɲa hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka nintá həɲ ka ksubaɲ. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək həɲ. Ta snanjsna həɲ ta gwada Lazglafta, ta zlghafzlgha həɲ nda ɲudufa taɲ, ta magay həɲ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata həɲ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ɲulum ɲulum magatá ɲa taɲ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda həɲ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ɲa dzuɓamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ɲa finɲa mista

* **4:12** Ngha ta Isaya 6:9, 10. † **4:21** Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

ghzləŋ na? Ta klafta ɲa fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda dīfa dza'a kwal kul sabi ta daḅi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata banluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmənja snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda həŋ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snan̄ta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ɲa ghuni, ɲa sgaghunaghatá ɲa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmənani dīna ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snan̄tani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmənani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaf̄ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda həŋ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi giftik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dygin̄tá hulfa ɲa nzakwani ka kuzun̄. Tahula tsa, ɲa pghaftani ta ghəŋ ɲa ksayni ta zwan̄. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ɲa tsay, sagha fitika kla v̄du ɲa tsay† tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəŋja hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka lavin̄ta dyakha ta baba həga tan̄ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnanan̄ta tsi ta gwada ta həŋ prək ka snan̄ta tan̄.

³⁴ Inda ɲani ma gwada nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata tan̄ nda ghəŋja tan̄ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həŋ.

Ləbanata Yesu ta mativirau'
Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'af̄ta həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwī, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə həŋ ma kwambalu, ka sli'af̄ta mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anaf̄tá həŋ. «Mghama da! Ndana a kagha ta na zwaduta dza'a zwaduta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mant̄sa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «Ləaləa ka nzata ka tšekw!» ka'a nda drəf. Ka ləbatá falak, ka nzatá vli tšekw. ⁴⁰ Ka mbədavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda həŋ mant̄sa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, had̄ zlghay nda ɲuduf da kaghuni dekdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksaf̄tá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!Š» ka həŋ.

5

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Manda laba tan̄ ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had̄ mndu ta lavin̄tá ksaf̄ta ɲa habaf̄ta dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsin̄ ratsa tsatsi ta tsa

† 4:29 Zuwel 4:13. § 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28.

zidaha ya, ta 6alin 6ala ta tsa tsuh-walha ya. Had mndu ta laviŋtá zla-hafta wa. ⁵ Inda fitik ta vaghə nda vagha, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanṭani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsəl6ata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi da-gala. «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa: Nya mataba da nda kagha na? Ta ndə6a dzvu yu da kagha nda həga Lazglafta, ma ghuydip ka ta danwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabisa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka dawantá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Də6a'» hga da, kabga nda tska ŋni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghziŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ndanḍa nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay tan tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantisa: «Kdəkkdək, ghuna ta anṇi da a ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka tan ta dəmbu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həŋ nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata tan tavata Yesu, ka nghanṭá həŋ ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlan nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləŋ. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ŋa tan. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ

nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantisa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafta ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda tan nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus
Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la drəf, ka sli'adaghatá mnduha ŋər6isl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekwa mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanṭani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka ŋavatá tsi ka ndə6a dzvu da tsi, ka'a mantisa: «Wa a makwa da ta kala ghəŋ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksantá nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbada mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka 6islay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tan ta maga vaku ghwanpdə his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta danwa katakata ta dza'a da takay da duhturha. Zadiŋzadā ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa danwani ya. ²⁷ Na snantá tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksantá lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghəŋani: «Tsa ksantá yu ta dər lgutani tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksantani ya, gi tərsiu' l6ata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. ³⁰ Gi ta snə Yesu ma ŋani ma vgha guli ná,

† 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

mamu mbraku ta savaghuta. Ka sla-data tsi, ka mbəḏavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Wa na mndu ta ksanťá lgutha ḏa na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta ḃisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka həŋ nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksanťa ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zləŋ, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnananťá kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa ḏa, kabga zlghafta gha ta i'i nda ṇudufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandəlan,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ṇa Zayrus kazlay: Kḏakwa tsa makwa gha ya tsa, ṇa ḏanwazlgəltá gha ṇaw ta mgham na? ka həŋ. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tan ya ka gwada wa. «Ma zləŋ ka, fafta kagha ta ghəṇa gha ta i'i kwenkwen ṇa gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'afťá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu ṇa dza'a mistani. ³⁸ Ka ḃhadaghatá həŋ da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwan wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka ghuḃasu həŋ ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwan ya, nda tsa gwal lagha həŋ kawadaga ya, ka lamə həŋ da tsa dzuguvi nda zwan mida ya. ⁴¹ Ka ṇanatá tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa ḏa, sli'afslí'a, i'i ya ta gwada nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afťá ka gi mbada. A', ghwanpḏə his ima tsa makwa ya. Ka nzata

həŋ ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlahanaghatá həŋ ka ṇḏanḏa kazlay: Yahayaha kuni da mnay ḏər ṇa wa tsi, ka'a. Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Vlanwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlghaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afťá Yesu ka zlanťá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Baḏu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ṇa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanťá mndərga nana ma ḏifil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəməmha na? ³ Tsa mnda fidí ta nzakway ka zwanə Mariť ya a na mndu na kay ra? Zwanamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka həŋ. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da həŋ. ⁴ Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku ṇa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tan nduk nda ya ma həga ga tanť ná, haḏ lu ta vla glaku ṇani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul maganťá mazəməm hada. Ka laghu tsi ksanťa nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul ḏughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta həŋ. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala tan kul zlghaftá tsatsi nda ṇuduf ya.

Ghunafťá Yesu ta duhwalhani ghwanpḏə his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'afťá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ṇa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwanpḏə his ṇa ghwanaftani ta

* **6:1** Ngha ta Mata 13:54. † **6:3** Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ **6:4** Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

həŋ his his his da luwaha. Ka valanťá tsi ta mbraku ta həŋ ɲa ghazliginťá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kwenkwen dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsemi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalaghutá sna gwadā ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwinťa kuni ta rgitika tsa luwa ya ta sēla ghuni. Tsaya dza'a maranťá nzakwa dmakwa tanťa ta ghəŋa tanťa,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'aftá həŋ ka laghwī da mnay ɲa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mniginťa kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazliginťá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdī ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatá tsa gwadā ta gwadā lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəməzəmhā,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ɲa tanťa. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snanťa tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksaftá Yuhwana ná, kabga gwadā ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwanamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ɲa Hiridus

kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwanama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksaftá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ɲuduf ta Yuhwana kabga tsa gwadā ya, ka zbə tsi ta tvi ɲa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərda dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuḃa Yuhwana, ɲərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwadā ta gwadā Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dʋafdʋa tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ɲa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, badu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Badu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Badu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalū ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ɲudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawihā dawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawanťa kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má sləḃahwa luwa dā tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwī mnay ɲa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlghaftá wani mantsa: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi

§ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantša: «La ka tsagaghata ka ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghata ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwemblem. ²⁹ Manda snan̄ta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həŋ klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbad̄a tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tsakavatá həŋ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga həŋ, nda skwi ya si ta taghə həŋ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mbad̄ma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had̄ fitika tan̄ ŋa mutsaftá dər zan̄ta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta nghin̄tá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tin̄laghutá həŋ ta 6hadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. ³⁴ Manda 6hadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá həŋ katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul had̄ mnda ngha† həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa tan̄. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka həŋ mantša: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay tan̄,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka Yesu nda həŋ mantša: «Vlan̄wavla kaghuni 6a

ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantša: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərmaək ta maga slnaš, ka valan̄tá həŋ ŋa zay tan̄ rki?» ka həŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ mantša: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata tan̄, ka həŋ mantša: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka həŋ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata həŋ ka ghuḅu ka ghuḅu ta kuzun̄wa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərmaək dərmaək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka ng-hadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantša, ka 6alanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valan̄tá duhwalhani, ŋa daganaf̄tá tsa mnduha ya. Mantša guli, ka daganaf̄tá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda tan̄ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. ⁴³ Ka tskaftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwan̄pdə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dambu' hutaf ya.

Mbad̄ay Yesu ta mbada ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a tan̄ ta sana 6la drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmga ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwa da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, 6hatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu ng-hadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wər ta tsughbura sərdək vli, ka sli'aftá tsi ka mbada ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa tan̄. ⁴⁹ Kə'a

† 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. § 6:37 Ngha ta Mata 20:2. * 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

ka həŋ ná, mamu skwi ta mbada ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. ⁵⁰ Nda nŋha inda taŋ dem-dem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwadganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ. Ka gi ləata tsa falak ya tšekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ŋa sənəta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həŋ wu, kabga tənəta ghəŋa taŋ.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta taŋ ta drəf, 6hadaghar həŋ ta hadika Genazaret, ka hbanata həŋ ta kwambala taŋ ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba taŋ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta taŋ, ka sli'aftá həŋ nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həŋ nda ghzləŋa taŋ nda ghzləŋa taŋ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli sənə həŋ kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta da6i. Ka ndə6u lu ta dzvu da tsi, ŋa ksənəta dər wa lgutani tsi kwenkwen. Inda gwal ta ksənəta ná, nda mbamba həŋ.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəŋa tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ² Ka nŋhanəta həŋ ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda nratá dzvu, mbazin a həŋ manda ya taghanaf dzidziha taŋ ta həŋ wa.

³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had həŋ ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva taŋ tsuwedək dīna, manda ya taghanaf dzidziha taŋ ta həŋ wa.* ⁴ Ka vragaghavra həŋ ta luma, had həŋ ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həŋ ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha taŋ ta həŋ ta magə həŋ manda: Tva mbazapta dīna ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadā la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka dawanəta da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Nu kul had duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həŋ ka za skwa zay kul mbazintá dzvu na?» ka həŋ. ⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. A ta ŋa Isaya ta mnay ta ghəŋa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta ka-zlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva həŋ ta i'i. Ma ŋudufa taŋ ná, dva a həŋ ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu həŋ ná, ka bətbət. Ma ŋa taghay taŋ ta zlahu da ŋa mnduha ná, ka laghu həŋ da nənata zlahu mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahu Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hida kuni kahwata ta wudinəta zlahuha Lazglafta, ka nənata ŋa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: «Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza† lu,» ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ŋa mnduha ná, lavinlava mndu ta mnay ŋa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata, daw lavin a yu wu, kabga kwarban ya manda mnay kazlay: Dza'a vlanəta Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ŋa kwal kul katanəta i dani nda mani. ¹³ Ma

* 7:3 Gray nda Lukwa 11:38. † 7:7 Nŋha ta Isaya 29:13. ‡ 7:10 Nŋha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

tša magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədiŋmbəda kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tša tagha skwa ghuni ya ŋa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda daslakwa tša-haya.»

Skwi ya ta ŋriŋta mndu
Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tša, ka hagəglaktá Yesu ta dəmgə da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Gunawa guna ta sləmənja ghuni dīna, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta ŋriŋta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ŋudufa mndu ta ŋriŋta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləmənja snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'aftá Yesu ka laghwī da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmgə, ka dawəntá duhwalhani da tsi ta ghənja tša gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «A'a, had difil ma ghənja kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had skwi ta zadata mndu nda za ta laviŋtá ŋriŋta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had tša skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ŋudufa mndu wu, da hudī ta dza'a tsi ŋa dza'a thidiŋta ma dra,» ka'a. Tša gwada Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuḅa inda skwa zayš kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma ŋudufa mndu ná, tsaya ta ŋriŋta mndu, ²¹ kabga ma ŋudufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'inšli'in, nda ghali, nda psła mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənḅa mndu, nda kakraŋaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghən, nda ga rgha. ²³ Inda tša ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma ŋudufa mndu ya ta ŋriŋta mndu,» ka'a nda həŋ.

Zlghay nda ŋudufa sana marakw
Mat 15:21-28

²⁴ Tahula tša, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwī ta hadika Tir nda Siduŋ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviŋ a ta difaghuta

wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋtá tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndəḅu tsi ta dzvu da tsi ŋa gh-zligiŋtá tša duhwala halaway ya ma tša makwani ya. Tša marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaŋzla ta zwani karaku ka baghafta həŋ. Dina a ka klaftá duvula zwani ka vlaŋtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tša skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tša marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tša gwada gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tša duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tša marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tša marakw ya ka laghwī dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tša makwani ya ta hani ta ghzləŋ. Ta had tša duhwala halaway ya mida wa.

Mbanafta Yesu ta sana rgha kul
snaŋta zləmən

³¹ Tahula tša, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwī nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləmən wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndəḅu lu ta dzvu da tsi ŋa ksənja nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tša mndu ya turtukwani, di'in nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiŋa dzvuhani da sləmənha tša mndu ya, danafha ta sərdəkani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwada luwa taŋ. ³⁵ Gi wuzlaŋ guna guna sləmənha tša mndu ya, gi wuted plata ghanikani tša, ka gwadə tsi ta gwada

tsəlenj. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha hənj da mnay dər ɲa wati ma mndu tsi. Ka dɔvɔ Yesu ta hənj ya ná, ka sgə hahənj ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim hənj katakata, ka hənj mantsa: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dīna. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləmənɲani, ka gwadəayni ta gwadə. Kay! Skwi dīna ta magə na mndu na,» ka hənj.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tsəkəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, haɗ skwa zay ɲa zay taɲ wa. Ka hganɲá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taɲ na ta nzaku kawadaga nda i'i, haɗ skwi mutsaf hənj ɲa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda hənj katsi, mutsafta a hənj ta mbraku ɲa mbaɗa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ɲ sanlaha mataba taɲ guli,» ka'a nda hənj. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ɲa vlanɲá na mnduha na ɲa baghanaftá hənj na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda hənj. «Ndəfánj hənj,» ka hənj nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta haɗik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá hənj. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfánj ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka ɓalanaptá tsi, ka valanɲá duhwalhani, ɲa dagananftá tsa mnduha ya. Ka dagananftá hahənj ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da hənj, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəɲa tsa klipi ya, ka valanɲá tsi ta duhwalhani. «Dagananfta daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá hənj. Ka tsakaftá lu ta pɗakwani ma vəl zay taɲ, ka ghwanak ndəfánj. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay hənj ta dəmbu' fwad. Mantsa

tama, ka vrinɲá Yesu ta hənj dzagha taɲ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu hənj ta haɗika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəmzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda ɓhadaghata taɲ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə hənj ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay hənj ta mutsaftá ghurum ɲa ksafɲá Yesu, ka hənj nda tsi mantsa: «Magaɲnamaga maga ta mazəmzəm ɲa maranɲa kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ɲa gha ma mbraku kə'a,» ka hənj. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka ɗawa magatá mazəmzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, haɗ sana mazəmzəm dza'a maranɲa lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda hənj. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwɔ da kwambalu ɲa dza'a ta sana ɓla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taɲ ya, ka zanapta duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da hənj ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəɲa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá hənj. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taɲ. «Zlah na kwala buradi kul haɗ da amu na yeya,» ka hənj. ¹⁷ Fslek ka tsa gwadə ya lamə da sləmənɲa Yesu. Ka'a nda hənj mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul haɗ da kaghuni na? Ha gita, haɗ mahizl ma ghəɲa ghuni ra? Təɲtəɲani ghəɲa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanɲá kuni ta vli? Wana mamu sləmənɲa ghuni, nu kul snanɲá kuni ta sləmənɲa*? Haɗ kaghuni ta havaktá skwi katək ra? ¹⁹ Ma fitika dagananfta ɗa ta buradi hutaf ta mnduha dəmbu' hutaf, kidaghi ndaghananfta kuni ta ghwanak nda

* **8:18** Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2.

padakwa vɛl zay mnduha na?» ka'a nda hɛŋ. «Ghwanɔpɔɔ his hɛŋ,» ka hɛŋ.^{† 20} «A ki ma fitika daganafɛta ɔa ta buradi ndɛfɛŋ ta mnduha dɛmbu' fwaɔ, kidaghi ndaghanafɛta kuni ta tughuba nda padakwa vɛl zay mnduha guli?» ka'a nda hɛŋ. «Ndɛfɛŋ hɛŋ,» ka hɛŋ.^{‡ 21} «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni snanɛta tama?» ka'a nda hɛŋ.

Mbanafɛta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantsa tama ka ɔhadaghatɛ i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatɛ mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndɔɔu lu ta dzvu da tsi ŋa ksanta. ²³ Ka ksafɛta Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanafɛta tsi ta sɔɔɔɔk ta iri, ka pghanafɛta dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda nɛha ka ta skwi ra? ka'a. ²⁴ Ka gunanɛta tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda nɛha yu ta mnduha ta wawaku mndani nɛ, ama manda fu manda fu ta nɛha yu ta hɛŋ,» ka'a. ²⁵ Ka pghɛglafɛta Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nɛhanɛta tsa mndu ya ta vli tsuwadɛk. Nda mba tama, nda nɛha ta dagatɛ skwiha. ²⁶ Mantsa tama, «Yaha ka lami da huda luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha nɛ, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'afɛta Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labɛ hɛŋ ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda hɛŋ. ²⁸ Ka hɛŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantsa: «Kagha na: Kristiŋ ka,» ka'a

nda tsi. ³⁰ Ka zlahanaghatɛ Yesu ta hɛŋ ka ŋɔanɔa. Ka'a nda hɛŋ mantsa: «Yahayaha kuni da walanɛta mnay mantsa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantsa tama, ka zlafɛta Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapɛ ghuya Zwanɛ mndu ta ɔanɛwa katakata. Dza'a wudidinɛ wuda la galata mnduha, nda maliha ta ghɛŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafɛta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baɔu mahkɛn, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnɛ tsi ta tsa gwadaha ya banluwa. Ka ksaghutɛ Piyer ta Yesu ta slɛrpa vli ka davanaghata. ³³ Ka mbɔɔavata Yesu, ka nɛha duhwalhani. Ka ŋruhanaghatɛ tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Had ka ta ndanu manda ya ta kumɛ Lazglafɛta wa. Manda ndana mnduha kɛ ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghɛŋa tanɛ manda ŋa Yesu

³⁴ Ka hagaktɛ Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa tanɛ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vzinɛtani ta ghɛŋani, ka klayni ta udza zlanɛyini, ka dza'ani mista ɔa. ³⁵ Ka dza'a mbanafɛmba yu ta hafa ɔa ka mndu katsi nɛ, dza'a zadinɛzadɛ tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadinɛta hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfidɛ Gwada nɛ, dza'a mbanafɛmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a gh-zlanata mutsafta mndu ta na ghɛŋa hadik na tender, ka nda zadɛ hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'inɛ ka sli'inɛ hɛŋ da Lazglafɛta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnɛnɛta hga ɔa nda gwada ɔa guli ta kɛma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwanɛ mndu guli nɛ, dza'a kwalaghukwala yu ta

^{† 8:19} Nɛha ta 6:35-44. ^{‡ 8:20} Nɛha ta 8:1-9. ^{§ 8:29} Kristi: Tsaya Almasihu.

mnantá tsa mndu ya bađu vragata da kawadaga nda duhwalha nda ghuḃa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ɲa nghanja taŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbəḃavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ɲlaghatá həŋ ta sana ghwá nda slra. Lafa taŋ ta tsa ghwá ya, ka mbəḃavaftá tsi ta kəma taŋ. ³ Ka wuḃaku lguthani tilil katakata. Had mndu ta na ghəŋa haḃik na dza'a lavintá ghuḃaptá skwi ɲa ḃanafta ɲa laf taḃ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafata zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ɲa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma ḃa, ḃina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ɲa gha, pal ɲa Musa, pal ɲa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tḃik bukwamtá həŋ. Ka gwadaḃaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaŋa ḃa ta ḃvu yu nda ɲuḃuḃa ḃa. Snawa ta gwada ḃa tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya ng-haŋ həŋ kawadaga nda həŋ. ⁹ Ka sli'aftá həŋ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həŋ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnantá skwi ng-haŋ kuni ɲa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaŋa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá həŋ ta tsa gwada ya, ama ka laghu həŋ da ḃaḃawaku mataba taŋ

«nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka həŋ. ¹¹ Mantsa tama, ka ḃawaŋtá duhwalhani da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka həŋ. ¹² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ani, dza'a tiŋlaghutinla Iliya ta saha ɲa payanata inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəŋa Zwaŋa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta ḃaŋwa katakata, ḃvəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá həŋ ta ḃaŋwa manda ya kumaŋ həŋ. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghəŋani,» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zlana həŋ ya, ka nghanjá həŋ ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta zləḃutawi nda həŋ. ¹⁵ Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da həŋ. Ka sli'afta həŋ nda hwaya ka dza'a ga zgu ɲani. ¹⁶ Ka Yesu ḃawaŋta da həŋ mantsa: «Ta ghəŋa wu ta zləḃa kuni ta wi nda həŋ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlghanaftawi mantsa: «Maləma ḃa, zwaŋa ḃa ksu seteni, vlaŋ a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta haḃik. Gi pghay tsa zwaŋ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'in ka hpadaŋ, gi dzəŋ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəḃa dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzligintá həŋ ta tsa seteni ya ma tsa zwaŋa ḃa ya mazlay, ama ka traptá həŋ,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul haḃ zlghay nda ɲuḃuḃa ḃa həŋ! Na kulam yawu dza'a nzata

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

yu tavata kaghuni? Nə kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwan ya,» ka'a nda həŋ. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghan tsa zwan ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwan ya: «Daga Yawu zrafta na skwi na ta na zwan na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwanani ksafat tsi. ²² Bađu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ɲa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka laviŋlava ka, kdəkkdək katanəna kata, tawa ta hidahida ta aŋni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka laviŋlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviŋta magata ka zlgahfzlgaha mndu nda ɲuduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapantá dani ma tsa zwan ya ta lwi, «Zlgahfzlgaha yu, sawi katihata ma hta ta zlgahay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghan Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snantá sləmən. Sabsa ma na zwan na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka niŋtá tsi ta tsa zwan ya gzəmbła' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ɲanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəŋa tan, ka daw həŋ da tsi. Ka həŋ mantša: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋtá tsa seteni ya katək na?» ka həŋ. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda həŋ.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá həŋ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta

mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ɲa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ɲa tan: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ɲa dzata tan. Bađu mahkən, ɲa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlən̄ həŋ guli nda dawanta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali
Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka ɬhadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku həŋ ma həga, ka dawantá Yesu da həŋ: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda həŋ. ³⁴ Sriw nzanza həŋ, pslaf a həŋ ta wa tan wa, kabga si ta zba snantá mali mataba tan həŋ, na skwi si ta uwa'uwal həŋ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda həŋ. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəŋani ka sagəŋ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva tan guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan kwitikw, ka sladanata mataba tan. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda həŋ mantša: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani tur-tuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ɲa amu ná, ɲa amu tsa

Luk 9:49-50

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantša: «Maləma da, nda nghan ɲni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: "Yesu ta vlihatá mbraku," ka'a. Ka lmə ɲni, kabga had ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹ Ka Yesu mantša: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had mndu ta maga mazəməzəmə nda hga da, dza'a vza rut-sak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu kul had ta raza amu guli ná, ɲa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ɲa say, kabga nzakwa ghuni ka ɲa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta dekdek wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlglafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta danwa katakata da Lazglafta. Ta der má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma nuzlun, ka vzaghata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa gha ta tsa dzvu ya. Ta der mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka buđudun, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul hađ ta mtavata dekdek. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd̄məts, rwava a hən wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa ta tsa səla ya. Ta der mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa' his his, n̄a wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd̄məts, rwava a hən wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dədamta da dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ta tsa iri ya. Ta der lama ka nda ira gha guzlin turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, n̄a wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd̄məts, rwava a hən wa. Hađ tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu n̄a Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dīna ya, ama ka ta hađ zdaku mida dekdek wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida n̄a vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

10

Tagha skwi ta ghəna ghzlințá marakw

Mat 19:1-12, Luk 16:18

¹ Tahula tsa, ka sli'afťá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwí ta hađika Zudiya nda tvə drəfa Zurden. Ka tskəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi n̄a tan manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu n̄a hla səlani. Ka dawantá hən da tsi, ka hən mantsa: «Mamu re hađ wa a tvi n̄a ghzlința mndu ta markwa tan na?» ka hən. ³ Ka'a nda hən mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzlințá markwa tan katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzlințani* ka'a,» ka hən. ⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Təna ta ghəna ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zlaftani, manda kdīnta Lazglafta ta magaftá inda skwi, «ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†» ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanțá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa tan, ⁸ n̄a nzakwa tsa hahən his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a hən ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa tan.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta tan, ka lamə hən nzata ma həga, ka dawantá duhwalhani da tsi ta ghəna tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda hən mantsa: «Ka ghzlinghzla mndu ta markwa tan, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa tantana markwa tan ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afslí'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbađaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu

§ 9:48 Ngha ta Isaya 66:24. * 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Ngha ta Zlafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zlafta 1:27 nda 2:24.

na tfanaghatawi ta hən, nda ma fanaghatani ta dzvu ta hən. Ama ka ghzlə duhwalha Yesu ta hən. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə hən ya ná, zdəgana a wu, ka kuzlanafťá tsi ta ɲuduf. «Zlanwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha hən da i'i, ma pyə kuni ta hən, kabga ɲa gwal ta gara vgha nda hən na ga mghama Lazglafta§. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'afťá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta hən, ka tfanaghatawi ta hən.

I Yesu nda sana mnda gadghəl
Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afťá Yesu ka mbada ta tvi, ka sli'afťá sana mndu ka hwayakta tsəlɓata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari ɲərma mgham, nu dza'a magə yu ɲa mutsafta da ta hafu ɲa kdekeden na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ɲərma na? Haď sana ɲərma taďta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənɓa mndu, ka vla ka ta glaku ɲa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanɓa da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pɗugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafťá ka ta gwal ka pɗu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snanťa tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda ɓasatá ɲuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka

lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliŋťá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəɲa tan ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəltá duhwalhani, ka hən mataba tan mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka hən. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta hən, ka'a mantsa: «Haď mndu dza'a laviŋťá mbanaftá ghəɲani wa, ama laviŋlawa Lazglafta ta mbanaftá mndu, kabga laviŋlawa ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aɲni, zlanavazla ɲni ta inda skwiha ɲni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haď mndu ta sli'afťá ka zlanťá hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda haďikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfiďa Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fərta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda haďikha tani, ama dza'a ghuyay ta ɗanwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ɲa mutsayni ta hafu ɲa kdekeden da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda hən.

Mahkəna mnanťa Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbada hən ta tvi ɲa ɲlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma tan. Hluhla zlan ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista tan tani. Ka tskəglanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwanpɗə his ya tavatani, ka zlaftá tsi ta mnay ɲa tan ta skwi dza'a

§ 10:14 Gray nda 9:37. * 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

slanaghata. ³³ «Snawasna 6a! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafra lu ta Zwanja mndu, na vlanja maliha ta ghajja gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, na tsanaghata tan ta guma na dzata, na vlanja tan ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ³⁴ na ganapta tsahaya tiri, na tafay tan ta sardak tida, na slavay tan nda krupih, na dzata tan, ama badu mahkan, na sli'agaptani nda hafu.»

Dawuta vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama da, ta kumay ni ta maganata gha ta skwi dza'a dawanta ni da kagha,» ka han nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kuma kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda han. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya na, ka pghata ka ta ani, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaa gha na, kiba,» ka ni. ³⁸ Ka Yesu zlghanaftawani ta han mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta daw kuni wa. Dza'a lavinlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda han. ³⁹ «Ani, dza'a lavinlava ni,» ka han. Ka Yesu nda han mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya danwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghajja skwi ta nghananta tsa nzaku nda ga zeghwa da nda ya nda ga zlaa da ya na, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka na gwal payanaf Lazglafta ta han,» ka'a nda han. ⁴¹ Na snanta tsa pdakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwada ya, ka basanavata han ta nuduf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda han. «Nda sna kuni ta gwal ta ngha lu manda mghamha ta ghajja mndera mnduha na, ta gay han ta ma mgham

mghama tan. Gwal kul lu guli, ta maray hahaj ta mbrakwa tan ta ghajja tan. ⁴³ Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kama katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga na maganata lu ta slna wa, ama na nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani na vara ndaghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlghanaftawani ta han.

Gunanata Yesu ta ira Bartime
Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka hadaghatá han da luwa Yeriku. Ta sabi i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gata skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwana Time. ⁴⁷ Manda snantani kazlay: Yesu zwana la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzata tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwana Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mada mnduha ka nurhway. «Ma gwadaf ka,» ka han. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ndanta: «Zwana Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgakta han ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka han nda tsi mantsa: «Hajana ka sli'afra ka, wya ta hga kagha,» ka han. ⁵⁰ Ka slurtidinta tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labi nda tva Yesu. ⁵¹ Ka dawanta Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kuma ka ta magaghata da na?» ka'a. «Malama da, ka nghaglanja yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda nudufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghaglanja tsa mndu ya ta vli, ka ksa tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2. ‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timote 2:6.

12:12-19

¹ Taghwanj a hənj ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə hənj nda mista ghwá zaytunj, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka bhadagha6ha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwanja kđih hbana lu ta kul walanja mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka "ňaw kuni ta tsa na" ka mndu dawanta da kaghuni katsi, "Mgham ta kumay," ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunanjla hənj ɲa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda hənj. ⁴ Ka sli'aftá hənj ka labə, ka slanaghatá hənj ta zwanja kđih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá hənj. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda hənj mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ɲaw kuni ta tsa zwanja kđih ya na?» ka hənj. ⁶ Ka zlghanaftá hənj ta wa tanj manda ya mnanaf Yesu ta hənj. Ka zlantá lu ta hənj, ka laghu hənj. ⁷ Ka klədanaghatá hənj ta tsa zwanja kđih ya ta Yesu, ka pghaftá hənj ta lguta tanj, ka ɲladaftá Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka lintá mnduha ta zlazlatá lgutha tanj ta tvi, sləhwa fuha ɲa sanlaha ta 6alakta ma vwah† ka pghay ɲa tsu'ay. ⁹ Mbadaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «ɲa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰ Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ɲni! Glaku ɲa Lazglafta ta luwa!‡» ka hənj. ¹¹ Ka bhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanpdə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afra Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabə hənj ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanafá maya ta Yesu. ¹³ Ka nghanjá tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwanj tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglanjta a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ɲa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghzlagaptá gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka bhadaghatá hənj da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da da6a həga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka lintá tsi ta ghzliginjta hənj dzibil, ka zlambidinjta tsi ta tabəlha gwal ta mbəd, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu dər turtuk ɲa tsughwadadapta nda ma tsa da6a həga Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnə tsi ɲa tanj. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Həga dā ná, dza'a nzakway ɲa həga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mba6a kaghuni ka ninja ka galigha gwal gənda\$,» ka'a. ¹⁸ Manda snanjta la mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə hənj ta tvi ɲa dzatá Yesu. Ama ta zləɲ hənj guli, kabga ksəɲksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda də6ata fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa tanj.

Maga du'a kul ha6 dga ghəɲ

Mat 21:20-22

²⁰ Ga sərdək ta labə hənj ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu

* 11:7 Gray nda Zakari 9:9. † 11:8 Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ɲa vla glaku ya.

‡ 11:10 Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § 11:17 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

ná, dzun̄un̄ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slr̄anhani tani. ²¹ Ka havaktá Piye ta gh̄əja skwi ta luta. «Maləma dā, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay 6a!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa gh̄əja ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka vzamta ka ta vgha da dr̄əf! ka'a nda tsi katsi, ka dgan̄ a tsi ta gh̄əj ta gh̄əjani wu, faffa ta gh̄əjani ta skwi ya mna tsi ɲa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawan̄ta nda maga du'a ná, fafwafa ta gh̄əja ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ɲudufa ghuni nda sana mndu katsi, plin-iswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had̄ kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had̄ Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli wal̄]*» ka Yesu nda h̄əj.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbad̄a h̄əj, ka vr̄əgladaghatá h̄əj da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma h̄əga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta gh̄əja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ɲa magay?» ka h̄əj nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawan̄dawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlghidifzlgha kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda h̄əj. ³⁰ «Wya tsa daway dā ya: Lazglafta ta

ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlghidifwa zlgha ta wani,» ka'a nda h̄əj. ³¹ Ka laghu h̄əj zl̄ərd̄ay mataba tan̄. «Waka mu dza'a zlgha wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlghafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka h̄əj, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: V̄ərd̄a anabi ya k̄ə'a. Tsaya tama, ta zl̄əɲay h̄əj ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aɲni ta mndu ta ghunakta wu,» ka h̄əj. Ka Yesu nda h̄əj tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had̄ yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi *Mat 21:33-46, Luk 20:9-19*

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ɲa tan̄ nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'afta ka laghwí da ɲabáftá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ɲamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ɲa ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slr̄a tani mida ɲa nzakwa mnda nghay*. Tahula kd̄ɲntani ta payanatá tsa vwahani ya d̄ina, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'aftá tsi ka laghwí dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ɲa mutsanaf̄ta tan̄ ta ɲani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, d̄ɲ ksafksa h̄əj ka dgaptá, ka vr̄ɲnta kul vlan̄ta. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá h̄əj guli, ka tatanaghatá h̄əj ta gh̄əj ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá h̄əj nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dgaptá h̄əj nda dga ta sanlaha, ka pslatá h̄əj nda ps̄la ta

* **11:26** Ngha ta Mata 6:15. † **11:30** Ngha ta 1:4-5. * **12:1** Gray nda Isaya 5:1-2.

sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pɔakwa zwanjani turtuktuk ta ɖvu tsi ma hya ɲuɖufani, ka kɔɲɲá tsi ta ghu-nadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hən tahula ta na zwanja da na kə'a. ⁷ Ka sli'afɛa tsa zwanj ya ka lagha slanaghatá hən. "Ya wana tsa mndu dza'a za hɛga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa hɛga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba tanj. ⁸ Ɖiɲ ksafksa hən ka dzata, ka vzidiɲtá hən ta mblani di'ɲi nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vɛɲtani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vin-datani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wuɖidiɲ gwal ta ba hɛga ya, tsaya ta nuta ka vɛrɖa palaka tughwa hɛga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta ɖvaftá nzakwa tsa pala ya ka vɛrɖa palaka tughwa hɛga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†"» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəɲa tanj ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hən ta tva ksafɛa, ama ka zlanatá hən ka laghwa tanj kabga zɛɲa gwada da mnduha.

Gwada ta ghəɲa pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá hən ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ ɲa dza'a gwada nda Yesu, kada ɖakwatsafta lu ta gwada ma wani ɲa ksafɛa. ¹⁴ Wya ka hən lagha mnay ɲani: «Maləma ɖa, nda sna ɲni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, haɖ kagha ta zɛɲa ira mnduha wu, kabga haɖ ghuya gha nda mndu ta ghərɔakwani wa. Vɛrɖa nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ɲni ta ɖawanɲá gwada da kagha: Ma zɛɲa Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ɲa mgham dagala ma

Ruma na? Dza'a plər pla a wa ɲni na?» ka hən. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zɛghanaftawi ta hən, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira tanj ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɖu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá hən turtuk. Ka ɖawanɲá Yesu da hən. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? Ʋa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda hən. «Ʋa mgham Sezar ya,» ka hən. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vɛɲwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar, vɛɲwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ɲa Lazglafta,» ka'a nda hən. Ka ndərmim hən katakata ta tsa zɛghawani ya.

Daway ta ghəɲa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahən ná, gwal ta mnay kazlay: Haɖ sli'agabta mndu ma mtaku wu§ kə'a ya hən. Ka ɖawanɲá hən da tsi, ka hən nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma ɖa, wya ka Musa vindaɲnafta: "Ka mamu mndu mtu zwanjamani ka zɛɲtá markwa tanj, ya a ta zwanj nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanjamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta tsa zwanjamani ta mtuta ya,"* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfáɲ hən ma da tanj. Si ka klaftá zumali ma hən ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanj wa, ²¹ ka wunanaghatá tsa mahisa zwanj ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanj wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanj ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfáɲ ndəfáɲ, ka raftá hən ta tsa marakw ya, kul haɖ ya ta yatá zwanj nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfáɲ ndəfáɲ, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, baɖu sli'agabta ma mtaku

† 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23. ‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6. § 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8.

nda hafu ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nza-kwa tsa marakw ya mataba taɲ baɖu tsaya tama, ya wya klafkla həŋ dem-dem ta tsa marakw ya ka markwa taɲ?» ka həŋ nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ mantse: «Ta nanay kuni ta ghəŋ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantse? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwaɖa Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta haɖ kluvta vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza həŋ manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəŋa gwaɖa ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzaɲaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†" ka'a. ²⁷ Hahəŋ ná, ta nda hafu həŋ, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda həŋ.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu
Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlghatá wa Yesu ɲa taɲ ya. Ka sli'afat tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawanta. Ka'a mantse: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantse: «Wya mali mida: Snawa 6a la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantse tama, ka dvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ɲudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.‡ ³¹ Wya mahisani: "Ka dvuta ka ta mnda səla manda va dvuta gha ta ghəŋa gha.§" Mataba inda zlahuha ná, haɖ zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya nda tsi mantse: «Zɖa tsa mghama ɖa. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, haɖ sani ɖekdek ta ghəŋa tsatsi* wa. ³³ Haɖ taɖta dvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ɲudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dvutani ta mnda səla manda va dvutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda səla ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vɲanta lu manda ya dawana zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlghawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantse: «Di'inghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Haɖ mndu ta darglaftá ɲuduf ka dawgəltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanja Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kɖə Yesu ta tagha skwi ɲa mnduha ma həga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vərɖa Dawuda pghafər Sulkum nda ghuɖa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama ɖa na:

Nzanza gha nda ga zeghwa ɖa ha ka sagha fitik dza'a ninja yu ta ghumaha gha ka skwa diɲlay gha,‡” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama ɖa ka,” ka vərɖa Dawuda ta hɣay ní, wa kə'a nzəglaku ka zwanjani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zɖəganazɖa ta tsa dəmgə ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka'a nda həŋ ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha! Hahəŋ ná, nda lgutha

† 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16. ‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18. * 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35. † 12:33 Gray nda Huseya 6:6. ‡ 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

zutututa zdəganata wawaku ta həŋ. Zdəganazda ganaghatá zgu ta həŋ ta luma. ³⁹ Ta zbay həŋ ta vla nzaku ta kəma ma həga ta kəl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku dina ta zbə hahəŋ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahəŋ gwal ta dghwadgudunťá skwa la wadgu. Zdəganazda slrinťá maga du'a ta həŋ ta kəma mnduha ŋa ghubanťá həŋ. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

*Vla skwa markwa wadgu ka pđu
Luk 21:1-4*

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəŋ nda akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta, ka nghanay ka mnduha ta pgha tsemi dida. Nda ndəgha la gadghəl ta va pghadatá tsemi. ⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pđu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantša tama, ka haganťá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tsemi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ŋani ka ŋa pđakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni ga tan klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

*Tasinťá həga Lazglafta
Mat 24:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Ma fitika saba i Yesu ma həga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantša: «Mghama da, nghan ta glakwa na pala na 6a! Nghanana ka ta glakwa bata na həga na 6a!» ka'a. ² Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda nghan ka ta glakwa batá na həga na ki'e, had' nzugwatá pala dər turtuk dza'a pđata wa, dza'a tasinťasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

*Skwiha dza'a magaku ma kđ
kdakwa ghəŋa hadik sagha
Mat 24:3-14, Luk 21:7-19*

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwa zaytun, ta nzakway mbəŋ nda həga Lazglafta,

ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghəŋa tan ta Yesu ka dawanta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, nızla wu dza'a maranťá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwananma mna,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka zlaftá Yesu ta mnay ŋa tan, ka'a nda həŋ mantša: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafťá. ⁶ Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga da kazlay: "Ti Kristi," ka inda tan dza'a mnay, ŋa nanaghata tan ta ndəghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwađa ta lmu ndusa nda ya di'in, yaha nudufa ghuni tđu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kdavakta kdakwa ghəŋa hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantša sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zla ghəŋa hadik ta 6asay manda marakw ta 6asa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dğay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maranťa kuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma tan. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananťá mnduha ta ghəŋa hadik tender ta Lfida Gwađa Lazglafta, kada kuduta ghəŋa hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaďay wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghu6a skwi dza'a kuni gwaďay. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata, zwanani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbəďavatá zwani tvə dadaha tan nda mamaha tan ŋa vlatá

həŋ ɲa pslata.* ¹³ Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha ɗa, ama mndu ya dza'a kɗanakta su'afta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakɗawayaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda nga kuni ta manzakɗaway ta ɲɲinta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda nga gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya həŋ ta ghwa. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta bɗema həga, yaha da ndana valagata ɲa vru da həga‡ kabga ɲa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ɲa klaftá lgutani. ¹⁷ Ghuya ɗaŋwa dza'a slanaghatá mi'aha nda huɗi nda gwal nda zwani ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndəbawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghəŋa haɗik ka sagha ta gita, ta sla a mndərga tsa ghuya ɗaŋwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sləglata a vani guli wa.§ ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma haɗ mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal ɗagap tsi ɲa nzaku ka ɲani. ²¹ Ka “wana Kristi hadna,” “a' wa'a Kristi hada a,” ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwaɗaka la krista nda ghwaɗaka anabiha. Dza'a magay həŋ ta ɲizla sana skwiha nda mazənzəmhə ɲa nana ɗagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, ɗaswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa ɗaŋwa ya, dza'a mtumta fitik, haɗ tili dza'a bəglafta wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanɗa lu ta saha Zwaŋa mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wuɗaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ɲa sli'a taŋ ta kɗavakta ghəŋa haɗik tender,† kulam ta slrəŋa luwa, ɲa tsakaktá mnduhani ɗagab tsi.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf 6a! Ka nda nga kuni ta ghuraf ta ɗaku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa ɗəwiŋ tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda nga kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snanɗa kuni kazlay: Ta tvi səla Zwaŋa mndu ka saha tama kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, haɗ na mnduha ta na zamana gita na dza'a kɗuta ɗekɗek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda haɗik ná, dza'a kɗu kɗa. Ama gwaɗa ɗa ná, haɗ dza'a kuɗuta wa. Nzawanza hzlenɗa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kɗakwa ghəŋa haɗik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghəŋa gwaɗa ta tsa fitik ya ná, haɗ mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwaŋani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzlenɗa nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzak-way manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanɗá tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taŋ ta həŋ. Ka nga ka ta həga, ka'a nda mnda nga

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Nga ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ **13:15** Nga ta Mata 24:17. § **13:19** Gray nda Daniyel 12:1. * **13:25** Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiye 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † **13:27** Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

həga, ka nzata ka hzlenja, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzlenja fata ghənja ghuni kabga snanja a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu na ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu na inda mnduha kazlay: Hzlenja ka kuni fata ghənj,» ka'a.

14

Dzra skwi na ksafta Yesu na dzata

Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-

53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had is mida,* ka zbu gwal dra skwi na Lazglafta nda gwal tagha zlahu na mnduha ta hidaku na ksaftá Yesu ma kdek ma kdek na klay dzata. ² «Yaha da nzakway badu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka badu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaabaku,» ka hənj.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghənj na Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simun si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka blaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzləganatá tsa urdi ya ma ghənj ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta sanlaha ta nɗufuf, ka rurunwaku hənj ta rurunwaku. Ka hənj mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má na klafta ka skwapta na mutsaftá suley hkən dərmaək†, ka daganafatá gwal pɗu ná,» ka hənj ka basanavatá nɗufuf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu

nda hənj mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya danwa na tsa marakw ya? Zlanawa zla, nərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pɗuha ná, kawadaga hənj nda kaghuni inda fitik,‡ laviɗlava kuni ta vla skwi na tan dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gɗavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kɗavakta nərma skwi kura tsi, maga tsi. Rɗi má na masadivata badu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfida Gwada Lazglafta ma ghənj hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, na hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut.

Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanɗɗə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi na Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda hənj. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hənj, ka rfu hənj ta rfu. «Dza'a vlaghavla anɗi ta tseɗi guli,» ka hənj nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka nɗavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanɗá Yesu ta hənj.

Zay Yesu ta skwa zay na skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30

¹² Badu tsa tantanə fitika skala skwa zay kul had is mida ya, badu tsaya ta hna lu ta tuwak na maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli na maga skala Pak na?» ka hənj. ¹³ Ka ghunafatá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda hənj mantsa: Lawala da huɗa luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzlegghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay na skala Pak kawadaga nda duhwalha

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

da ya na? ka mghama ŋni, ka kuni da-zlay nda tsi, ŋa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda pay-atá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'aftha tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanpɔɔ his. ¹⁸ Nda nza nzakwa tan tama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduhaŋ,» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha tan. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanpɔɔ his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanja mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwaɔa Lazglafta.† Ama ɔanwa ŋa mndu dza'a vlata Zwanja mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka ɔalanafthá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha ɔa ya, zlghawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanthá tsi ta həŋ. Ka zlghaftá həŋ ka ŋanə'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa ɔa ya.

Nana usa ɔa ná, dza'a pghupgha ŋa slərɔa zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had' yu dza'a səglanhtá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta lahaŋ zləzlvə Lazglafta, ka sli'afthá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytun.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay: Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta ɔa, dza'a tinlaghutinla yu ta ɔhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu ɔekɔek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kɔaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərɔa kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəgliŋthá zlghanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pɔakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəba dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka ɔhadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha tan da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a

§ 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53. ‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § 14:26 Ngha ta Zabura 113-118.

* 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. † 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. ‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36.

yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a həŋ ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: Tdátđa ɲudufa da katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ. ³⁵ Tahula tsa ka mbəđaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya đanwa na ta ghəŋa da, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had skwi kul lavintá ka ta magay wa, klinkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzđavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəbə kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ɲudufa ghuni ta maga skwi dina, ama had mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani həŋ kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta həŋ. Trid traptra həŋ ta skwi ɲa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ɲa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama 6a? Nda kda, nda maga fitikani tama. Wana vlanvla lu ta Zwanə mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbađma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva tan ya,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpdə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanťa həŋ. Tinlaghutinja ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda ngaha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walanťa zlinta, ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma da,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləmənəš sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ɲa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaḡay ka mbađa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, ⁵² ama ka slurtintá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá həŋ ta Yesu da mala gwal dra skwi ɲa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. ⁵⁴ Ta klə həŋ ya, mbađaka Piyer ka mbađa ta hulani

ta hulani, ha ka lamə tsi da daʔa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaʔa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, trid mutsaf a həŋ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghəŋani. Ka'a nda həŋ mantsa: ⁵⁸ Sninjsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasintá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafata da ta bafta bađu mahkən kul ksanťa mndu,‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlghə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katak na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgha a ta wani wa. Ka dawuglanťa tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlghanaftá mantsa: «Ani, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwanja mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na snanťa tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahintá tsi ta lgutani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu tata zbəgəltə mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həŋ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərdək tida, ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma, ka dəŋəzlay. Ka həŋ nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həŋ nda tsi. Ka

vlanťa həŋ ta la kwalvaha, ka dgharť tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma daʔa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tek w mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanťa tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghanťa va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantsa: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka həŋ nda tsi. ⁷¹ Ka zlaftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka wađu. Ka'a mantsa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snanťa Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərba taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həŋ ta Yesu.

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Ngha ta 14:30.

Ka klaftá hən̄ ka laghwi vlan̄tá Pilat ka ɲumna. ² Tahula kladaghata tan̄ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglan̄tá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən̄ ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid' nzan̄a Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlan̄tá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu
Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən̄. Mndu dawan̄ hən̄ ta zlinista tsi ta hən̄. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata tan̄ ta mndu ma vla zlərdəwi nda ɲumna. ⁸ Mbəda dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliɲniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magan̄nata,» ka hən̄. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən̄, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbəda maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ka ɲavata, ka bara mnduha ɲa mnay tan̄ kazlay: Zliɲnis Barabas, zliɲnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliɲtá Pilat ta daway da hən̄: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən̄. ¹³ Ka hləglaftá hən̄ ta wi: «Zləɲafzləɲa ta udzu, ka hən̄ nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda hən̄ guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá hən̄ ta wi nda mbraku, Zləɲafzləɲa ta udzu!» ka hən̄ nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta

zdanafta ɲuduf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta hən̄, ta vlan̄tá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ɲa slvanapta. Tahula tsa, ka zlanantá tsi ta hən̄ ɲa zləɲafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu
Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlghaghutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá hən̄, ta daɓi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadaghatá hən̄ ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá hən̄ ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá hən̄ ta teki ka wanamta ma ghəɲ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən̄ ta zgu ɲani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən̄ nda tsi. ¹⁹ Mbəda ka hən̄ ka dzay ta ghəɲ nda sarak guli, ka tafa sərdək tida. Ka tsəlbu hən̄ ta tsəlbu ta kəmani, manda skwi ɲa vla glaku ɲani. ²⁰ Tahula hərfuta tan̄ ta gagay, ka sudaghutá hən̄ ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudəglanavatá hən̄ ta vərda ɲani. Ka klagapta ka klaghata ɲa zləɲay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu
Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə hən̄ ta tvi, ka guyatá hən̄ nda sana mnda la Sireɲ ta hgu lu ka Simun, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá hən̄ ta kla tsa udza zləɲa Yesu ya. ²² Ka klaghatá hən̄ ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəɲ kə'a ya. ²³ Bhadaghata tan̄ da hada, ka kumə hən̄ ta sunustá ima inabi laɓanafla nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ɲa htanaghutá kuzlakwa tsa ghuya dan̄wa ya, ama ka kwalaghutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləɲaftá hən̄ ta udza zləɲay, ka vzə hən̄ ta vindima‡ ɲa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəɲani, ta ghəɲa skwi kəl lu ka tsanaghatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlanəftá hən̄ ta

* 15:2 Ngha ta Mata 27:11. † 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19.

gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəṇ ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasintasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəṇa gha kagha ka ghəṇa gha, ka saha ka ta na udza zləṇay na!» ka həṇ nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṇa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid laviṇ a ta mbanafhta ghəṇani wu,» ka həṇ mataba tan. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləṇay na ndana tama, ka nga ṇni, kada zlglafta ṇni nda ṇudufa ṇni!» ka həṇ. Mbada tsa gwal zləṇaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik dək da ghəṇ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgaṭá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaṇta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həṇ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həṇ. ³⁶ Ka gi sli'afhta sani mataba tan ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunṭa ta wa sarak. Ka tsughu-mamtá tsi ma ima inabi mastalan, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ṇa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama nga ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləṇay na tsi, kaki tsi,» ka həṇ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda

mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuḅa ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləṇaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəṇ nda tsi. Manda nghanṭani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'iy ka nga tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ṇa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Baḁu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəda fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ṇuduf, ka lagha slanaghatá Pilat ṇa dawafhta tvi ṇa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganṭá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka dawanta da tsi kazlay: Nda kda fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananta tsi ta tvi ta Yusufu ṇa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləṇay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka tanwalaktá mghama klam, ka hunṭa ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa

§ 15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * 15:34 Ngha ta Zabura 22:2. † 15:36 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Ngha ta Sabi

ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku
Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-

10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rda urdi ɲa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta hən, ka ɓhadaghatá hən mbessa vzlazlan ta kulu gasərdək badu dəmas. ³ Ta labə hən ta tvi, ka hən mantsa: Wa dza'a tanwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka hən. ⁴ Ndusadaghata tan, kə'a ka hən ná, tanwalaghutanwala lu ta tsa mghama klam ya di'in nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə hən da tsa kulu ya. Ka slanaghatá hən ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ɲuslin zutut ta vghani. Nghanja tan, mbadaka hən ka ghudzaf ta zlan. ⁶ «Ma zlan kuni ta zlan, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zlanaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afslia nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tinəl tsatsi dza'a ɓhata ma Galili. Hada dza'a nghanja kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən da zlan. Ka kwalaghutá hən ta mna tsa gwada ya ɲa mndu, kabga nda ksa hən da zlan.

Maranja Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək badu dəmas, tinəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligin tsi ta duhwalha halaway ndəfán mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ɲa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda

ngha i'i nda ira da, ka'a nda hən. Ka kwalaghutá hən ta zlghaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbada ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən da Ursalima, ka rusu hən ɲa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlghaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwanpda nden

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanpda nden ta zə hən ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən: Nu kul zlghaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghanja i'i ta sli'agapta ya, tənɲəna ghəna ghuni, ka'a nda hən. ¹⁵ Ka'a nda hən tama mantsa: Lawala ta ghəna hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ɲa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlghafta nda ɲuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlghafta, dza'a tsanaghatá Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ɲizla dza'a maranja gwal ta zlghaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay hən ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday hən ta sana Lfida Gwada. ¹⁸ Dər ksafha hən ta nahadik nda dzvu, dər suha hən ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta hən wa. Dza'a fafanaghafafa hən ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ɲa mbambafta tan, ka Yesu nda hən.

Vraghuta Yesu ta luwa

Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta hən, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.‡ ²⁰ Hahən guli, ka sli'aftá hən ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda

* 16:7 Ngha ta 14:28. † 16:15 Slna gwal ghunay 1:8. ‡ 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

vli. Ka katu Mgham Yesu ta həŋ ma
mna tsa gwada ya, ɲlanaghaha ta tsa
gwada ya ta həŋ nda ma magay taŋ ta
mazəmzəm.]

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari nɛrma Tawfilus, nda ndɛgha mnduha ta nɛvata ka vinda gwada ta ghɛna skwiha ta luta mataba nɛni. ² Ka vindafta hɛn manda va skwi nghan gwal ta nzakway ka maslɛmtsɛka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tanɛn. ³ Ka nɛvatɔ i'i guli ka psa snanɛa dɛna ta skwiha ta luta daga tanɛn nɛ vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada snanɛa ka ta kdavakta vɛrda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta ghɛnani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta hadika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi nɛ Lazglafta, Zakari hgani mataba mndɛra la Abiya mndɛra gwal ta dra skwi nɛ Lazglafta. Elizabet hga markwa tanɛ ta sabi nda ma mndɛra la Haruna. ⁶ Tudukwa mndu hɛn his his ta wa ira Lazglafta. Ta snay hɛn ta zlahaz Lazglafta nda skwa dzahayhani, had maslivinza ta ksantɔ hɛn wa. ⁷ Mutsaf a hɛn ta zwanɛ dɛkdɛk wa, kabga ka dzɛghɛn Elizabet, lula ima tanɛ guli.

Dza'a natsay ka ta zwanɛ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta kɛma Lazglafta, kabga mbɛdagagha mbɛda fitik nɛ magay mndɛra tanɛ ta tsa slna ya, ⁹ ka zbaptɔ lu nda vindima ta Zakari nɛ lami da hɛga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi nɛ Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatɔ tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftɔ tsi ka lami da hɛga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magɛ dɛmga ta du'a ma bli. ¹¹ Mɔ tsa tama, gi ka zlagaptɔ duhwala Lazglafta ta kɛma Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta drɛ

lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghanɛa Zakari, ka ghudzaftɔ tsi da zlɛn, sraw vghani. ¹³ «Ma zlɛn ka ta zlɛn Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta ndɛba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwanɛ zgun nɛ tsanaftɔ gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghɛnani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kɛma Lazglafta. Had dza'a sa ima inabi dɛr skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndɛghundɛgha nda Sulkum nda ghuɛa daga ma huɛa mani. ¹⁶ Dza'a nda ndɛgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tanɛ. ¹⁷ Ta kɛma ta kɛma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kɛma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda nɛ Iliya nɛ dzranaftɔ* nzaku mataba dadaha nda zwana tanɛ, nɛ vranaktɔ ghɛna gwal ta maga ghwadaka skwi ka nɛrma mnduha. Mantsa ya dza'a payaftɔ† tsi ta mnduha nɛ fata tanɛ ta vgha nɛ Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a snantɔ skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kɛma Lazglafta nɛ maganatɔ slna. Tsatsi ta ghunighata nɛ gwadgaghata, ka mnaghatɔ tsa Lfida Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgaha. Lavinɛa a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlghaf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatɔ mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabɛ a wa. Ka ndanu hɛn ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma hɛga Lazglafta tama?» ka hɛn. ²² Manda sabani, ka traptɔ tsi ta gwada nda tskatɔ mnduha, gi ka tsat-saftɔ hɛn kazlay: Mamu mazɛmzɛm ta slanaghata ma hɛga Lazglafta kɛ'a. Lavinɛa ta gwada nda wi nda hɛn wu, mbaɛa ka mnay nda dzvu nɛ tanɛ.

* 1:17 Ngha ta Malatsi 4:6 † 1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

²³ Tahula kduta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzđava a tahula tsa wu, ka zlghaftá markwa tan Elizabet ta hudi. Ka zata Elizabet ta tili hutaf ta difa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Zđakatahudi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa da ta kama mnduha da, kabga ta ya a yu ta zwan wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəja da,» ka'a.

Dza'a natsay ka ta zwan, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ Kəanafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəjani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləj ka ta zləj Mari, zbapzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlghafzlgha ka ta hudi, ɲa yata gha ta zwanja zgun, ɲa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanja Lazglafta ta luwa ɲa vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ɲa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəja la Isra'ila ɲa kdekedzen, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghuəa dza'a saha ta ghəja gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwan nda ghuəa dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəj ta yayni ta zwan ná, wa'a nda hudi ndana, mamku' a tilani na

nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwa ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwan ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuəa ta Elizabet. ⁴² Ka klanja tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəja kagha mataba mi'aha. Na zwan ma huda gha na guli, nda tfawi ta ghəjani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zđaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləmənja da, ka skalavaftá na zwan ma huda da na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəja kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa: «Ta zləzlvay yu ta Lazglafta. ⁴⁷ Ta taku ɲudufa da da rfu ta ghəja tsatsi mnda mba i'i, ⁴⁸ kabga dvaďva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəjani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i, ⁴⁹ kabga dagala ɲərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra. Nda ghuəa həga Lazglafta. ⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ɲa dekdek ta ghəja gwal ta zləjay. ⁵¹ Nda dzvani maranja tsi ta mbrakwani, ka ghzlinja tsi ta gwal ta gla ghəj, nda ghərəaku ma ɲudufa tan.

- ⁵² Ka slislinwintá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta,
- ⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdázda, ka ghzlinjtá tsi ta gwal gadghel bádadar.
- ⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta dzidziha mu, ka katanjtá tsi ta la Isra'ila mnda maganata slna,
- ⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani na Abraham nda inda zivrani tani na dekdek,» ka'a.
- ⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

- ⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanja zgun.
- ⁵⁸ Ka snantá sləvdahani nda la tan ta tsa nərma zdaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwaftá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Bađu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən na tsanata fafada zwan. Ka kumə hən ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani. ⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani.
- ⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. ⁶² Ka dawantá hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi.
- ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim hən.
- ⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsəlen, ka zləzlva Lazglafta. ⁶⁵ Ka ksafatá tsi ka zlen ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwa ma hadika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta snantá tsa gwada ya, ta ndanu ta ghənani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan ya,» ka hən.

Zləzlva Zakari ta zdakwa Lazglafta

- ⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḁa, ka zlaftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlva Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katanjtá mnduhani, ka varatá tsi ta hən.
- ⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,
- ⁷⁰ manda ya mnigin tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:
- ⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.
- ⁷² Mantsa ya, marananmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuḁa ya, §
- ⁷³ manda ya wadana tsi ta dzidza mu Abraham,
- ⁷⁴ «Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni, kada laviŋta kuni ta ksanatá slna kul had zlen,
- ⁷⁵ na nzata ghuni ka gwal nda ghuḁa, gwal tdukwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.»
- ⁷⁶ Kagha zwanja da, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha. Kagha dza'a tinlaghuta ka mgham na fadanatá tvi,
- ⁷⁷ Na snanamtá mnduhani kazlay: dza'a mbay ta hən ma platá dmakwa tan kə'a.
- ⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi gavzlazlan, ka sagha da amu daga ta luwa,
- ⁷⁹ na tsuwadəkaku ta ghəna gwal ta nzaku ma grusl, nda gwal ta nzaku ta wa hdak ma sulkuma mtaku, nda ya na pgha səla mu ta tva zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbada tsa zwan ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka marantá nzakwani banluwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vin-daftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka numna ta hadika Siri zlafta tsa tantana mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli'i hən da vinda hga tan ma luwa tan. ⁴ Ka sli'afat Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka nladafat tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nza-kway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda hudi ya, da vinda hga tan. ⁶ Manda ɓhadaghata tan da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'an, kabga mutsaf a hən ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ŋa gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina tan. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tan, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta hən. Ka ksafatá zləŋ ta hən katakata. ¹⁰ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, kabga Lfida Gwada dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya ŋizla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'an,» ka duhwala Lazglafta nda hən. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma

duhwalha Lazglafta ta luwa ŋərɓisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka hən mantša:

¹⁴ «Glaku ŋa Lazglafta ta luwa, zɗaku ta ghəŋa haɗik mataba mnduha dvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tan mantša: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka hən. ¹⁶ Ka sli'afat hən ka laghwi mis-immisim, ka slanaghatá hən ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an*. ¹⁷ Tahula nghanja tan, ka rusu hən ta skwi mnana lu ta hən ta ghəŋ tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini ŋa tan ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka ŋanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani ka ndanu ta ghəŋani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tan nda vla glaku nda zləzlvu ŋa Lazglafta ta ghəŋa inda skwi snan hən, ka nghanja hən manda va skwi ya mnana lu ta hən ya. ²¹ Ta matghasa fitik ŋa tsanatá fafaɗa tsa zwan ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kɗaku mani ka zlghaftá hudani ya.

Marantá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kɗatá tsa fitika ghuɓata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwan ya da Ursalima ŋa vlanja Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwanja zgun† ná, ŋa Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá hən ta Lazglafta ŋa pla ghəŋ ta «kukuha his ka zwana ghərɓu' ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

* **2:16** Ngha ta Lukwa 2:7. † **2:23** Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ **2:24** Ngha ta Zlahu 12:8.

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Uursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tdukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanaṁmna Sulkum nda ghuḅa kazlay: Haḍ dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuḅa da hāga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ṅa kḍiṅta magatá skwi manda ya mna zlahu ṅa magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan ya ma dz-vani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:

²⁹ «Ndana tama mghama ḍa, nda kḍa magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha, ka ḅhata tsi nda vghata ḍḍaku manda ya mna ka, ³⁰ kabga nda ngha yu nda ira ḍa ta mbaku vla ka, ³¹ mbaku ya payaf ka ṅa inda mn-duha demdem. ³² Tsuwadək ya ṅa inda mndəra mndu. Tsatsi dza'a klaktá glaku ṅa mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəṅa tsa zwan ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta həṅ. Ka'a nda Mari mantsa: «Nana zwan na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta ṅa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka ṅizla daga da Lazglafta, ṅa husanṅani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi ma ṅuḍufa mnduha. Vərdə kagha guli ṅa nzakwa ṅuḍufa gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwan ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəṅa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndəfəṅ yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbśak fwaḍmida imani. Ma hāga Lazglafta ta nzakwa

tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga ḍu'a nda suma. ³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada ta Yesu ṅa inda gwal ta kzla mbakwa Uursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kḍiṅta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahu Lazglafta, ka vraghutá həṅ da luwa tan ma Nazaret ta haḍika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwan ya, ka sifaku tsi, dagala ḍifil ma ghəṅani, kawadaga ḍḍakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma hāga Lazglafta ma Uursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Uursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwan ya ghwanṅḍə his, ka ṅlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Uursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu həṅ ta magay. ⁴³ Tahula kḍatá tsa skalu ya ta vru həṅ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda həṅ ka nzaghuta ma Uursalima kul snanṅá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbaḍa həṅ kawadaga nda grahani ka həṅ sizlay. Tekulemes vagha tan ta mbaḍa, ka zbə həṅ mataba mndəra tan nda grahani, lay ngha a həṅ wa. ⁴⁵ Trapta tan ta pahay, ka vraghutá həṅ pahay ma Uursalima. ⁴⁶ Baḍu mahkəna fitik, ka slanaghatá həṅ ma hāga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ṅa mnduha, ta sna skwi ta mnə həṅ, ta dza'a nda ḍawanṅa da həṅ guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghə tsi nda tsa snanṅá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghanṅá i dani nda mani, ka ndra'u həṅ nda ndra'uwa. «Sagəṅ, nu kəl ka ka maganṅatá skwi mandana? Hərfə ta anṅi nda da gha na təkək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ṅaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma hāga da ḍa yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda həṅ. ⁵⁰ Tsərid, sna a həṅ ta tsa skwi ta mnə tsi ṅa tan ya wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada tan, ka sli'aftá tsi kawadaga nda həṅ, ka valaghata da

Nazaret. Ka ṇanató mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəṇani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanapdə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ṇumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanamani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəṇ gwal dra skwi ṇa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghəṇa Yuhwana zwanə Zakari ma mtak. ³ Ka sli'afatá Yuhwana ka laghwí da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeṇ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay: payanawa paya ta tvi ṇa Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanamta lu ta inda vli ka didiṇa, ka tasiṇta lu ta inda ghwa nda kuḏunurha, ka dayapta lu ta skwi ka ghulunud,

ka payanata lu ta huraḃasl ta tvi,

⁶ ṇa nghanṭa inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ṇa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta ḃasa ṇuduf ta sagha ta kəma kə'a na?

⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranṭa mbədatá nzakwa ghuni, ka zlanṭa kuni ta mnay ma ghəṇa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ṇni ya, kə'a.

Ka yu ta mnaghunata ná, laviṇlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ṇa tsintá fu daga ta slrəṇ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsintsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ṇa magay ṇni tama?» ka həṇ. ¹¹ Ka'a nda həṇ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ṇa maganafta Yuhwana ta batem ta həṇ, ka dawə həṇ da tsi: «Maləm, nu ta raku ṇa magay aṇni guli?» ka həṇ. ¹³ Ka'a nda həṇ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həṇ. ¹⁴ «A ki aṇni, nu ta raku ṇa magay ṇni?» ka La sludzi dawanta guli da tsi. Ka'a nda həṇ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ṇa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəṇa taṇ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həṇ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plintá zu'a ḃaḃahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḃa nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ṇatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ṇa tskamtani ma gvurani, ṇa drintani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həṇ dem-dem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada ṇa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ṇa taṇ.

Tsamta Hirudus Antipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəṇa

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan, ²² ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanja ḁa ḁvu yu ma hyahya ṇuḁufa ḁa†, ka'a.

Mndəra la tanj ma Yesu

Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zlaftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanja Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra tanj: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan, Natanja Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasun, ³³ Nasuna Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni,

Arni Hesərum, Hesuma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abraham Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwanja Lazglafta.

4

Dzəghanta halaway ta Yesu

Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zuden, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwaḁ mbsak zan a ta skwa zay wa. Ka dzəghanta halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwanja Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranata tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lavinlava yu ta vlanṭa mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷ Ka tsəḷə tsəḷə ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəḷə ka ta tsəḷə, ka maganata slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ur-salima, ka kladafta ta bəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1. * 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa na nghapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: "Na tsu'afatana ta kagha ma dzva tana, yagha pala da dzughusta ta səla"» ka'a†. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a. ¹³ Kdəkwa halaway ta dzəghanta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavata tsi ka laghwina bađu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'afatá Yesu ka laghwina ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuḁa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'afatá tsi ka Laghwina da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda bađu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'afatá tsi na dza'afatá skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlanṭa. Ka planṭa tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i na vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawina la Siri† yeya mbanaf lu.»
na mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pđu,

ghunafghuna ta i'i na mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunis-pala lu kə'a,

na gwanintá ira gwal nda ghulpa,
na zlu'agapta ḁa ta gwal raghwana lu,

¹⁹ na snanamta ḁa ta mnduha ta vaku dza'a sagha zdakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kđintani ta dza'afatá, ka mbsaftá tsi ka vlanṭa kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nana gwada Lazglafta snan kuni nda sləmənə ghuni gita na ná, nda kḁa magatani ka na ghuni,» ka'a. ²² Inda tsa hahən ma tsa vli ya ka zdəganatá tsi ta hən, ka ndərmim hən ta tsa gwada zdaku ta sabə ma wani ya. Ka hən mantsa: «Zwanə Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka hən. ²³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghənə i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghənə gha kagha ka ghənə gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snan nni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afatə hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá hən.

²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má na ghunafta lu ta Iliya na katanṭa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanṭa sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Sidun. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rḁa mndu ta hən ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba tana wu, Na'ama mnda

²⁸ Ka ɓasaftá hən ta nɗuɗuf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snanṭa tana ta tsa gwada ya.

²⁹ Ka sli'afatá hən, ka ksagaptá Yesu ma huḁa luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwa baf hən ta luwa tana tida ya, ma na slinwidinta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba tana ka laghwani.

Mbanafatá Yesu ta sana mndu nda

† 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2. † 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

*ksa da duhwala halaway**Mak 1:21-28*

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Badu sabat, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taɲ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taɲ. Ka sli'aftá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwaɲa la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni sagha ka da zada aɲni? Wya nda sna yu mndu nda ghuɓa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanata tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskata mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem, ha ka dadawu hən mataba taɲ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taɲ, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

*Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku**Mat 8:14-17, Mak 1:29-34*

³⁸ Manda sli'agapta taɲ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simun. Ta lagha hən ta ɓasa ɲudidar midza Simun katakata. Ka ndəbu lu ta dzvu da Yesu ɲa katanjá tsa marakw ya. ³⁹ Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliɲzla!» ka'a nda ɲudidar, ka zliɲtá tsi. Gi hada-hada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganata skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda dadata fitik, ka hlada ghatá gwal nda mnduha taɲ kul dughwanaku da danwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agapta duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agapta hən, ka hən mantsa: «kagha ná, Zwaɲa Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, ɲa hanaftá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

*Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya**Mak 1:35-39*

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta ɲanata yaha lavaghwi tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnanaɲta da ta Lfida Gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunighata,» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5*Hgafta Yesu ta tanɲa duhwalhani*
Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dəmgə dliwis slanaghata ɲa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nganjá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɓa kadəɲa taɲ. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ɲa Simun. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huda drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagapta tsi mida ka tagha skwi ɲa mnduha.

⁴ Manda kɗakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wudadata kuni nda graha gha ta kadəɲa ghuni ɲa tuma klipi,» ka'a nda Simun. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama da, kurzliɲ hana ɲni ta tumay, lay mutsaf a ɲni wa. Yaw, dza'a vzadavza ɲni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadata hən, ka waftá tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiɲtá kadəɲa taɲ. ⁷ Ka kəməts hən ta sanlaha ma graha taɲ ma sana kwambalu ɲa sagha katanjá hən. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hən ta tsa kwambaluha taɲ ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha taɲ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simun Piyer tsəlɓata

ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zləŋ ta i Piyer nda grahani ta ghəŋa tsa mandərmima tuma klipi maga həŋ ya. ¹⁰ Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuŋ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuŋ mantsa: «Ma zləŋ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta tanj ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla həŋ ta inda skwiha tanj ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghanjani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruha ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka laviŋlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuḅa,» ka'a. ¹³ Ka fadaptá Yesu ta dzvani ka ksanja. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafimba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuḅa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walanjá mnananjá mndu, la da marananjá vgha gha ta mndu ta dra skwi ŋa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ŋa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dənga da sna gwada da tsi nda ya ŋa mutsaftá mbaku ma dāŋwaha tanj guli. ¹⁶ Ama ta gdāta Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ŋa dənga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pdakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa

Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma dāŋwaha tanj. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlani. Ka zbə həŋ ta ḅhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá həŋ ta tvi ŋa lami, kabga hiḅa ta mnduha. Ka kladaftá həŋ nda ta bḁəma həga, ka gunaptá həŋ ta ghəŋa tsa həga ya, ka fadatá həŋ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzləŋani nda ghzləŋani mataba tskata mnduha.

²⁰ Nghanata Yesu ta zlghay nda ṇudufa tanj ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ḁa? Wa ta laviŋtá pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghəŋa tanj. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ḁa! ka Yesu nda həŋ, kabga nda sna tsatsi ta ndana tanj. ²³ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afsli'a ka mbaḁa ka ta mbaḁa kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plintá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afsli'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nghanay mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlva Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. «Nda nghanə ŋni ta skwa mandərmimi gita,» ka həŋ nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanjá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaḁa mista ḁa,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'afstá Levi ka zlanavatá

inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganata skwa zay ga' ga tanj. Ka nzata hən ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba tanj. ³⁰ Ka rurunjwaku la Farisa nda mnduha tanj ta tagha zlahu ɲa mnduha ta rurunjwaku. Ka hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka hən nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Had' gwal dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aɲni kə'a wu, sa da haga gwal ta sanjta kazlay: Gwal dmaku aɲni kə'a yu, ɲa mbədanafita tanj ta nzakwa tanj,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aɲni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay tanj nda sa skwa say tanj ɲa duhwalha kagha,» ka hən. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a laviɲlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda hən baɖu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ɲa kləgədanaghutá zwanja midzi ta hən. Ma tsa fitikha ya dza'a suma hən ta suma,» ka'a nda hən. ³⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi guli mantsa: «Had' mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ɲa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had' mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tɲnta ta tsa zlibi ya, ɲa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfid ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had' mndu ta sutá

ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. «Mal zɖakwa ya nda tawa» ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mgham ta ghəɲa sabat

Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Baɖu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəɲani. Ka vərɖə hən ma dzvu ka dghaday. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghantá hən. Ka'a nda hən nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay baɖu sabat na?» ka hən. ³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aɲ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa sabat,» ka'a nda hən.

Mbanafita Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ɲa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ɲa razay. Ka nzatá hən ka ngha Yesu ta iri ta iri ɲa nghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu baɖu sabat, ka hən. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tanj. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Ngha ta Irmia 36:4 nda Izra 8:1.

ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sla-data. ⁹ Ka Yesu nda hən mantša: «Nu skwi mna zlahá mu ɲa magay bađu sabat na? Maga skwi dīna ta raku re, ari maga skwi kul dīnaku a na? Mbanáftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawan̄ta da tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hən turtuk turtuk. Ka'a mantša: «Tɔaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tɔaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vraváftá tsi yəmaɗ. ¹¹ Ka kuzlanáftá tsi ta hən ta ɲuɗuf, ka laghu hən dzədzərkaku mataba tan ɲa zba maganátá ghwaɗaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwan̄pɗə his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzliɲ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hən. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwan̄pɗə his mataba tan, ka tsanáftá tsi ta hgu ta hən ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwan̄pɗə his zaba a tsi ya: Mamu Simun tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwan̄amani ma Simun, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwan̄a Alfe, nda Simun ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwan̄a Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dəmga sna gwada da Yesu
Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha hən kawadaga, ka sladavatá hən ta sana vli ka dandar tskava ɲəɗɗəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ūrsalima, nda sanlaha ta haɗika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Sidun. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hən, nda ya

ɲa mutsa mbaku ma ɗan̄wa tan. Ka mbambanáftá tsi ta inda gwal kasu ghwaɗaka sulkum ta hən. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ɲa ksantá dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba hən.

Nda zɗakwani nda kuzlakwani
Mat 5:1-12

²⁰ Mantša, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantša: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pɗu, kabga ɲa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlan̄ta maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ghuɓasay kuni ta ghuɓasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husan̄husa kuni ta mnduha, ka ta vzighunisvza hən, ka ta razay hən ta kaghuni, ka ta vazay hən ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlglafta ghuni ta Zwan̄a mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu, ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghunaghata tsa skwiha ya, kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla da-gala ta luwa.

Mantša ya si ta ghuya dzidzīha tan ɲa la anabiha ghalya.

²⁴ ɗan̄wa ɲa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl, kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ɲa ghuni zɗaku.

²⁵ ɗan̄wa ɲa ghuni! Kaghuni gwal nda bagha, kabga dza'a dzay maya ta kaghuni. ɗan̄wa ɲa ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuɓasu ndanana, kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ ɗan̄wa ɲa ghuni! ka ta mnay inda mnduha ta zɗaku ta kaghuni, kabga mantša si ta mna dzidzīha tan ta ghəɲa la ghwaɗaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni
Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku na gwal ta husanta kuni. ²⁸ Dawawa tfawi ta ghana gwal ta ksi'a kaghuni. Ndabawa dzvu ta ghana gwal ta giri na ghuni. ²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagaj katsi, mbadanawa sana lagaj guli. Ka klagadaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pya ka ta klagadaghawta dawra gha. ³⁰ Vlanjla ta skwi ta mndu ta dawanta da kagha. Ka klagadaghaw kla mndu ta skwa gha na nani katsi, ma dawugel ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dina ta kuma ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahaj guli. ³² Ka gwal ta dvuta kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kaghuni tama ya mantse ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvuta hahaj ta dvuta hahaj? ³³ Ka na gwal ta magaghunata zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kaghuni ya mantse ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka na gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni bla nzawa katsi ni, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kuni guli ya mantse ya ta bla gwal dmaku ta nzawa na gwal dmaku guli, na planamta hahaj manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku na tanj. Blawa nzawa na mnduha, ma faf kuni ta ghaj ta vraghunamta, dza'a mamu nisela ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zda ghajani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsaj kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma nam kuni ta mndu ma nuduf, had

Lazglafta dza'a namta kaghuni ma nuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta na ghuni guli. ³⁸ Vlawla ta skwi na mndu, dza'a vlay Lazglafta na ghuni guli, na ndaghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gaganata, ka va tsihwaghunamta, ka ndaghanafta ha ka paghakhani. Ta tsa skwi ta kel kaghuni ka gra skwi na mndu ya dza'a gra Lazglafta na ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda hahaj nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbada ta tvi ra? Had hahaj dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwanj ta tagha lu ta skwi nani malaghutá Malamani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwanj ya dza'a kel tsi ka nzakway manda Malamani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kel kagha ka laghwi nga hiwir ma ira zwanjama gha, kul had kagha ta ngapta ka dughusl ma na gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay na zwanjama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha ka'a, ya nga a kagha ta dughusl ma na gha iri na? Mndera wani ma madgwirmadgwir tsa? Kliginj kla karaku ta dughusl ma na gha iri, kada nganta ka ta vli na lavintá kligintá hiwir ma ira zwanjama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zda ta yaku ta fu kul zdaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zdaku yakwani ta yaku ta fu zda yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsafta mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzafdzaf wa. ⁴⁵ Mantse ya guli, mataba ndaghata skwiha dinadina ma nudufani ta mniginta nerna mndu ta skwi. Mataba ndaghata ghwadaka skwiha ma nudufani ta mniginta ghwadaka mndu ta nani guli, kabga skwi ma nudufani ma mndu ta mniginta wubisim.»

Həgaha his
Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ba. Tsa mndu ya ná, ta snan̄sna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hægani. Ma zlayni ta bay, ka ladata tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlunduf dista tsa hēga ya ma ŋa zliŋta, trid, traptá zliŋta kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snan̄tá gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hægani ta hadik, kul ladata mndərani da hadik. Ma saha zala vlunduf dista tsa hēga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kd̄iŋta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ŋa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya d̄vu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snan̄ta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəŋa la Yahuda, ŋa guyata nda Yesu, ŋa ndəbanatá dzvu ŋa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá hən̄ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá hən̄ ta dzvu katakata. Ka hən̄ mantsa: «Kd̄ekkd̄ek nda ra katan̄ta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta d̄vay ta mndəra amu, tsatsi ta ban̄naftá hēga tagha skwi,» ka hən̄. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda hən̄. Ndusa Yesu ka ɓhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ŋa mnanatá Yesu. Ka hən̄ mantsa: «Mghama da, yaha lu da dan̄wazlaghafta, ra a yu ka ŋlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay

kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva da tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagal-adagala nziŋta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka “la,” ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka “saghasa,” ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka “magamaga ta ya skwi ya,” ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavata tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlghay nda ŋuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dza-gha, ka slanaghatá hən̄ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwan̄a sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dənga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ŋa paday. Tsa mbli ya, kd̄akwakd̄akwa zwan̄a sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghan̄ta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafatá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinj ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksant̄a. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaḡay da, sli'afsl̄i'a gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwan̄a gha makwa da,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tan̄ ka zlən̄. Ka zləzl̄vu hən̄ ta Lazglafta guli. «Nda zлага mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka hən̄. ¹⁷ Ta ghəŋa tsa skwi ya, ka tuta gwada wd̄id ta ghəŋa Yesu ta inda had̄ika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá hən da Mgham Yesu. Ka'a nda hən mantsa: «Lawala dawanta! Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'aftá hən ka bhadaghata da Yesu. Ka hən mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a?» ka hən.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwa tan, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda nghan hən ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa səla tan, kwandlan kwandlan mbambatá gwal si nda rda mndu ta hən, nda gwana sləmənə gwal si ka rgha si kul sanntá sləmən. Gwal si nda rwa, varamvara hən nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlanntá zlgay nda ɲudufani ta i'i,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlaftá Yesu ta mna gwada ta ghənə Yuhwana ɲa tsa ndəghata mnduha ta ts kavata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghan? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da nghan? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghan 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta kla lgut

nda bla dzvani ná, ta za mghama tan hən ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghan tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghan? Anji mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghənə tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ɲa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, sannta tan ta gwada Yuhwana, ka hən mantsa: «Ta kumay Lazglafta ta mbamafta,» ka hən. Ka dawu hən ta maganaftá batema Yuhwana ta hən. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, ka kwalaghuta hən ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ɲa tan. Ka kwalaghutá hən ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən? ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba tan kazlay: Vyanafha ɲni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ɲni ta laha ta taw, tawan a kuni ta taw wu kə'a ya hən. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, «a' nda ksa da halaway» ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwanə mndu guli, ka zay ka say, «a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya,» ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghənə tan ná, tsatsaftsatsa hahən ta vɛrdaka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simun mnda la Farisa

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snanťá tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksaftá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanťa tsa mnda la Farisa ta hgadaghata Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəŋani mantša: «Ka ma vərda anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksanťa na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlaftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantša: «Ari Simuŋ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Ani Mghama da mna,» ka'a zlghanafťá wí. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagha mnduha hutaf dərma kə'a vlanťá sani, prək ka tseda vagha mnduha hutaf mbsak kə'a vlanťá sani guli. ⁴² Ka traptá həŋ ta palata kabga haď skwi da həŋ prək ka palata taŋ wa. Ka zlananťá tsi ta tsa dməŋ ya ta həŋ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanan lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavata Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda nghanťa ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walanťa ka ta tidiftá imi ŋa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zlana a ta brusa səlaha da wa. ⁴⁶ Walanťa ka ta pghigihatá rđi ma ghəŋ manda ya snu

lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rđi ta səlaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranťa dvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a dvu maranťa tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantša: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka həŋ. ⁵⁰ «Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta makwa da, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwí Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligin lu ta ghwadaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma danťwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfəŋ mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, katanťkata həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantša tama, ka zlaftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbada sana mndu ka sli'afta ka laghwí da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata dyakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga haď nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka dyaftá tsi,

ka glanaghatá teki ka raghwanata.
⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsa-haya, ka dayaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghən ghərməts ghərməts. Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwađani

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghənə tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawənta da tsi.
¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snəntá dífatá gwada ta ghənə ga mghama Lazglafta. Nə sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnanənta lu ta hən kabga
 «ta nğhay hən, trid nğha a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa.*»»

Gwada ta ghənə mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹ «Wya klatá ghənə tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi snənta tan ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá hən yaha hən da zlghafta ma nđufu ta tan da mbafta hən. ¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, snənta tan ta gwada Lazglafta, gi zlghafta tan nda rfu, ama had hən ta zlanťa vli nə dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma nđufu ta tan wa. Ka dzghəndzgha skwi ta hən, gi suwak zlanťa tan ta zlghay nda nđufu ta tan. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya hən, snənta tan ta gwada Lazglafta ka laghu hən da ndana nzaku ma ghənə hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantša tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninťa hən ka ksuban. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək hən, snənta tan ta gwada Lazglafta, ka zlghaftá hən nda nđuf turtuk, ka njanatá hən ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni

Mak 4:21-25

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuəamta ma tughuba wu, had ta finťa mista ghzlən guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nğhanťa gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadak. ¹⁷ Inda skwi nda dífə ná, dza'a mar-avamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snənəna lu, nə zlagaptani bđanay ta dabi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva snənta skwi ta snənta kuni, kabga nə mndu nda guna sləmənəni nə sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

Vərda zwanamani ma Yesu

Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra hən ta 6hanavata, tskutska mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma ɗa nda zwanama ɗa,» ka'a.

Ləanata Yesu ta mativirau' ta ghənə imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana 6la drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afťa hən kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru hən, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafťa mativirau' ta ghənə drəf, ka dza'a imi ndəghanaftá kwambalu. Ta wa hɗak hən. ²⁴ Ka lagha hən sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadá mu!» ka hən nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka ləatá vli ka nzata t6ekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zlən mantša? Kulam ndana had zlghay nda nđuf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbəɗavata tvə duhwalhani. Ka ksafťa zlən ta hən, ka ndra'u hən. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta ɗər falak nda imi ná, gi ka snanata tan?» ka hən mataba tan.»

* 8:10 Nğha ta Isaya 6:9, 10.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwala halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka bhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nza-kway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta səla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kda fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghanini ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá danwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kda fitika ksaftha tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafthani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsintá tsi ka baʔalinta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dəa' hga da,» ka'a zlganaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna anni da gudzuwruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay tan tavata ghwa. «Kdəkkdək vlanəna tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka hən nda Yesu. «Arey,» ka Yesu vlanəntá tvi ta hən. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwa ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghan ya tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata

ya, ka hwayaftá hən ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha hən slanaghatá Yesu, ka slaftá hən ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan. Nghanəta tan, ka ksutá tsi ta hən ka zləŋ. ³⁶ Mbadə tsa gwal si ta nghan ya ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa tan ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka hən mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa hən da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana bla drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlgahfta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuvə Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbadə da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkwəkdəkwə makwani ta kla imi ghwanəpdə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbadə Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba tan Maghwanəpdə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdinəda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba tan ta mbanafta wa.

† 8:31 Gudzuwruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksanťá wa lgutani. Na tsa gi ksanťani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantša: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantša: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghafta, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantša: «Mamu mndu ta kshata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləj zləmbatá ma ghuvá Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanťa nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantša: «Makwa da, zlgħay nda nđufá gha ta mbaghafta, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'áfta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantša: «Kđakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgəta gha ŋaw ta Maləma,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantša: «Ma tđu nđufá gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda 6hadaghata tan da tan, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə hən, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghən ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka hən mantša: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka hən ka ghu6asay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksaftá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslí'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramťá tsa makwa ya, ka gi sli'áfta. «Vlanwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda hən. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá hən.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpdə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanpdə his, ka vlantá tsi ta hən ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta hən tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kđaku hən sli'áfta, ka'a nda hən mantša: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'áfta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'áftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá hən ta 6asa nđufá Lazglafta ta ghəŋa tan,» ka'a nda hən. ⁶ Ka sli'áftá hən ka laghwí da ra luwaha, ka mna Lfida Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snanťa tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanťá Yesu.

Zunťa Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu hən ɲa Yesu ta inda skwi maga hən. Ka hlaghatá Yesu ta hən mistani, ka laghu hən nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəɲa tan. ¹¹ Snaɲta dəmga kazlay: Laghula hən kə'a, ka sli'áftá hən zbiɲtá hən. Ka lagha hən slanaghatá hən, ka zlghaftá Yesu ta hən, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ɲa tan. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hən ma dənwa tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ɲani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hən da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ɲa dza'a tan zba skwa zay nda vli ɲa hana tan, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən. ¹³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vlanɲawla kaghuni ɓa ta skwi ɲa zay ta hən,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ɲa dza'a ɲni da dzawagaghatá skwa zay ɲa zunɲá inda na mnduha na rki?» ka hən nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hən ka tsakavata hən hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aɲay!» ka hən ka tsakanatá hən ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəɲani, ka ɓalanaptá tsi ka valanɲá duhwalhani ɲa dagananftá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá hən. Ka tsakaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanɲəpɔ his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawanta da hən mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga

batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnanɲa Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30—9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá hən ka ɲdanɲa mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ɲa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwanɲa mndu ta dənwa katakata, dza'a wɔɲɲwɔ la galata mndu nda gwal mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha. Dza'a dzadza lu, ɲa sli'agaptani nda hafu baɲu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda hən demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista ɔa katsi, ba zlanɲani ta ndanu ta ghəɲa ghəɲani, ka vlatani ta ghəɲani ka kla udza zlanɲayni † inda fitik, ka dza'a mista ɔa,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɔa ka mndu katsi, dza'a Zadiɲzadɔ tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiɲzadɔ mndu ta hafani ta ghəɲa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katanɲa mutsafta mndu ta inda na ghəɲa haɲik na ka ɲani ka Zadiɲzadɔ tsi ta hafani, ka ghəɲani a tsi na? ²⁶ Ka ta ɓasa zlanɲ mndu ka mnanɲá hga ɔa, nda gwada ɔa guli katsi, i'i Zwanɲa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnanɲá tsa mndu ya baɲu sagha dza'a sagha yu ma glakwa ɔa, nda ya ma glakwa Da ɔa nda duhwalhani nda ghuɓa, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama

* **9:14** Ngha ta Mata 14:21. † **9:23** Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

Lazglafta, dza'a nda nghan hən nda ira tan,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlafta Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka nlaghatá hən ta ghwa da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka nuslin. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kđinta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərba i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan, ka nghanjá hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantša: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga nni ta həga tumpul hkən. Pal na gha, pal na Musa, pal na Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwaamtá hən, ka ksafatá zlən ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwaamtá hən. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantša: «Nanana zwanja da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnana hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwa, ka sli'afatá ndəghata dəmga ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanja da na

6a! kđakwakđakwa zwanja da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafat. Na ksafatani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahu-pak ka giri nani, zlah kə'a ta zlinta. ⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma na ghzligintá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantša: «Gwal tənəta ghəna tan kul had zlgħay nda nufuf da hən, kulam na yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam na yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwanj ya, ka vlantá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglanta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantša:

⁴⁴ «Fawafa ta sləmən dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda dīfa klatá ghəna tsa gwada ya da hən, kabga na kwala tan kul snanta. Ta zlənay hən ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka nərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghən tan, ka zlərdə hən mataba tan. Ka hən mantša: «Wa mali mataba mu na?» ka hən. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana tan ya, ka hgaftá tsi ta zwanj kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda hən mantša: «Dər wa ta tsu'afatá na zwanj kwitikw na nda hga da, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'afatá i'i guli, tsu'afatsu'a ta tsa mndu ta ghunighata ya. Tsa mndu ta nintá ghəjani ka zwanj gudzekw đekđek mataba ghuni

ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husan̄ta ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maləma da! Nda nga n̄ni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá n̄ni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlan̄tá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a ɓhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksaftá tvi, ka ɓhadaghatá hən̄ da sana zwan̄a luwa la Samari ŋa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaŋta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma da! Va a ka ta dawən̄ta n̄ni da Lazglafta ŋa zligin̄tani ta vu ta luwa, ka zad̄anata tsi ta hən̄ ra?» ka hən̄. ⁵⁵ Ka mbədavata Yesu ka davanaghatá hən̄: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwan̄a mndu da zad̄anata mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá hən̄,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afta hən̄ ka laghwi da sana zwan̄a luwa.

Zlan̄tá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbada hən̄ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhan̄ha, mamu həga d̄yakha, Zwan̄a mndu ná, had vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbadá mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zlihazla ka dza'a

yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlghanaftá wi. ⁶⁰ «Zlan̄zla ta gwal nda rwa ka pada hən̄ ta ghəŋa tan̄, sli'afsl̄i'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'afta mndu ka dza'a mista da, ka ləglaghwani nga vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdek ŋa magaftá sl̄na ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunaf̄ta Yesu ta duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta hən̄ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a ɓhata tsatsi. ² Ka'a nda hən̄ mantsa: «Dagala skwiha ŋa ts kay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəɓawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá t̄sedi, dər zlibi, dər ɓaɓah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zd̄akwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zd̄aku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zd̄akwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zd̄akwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga sl̄na ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta

kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda hən, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda hən na: ¹¹ "Wana ηni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ηni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a." ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya," ka'a nda hən.

Luwaha ta kwalaghutá zlghafta nda ηdūf

Mat 11:20-24

¹³ «Daŋwa ŋa gha luwa Kurazin! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəməzə maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Sidun katsi ná, má nda kďa fitika mbəďanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Sidun ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa," ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantse: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunighata," ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfəŋ mb-sak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndəfəŋ mbsak his mida ya, ka varaktá hən nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk

nda duhwalha halaway tani ná, snasna hən ta gwada davanaghar ηni ta hən nda hga gha," ka hən nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda hən mantse: «Nda ngha yu ta halaway ta dədagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa 6a! Vlaghunavla yu ta mbrakwa dinlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa," ka'a nda hən.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zďanaftá Sulkum nda ghu6a ta ηdūf ta Yesu, ka'a mantse: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa dıfanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda dıfil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranantá ka ta gwal kul snantá skwi. Kahwathwata mantse nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dıvafte gha mantse, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta marananta," ka'a. ²³ Ka mbəďavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghanatá skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanatá skwi ya nghan kaghuni, trid ngha a hən wa. Si ta kumay hən ta snanta, sew, sna a hən wa," ka'a nda hən.

Dvuďva ta Lazglafta, dvuďva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghantá Yesu, ka'a mantse: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa

* **10:12** Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

mutsafta da ta hafu na kdekeden na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka dvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kdavakta nudufa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka dvuta ka ta slavda gha manda va ghana gha† ka'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka slavda da na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwada ta nani. ³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mba da sana mndu ka sli'afra ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dadamta tsi mataba la ganda, ka zlu'ata hana ta tsa mndu ya ka dgata ka pdanamta hafu hafu, ka laghwa tan. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi na Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwafta tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutata tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutata tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur ka'a na, ka ksanta tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadaghatata tsi, ka maganaftata tsi ta rdi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftata tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da hoga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaftata tsi ta tseda vagha mndu his ta maga slna ka vlantata mndu nda tsa hoga ya, ka'a nda tsi mantsa: «A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghana ya, na mnihata gha vragaghar yu, na plaghata da,» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkana ya, ta nzakway ka slavda tsa mndu ta dadamta mataba la ganda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatata hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu

nda tsi.

Tsu'afra i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mba da i Yesu nda duhwalhani, ka bhadaghatata hana da sana luwa. Ka tsu'afra sana marakw ta hga lu ka Marta ta Yesu ga tan. ³⁹ Mamu mukumani ta hga lu ka Mari guli, ka nzatata tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwada tsi, ⁴⁰ ta ksaghutata slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay na Yesu, ka'a mantsa: «Mghama da! Tha a kagha ta na zlidanta mukuma da ta slna na katata ra? mnanamna ba ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuya ka ta ghana gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghana ndaghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptata Mari ta vardani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdak,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a na duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka maga Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawanta sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda hana mantsa: «Ta maga kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

«Da nni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuba, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanavla ta skwa zay prak zay nni inda fitik,

⁴ planapla ta dmakwa nni, manda ya ta plinista nni ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zlan na ka tawa skwi dza'a dzaghanta,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda hana guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afra tsa mndu ya ma takala, ka laghwi

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

slanaghatá tsa grani ya. “Zwanama da, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay na vlan̄ta da wu,” ka’a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma hēga, ka’a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i’i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada n̄ni ta ghzləŋ nda zwana da, lavgl̄n a yu ta sli’afta na vlaghatá buradi wu,” ka’a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lav̄n̄ta a tsi ta sli’iglafta na vlan̄tá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza’a sli’afsl̄i’a ka vlan̄tá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəlt̄a.

⁹ «Ka i’i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza’a vlaghunavla lu. Zbawazba dza’a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta daw̄n̄ta ta mutsay, ka dər wa ta zban̄ta ta slafsla tida, ka dzan̄dza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza’a klaftá pala ka vlan̄tá zwan̄ani, daw̄n̄ər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a daw̄n̄ tsi, na klaftani ta nahad̄ik ka vlan̄ta ka zlan̄tá klipi na? ¹² Ari ka slislik a daw̄n̄ tsi ná, na klaftani ta rda ka vlan̄ta na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina na zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza’a kwal kul vlan̄tá Sulkum ta mndu ta daw̄n̄ta rki na?» ka’a.

Ghlay Yesu ta duhwalha halaway
Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzliḡn̄tá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zlaftá tsa mndu ya ta gwada tsələŋ, ka va ndərmim dəmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya mantsa: «A’ nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəŋa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hən̄. ¹⁶ «Magan̄namaga ta mazəmzəm dza’a

maran̄ta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə’a,» ka sanlaha nda tsi na dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana tan̄, ka’a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya na zlazlakwa hēga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza’a gdavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i’i? ¹⁹ Ka si i’i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahən̄ dza’a tsaghunatá gumani. ²⁰ I’i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maran̄tá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hēgani ka tsi ná, had skwi dza’a ksantá skwi-hani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwtsehwehw ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghən̄ani tida ya katsi, ta had mbrakwani wa. Na hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu’a tsi ya ka dgin̄ta.

²³ «Mndu ya kul had̄ mista da ná, nda i’i gwadani. Mndu kul had̄ ta katihata ka tskanata ná, kwizintá n̄ani,» ka’a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi

Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, na dza’ani da ra vli tuhwayan̄ tuhwayan̄a, na zba vli na mbi’a vghani, ka trid̄ mutsaf a tsi ta tsa vli na mbi’a vghani ya wu katsi, ka’a dza’azlay na: “Ka vra yu da tsa hēga da ma vəl sabi yu ya gra,” ka’a, na sli’aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa hēga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə’a dza’azlay na vraghutani, na hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfāŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, na lama tan̄ da tsa hēga ya ka nzamta mida. Tsaya dza’a kəl nzakwa tsa mndu ya

ka 6wadzuta ka malaghutá nzakwani tan̄tan̄,» ka'a.

Tfawi ta ghəŋa gwal ta sna gwada Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huđi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klan̄tá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləmən̄ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawam mazəmzəm da tsi

Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má magan̄namaga lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka hən̄ ta daway. Had̄ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hən̄, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwaŋa mndu, ŋa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ŋ ta had̄ika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hən̄ ta gwada anabi Yunas, ka mbəđanaftá hən̄ ta nzakwa tan̄. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadək

Mat 5:15, 6:22-23

³³ «Had̄ mndu ta tsamtá vu ma pitirla ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuḅamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ŋa nghan̄ta mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya.

Ka ta dīnadīna ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda 6adza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadək ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadək inda vgha gha, had̄ pđakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadək manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghəŋa dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kđakwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga tan̄. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbazintá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbazinta, ama ma ŋuđufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huđani guli ra? ⁴¹ Klaw a skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ŋa gwal ka pđu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwan̄ ta nzakway mataba niđali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlan̄tá nzaku tđukwa, nda đvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni đvaftá tan̄tan̄a vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Daŋwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwađuta ta mbadə mnduha ta mbadə tida kul snan̄ta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama da, aŋni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi.

⁴⁶ «Daŋwa ŋa ghuni guli, gwal tagha

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

zlahu! Kærtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hinqá dər ndəfɪŋa dzva ghuni ɲa katanɲá hən ka klay wa.

⁴⁷ «Dəŋwa ɲa ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya ɲa ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantša ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazda tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsła hahən ta la anabiha, baba kuluha tan ɲa ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hən, dza'a psłapsła hən ta sanlaha, dza'a ganapga hən tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghəŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanantá iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata tan ta inda la anabiha daga złrafta ghəŋa hadik, ⁵¹ na złrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuḃa ma həga Lazglafta ya. Mantša tsaya, dza'a ghuzlananghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəŋa vəl psłata tan ta tsa mnduha ya.

⁵² «Dəŋwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snantá skwi, lamə a vərda kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanɲa Yesu ta tsa vli ya, ka złraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta złurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka dakwats hən ɲa ksafɲa nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ɲa fanamtá tɔan ma lwi.

12

Gwada banluwa

Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ɲəddəm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nza-kway ka madgwirmadgwir ta magə hən ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daḃi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a

kuni mnay ma grum ka snaku ta daḃi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləmən ma sləmən ma dzuguvi dza'a tuta wdid ta daḃi.»

Fafwa ghən ta Lazglafta

Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zləŋ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenkwen, kul lavinqá hən ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləŋay. Zləŋawa zləŋa ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinqá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantša ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləŋay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma hən wa. ⁷ Mbədəf mbədə lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zləŋ kuni ta zləŋ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnantá Yesu banluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a marantá ghəŋani ta daḃi ka mnay: «Na Yesu i'i» ka'a ná, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da na mndu na,» ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: «Na Yesu a i'i wu» ka'a, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da a na mndu na wu,» ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ɲazlu ta ghəŋa Zwanja mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḃa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghu-naghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ɲumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ɲa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuḃa

dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantša: «Maləma dā, mnanamna ta zwanjama dā kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi mantša: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had'vli ŋa pgha na nimaya dā na wu?» ka'a ma ghəŋani. ¹⁸ «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzaŋintá guvurha dā yu, ka tahanaghata ŋa tskamta dā ta inda nimaya dā, nda hamata skwiha dā mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha dā,» ka'a. ²⁰ «Rghargha vgha na, kudan hafa gha ta na rvidik gita u na, ŋa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?»» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantša: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəŋani, ka zlanťá tskanatá skwi ta ghəŋani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta «He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,» kə'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu 6a, had' ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had'wbani wu, had' guvurani guli wu, Lazglafta ta zunťá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviŋťá sganaghata dər

kwitikw ta fitik ta ghəŋa hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviŋ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pďakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah 6a, had' hən ta maga slna wu, had' hən ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuŋ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ŋa sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuŋ ma vwah ná, gi gamahtsimani ŋa drinta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htinťá zlghay nda ŋudufa ghuni? Nu kul laviŋťá kuni ta faftá ghəŋ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snanťá Lazglafta ma ghəŋa had'ik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pďakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zlən kuni ta zlən kaghuni gwal ta nzakway ka ŋa dā manda zwanja bra. Zdəganazdā ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginťa kuni ŋa gwal ka pďu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul 6adzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanťa a ghali wu, ksanťa a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ŋudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ŋa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanťa danjahəga tanťa watgha vrakər tsi ma vla kla makwa ŋa gunanata tanťa. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danjahəga tanťa slanaghata hən ndiri ya! Kahwathwata ka yu

ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ɲa nzanatani ta hən ma vla za skwi, ɲa saghani vlanťá skwa zay ta hən. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta hən ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləmən dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da tan katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanťa a ka zlratan ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananťá kuni dza'a sagha Zwanja mndu,» ka'a.

Nərma kwalva nda sna ta skwi
Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanta mantsa: «Mghama dā! ɲa an̄ni nda ghəɲa ɲni re, ari ɲa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tđukwa nda mahizl ma ghəɲani na na? Tsaya a mndu dza'a danahəgani mnay ɲani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ɲa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha danahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəɲa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəɲani mantsa: "Wana nda gərđa mghama dā katək na," ka'a ka linťa psła sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanťá tsi, ɲa ghuyaghunaptani ta danwa katakata, ɲa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərđək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snanťá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunťa lu. Ka dagala vlanťa lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawalu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanťa lu ta

mndu katsi, fərta tani dza'a dawalu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlađa ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəɲa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwan, dza'a nda dma i zwan nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta ɲatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ɲa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ɲa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snanťá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəɲa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dīna? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afťa kuni ka dza'a da guma katsi, ɲavanja ka dzray nda tsi ma kđaku kuni ka bhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma

gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “haďka dza’a walaŋtá sabi hada ka ta kďiŋ a ka ta platá kďavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,” ka’a.

13

Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli’adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantša: «Mal ŋa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ŋa pďakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa đanwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza’a rwurwa kuni dem-dem manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpďə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pďakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nza-kwa ghuni wu katsi, dza’a rwurwa kaghuni manda hahən guli,» ka’a.

Fu ya kul haď ta yaku

⁶ Wya ka’a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu đyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli’aftá tsa mndu ya ka lagha da đaga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a đekdek wa. ⁷ Ka’a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantša: “ngha 6a ta na ghuraf na, mahkəna vakwa 6a na ta sagha da đaga yakwani, lay haď ta yafta wa. Nəw ŋa zlənutani ta vli ka bətbət na, tsinťsa!” ka’a nda tsi. ⁸ “Mghama 6a! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghinťa yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza’a yafya kďaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsinťa gha,” ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul đughwanaku baďu sabat

¹⁰ Baďu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul đughwanaku ta maga vaku ghwanpďə tghas ŋiŋ sulkuma halaway kutsuvud, laviŋ a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghanťa Yesu ta tsa marakw ya, ka hganťa tsi. «Nda mba ka ma đanwa gha makwa 6a,» ka’a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanafťa tsi ta njuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu baďu sabat ya. «Mamu fitik mku’ ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, baďu sabat a wu,» ka’a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa mađgwirmađgwira ghuni ya! Haď inda kaghuni ta pla slani ka kďihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi baďu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanpďə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinťa tsəna marakw na ma tsa zida ya baďu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlghawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda nərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza’a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza’a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza’a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka đyafťa tsi ka glafta gəđiz, ka babaftá đyakha ta hga taŋ ta zligamahani nzakwani,» ka’a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza’a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka lađanamta ma gratá darama hupu

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

hkən ɲa ɲlanafta inda tsa hupu ya nza-kwani,» ka'a.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14,21-23

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ɲa mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham da! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda həŋ mantsa: ²⁴ «ɲawawaŋa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ɲa trapta taŋ.

²⁵ «Ka sli'afsl'i'a daŋahəga ka ɲərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ɲa kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama da! Mghama da! Gunanaguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni.

²⁶ "Taw kay Mghama da! Ta va aŋni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ɲa mnduha ta inda pazlala ma luwa ɲni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'in nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ɲa nzata taŋ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway həŋ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway həŋ nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima

Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha san-laha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həŋ mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ɲa dzata, sli'afsl'i'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həŋ. ³² «Lawa mnanatá

tsa gərhan ya kazlay: Ta ghazla duh-wala halaway yu, ta mbamba gwal ma daŋwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ɲa kdinɲa da ta slna da, ka'a nda həŋ. ³³ Ka kda yu ta mbaɲa da gita, nda ya mahtsim, nda ya baɲima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanɲá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursal-ima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həŋ nda pala. Kumanɲkuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni.

³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghanɲantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həŋ.

14

Mbanafta Yesu ta mndu baɲu sabat

¹ Baɲu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghan y ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ɲa mba mndu baɲu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza həŋ kul zlghanaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniɲta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dəɲaghadəɲa zwanani, ka slani a tsi da vəvrəm baɲu Sabat dza'a kwal kul tdiɲɲta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ɲa zlghanaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ɲa nzata gha

⁷ Na nghan Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantsa: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu

ta malaghutá kagha hgaf lu ña da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ña gha kazlay: Sli'afslí'a, zlananzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ña ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, "bay gra! sli'afslí'a, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantša tama nda tsa-fara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəñani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganatá ghəñani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həñ.

Hagaftá gwal ka pđu ña za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantša: «Ka magamaga ka ta skwa zay ña badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ña mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həñ ta kagha ña plaghamta manava tsaya badu ya ga tan guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ña badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahə tan, nda gwal nda ghulpa, ña zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta həñ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta badu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala *Mat 22:1-10*

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantša: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantša: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka hgañtá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka

ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hgañ tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, ki6a, wya dzvu," ka sani tanñan nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza'a yu dzaghanñta" ná, ki6a, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu 6hata," ka sani nda ñani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dzagha, ka rusanaftá tsi ta mghamani. Ka 6asaftá tsa danahəgani ya ta ñuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantša: "La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pđu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlahə tan," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ñañatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahəga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hgañ lu ya dza'a danñtá skwa zaya da wa,» ka'a.

Dina zlanñta duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbada mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbədavata Yesu, ka'a nda həñ mantša: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta dvtú i'i ka i dani nda mani, nda markwa tan, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərda ghəñani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala da. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zlanayni*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviñ a ta nzakway ka duhwala da wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

katsi ní, haď ta nzata ka mbəďaďta mbsaka skwi dza'a zadĩnta tsi karaku ƚa nghayni ka mamu re haď wa a tseďani prək ka kďĩntá tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaďtá mndəra tsa həga ya ka kwal kďĩntá baďta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuďasay həŋ. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaďtá mndəra hga ka traptá kďĩnta," ka həŋ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, haď ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dəmbu' hisambsak wu ra? Tsaw tsatsi, dəmbu' ghwan yeya ƚani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghanapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul 6hadaghatá tsi ndusa, ƚa ďawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, haď mndu dza'a laviŋtá nzata ka duhwala ďa mataba ghuni, ka zlin a tsi ta inda skwihani wu," ka Yesu sganaghata.

Slughul kul haď zďaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zďa slughul, ka nda kďa zďaku mida katsi, ndaw dza'a vrəglanamta lu ta zďakwani na? ³⁵ Zďəgla a ƚa pghaďta ta vwah ďar ƚa rgwa wu, dza'a pghidinpgha lu ta haďik. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi," ka'a.

15

Slafťa sana mndu ta tuwakani nda zadə

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbada la Farisa nda gwal tagha zlahu ka rurunwaku. «Niŋna na mndu na ta ghəŋani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həŋ," ka həŋ. ³ Ka mnə Yesu ƚa tan nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka ďərmək tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba tan, dza'a kwal kul zlanavatá tsa

pdakuha tan təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaďuta ya, ha ka nghanani na? ⁵ Manda nghanani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaďtá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganťá tsi ta grahani nda sləvdahani. "Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka ďa si ta zwaďuta kay," ka'a nda həŋ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəŋa mnda dmaku turtuk ta mbəďanaďtá nzakwani, ka ƚa tďukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbəďanaďtá nzakwa tan," ka'a.

Slafťa sana marakw ta kwaďani si ta zwaďuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaďtá suley ghwan, ka zwaďugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həga ka psay ďasuwa ha ka nghanani na? ⁹ Manda nghanani, ƚa haganani ta magrahani nda sləvdahani. "Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley ďa si ta zwaďuta kay, ka'a." ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglaďta ta ghəŋa mnda dmaku turtuk ta mbəďanaďtá nzakwani," ka'a.

Dukwaďta dani ta zwanani si ta zwaďuta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² "Ari da! Vlihavla ta ƚada ma skwa za həga má dza'a yu mutsay," ka sagəŋ nda dani. Aray, ka da tan. Ka dganaptá tsi ta gadghəłani ta həŋ. ¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka dzawinťá tsa sagəŋ ya ta ƚani demdem, ka sli'aďtá tsi ka laghwi ta sana haďik di'ini. Hada, ka 6adzinťá tsi ta skwani ma maga sli'insli'ini. ¹⁴ Manda kuduta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa haďik ya. Lay, ta haď skwi dekdek da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəŋani ƚa maga slna ga sana mndu ma tsa haďik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa

zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta vlanda wa. ¹⁷ Ka zlaftá tsi ta ndanu: “Kidaghi gwal ta ksa slna ga da da, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da da. Vradaghata da ya, da! magana-maga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rglá a yu ka hgay ka zwanja gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna,” ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'áftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka bhadaghata dzagha wu, ka nghanjá dani. Ka ksaftá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'áftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ “Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgagelta ka zwanja gha wu,” ka tsa zwanja ya nda tsi. ²² “Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut dina katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta baabah ma sala. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanja da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zada ka nghavatá tsi,” ka dani nda kwalvahani. Ka zlaftá hən ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda hēga, ka snantá tsi ta ghudzagadewdew nda skalu ga tanj. ²⁶ Ka hganjá tsi ta sani ma kwalva tanj, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ “Zwanjama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nganjanani ta dughwana,” ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka basaftá tsi ta nuduf, ka kwalaghutá dza'a da hēga. Ka sabə dani gatay na lamani da hēga. ²⁹ “Má kidagha vakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdek ta snatá skwi ta mniyata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər biza biza gu ka vliyata na hnata da, ka rfay nni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwanja gha ya

ta zadanatá gadghəla gha na gwal ta hliri ná, nani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,” ka'a nda dani. ³¹ “Sagən, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa da ná, na gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanjama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zada, ka nghavatá tsi,” ka dani nda tsi.

16

Nərma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantse: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu na nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a. ² Ka hganjá tsi. Ka'a nda tsi mantse: “Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nəgłanaghata a ka ta ghəna huzla da wa,” ka'a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantse: “Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'áftá i'i ghzłədisrə lu dazlay,” ka'a. ⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla danahəgani da hən. “Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay na danahəga da na?” ka'a nda tanjana mndu. ⁶ “Garwa rdi dərək ya,” ka'a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak,” ka'a nda tsi. ⁷ “Ki da kagha, ta kidaghi na gha na vlay?” ka'a nda sani guli. “Buhwa hya dərək ya,” ka'a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbak,” ka'a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəna hadik na nzakwa tanj mataba tanj, ka zwana tsuwadək,” ka'a.

Lavinj a mndu ta gwaftá danjahəga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawana ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəja hadik na, ka kasa kuni ta granda tsi. Badu kdaghutani da kaghuni ya, ɲa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ɲa kdekeden. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta ɲanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ɲanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ɲanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ɲanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavinj a kuni ta ɲanatá ghwadaka skwa gadghəla na ghəja hadik na wu katsi, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vərda skwa gadghəl kə'a? ¹² Ka lavinj a kuni ta ɲanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda ɲa gha ma skwi tama.

¹³ «Lavinj a kwalva turtuk ta ga kwalva danjahəga his wa. Nda husanta sani turtuk, nda dvutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ɲa husanta tsa sani ya. Lavinj a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta

Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghuḅasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga dvudva hahəj ta tsemi. ¹⁵ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ka tdukwa mndu aɲni ka kaghuni ta mara ghəja ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ɲudufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zlaftá lu ta mna gwada ta ghəja skwi vindaf lu ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlaftá lu ta mna gwada ta ghəja Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ɲa lami. ¹⁷ Tsaw mal

ndəkweɗata hərduta luwa nda hadik ka dədavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəja ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzlinťá markwa tanj ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzlinj zə'ala tanj guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga tanj. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hɣani, ka pɗu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pɗu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta danwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghəj ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'inj kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfinja dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləɲləɲləɲ, kabga ta ghuya danwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagəj! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəja hadik, ta ghuyə Lazar ta danwani ya. Ndana tama nda ləa ɲudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta danwa gha. ²⁶ Zlanja lu ta tsa, mamu mghama gudzuvrunj ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'aftha hadna da aɲni ɲa dza'a da kaghuni ná, lavinj a həj wa. Lavinj a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aɲni guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da

snanamtá hən, da sagha hahən guli da ghuya đanwa ma na vla ghuya đanwa na,” ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹“Mamu vindatá deftera zlahá Musa nda vindatá gwadá la anabiha da zwanama gha, ka snasna hən,” ka Abraham nda tsi. ³⁰“Slaghwa a tsaya da đá Abraham wu, ka sli’af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá hən ka tsi ná, hadahada hən dza’a mbəđanaftá nzakwa tan,” ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹“Ka va a hən ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli’af mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá hən, hađ fitik dza’a snata hən wu, ka Abraham nda tsi,” ka’a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe’ ka nza-kwa skwiha dza’a dzintá mnduha ka tuthun. Ama đanwani ma mndu ta zləmbintá sani. ² Ta dran ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghatá da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəna ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnanaŋmna dar. Ka mbəđanaf mbəđá tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəŋ səla gaghatá tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghan̄ta kazlay: Bgađaya kə’a, plinispla,» ka’a.

Gwadata zlghay nda ɲuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sgaŋnagha zlghay nda ɲuduf,» ka hən. ⁶ Ka Yesu tsu’anaftá wani ta hən mantsa: «Ka mamu zlghay nda ɲudufa ghuni tađta hya kramasa katsi, dza’a mnay kuni ɲa ya babala ya kazlay: Tdaftá ta vgha gha ka dza’a ka vzamtá vgha ma drəf kə’a, ɲa snaghunatani.»

Vərđa kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghan̄ta tsa mndu ya

ta saghani ma vwah ná, “sawi misim-misim da za skwa zay” ka’a dza’azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza’a tsi mnay ná, “diha skwa zay, ka mbəđapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa đá, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə’a.” ⁹ Dza’a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, “nu hay-haya kwalva ma aŋni 6a, skwi ya laviŋ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,» ka’a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rđá mndu

¹¹ Ta dza’a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hađika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwan̄ hlu rđá mndu ta hən guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá hən kətsau’. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aŋni,» ka hən kapaŋtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta hən, «lawa la maranaŋtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka’a nda hən. Tata mbada hən ka dza’a, gi kləwəđ nda mbamba hən. ¹⁵ Na gi nghan̄tá sani turtuk mataba tan̄ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlva Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwan̄ a hən ta mbamabta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwen̄kwen̄ ta vragaghatá da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəŋani. ¹⁹ «Sli’afslí’a gha ka dza’a ka, zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza’a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka hən. Ka’a nda hən mantsa: «Ghur a dza’a nghan̄ta lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. ²¹ «Hađ lu dza’a mnay kazlay: A! “Wana tsi,” a! “Wa’a tsi” kə’a

wa. Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həŋ.

Fitik dza'a sagha Zwan̄a mndu

²² Ka'a nda duhwalhani guli mant̄sa: «Dza'a saghasa fitik ɲa kuman̄ta ghuni ta nghan̄ta fitika Zwan̄a mndu dər turtuk səla tsi, nghan̄ta a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A'! Wa a hada a," "a'! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda daslakwa wuda luwa ta sli'af̄ta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mant̄sa ya dza'a sagha Zwan̄a mndu badu ɲani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta dan̄wa katakata ɲa vziŋta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mant̄sa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwan̄a mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha tan̄ ɲa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud̄ zad̄an̄atá həŋ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ɲab̄ay, ka babay, ²⁹ vagim badu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá dr̄efa vu zad̄an̄atá həŋ tendərzlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu tsa fitik dza'a zlagapta Zwan̄a mndu ya.

³¹ «Badu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dəd̄ematá ghəŋa həga, dər ma mamu huzlani ma huda həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mant̄sa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu‡ 6a! ³³ Mndu ta kuma mban̄aftá hafani ka ghəŋani ná, dza'a zad̄iŋzad̄a. Ama mndu ya ta zad̄iŋtá hafani dza'a mutsafmut̄sa. ³⁴ Ka yu ta mnaghu-nata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləŋa turtuk, ɲa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha

his ma vwah, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həŋ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mant̄sa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama da?» ka həŋ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həŋ.

18

Sana ghwad̄aka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ɲa tan̄, ɲa gd̄avata tan̄ nda maga du'a, yaha malandugwa tan̄ da rwaku, da zlanatá həŋ. ² Ka'a mant̄sa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, had̄ ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gd̄ata ta lagha da mnay ɲani kazlay: Dgan̄na guma mataba ɲni nda ghuma da, ka'a tazlay. ⁴ Nda kd̄a fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəŋani mant̄sa: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, had̄ ghuya da nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata da ta na gumani na, yaha da gd̄ata ta sagha da ghuya ghəŋa da,» ka'a. ⁶ «Fawa sləmən̄ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwad̄aka mnda tsa guma ya 6a! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zd̄aku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ɲa gərda həŋ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghu-nata, dza'a gi maganamaga ta zd̄aku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwan̄a mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlghafta nda ɲud̄uf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəŋa tan̄ ka gwal td̄ukwa ta kəma Lazglafta ka ghuḅasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mant̄sa: «Mamu sana mnduha his ta ɲladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ɲa gha ma skwiha da ghwan kə'a." ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbada kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ɲani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ɲa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapaŋaftá ghəŋani, dza'a gwisaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapaŋafkapa lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbada mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ɲa tfanaghatani ta wi ta həŋ guli, Na ng-haŋta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. ¹⁶ Ka hgaŋtá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ɲa gwal ta gara vgha nda həŋ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw ná, had dza'a walaŋta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawəŋtá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «ɲərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ɲa kdekeden na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ɲərma na? Lazglafta turtukwani ɲərma. ²⁰ Nda

sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ɲa i da gha nda ma gha*, kə'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A'! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwaŋa da ra,» ka'a. ²² Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pdəgədaghawta. La dzawintá skwiha gha, ka dagaŋafta ka ta tsedani ta la ka pdu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ɲudufani ya, ka'a mantsa: «E'! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draŋ lama ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlghanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlaŋtá inda skwa ɲni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlaŋzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ɲa mutsaftani ta hafu ɲa kdekeden dazlay wu,» ka'a.

Mnəgəla Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanpdə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kdafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwaŋa mndu. ³² Dza'a vlaŋvla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ɲa gagay taŋ, ɲa rarazay taŋ, ɲa tafay taŋ ta sərdək tida. ³³ Tahula sləvaptani taŋ nda

* **18:20** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

krupi, ɲa dzata. Ta mahkəna fitik, ɲa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəɲ, sna a həɲ ta klatá ghəɲani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaɲtani ta dəmgá ta sli'adaghatá, ka dawantá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ɲa hanaftá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawanta da tsi. «Maləma da, ka nghəglanta yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglan gha, zlgay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvá Lazglafta. Inda mndu ta nghanja ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka ɓhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəɲa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviɲ a ta nghanja wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli. ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ɲladafta ta sana fwa babala, ɲa nghanja Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda ɓhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapantá tsi ta ghəɲ, ka

nghadafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həɲ da tan, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanja mnduha ta tsaya, mbada həɲ ka rurunwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həɲ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna ɓa Mghama da! Dza'a daganaf tá sləhwa gadghəla da yu ta la ka pdu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwad səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zada ɲa mbambanaftá həɲ Zwanja mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həɲ ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagap-zlaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra tan ta laghwi ta sana hadik di'in, ɲa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kdə tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwan ka daganaf tá tseda dasu* pal pal pal ta həɲ. “Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda həɲ. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá həɲ ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ɲni ta gayni ta mgham ta ghəɲa aɲni wu kə'a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsedi ya, ɲa dawanta da həɲ ta skwi mutsanagha həɲ. ¹⁶ Ka lagha sani tantan. Ka'a mantsa: “Mghama da! Ghwan mutsanaghata yu ta ghəɲa tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁷ “Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

gha ka vərda mndu ma skwi ki'a ya, ka n̄umna ta ghəṇa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha," ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. "Mghama da! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəṇa tsa vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. ¹⁹ "Kagha guli, ka n̄umna ta ghəṇa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka'a." ²⁰ Ka sagha sani. Ka'a mantsa: "Mghama da! A'a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlənafzləṇa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tskay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka," ka'a nda tsi. ²² "Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tskay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu kə'a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda da ya ma ban̄ki? Ma na vrakta da na ná, ma ṇa klagapta da nda zwan ta ghəṇani?" ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: "Kləgədanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan ṇani ya," ka'a. ²⁵ Ka hən nda tsi mantsa: "A'a! Ghwan a ṇani tsa mghama da wa!" ka hən nda tsi. ²⁶ "Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ṇani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kləgədanaghutá va tsa ki'atani ta fə tsi ta ghən tida ya, ka'a zlghanaftawi ta hən. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghəṇa tan ya, hlagaghawahla ta hən ka ps-lata kuni ta hən tawa ira da, ka'a nda hən," ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli'aftá tsi ka mbada ta kəma tan ṇa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytun ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda hən mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya,

dza'a slanaghasla kuni ta zwan kdih ta hba, ta kul walan̄tá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ «Ka ṇaw ta pla kuni na?» ka mndu nda kaghuni ya, "Mgham ta psay"» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hən manda va ya mnana Yesu ta hən. ³³ Tata playplay hən, «ṇaw kuni ta zwan kdih na?» ka tsa gwal nda kdiha tan ya. ³⁴ «Mgham ta psay» ka hən zlghanaftawi ta hən. ³⁵ Ka klanaktá hən ta tsa zwan kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá hən ta lgutha tan tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hən ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha tan ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytun ya, mbada inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlva Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəṇa inda mazəməzəṇ ya nghan hən. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zdaku ta luwa, glaku ṇa Lazglafta ta luwa nda gaftək» ka hən. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na 6a, ka l6ata hən» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəṇga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa tan ná, pala dza'a wahay» ka'a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəṇani. ⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zdakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghəglan̄ta a ka wa. ⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, ṇa dzəbaftha ghumaha gha ka waghafta, ka ṇamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ ṇa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghəṇa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma hāga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlaftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka ninta ka galigha la ghali†?» ka'a nda həñ. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ɲa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbaɗa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəɲa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a həñ ta tvi ka həñ dza'a ɓhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vɓantá tvi ta Yesu ɲa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ɲa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka həñ mantsa: «Mnaɲnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həñ nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawwa mna,» ka'a nda həñ. ⁵ Ka nzatá həñ ka dzrəkay mataba taɲ. «Ka Lazglafta ya ta ghunagata» ka mu, «nu kul zlghaftá kuni ta gwadani ɓa,» ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ «Ka mnduha ya» ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ɲa psilatá amu, kabga nda sna inda taɲ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aɲni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həñ nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həñ.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi
Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zlaftá Yesu ta mna mahdihdi ɲa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ɲabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ɲa nzɗavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ɲa hlanaftá mayaka ɲani ma yakwa fu. Ka mbəɗanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanaftha. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həñ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrinta kul klanaftha. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá həñ ta tsaya guli ka vzidiɲta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: «Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanja da dvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həñ ta glaku ɲani,» ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanja, gi ka həñ mantsa: «Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dza-madza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ɲa mu,» ka həñ. ¹⁵ Ka tsəhaghatá həñ di'ɲ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həñ? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka psilatá həñ. ɲa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həñ. «Haɗ tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma taɲ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəɲa tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuɗidin gwal ta ba həga ya, ta nuta ka palaka tughwa həga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a huruɓu huruɓa. Ka tsa pala ya ta dəɗanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

* 20:17 Ngha ta Zabura 118:22.

hu'a n̄ərdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ɲa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksaf̄tá Yesu, kabga nda sna həɲ kazlay: Ta ghəɲa taɲ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləɲaftá həɲ ta mnduha.

²⁰ Ka va dākwats həɲ ta Yesu, ka ghunadaghatá həɲ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya n̄ərma mnduha ya, da dāwa gwadā da Yesu, ɲa dākwatsa gwadā da tsi, ɲa ksaf̄ta ka v̄l̄əɲtá ɲumna. ²¹ Ka dāwəɲtá həɲ da tsi: «Mghama dā! Nda sna ɲni ta gwadā ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka t̄fukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwath-wata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həɲ. ²² «Mnaɲnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ɲa mgham Sezar na?» ka ga ɲni. ²³ Tsatsaf̄ta Yesu ta tsa madgwirmadgwira taɲ ya, ka'a nda həɲ mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaḅu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ɲa mgham Sezar ya,» ka həɲ. ²⁵ «Ala plawa ɲa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ɲa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid̄ traptra həɲ ta ksaf̄tá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgawani yeya ta v̄l̄əɲtá ndərmimay ta həɲ katək, ka nzatá həɲ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dāwəɲtá həɲ da Yesu. ²⁸ «Mghama dā! Ka Musa vin-dəɲnafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka

mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta zwanamani‡,» ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəf̄əɲ həɲ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkən, ka raftá həɲ ndəf̄əɲ ndəf̄əɲ tida ka rwuta həɲ, had ya ta yatá zwan nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya baḁu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəf̄əɲ ndəf̄əɲ ka markwa taɲ na?» ka həɲ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəɲa hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal ng-hadap Lazglafta kazlay: Nda ra həɲ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ɲa nzaku nda hafu ma mbəḁakwa luwa dazlay kə'a ya, had həɲ dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had həɲ dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həɲ manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həɲ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həɲ ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kd̄ɲkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ɲa nzaku nda hafu kə'a. Ma v̄la gwadā ta ghəɲa mubukw ta zlgaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu§.” ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taɲ demdem ɲani ta nzakwa həɲ nda hafu.» ³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwadā, ka həɲ mantsa: «Zda tsa gwadā gha ya Mghama dā,» ka həɲ, ⁴⁰ Walglan a həɲ ta dāwgləɲtá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

vərda Dawuda ma deftera Zabura ka-zlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama da ná,

nzanza nda ga zeghwa da,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay sála gha*” kə’a.

⁴⁴ Waka Kristi dza’a nzaku ka zwanja Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hga?» ka’a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zdəgana wawaku ta hən nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa tan ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa tan ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahən gwal ta tskugudunustá skwa mi’a wadgu. Ta slriŋslra hən ta maga du’a ŋa ghubu. Dza’a tsanaghatsa lu ta guma ta hən katakata,» ka’a.

21

Sana markwa wadgu ka pđu

Mak 12:41-44

¹ Kə’a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanjá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka’a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da hən kla’ata hən ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka’a.

Dza’a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbada sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka

Yesu nda hən mantsa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza’a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglanjá nzugwatá pala ta sani, dza’a tasiŋtasa lu,» ka’a.

Skwi dza’a magaku ma kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama da! Yawu dza’a maga-kwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza’a kəl lu ka snanjá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hən nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunafá lu, kabga nda ndgha gwal dza’a sagha ka klaftá hga da ka mnay kazlay: “Ti Kristi, ndusakndusa fitik,” ka hən dza’azlay. Yaha kuni da dza’a mista tan. ⁹ Bafu da snanjá kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazənzenj ta ghazənzenj lu ya, yaha ŋudufa ghuni da tđu, ya kdakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe’ ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka’a. ¹⁰ «Dza’a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza’a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹ Dza’a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza’a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza’a mamu skwiha ta gaga zlən, nda ŋizlaha dagaladagala dza’a saha ta luwa, ka’a.

Skwi dza’a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kdaku tsa skwiha ya magaku dza’a kasay lu ta kaghuni, dza’a ghuyay lu ta danwa ŋa ghuni, dza’a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza’a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza’a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa da. ¹³ Dza’a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maranjá ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmmtsəka da. ¹⁴ Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghən: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza’a waraptá ghəŋa ghuni. ¹⁵ Ii, dza’a ndanaghunaktá tva gwadaha

* 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

nda difil ɲa ɲarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ɲa trapta taɲ ta skwi ɲa mbəday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ɲa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanhusa kuni ta həɲ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ɲa da. ¹⁸ Ama dər turtuk haɗ ya dza'a dədavaghuta ma swida ghəɲa ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsiɲa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Baɗu da nghanɲa kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kɗakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta haɗika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huɗa luwa. ²² Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, ɲa hɗanamtá ghəɲa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Daɲwa ɲa mi'aha nda huɗi dza'azlay, nda gwal nda zwaɲ ta ghuva taɲ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya daɲwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a maranaɲmara Lazglafta ta basa ɲuɗufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a pslapsla lu ta həɲ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta həɲ da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiɲtasa gwal kul snanɲá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kɗaghuta fitika gay taɲ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwaɲa mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku ɲizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəɲa haɗik guli, dza'a ghudzaga drəf, ɲa vavalakwa imi, ɲa ksutani ta mnduha ka zləɲ katakata, snanɲa a həɲ ta skwi ɲa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zləɲa vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəɲa haɗik, kabga dza'a

ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanɲa lu ta Zwaɲa mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlrəfzlrə tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapaɲta kuni ta ghəɲ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəɲ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftá həɲ guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha 6a. ³⁰ Ka nda ngha kuni ta zlrəfta taɲ ta ɗaku, gi nda sna kuni ndusa dəwiɲ kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snanɲa kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makɗaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda haɗik, gwada ɗa ná luta a ɗekɗek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəɲ ma skwi ɲa zay nda za, nda skwi ɲa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəɲa haɗik, da sagha tsa fitika sagha Zwaɲa mndu ya ksaghu-naghata dluk. ³⁵ Manda vza kadəɲ ya dza'a sagha tsi ta ghəɲa inda mnduha ta ghəɲa haɗik tender. ³⁶ Hzleɲa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ɲa sladata ghuni ta kəma Zwaɲa mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zay-tuɲ. ³⁸ Tsadakwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwada ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul haď is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksaftá Yesu ŋa dzata. Kəl həŋ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay həŋ ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanpədə his. ⁴ Ka sli'áftá Zudas ka laghwí dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a lavinťá ksanaftá həŋ ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsedi, ka həŋ nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanťá həŋ ta Yesu kul snanťá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul haď is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dza'ba maŋazak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həŋ. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka həŋ nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'áftá həŋ ka laghwí, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ndada a kumafta yu ta zay da ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kďaku yu ghuya ďaŋwa wa. ¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, haď yu dza'a zəglanťá na skwa zay na ďekďek ha ka sagha fitika dzatá ghəŋani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapaŋťá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zl-ghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say da nana ta ima yakwa inabi ďekďek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha da ya vla lu ŋa ghuni, ka maga kuni manda nana ŋa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həŋ.

²⁰ Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slər6atá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa da ta pghuta ŋa ghuni. ²¹ Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ďaŋwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ŋa dzata!» ka'a.

²³ Ka zlraftá tsa duhwalha ya ta ďadaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taŋ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'aváftá gwada ďuk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həŋ zlərdanafta. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taŋ mghamha kul snanťá Lazglafta

ta ghəŋa mnduha tan. «Nərma mnduha,» ká lu má hga aŋni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəŋa tan ya. ²⁶ Yaha ŋa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwan kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ŋa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gdavagda kuni kawadaga nda i'i ma danwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da da ta vla ga mghamani ŋa da ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ Ŋa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama da, ŋa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ŋa tsay ghuni ta guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwanpdə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simun Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simun! Simun! Nda sna ka ra? dawafda wa halaway ta mbraku ŋa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*. ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəŋa gha, kada kwala zlghay nda ndufu gha htuta dekdek. Badu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama da, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən sala dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda həŋ guli mantse: «Ma fitika ghwanaghata da ta kaghuni da vəl di'ing da mna gwada, kul had tse di, kul had zlibi, kul had ba bah ya kay ni, mamu skwi pda kuni ra?» ka'a. «Had

wa,» ka həŋ zlghanafta wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta hudani ŋa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'afta Yesu ka sabi, ka laghwī ta ghwá zaytun manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda bhadaghatani da tsa vli ya, «maga-wamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa da! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlanťa mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tdata ndufani ka ghuyay ya, ka n'avatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'afta tsi ka lagha slanaghata duhwalhani ta hani kabga nda gurdá ndufu tan katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksafta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlunduf

* 22:31 Ngha ta Lukwa 3:17. † 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekwa mataba duhwalha ghwanpda his ya kay ta kəma tan. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanja mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. ⁵⁰ Ka gi tsanamta sani mataba tan ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghuta sləmənja zeghwani. ⁵¹ «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksantá tsi ta sləmənja tsa mndu ya, ka mbanaftha.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal nga həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?» ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zban a kuni ta ksafatá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafatá tan ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula tan tahula tan. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinaylinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanjá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba tan tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rɓats nzda tahula tsa guli, «kahwath-wata kawadaga na mndu na nda tsi,

mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbəɗavata Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makɗaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərɓa taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbada tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dənɗlay. ⁶⁴ Ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dənɗlughusta,» ka həŋ ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə həŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadakwa vli, ka ts kavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma tan. ⁶⁷ Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnəŋnəŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħata a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta həŋ. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka həŋ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda həŋ. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəltə mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənja amu?» ka həŋ.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'aftá hən demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka nɔmna. ² «Wana na mndu na, slanagha nni ta hwazlaɓa mnduha nni. Ma plə kuni ta dɔmna na mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hən ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawanta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgahanaf wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda ya nda tsa dənga ya. ⁵ «Ta hwazlaɓa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hən ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawanta snər tsi ta kulanta Galili. ⁷ Sɔanta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vrintá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Antipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanja, ta ghəna skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghannga yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgahanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda gwal tagha zlahu na mnduha. Ka va navatá hən ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbaɗa i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hən ta lgut kaka nda dɔnakwani, ka vrinta da Pilat ta nzakway ka nɔmna. ¹² Daga baɗu tsa, ksata gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tanj.

Habaftá Yesu na dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39—19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda gwal tsa guma nda dənga tani, ka'a nda hən mantsa: ¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwazlaɓa mnduha,” ka kuni klakta da i'i, ka dawanta yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi na zlinta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hən.] ¹⁸ Ka hən mantsa: «Dadza ta na mndu na ka zlinista ka ta Barabas,» ka hən hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avafta hwazlaɓaku nda nɔmna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zlintá Yesu, ka gwadgəlganata tsi ta hən. ²¹ Ka hən mantsa: «Zlənafzləna ta udzu! Zlənafzləna ta udzu!» ka hən hlaftawi. ²² Ka Pilat nda hən ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, na zlinta da,» ka'a. ²³ «Zlənaftá Yesu ta udzu,» ka hən va sganaghatá hlawi. Ka nrapta tsa hlawa tanj ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganata Pilat ta hən ta tsa skwi kumanj hən ya. ²⁵ Ka zlintá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəna vəl dzatá mndu ma hwazlaɓaku nda nɔmna, ta dawu hən ya. Ka vlantá tsi ta hən ta Yesu manda ya kumanj hən.

Kla Yesu na dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay hən ta Yesu ka guyatá hən nda Simun mnda la Sirenj ta vrakta ma vwah. Ka nanatá hən, ka fanaghatá tsa udza zlənay ya na klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka naɗa ghəna guli. ²⁸ Ka

mbəḍavata Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndər, kul sanťa zwaŋ ta u'a taŋ kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəŋa aŋni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwaŋnawa bukwa,» ka həŋ dza'azlay nda kudunurhal ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá həŋ kawadaga nda Yesu.

Dalafá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata taŋ da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá həŋ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaḅani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa taŋ, kabga sna a həŋ ta skwi ta magə həŋ wu,» ka'a. Ka vzə həŋ ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ḅa?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuḅasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuḅasu həŋ. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlaŋaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ Ŋa u ná, rakwani

tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i baḍu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa haḍík ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghanťa taŋ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Paḍamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana ŋərma mndu tḍukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta haḍika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsin lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta

* **23:46** Ngha ta Zabura 31:6.

ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá hən da luwa. Ka payaftá hən ta rdí nda urdi ɲa masay ta mbli Yesu. Ka nzaptá hən bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf hən ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká hən ná, tanwalaghutanwala lu ta tsa klam kəl lu ka hunta ya. ³ Ka lami hən dida, ngha a hən ta mbli Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra hən ta skwi ɲa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tan nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tan. ⁵ Ka ksafatá zlən ta hən katakata, ka dzadzata hən ta ghəna tan nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən mantsa: «Ta zbə ɲaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwa-hava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ɲa dzata ta udza zlənɲay, ɲa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən. ⁹ Sli'afta tan ta kulu, ka laghu hən da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanpəndə nden ya nda pəakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ɲa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tan ya hən.

¹¹ Ta nghə ka tsaɓaku hən ta tsa gwada ya, zlghaf a hən ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka ɓukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghan tsi ɲufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus
Mak 16:12-13

¹³ Bađu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpəndə nden matakataka tan nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a hən nda ghwa yiva ta ghəna skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəna tsa skwi ta maguta ya hən, ka ksafatá Yesu ta hən ka mbada kawadaga nda hən. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta hən, tsəmaf a hən wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəna wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda hən. Gagərdzək sladaslada hən, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tan ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda hən. ¹⁹ Ka hən nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəna gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá hən ɲa dzata, ka zlənəftá hən ta udza zlənɲay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ɲani si-zlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² An mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ɲni ta gwada sana mi'aha mataba ɲni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha hən, slanagha a hən ta mblani wu, ka vraktá hən da mnay: "Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ɲni, ka mnə hən ɲan ɲni kazlay: Sli'afsl'i'a nda hafu kə'a." ²⁴ Ka sli'aftá

sanlaha mataba ɲni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá hən ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a hən wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantse: «Mnduha kul had mahizl ma ghəŋa tan, ta daramay nda darama ta zlgha inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa danwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda hən. ²⁷ Ka zlaftá Yesu ta rusa gwada ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata tan nda tsa luwa ta dza'a hən ya, mbada Yesu ka kda mbada manda mndu ta kuma dza'a da vla di'in. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda anɲi, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka hən nzafta tida, ka ɲanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda hən. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda hən, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valantá tsi ta hən. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira tan ka tsəmaftá hən, gi lay nghəgla a hən tavata hən wa. ³² «Burbur a ɲudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ɲa u ta tvi kay ra?» ka hən mataba tan.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá hən ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata tan, ka slanaghatá hən ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpdə nden ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista tan, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka hən tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya hən, ka gi maravata vərɗaka Yesu mataba tan, ka'a mantse: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta hən. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta hən ka zlən, ka ghudzaku hən katakata,

ba glamglam ya ka hən sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda hən mantse: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghən? ³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda səlahə da ɓa, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ɲa tan. ⁴¹ Ta graf a hən karaku wu, ta rfu hən katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantse: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda hən. ⁴² Ka vlanatá hən ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlghaftá tsi ka zay ta wa ira tan.

⁴⁴ Ka'a nda hən mantse: «Wana na skwi si ta mnə yu ɲa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda hən. ⁴⁵ Ka gunanantá tsi ta mahizl ta hən ɲa snantá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda hən guli mantse: «Wya ka lu vindaf: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa, ɲa sli'agaptani ma mtaku nda hafu badu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ɲa inda mndəra mnduha ka mbədanaf ta hən ta nzakwa tan, ɲa planata Lazglafta ta dmakwa tan. Tinəl ma luwa Ursalima dza'a zlafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləmən ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huda luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunaf,» ka'a nda hən.

Sli'a Yesu ka zlanatá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta hən ma huda luwa, ka laghu hən nda tvə luwa Betani. Bhadaghata tan da hada, ka kapafatá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta hən. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa tan, ka dgaghutá tsi ta vgha nda hən, ka

* **24:30** Ngha ta Lukwa 22:19.

klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda
kɔ́akwa taŋ ta tsəlɔ́anatá tsəlɔ́u, ka
vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu
katakata. ⁵³ Ka gɔ́atá həŋ ta lagha da
nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tanɗan mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tanɗan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Haɗ skwi magaf Lazglafta kul haɗ tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zlafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaka ya ta tsuwadaku ma grusl, walaɗ a grusl ta ksafɗa deɗdeɗ wa.

⁶ Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ɗa nzaku ka maslɛmtsəka tsuwadək, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadək ya wu, zlagap ɗa ga maslɛmtsəka tsuwadək tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadək ya ná, vərɗa tsuwadək ya. Ma saghani ta ghəɗa haɗik ka tsuwadək tsi ta mnda səla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nzakwani ma ghəɗa haɗik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəɗa haɗik. Nziya nza tsi tsatsafa mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afɗa.

¹² Lagha gwal ta tsu'afɗa, ka zlglaftá hgani. ɗa tsahaya, ka vlaɗtá tsi ta həɗ ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a həɗ ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnə lu ya kay ná, ka mbəɗavaftá tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudɗi, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadátá Yuhwana ta nza-kway ka maslɛmtsəkani banluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula ɗa ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kɗaku lu ka yatá i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɗakatahudani katakata, tfam-aghatfa ta wi demdem, ta gɗagɗa ta vlamatá zɗakatahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahudi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Haɗ mndu ta kɗə walaɗtá nghaɗtá Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnaɗtá nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha həɗ da ɗawaɗta da tsi: «Wa kagha na?» ka həɗ. ²⁰ Ka mnaɗtá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta həɗ wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghəɗani ta həɗ. ²¹ «Tsa wa kagha ɓa? Iliya ka rki?» ka həɗ nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda həɗ. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka ɗni dza'azlay nda gwal ta ghunagaɗnaghata ɓa? Wa i'i ka va kagha na?» ka həɗ nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná,

«Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ɗa mgham†» ka'a nda həɗ,

manda ya mnə anabi Isaya.

²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa.

²⁵ Ka ɗawglaɗtá həɗ da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ɗaw ta maga ka ta batem ɓa?» ka həɗ nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul sɗaɗtá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula ɗa. ²⁷ Ra a yu ka

* 1:1 Ngha ta aya 14. † 1:23 Ngha ta Isaya 40:3.

plaptá zu'a 6a6ahani wu,» ka'a nda hən. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta 6la ghwa Zurdeñ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwanja Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanja tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula da ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kdə lu ka yatá i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ɲa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantse: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'i ɲa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanja ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghu6a, ka'a. ³⁴ Ka nghanjá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya, ka yu ta ghəñani.»

Tanjanja duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantse: «Wa a zwanja tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snanja tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu hən mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbədavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani hən. «Nu ta zbə kuni 6a?» ka'a nda hən. «Maləma da! Ga ta nzakwa ka na?» ka hən nda tsi. ³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni 6a!» ka'a nda hən. Ka laghu hən mistani, ka nghanatá hən ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwaď vli nda tsa. Ka kdɪntá hən ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snanjá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanjamani ma Simun Piyer. ⁴¹ Tinəl ɲa zwanjamani Simun sli'aftha tsi ka

laghwi da mnay. Ka'a mantse: «Slaf-sla ɲni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanja Yesu, ka'a nda tsi mantse: «Simun! Zwanja Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista da,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ɲni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəñani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəñani ya kay. Yesu zwanja Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka 6a!» ka Filip. Ka sli'aftha tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərda mnda la Isra'ila kul had sana skwi ɲa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snanja ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma da! Kagha ná, Zwanja Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlghay tsa 6a, kabga mnay da kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan ɲa ɲla duhwalha Lazglafta, ɲa saha tan ja ghəña Zwanja mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kdutá ima inabi. Ka

mani nda Yesu mantsa: «Nda kda ima inabi da həŋ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ɲa gha nda i'i katek ni a ma! Ta maga a fitika da wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dərmaək nda hisambsak hisambsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuḅa səlahatəŋ. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həŋ. Ka ndaghanafwa həŋ te'te'. ⁸ «Ndana tama, taŋwatə ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həŋ, ka taŋtə həŋ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbədanaf lu ka ima inabi ya ná, zɔakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəŋa tsa gwal ta zakamtə tsa imi yeya nda sna. Ka hgəntə tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tiŋəl ima inabi ya zɔa ta dgə lu ɲa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta taŋ ná, ka laghwa kagha dīfanatə ya zɔa, ka zləra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya taŋtaŋa mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta haḁika Galili. Mantsa ya maraŋta tsi ta glakwani. Ka faftə duhwalhani ta ghəŋ tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftə tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatə həŋ ta fitik tsəbakw hada.

Ghɔlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daḅa həga Lazglafta ka slanaghatə tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərɓu'ha, nda gwal mbaḁa tsedi ta nzaku tavata tabəla taŋ hada. ¹⁵ Ka klaftə tsi ta tɔaŋ ɲa krupi, ka ghɔlagaptə tsi ta mnduha demdem ma tsa daḅa həga

Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidiŋtə tsi ta tseda gwal mbədu, ka zləmbidiŋtə tabəla taŋ. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da da ka həga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərɓu'ha. ¹⁷ Ka havaktə duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafɔva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ɲa maraŋtə skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zləraftə gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ «Ta skwi vaku fwaḁ mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghəŋa ghəŋani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktə skwi ya mna tsi. Ka zlgəhaftə həŋ ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

Nda sna Yesu ta skwi ma ɲudufa mnduha

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlgəhafta nghər həŋ ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta həŋ tsidiḁ. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghəŋa nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ɲudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekwa mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftə tsi nda rvidik ka lagha slanaghatə Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ɲni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga haḁ mndu ta laviŋtə maga

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

tša mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka hađ Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviŋ a ta ng-hantá ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huda mani, ŋa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviŋ a ta walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ŋa Sulkum tša ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: "Tkwe' ka ya-gatá kaghuni ka mahis" kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'aftha tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantša ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantša dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Kagha mndu ta tagha skwi ŋa la Isra'ila ná, sna a ka ta tša ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snan ŋni ta mnə ŋni, skwi nghan ira ŋni ta gwadə ŋni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ŋni wa. ¹² Gwadəy da ta skwi ta magaku ta hađik ŋa ghuni, zlgha a kuni wu, waka kuni dza'a zlghaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Hađ mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlghaftá hafu ŋa kdekedzen.

¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəŋa hađik, kəl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlghafta, zwađuta a wu, mutsafmutša ta hafu ŋa kdekedzen. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ŋa tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa

hađik wu, ama ŋa mutsafta mnduha ma ghəŋa hađik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghəŋa hađik. ¹⁸ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, hađ guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlghafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlghaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghəŋa tša guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəŋa hađik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadək ka laghwī dvatá grusl, kabga slnaha tan kul dīnaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husaŋhusa tsuwadək. Hađ tša mndu ya dza'a walaŋta sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta dađi. ²¹ Ka ŋərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsididkazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tša, ka sli'afthá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwī ta hađika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda həŋ hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta həŋ. ²⁴ Ma tša fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuđa səla. ²⁶ Ka sli'afthá həŋ ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma da! Tša mndu si kawadaga nda kagha ta bla ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həŋ. ²⁷ Ka Yuhwana mantša: «Hađ mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanja wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay

“Kristi a i’i wu” kə’a. Ghunidik ghuna lu ma kɔaku tsatsi ka sagha. ²⁹ Na zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snañtani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i’i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ña da ta rfay. ³⁰ Ka ñla tsatsi nda ñla, ka htakwa i’i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəña inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəña hadik guli ná, ña ghəña hadik tsatsi. Gwada ta ghəña skwi ta ghəña hadik ñani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəña inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³² Gwada ta ghəña skwi nghan tsi nda ya snañ tsi ta gwadə tsi. Had mndu ta tsu’aftá gwadani wa. ³³ Mndu ta tsu’aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə’a. ³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanj Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanj, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶ Mndu ta zlglaftá tsa Zwanj ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlglaftá tsa zwanj ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəña basa ñudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəñani,» ka’a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snañtá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli’i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə’a. ² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ña mndu wu, duhwalhani zlanan tsi ta magay. Snañta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ ka sli’aftá tsi ta hadika Zudiya ña vrə ta hadika Galili. ⁴ Wya nda ma hadika Samari ta laba tsi ya, ⁵ ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanjta zwanjani Yusufu bamma, ta hadika Samari. ⁶ Ma tsa vli ya, mamu

vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbada, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəñ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa’ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawə imi ña say da i’i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰ Ka Yesu mantse: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawə imi ña say da kagha katsi ná, má kagha má dza’a dawə imi ña say, má ña vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka’a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantse: «Mghama da! wana had skwi ña tagafta da kagha wu, nda la na vəvrəm na guli, ga dza’a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ñni Yakubu si ta sa ima na vəvrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanñantá tsi na ra?» ka’a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantse: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza’a kuzlanjkuzla ndala, ¹⁴ ama mndu dza’a sa na imi dza’a vlanjta yu na ná, walglanja a ndala ta kuzlanja wa. Tsa imi dza’a vlanjta yu ya ná, dza’a nuna ka dzuḅay, ña mbəzagapta hafu ña kdekedzerj mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama da! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə’ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zə’ala da wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantse: «Ta ña gha ta mnay kazlay: Hadu zə’ala da wu kə’a, ¹⁸ kabga hutaf zə’ala gha. Nana ga tanj ka ndanana guli, zə’ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantse ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama da! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidziha ñni la Samari ná, ta na ghwa na si ta maga həñ ta du’a ña Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursal-

ima vla maga du'a ɲa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Marakw na, zlgħafzlgħa ta i'i. Dza'a sagħasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ɲa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ɲa skwi kul snanťá kuni ta maga kuni ta du'a. Anni la Yahuda, ɲa skwi snan ɲni ta maga ɲni ta du'a, kabga da la Yahuda sagħa mbaku. ²³ Dza'a sagħasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ɲa tsəbay tan ta tsəlbu ɲa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbu ya ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ɲani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga hən,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a sagħasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka sagħasa tsi, dza'a mnanamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagħa ya na i'i ta gwada nda kagħa na,» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Tata gwada hən, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsitsirid, nzanza hən, had ya ta pslanaftawi, ka dawanta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwada ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ɲa mnduha. ²⁹ Ka'a mantša: «Sawa ngħa mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagħa slanagħatá Yesu. ³¹ «Maləma da! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya da kul snanťá kaghuni,» ka Yesu nda hən. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba tan. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kđinistá slnani, skwa zaya da. ³⁵ «Ta fwad pđakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i

nda kaghuni wa, ngħadapwangħa ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta ghwan a lu ka tskey wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ɲa tskanatani ta hulfani ɲa hafu ɲa kdekedzen. Mantša ya, ɲa rfay mndu ta sləgafťa nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ɲa sani, tskatá tskeytskey ɲa sani kə'a ya ná, kahwathwata nza-kwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta đanwa ma slna, ka lagħa kaghuni da ɲatsa ndela tsa slna tan ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa tan ya ta zlgħaftá Yesu ta ghəɲa tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagħa la Samari da slanagħatá Yesu, ka ndəbə hən ta dzvu da tsi ɲa nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavagħatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəɲani ta mna gwadani ɲa tan. ⁴² «Zlgħafzlgħa anni ndanana tama makwa na, kabga gwada għa mna ka yeya a wa. Nda sna vərda anni nda sləmənə ɲni. Grafgra ɲni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəɲa hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanə sana mnda ksa slna ɲumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ɲa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadagħatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta ngħanťá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vragħatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbəđanaftani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ɲumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul

dughwanaku zwanjani ta kala ghəŋ.
⁴⁷ Snaŋtani kazlay: Sli'afslī'a Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdəkkdək, mbada mbanaftá zwanja da kul dughwanaku, ta kala ghəŋ,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngaha a kaghuni ta mazəməzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgaha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama da! Mbada ma kđaku zwanja da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwanja gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ŋlu da mnay ŋani kazlay: Wa'a nda mba zwanja gha wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa leŋavata tsi na?» ka'a dawəŋta da həŋ. «Ki'a hdzikata fitik ma ghəŋ dahawu, ta lavaghutá tsa ŋudidarani ya,» ka həŋ nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ŋani kazlay: Wdərwdər zwanja gha kə'a ya. Daga bađu tsa ka zlghaftá tsatsi nda gwal ga taŋ tani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəməzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlaŋtani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Bet-sayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda rwa səla taŋ nda dzva taŋ ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa

duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ŋa gigdanafta. Ka gigdavafigigda tsa imi ya, ka tinəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa dənwanī ya. ⁵ Hkənmbśak tghas mida vakwa sana mndu ma dənwanī ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kđa fitikani ta basa tsa dənwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da ŋa fadihata da imi gigdavafer tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afslī'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləŋad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, bađu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həŋ. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbađifta ya nda i'i,» ka'a nda həŋ. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həŋ dawəŋta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf lu ya wu, kabga zadəmzadā Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma dāba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walgləŋta maga dmaku da slagghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay ŋa la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsiŋa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya bađu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəŋa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgəлта la mali mataba la Yahuda ta Yesu

na dzata. Ta ghəŋa vəl ɓlanaptani ta zlahə Sabat kwenkwen a ta zba həŋ wu, kabga mnayni kazlay: Vərda Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəŋani nda Lazglafta guli ya.

Vlan̄ta dani ta inda mbrakwani ta zwan̄ani

¹⁹ Ka Yesu vrəgliŋtá gwadani nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwan̄ ta magatá skwi gaghəŋ gaghəŋani, ka n̄gha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwan̄ guli. ²⁰ Ta dvay Da ta zwan̄. Tsaya ta kəl tsi ka maranantá inda skwi ta magə tsi, na maranantani ta slnaha ta malaghutá nana, kada n̄ghanta kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlan̄ta zwan̄ ta hafu na mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəŋa mndu wu, ma dzva zwan̄ fanamta tsi ta inda guma na gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku na zwan̄, manda ya ta vlə həŋ ta glaku na Da ya. Ka vla a mndu ta glaku na zwan̄ wu katsi, haɗ tsa mndu ya ta vla glaku na Da ta ghunagatá tsa zwan̄ ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlgħaftá tsi ta mndu ta ghunigihata, mamu hafu na kdekeden ma tsa mndu ya. Haɗ lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka lagħwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a sagħasa fitik, nda ghada va sagħani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snantá lwa Zwan̄a Lazglafta. Tsa gwal dza'a snantá ya dza'a nza-kway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlan̄ta tsi ta zwan̄ na mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlan̄tá tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwan̄a mndu. ²⁸ Tsaya a skwi na ndərmimay ghuni wu, dza'a sagħasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snantá lwani ²⁹ na sli'agapta tan̄.

Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta na nzata nda hafu hahəŋ. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta na tsanaghatá guma ta həŋ hahəŋ.»

Nzakwa Zwan̄ ka masləmtsək

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Haɗ sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, haɗ hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zban̄ a yu ta mndu na mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kwenkwen mnaghuna yu na mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlgħaku ka tsuwadaka vli ya. Kuman̄kuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu na da ma gwada ta ghəŋa da ta malaghutá na Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da na kdanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maranta tsidid kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnantá gwada ta ghəŋa da. An̄ mndani ta walan̄ a kuni ta snantá lwani wa. Ta walan̄ a kuni ta n̄ghantá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma n̄udufa ghuni wu kabga zlgħaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagħa skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa n̄ni ta hafu na kdekeden ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagħa da i'i na mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni

ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunighata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəjani ka ghəjani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlghafta na?

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəj tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlghafzlgha kuni ta Musa katsi ná, má zlghafzlgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəja i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlghaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlghaftá gwada da na?» ka'a.

6

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwí ta sana 6la tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmgə rutut mistani nghər hən ta mazəməzəm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka nlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klanjá ghən ka nghadapta ná, rutututa dəmgə ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi nja zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ Nja tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseda vagha mnduha his dər mək* ta maga slna klaf lu nja dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər nja valanjá hən ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanamani ma Simun Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwan

hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw nja slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta hən ka nzanzata hən nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzun ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaftá mnduha ta maga dambu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani, ka daganafá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafá tsi ta tsa klipiha ya ta hən guli manda ya ta kumə hən. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tsakfwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tsakftá hən, ka ndaghanafá hən ta ghwanak ghwanpda his nda pdakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta tan demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərda anabi dza'a sagha ta ghəja hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanjá mazəməzəm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafata nda mbraku nja nzakwani ka mgham kə'a, ka kdinta Yesu ta nlaglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbada ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adamtá hən da kwambalu nja tsughwada drəf nja dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá hən wa. ¹⁸ Tata ndrə hən, ka sli'avafá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanjá hən ta Yesu ta mbada ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksafatá zlən ta hən. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zlən kuni ta zlən!» ka Yesu nda hən. ²¹ Si ta kumay hən ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda bhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a hən ya.

Zbay dəmgə ta Yesu

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həŋ guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəŋa tan laghwa duhwalhani. ²³ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka bhadaghatá həŋ ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghay mnduha ná, had Yesu hada wu, had duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá həŋ da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka bhadaghatá həŋ ka zbə həŋ, ka slanaghatá həŋ ta wa sana bla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həŋ nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghan̄ta ghuni ta mazəməzəmə a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a badzuta. Navawaŋa ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kdekeden. Tsa skwa zay ya ná, Zwaŋa mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlan̄tani ta mbraku,» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a an̄ni magay ŋa kd̄intá magatá slna Lazglafta na?» ka həŋ. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantsa: «Mndərga wati mazəməzəmə laviŋ ka ta magan̄nata ŋa nghan̄ta ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? ³¹ Zuza dzidzīha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: "vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa tan, ŋa zay tan,» ka həŋ nda tsi. ³² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa

a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vlaga Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik yeya,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ mantsa: «Mghama da! gdagda ta vlan̄natá mndərga tsa buradi ya,» ka həŋ.

³⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglan̄ta a maya ta kuzlan̄ta wa. Ka zlghafzlgha mndu ta i'i, walglan̄ta a ndala ta kuzlan̄ta wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda n̄gha kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həŋ da i'i. Had i'i guli dza'a zlan̄tá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala da kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta da ta həŋ badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da da, dər wati ma mndu ta nghan̄tá zwan̄ ka zlghaftá tsi, nda mutsa hafani ŋa kdekeden. Dza'a sli'aganapsli'a yu badu kdakwa ghəŋa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka rurun̄waku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwaŋa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snan̄ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a ba?» ka həŋ. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlanawazla ta rurun̄waku mataba ghuni, ⁴⁴ had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: "Dza'a taghanaftagha Lazglafta† ta skwiha ta həŋ." Dər wa ta snay, ka zlghaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay:

† 6:31 Ngha ta Sabi 16:13-15, 31. ‡ 6:45 Ngha ta Isaya 54:13.

Nda nga tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda nga ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, nda mutsa hafani ɲa kdekeden. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda tan. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ɲa kdekeden. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha da ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəɲa hadik nda hafu,» ka Yesu nda həɲ.

⁵² Ka həɲ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ɲa zay na?» ka la Yahuda zlghanafta ta ghəɲani. ⁵³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanə mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu dekdek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da, mamu hafu ɲa kdekeden ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəɲa hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha da ya. Vərda skwa say guli ná, usa da ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda ɲa dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá həɲ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ɲa kdekeden,» ka Yesu nda həɲ. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafar-nahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwal-hani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwal-hani snəɲər həɲ ta tsa gwada ya mantsa: «Dukdukwa na gwada na,

wa dza'a lavintá snay na?» ka həɲ. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta rurunwaku duhwalhani ta ghəɲa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda ɲa ɲudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa ngəɲ kuni ta Zwanə mndu ta ɲlu da vli si hada tsi ghalya, waka ɲudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi lavin mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlghafta dekdek,» ka Yesu nda həɲ. Tsaw nda sna Yesu daga zlaftani ta gwal kul zlghafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Had mndu dza'a lavintá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agəltə mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwanpda his ya. ⁶⁸ Ka Simun Piyer mantsa: «Mghama da! Da wa ta dza'a ɲni? Ya wana mamu gwada hafu ɲa kdekeden da kagha. ⁶⁹ Zlghafzlgə ɲni, nda sna ɲni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuə ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantsa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanpda his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda həɲ. ⁷¹ Ta ghəɲa Zudas Iskaryut zwanə Simun ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwanpda his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlghaftá Yesu

¹ Tahula tsa, mbada Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay maliha ta ghəɲa la Yahuda hada ɲa dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda.

³ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka ta hadíka Zudiya kada nghan̄ta duhwalha gha guli ta sl̄na ta maḡa ka, ⁴ had' mndu ta kuma marañtá gh̄añani ta dífa gh̄añani wa. Ya wya mamu skwiha ta maḡa ka ya, marañmara ta gh̄añja gha ban̄luwa ña nghan̄ta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlḡhaf a zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda h̄añ mant̄sa: «Ta sagha a fitika dá wa. Ña kaghuni ya ná, d̄ar ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had' kaghuni ta husañtá mnduha wa. I'i ná, husañhusa yu ta mnduha, kabga ta mn̄an̄añmna yu ta sl̄na tañ kul d̄inaku ta h̄añ. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta k̄da a sagha fitika dá karaku wu,» ka Yesu nda h̄añ. ⁹ Tahula mn̄anatani ta tsa gwad̄a ya ta h̄añ, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skal̄u, ka sli'aftá tsatsi ka gh̄añani ka lafi ma dífa ma dífa, kul marañtá gh̄añani ban̄luwa.

Taghay Yesu ta skwi ma h̄aga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mant̄sa: «Ga tsatsi tama!» ka h̄añ ka zba Yesu ma vla skal̄u. ¹² Ka sli'avaftá zlar̄d̄utawi ka ñd̄añda ta gh̄añja tsatsi mataba mnduha kazlay: Ñ̄erma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zad̄in̄ta tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had' mndu ta klan̄tá lwi ka gwad̄a ta gh̄añja Yesu wu, kabga zlan̄ja la mali ta gh̄añja la Yahuda.

¹⁴ D̄egatá tsa fitikha ña skal̄u ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lam̄a da h̄aga Lazglafta. Ka tagh̄a tsi ta skwi ña mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mant̄sa: «Taghaf ga na mndu na ta na ñani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a sn̄añtá skwi ma gwad̄a Lazglafta mandana na?» ka h̄añ ka nd̄ermimay. ¹⁶ Ka Yesu nda h̄añ mant̄sa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta tagh̄a yu, ta sab̄a da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta gh̄añani ka maga skwi ta kum̄a Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta tagh̄a

yu na tsi, ka ta kla'ata ma gh̄añja dá a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwad̄a ta gh̄añja gh̄añani ná, gh̄añani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlan̄tá glaku ta mndu ya ta ghunafta, v̄ard̄a mndu tsa mndu ya, ghwad̄aka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had' ya mataba ghuni ta maga sl̄na nda tsa zlahu ya wa. Ta zb̄a ñaw kuni ta i'i ña dzata tama?» ka Yesu nda h̄añ. ²⁰ Ka h̄añ mant̄sa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ña dzata na?» ka h̄añ nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda h̄añ mant̄sa: «Turtuktuk yeya sl̄na magañ yu, ka nd̄ermim kuni nda nd̄ermima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ña d̄atsa fafad̄, añ mndani Musa a ta zlrafta wa. Daga ta dzidz̄i ta zlrafta lu. Ta d̄atsay a kuni ta fafad̄a zwani bad̄u sabat rke? ²³ Ka si lavin̄lava kuni ta tsa fafad̄a zwan̄ bad̄u Sabat, kabga yaha lu da ñlanaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta ñasa kuni ta ñuduf ta gh̄añja i'i, kabga v̄el mbanafta dá ta mndu dzahuma' bad̄u sabat tama? ²⁴ Ma ts̄a kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda h̄añ.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mant̄sa: «Nana mndu na a ta zb̄a h̄añ ña dzata kay ra? ka h̄añ. ²⁶ Ngha ña ta platá vghani ta gwad̄a, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na k̄a'a kana? ²⁷ Añ mndani nda sna mu ta vli sab̄a tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had' mndu nda sna ta vli dza'a sab̄a tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta tagh̄a Yesu ma daña h̄aga Lazglafta ya, ka klan̄tá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mant̄sa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sab̄a yu dardar guli ra? Gagh̄añ gagh̄añja dá a sagha yu wa. V̄ard̄a mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma

ksay. Sew haď ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Baďu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəməzəmə ka malaghutá ɲa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmgə ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ɲa ksafatá Yesu

³² Ka snɲntá la Farisa ta tsa skwi ta mnə mnduha makdek makdek ta ghəɲa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal nɲa həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantša: «Ta teke'a nɲda da kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, laviɲta a kuni ta ɬhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həɲ. ³⁵ Ka la Yahuda mantša: «Dza'a laghu diga ɲa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta widamta vɲa ma səla la Grek, ka tagha skwi ɲa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladiɲhata a kuni wu, laviɲta a kuni ta ɬhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəɲa tsa gwadani ya na?» ka həɲ ta ghəɲani.

Mnə Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Baďu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mɲhama fitik ya, ka sli'afatá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantša: «Ka ta kuzlanɲkuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzuɬay ma ɲudufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantša ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadə ta ghəɲa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlgħaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul haď ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmgə ya snəɲər həɲ ta tsa gwada ya mantša: «Vərdə anabi na mndu na,» ka həɲ. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəɲa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksafat, sew haď ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rɲa maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal nɲa həga Lazglafta ya da slanaghata tsa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka həɲ mantša: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda həɲ. ⁴⁶ Ka həɲ mantša: «Kay! Haď mndu ta kdə walaɲta gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadə tsa mndu ya wu,» ka həɲ nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantša: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli ɬa? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nɲə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nɲə kaghuni ya ná, sna a həɲ ta zlahə Musa wu, gwal nda ksi'a həɲ!» ka la Farisa nda həɲ.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taɲ si ta sli'afat girvidik ka lagha slanaghata Yesu ya kay nda həɲ mantša: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snəɲntá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatsa zlahə mu ta guma ta ghəɲani ra?» ka'a. ⁵² Ka həɲ mantša: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaɲa ta gwada Lazglafta ɬa ka nɲa ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka həɲ nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá həɲ dzagha taɲ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

* 7:42 Nɲa ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmia 23:5, Mika 5:1.

¹ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytun. ² Wræk tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daḅa həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ŋa tan. ³ Mbaḁa gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka həŋ mantsa: «Mghama dá! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlamkata nda pala, ka zlahu Musa mnaŋnata. Waka kagha nda ŋa gha na?» ka həŋ nda Yesu.

⁶ Tsaw ŋa tsanamtá matsavada, kada mutsafta həŋ ta rutsak tida lagha həŋ mna tsa gwada ya ŋani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəŋ ka vinda skwi ta hadik nda ndəfiŋa dzvu. ⁷ Ka gdavatá həŋ ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walaŋta gatá dmaku ya, ka zlafzla tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapaŋtá ghəŋ. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghəŋ ka vindgəltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snaŋta tan ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həŋ turtuk turtuk, zlafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlaŋtá həŋ ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kaplaŋtá ghəŋ ná, tsa marakw yeya nghan tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga həŋ kay ní makwa na? Had' mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantsa: «Had' mghama dá wa,» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəŋa hadik

¹² Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i tsuwadaka ghəŋa hadik, mndu ta dza'a mista dá ná, had' dza'a mbaḁa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantsa: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada

gha na wu,» ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dər má ghuba ghəŋa dá ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma dá, kabga turtukwa dá a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəŋa dá ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da dá ta ghunidikta guli,» ka'a nda həŋ. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka həŋ nda tsi. Ka Yesu mantsa: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da dá guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da dá guli,» ka'a nda həŋ.

²⁰ Ta tagha skwi ma daḅa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tseḁi. Sew had' mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaŋta Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantsa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviŋta a kuni ta ḅhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həŋ guli. ²² Ka la Yahuda mantsa: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviŋta a kuni ta ḅhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həŋ ta ghəŋa tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantsa: «Gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ŋa gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, ŋa na ghəŋa hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: «I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,» ka'a nda həŋ. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

mantša: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tan̄tan̄ ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ɲa mnay ɗa ta kaghuni, ka tsaghu-naghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərda mndu ya. Skwi snan̄ yu da tsi ta mnə yu ɲa mnduha ta ghəɲa haɗik,» ka'a nda həɲ.

²⁷ Sew sna a həɲ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həɲ mantša: «Baɗu kapadafta ghuni ta Zwan̄a mndu ya, baɗu tsaya dza'a snan̄ta kuni «ta i'i.» Baɗu tsaya guli dza'a snan̄ta kuni kazlay: Gagħəɲgagħəɲa ɗa a ta maga yu ta skwi wu, manda ya tagħaɗif Da ta mna yu ta gwada ɗa† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ɲni nda tsi. Turtukwa ɗa a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zɗəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantša: «Ka gɗavagɗa kuni ma skwi ta tagħə yu ɲa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha ɗa. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ɲa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantša: «Zivra Abraham aɲni, ta walan̄ a aɲni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ɲa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həɲ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həɲ mantša: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Haɗ vu'a ta gɗavata ma həga ga mndu wu, zwan̄ yeya ta gɗavata ɲa ɗekɗek. ³⁶ Ka zwan̄ ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ɲa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwada ɗa wa. ³⁸ Skwi nghan̄ yu da Da ɗa ta mnə yu. Kaghuni, skwi tagħaghunaf ɗa ghuni ɲa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka həɲ nda tsi mantša: «Abraham ɗa ɲni ta aɲni,»

ka həɲ. Ka Yesu nda həɲ mantša: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snan̄ yu da Lazglafta kuni. Ta walan̄ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna ɗa ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həɲ. Ka həɲ mantša: «Masagwa a aɲni wa. Turtuktuk Da ɲni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həɲ. ⁴² Ka Yesu nda həɲ mantša: «Ka si Lazglafta vərda ɗa ghuni katsi ná, má dza'a ɗvudva kuni ta i'i. Sli'af ɗa Lazglafta i'i ka sagha, gagħəɲgagħəɲa ɗa a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviɲ a kuni ta snan̄ta gwada ɗa wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləmən̄ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zɗəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlrafta. Ta walan̄ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga haɗ kahwathwata ɗa tsi wa. Vərda ɲani ma gwada ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay ɗa ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Taɓ magamaga ka ta dmaku ɗər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ɲa Lazglafta ná, ta snay ta gwada Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwada Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ɲani wu,» ka Yesu nda həɲ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantša: «Ta ɲan̄ni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka ɗa halaway kə'a kay rke?» ka həɲ nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantša: «Ksa a yu ɗa halaway wa. Glaku ɲa ɗa ta vlay ɲa Da ɗa, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlan̄ta glaku ta ghəɲa ɗa a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ɲa ɗa, tsatsi ta tsa guma guli.

† 8:28 Ngħa ta Yuhwana 3:14.

⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə yu, had dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ɲni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. «Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had dza'a mtuta dekdek wu,» ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ɲni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. ⁵⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ɲa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ɲni ya kə'a ⁵⁵ kul snan̄ta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwaɗani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani ngħan̄tá fitika da. Ka ngħan̄tá tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngħa yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: ««Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəd lu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,» ka'a nda həŋ. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ɲa zlərtsay. Ka dīfaghutá Yesu, ka saghu tsi da daɓa həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka ngħan̄tá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma da! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani dawan̄ta da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ɲa maravata

slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ɲa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwaɗa ya, ka tfatá tsi ta sərdək, ka hwaɗa'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kdīntani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantsa: «La mbazīnta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya.

Ka sli'aftá tsi ka laghwi mbazīntá kumani. Mbazīntani, tsidid irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gɗata ta ngħan̄ta ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «Aŋ! vada ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka ngħan̄tá vli ɓa?» ka həŋ nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwaɗa'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. «La mbazīntá kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwi yu mbazīnta, kəl yu ka ngħan̄tá vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw baɗu Sabat hwaɗa'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. ¹⁵ Ka dawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka ngħan̄tá vli. Ka'a mantsa: «Hadik hwaɗa a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbazīnta yu ta kuma da, kəl yu ka ngħan̄tá vli,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahə sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda

dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəməzə na?» ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁷ Ka həŋ nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həŋ ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanťá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həŋ hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həŋ. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «zwanə ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanťá vli ndana 6a?» ka həŋ nda həŋ. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwanə ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanťá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlghawani tsatsi ka ghəŋani,» ka həŋ. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl həŋ ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talintala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəŋani ka zlghawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanťá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həŋ. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snəŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda nghanťá vli ta vli tsidíd,» ka'a nda həŋ. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanťá vli ka ka?» ka həŋ nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?»

ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həŋ. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snəŋ amu ná, zlgha a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vla glaku ŋani, ta snanató ŋani, ta zlghə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanató ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həŋ, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snəŋta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgha ka ta Zwanə mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayə ní mghama da! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghanťá ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlghafzlgha yu mghama da,» kə'a tsəlbata ka ndəba dzvu ŋani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa hadik na ŋa dganató nzakwa mnduha. Ŋa nghanťá gwal kul nghanťá vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda nghanťá vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpghulpa aŋni guli ra?» ka həŋ nda tsi manda snəŋta taŋ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má ghulpghulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw «nda nghanťá aŋni ta vli,» ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gdavata,» ka'a nda həŋ.

10

Yesu vərda mnda ngha tuwak

¹ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, ɲa hɣayni ta tuwakhani nda hga taɲ nda hga taɲ. ɲa zligiɲtani ta həɲ dzibil. ⁴ Zligiɲtani ta inda tuwakha ta nzakway ka ɲani ya, ɲa dza'ani ta kəma taɲ, ta dza'a hahəɲ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahəɲ ta lwani. ⁵ La a həɲ mista mndu kul snanɲá həɲ wu, dza'a hwayaghuhwaya həɲ di'ɲ nda tsi, kabga tsatsaf a həɲ ta lwani wa.»

⁶ Mantša ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta həɲ, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəɲa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərda mnda ngha tuwak

⁷ Ka Yesu nda həɲ guli mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tiɲlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda həɲ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taɲ. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviɲlava ta lami ka sabi, ɲa mutsaf-tani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali ɲani ta sagha da ghalay, ɲa dzata, ɲa zadənata. I'i ná, saghasa yu ɲa mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, ɲa nzakwa taɲ kul haɲ sana skwi ta pɲugudunustá həɲ. ¹¹ I'i vərda mnda ngha tuwak, vərda mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ɲa tuwakhani. ¹² Mndu ta ngha tuwak ta plə lu nda pla ɲani ná, ɲani a tuwakha wu na, nghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, ɲa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá həɲ. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu

ta maga slna ɲa tšedi, haɲ ɲanwani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vərda mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha ɲa, hahəɲ guli nda sna hahəɲ ta i'i, ¹⁵ manda va ya snan Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha ɲa guli ɲa tuwakha ɲa. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha ɲa guli, kul haɲ ma na gamak na. Dza'a nda sna həɲ ta lwa ɲa, ɲa hlaktá ɲa ta həɲ, ɲa nzata taɲ tuts, turtuk mndu ta ngha həɲ. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha ɲa mtuta, ɲa mutsəglafɲa ɲa. ¹⁸ Haɲ mndu ta laviɲtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəɲa ɲa ta vlata. Laviɲlava yu ta vlata, laviɲlava yu ta mutsəglafɲa. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da ɲa nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəɲa tsa gwada ya. ²⁰ Ka sanlaha ma həɲ mantša: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ɲaw ta sna kuni ta gwada ta gwadə tsi na?» ka həɲ. ²¹ «Haɲ mndu nda ksa da halaway ta gwada manda tsaya wu, laviɲlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghafa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglafɲa ma Ursalima. ²³ Mbada Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglafɲa ta hgə lu ka rmaka Salumuɲ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dlivis. Ka həɲ nda tsi mantša: «ɲa kulam yawu dza'a zlanɲata ka ma dga ghəɲ ta dgə ɲni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaɲna ka dardar 6a?» ka həɲ nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantša: «Mnaghunamna yu, zlgha a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da ɲa na ta mnanɲá i'i, ²⁶ zlgha a kuni wu kabga haɲ kuni mataba tuwakha ɲa wa. ²⁷ Nda sna tuwakha ɲa ta lwa ɲa. I'i nda sna yu ta hahəɲ, ta dza'a həɲ mista ɲa guli. ²⁸ Ta vlanɲla yu ta hafu ɲa kdekeden ta həɲ. Haɲ həɲ dza'a walanɲa zwaɲuta wu, haɲ mndu dza'a hlaptá həɲ ma

dzva da guli wa. ²⁹ Tsa Da da ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda san-laha. Had mndu dza'a lavintá hlaptá hən ma dzva Da da wa. ³⁰ Anni nda Da da ná, ka skwa turtuk nni,» ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləglaftá pala na zlərtsay. ³² Ka Yesu nda hən mantša: «Wya nda ndəgha slna dinadina si da Da da magaghuna yu, ta ghəna wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantša: «Ta ghəna magata gha ta skwi dina a ta zlərtsa nni ta kagha wu, ta ghəna vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda səla ná, ta gra ghəna gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Vinda a ma deftera zlah ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* ka'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a lavintá hərdinta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu ka'a. Tsaw lazglaftaha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani na tan. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunighata ta ghəna hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka ka'a kabga mnay da kazlay: Zwanə Lazglafta yu ka'a? ³⁷ Ka slna Da da a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlghaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlghaf a kuni ta i'i wu, zlghafwazlgha a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, na snanə ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli ka'a,» ka Yesu nda hən. ³⁹ Ta ghəna tsaya ka zbəgəltá hən ta ksaf, ka zadanaghatá tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəglaghutá Yesu ta bla ghwa Zurden, ma vla tantanə magay Yuhwana ta batem na mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had mazəməzəm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəna na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlghaftá

Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf danwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta səla ta Mgham Yesu ka takaday nda swida ghəni ya. Zwanəmani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghaghatá tsa kwaghamani ya ta lwi na Yesu kazlay: Mghama da, dughwana a tsa gra gha ya kay wu ka'a. ⁴ Ka Yesu mantša: «Dzata a tsa danwa ya ta Lazar wa. Na marantá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa danwani ya, kada maravata glakwa Zwanə Lazglafta guli,» ka'a manda snanəni ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta dvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snanə Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu ka'a ya, ka magəglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma da, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlərtsa ta kagha nda pala na dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantša: «Ghwanəpda his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbada gifik mndu ta mbada ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadək vli ta wa irani gifik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbada mndu ta mbada katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anafta,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama da! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahən sizlay nda na tan. Tsaw ta ghəna mtatani mna Yesu ta nani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəni ta hən mantša: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəna kwala da kul had

* 10:34 Ngha ta Zabura 82:6.

hada. Dina tsaya ka ɲa ghuni, ɲa fafta ghuni ta ghəɲ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda həɲ. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pɔakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwanɔ́ta i Marta nda Mari, ta ghəɲa mtatá zwanjama tanɲ. ²⁰ Manda snanɔ́ta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nza-kwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantsa: «Mghama da! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanjama da wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanta da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanjama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantsa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kɔakwa ghəɲa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ɲa nzəglata tanɲ nda hafu ya. Mndu ta zlghaftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlghaftá i'i had dza'a mtuta dekdek wa. Zlghafzigha ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantsa: «Anni mghama da, zlghafzigha yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanja Lazglafta ya dza'a saha ta ghəɲa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəɲa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snanɔ́ta Mari mantsa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá

Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa tanɲ nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa ɲuduf ɲa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həɲ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həɲ ka sabi mistani. ³² «Mghama da! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanjama da wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda bhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ɲudufa Yesu ka kəanafta. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həɲ. «Mghama da! Sawi nghanata 6a,» ka həɲ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dvay 6a!» ka la Yahuda ta ghəɲani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviɲ a ta pyaftá Lazar má ɲa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba tanɲ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ɲudufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fun lu ta klam ta wani. ³⁹ «Tanɲwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama da! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlghafzigha ka ná, dza'a nda ngaha ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka tanɲwalaghutá həɲ ta tsa klam ya. Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlghafzigha ka ta tawa da. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gdagda ka ta zlghidiftawa da kə'a. Nziya nza tsi ná, ɲa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlghafta həɲ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliɲwapala, ka mbada tsi ta mbada,» ka Yesu nda həɲ.

Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlghaftá Yesu nghanər hən ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'aftá sanlaha mataba tan, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanafá skwi maga Yesu ta hən. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hən mantsa: «Dagala mazəməzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlghaftá tsatsi, ŋa sagha la Ruma da zadánatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka hən. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hən mantsa: «Kaghuni wa, had skwi snan kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Dran mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadánata lu ta mndəra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dvayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. ⁵² Ŋa la Yahuda nda ghəŋa tan a wu, nda nza guli ŋa tskanatá inda zwana Lazglafta ta widadá vgha.

⁵³ Daga badu tsa ka dzraftá hən ta wi ŋa dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margəltá vghani banluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ŋa ghuɔɪntá vgha tan. ⁵⁶ «Ta ndanə kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka

hən mataba tan, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snantá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ŋa ksafata, ka hən.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

¹ Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay.

² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ŋa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghəŋani. Ka vərtikanafá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwanə Simun, ta nzakway tekwa mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa: ⁵ «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkən dərmaḱ* ka daganafá gwal ka pdu ra?» ka'a. ⁶ Vərdə gwada ta la pdu a gwadə tsi wa. Vərdə tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi ŋa badu pada i'i. ⁸ Gwal pdu ná, tavata kaghuni hahən. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa dekdek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

⁹ Snanta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá hən. Tsa sli'adaghatá hən ya ná, ta ghəŋa gwada ta Yesu nda ghəŋani a wu, ta kumay hən ta nghanatá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

ta sli'apta mataba tan ka laghwi da zlaghaftá Yesu ta ghəŋa gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka snan̄tá dāmga ta sli'adaghata da tsa vla skalú ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka 6al hən̄ ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka hən̄ mantsa: «ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka hən̄ ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwan̄a kdih, ka laf tsi tida.

¹⁵ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima, wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwan̄a kdih†,» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghən̄ani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá hən̄ kazlay: Ta ghəŋa tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəŋa Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan̄ hən̄, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga snan̄ta tan̄ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had̄ sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa 6a ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba tan̄.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek† mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ŋa tsəl6u da Lazglafta ma tsa fitika skalú ya. ²¹ Ka hən̄ mantsa: «Mghama da! Ta kumay ŋni ta guyata nda Yesu,» ka hən̄ nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre,

ka sli'aftá hən̄ kawadaga ka laghwi mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwan̄a mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndlen̄w manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədam a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta d̄va ghən̄ani ná, dza'a zad̄ŋzad̄a. Ala, ka malaghumala d̄vafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəŋa hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kdekeden̄. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista d̄a, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna d̄a ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanaf̄ŋla Da d̄a ta tsa mndu ya,» ka'a nda hən̄.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋudufa d̄a. Sna a yu ta skwi ŋa mnay d̄a wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya d̄an̄wa na ka yu, tsaw ta ghəŋa tsa ghuya d̄an̄wa ya klə yu ka saha ta ghəŋa hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maran̄mara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maran̄tá glakwa d̄a, dza'a kd̄ay yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ŋəzlata,» ka dāmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwad̄ganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwad̄agata ya ná, ka ŋa d̄a a wa, ka ŋa ghuni gwad̄agata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəŋa hadik na. Ndanana dza'a wud̄idin̄ta lu ta mghama na ghəŋa hadik na. ³² I'i, bad̄u kapad̄ifta§ lu ta na ghəŋa hadik ya, dza'a td̄akt̄d̄ak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwad̄ani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kdekeden̄ Kristi, ka an̄ni taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanaf̄kapa lu

† 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35. § 12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14.

ta Zwanja mndu kə'a. Wa tsa Zwanja mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵ Ka Yesu mantsa: «Ta bats nzda tsuwadək karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadək na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadək, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlghafwazlgha ta tsuwadək ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadək,» ka'a nda həj. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'in nda həj, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira tan ya, ka kwalaghutá həj ta zlghafta. ³⁸ Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway ta6 ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama da, wa ta zlghaftá gwada ya gwada ɲni?

Wa marananj Mgham Lazglafta ta mbrakwani*?»

³⁹ Skwi kwal həj zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpintá ira tan, ka tənanaftá ghəja tan, ɲa kwala tan nghanja nda ira tan, ɲa kwala tan tsatsafta da mbədaftá həj ta vgha tvə i'i ɲa mbanaftha da ta həj† kə'a,» ka Lazglafta.

⁴¹ Ma tsa fitika nghanja Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəjani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya.

⁴² Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəja la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá həj ta marantá ghəja tan, kabga zləja gwada da la Farisa, da talintá lu ta həj ma həga tagha skwa tan.

⁴³ Malaghumala dvafta tan ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadək ya

⁴⁴ Ka Yesu klanťá lwi mantsa: «Mndu ta zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi

wu, tsa mndu ta ghunigihata ya zlghaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda nghanja ta i'i, nda nghanja ta mndu ta ghunigihata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwadək yu, ka saha yu ta ghəja hadik kada kwala mndu ta zlghaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəjani wu, kabga sa a yu ta ghəja hadik ɲa tsa guma wu, sasa yu ɲa mba mnduha ta ghəja hadik. ⁴⁸ Mndu ta vziđta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwada da, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada yu ya dza'a tsanaghata guma bađu kđakwa ghəja hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghəj gaghəja da a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunigihata ya ta mnihatá gwada ɲa gwaday da, nda ya ɲa ta taghay da ɲa mnduha. ⁵⁰ Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ɲa kdekeden kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da da ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kđavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasta fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəja hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlghafta ma na ghəja hadik na, had'kđavakta dvutani ta həj wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwanja Simun Iskaryut ɲa skwaptá Yesu. ³ Nda sna Yesu ka ghəjani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamťá tsi ta imi ma glifin, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay.

* 12:38 Nghanja ta Isaya 53:1. † 12:40 Nghanja ta Isaya 6:9-10. ‡ 12:41 Nghanja ta Isaya 6:1.

6 Ka lagha tsi ta Simun Piyer. Ka Simun Piyer mantse: «Mghama da! Kagha ná, na mbaza sála da!» ka'a nda tsi. 7 «Ta kda a sana gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. 8 «Kadzenkadzen, had ka ta walaŋtá mbaza sála da wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta sála gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. 9 Ka'a mantse: «Mghama da! Sálaha da kwenkwen a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha da nda ghaŋa da tani,» ka Simun Piyer nda tsi. 10 Ka Yesu mantse: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəgəltá mbaza wa. Ba sálaha kwenkwen dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. 11 Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwaptá, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu ka'a ya.

12 Tahula mbambazanatani ta sálaha taŋ, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda haŋ mantse: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu na ghuni ya ra? 13 «Mndu ta tagha skwi» naŋni ka, «mghama ŋni» ka, ka kuni ta hga i'i. Ta na ghuni tsaya, manda va tsaya yu. 14 Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi na mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta sála ya ní, kaghuni guli na mbazay ghuni mantse ta na sani nda sani. 15 Maraghunatá tsaya maraghuna yu, na magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. 16 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kwalva ta malaghutá mghamani wu, had mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. 17 Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. 18 Nda kaghuni demdem a ta gwađa yu ta tsa gwađa ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwađa nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani mantse. «Mndu ta zə ŋni ta skwa zay kawadaga nda tsi

ta lidista.*» 19 Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kda skwi ka slata. Mantse tama ka slasla skwi ya, na zlghafta ghuni kazlay: «T'i ná, i'i ya» ka'a. 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'aftsu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'aftsu'a tsi ta i'i, tsu'aftsu'a guli ta mndu ta ghunighata,» ka'a.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

21 Tahula kdiŋta Yesu ta mana tsa gwađa ya, ka ghudzawaftá ŋudufani, ka'a mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnanaŋta haŋ baz. 22 Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taŋ. Sew sna a haŋ ka ta wa ta mna tsi wa. 23 Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. 24 «Wa na mndu ta gwađa ka ta ghəŋani na na? ka ka dawanta da tsi ba?» ka Simun Piyer nda tsi nda dzvu. 25 Mantse ya tama, «Waya ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəŋ da ghuvə Yesu ka daway. 26 Ka Yesu mantse: «Tsa mndu dza'a ni'agaftha yu ta ndurzla dafa ka vlaŋta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftha tsi ta ndurzla dafa ka vlaŋtá Zudas zwaŋa Simun Iskaryut. 27 Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. 28 Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ŋani mantse wa. 29 Zlah la skwaktá skwi na za skalu, ka la valaŋtá skwi ta gwal ka pďu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taŋ. 30 Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwaďva ta vgha ghuni

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

³¹ Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na nlanaftha lu ta Zwanja mndu. Ka nlanaftha lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³² Ka nda ma tsatsi zlagigintha Lazglafta ta glakwani ya, dza'a mariginmara ma varda tsatsi ta glakwa zwan guli, dza'a gi magay ndana ndana. ³³ Zwana da, ta bats yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavin a kuni ta bhata ma vli ta dza'a yu wu ka'a ya, manda tsaya ta mnaghunanta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴ Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵ Ka ta dvudva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snanta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni ka'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

³⁶ Ka Piyer mantsa: «Mghama da! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Lavin a ka ta bhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a bhabha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. ³⁷ Ka Piyer mantsa: «Mghama da! kabgawu dza'a kwal yu lavinta bhata mista gha ndana na? Der na dzata i'i tsi, fafa yu ta vgha da ka na gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantsa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha na da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kaku vazak wahata na, hken sela dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, ka'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantsa: «Yaha nudufa ghuni da tdu, fafwafa ta ghaja ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghaja ghuni ta i'i. ² Nda ndagha vla nzaku ma hoga ga Da da, ka ma had tsi mantsa wu, ma mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunata vli. ³ Tahula

laghwa da ka payaghunata vli, dza'a vragavra yu, na hlay da ta kaghuni tavata i'i. Na mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantsa: «Mghama da, sna a ni ta vli ta dza'a ka wu, waka ani dza'a snanta tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had mndu dza'a lavinta lami da hoga ga Da, ka nza a tsi nda tva i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana na, nda sna kuni, nda nga kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantsa: «Mghama da! Maranmara ta tsa Da ya, ka zdafta nudufa ni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kda fitika da kawadaga nda kaghuni Filip na, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda nga mndu ta i'i na, nda nga ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maranmara ta Da ka'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i ka'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na na, ma ghaja da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa snaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghaja ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i ka'a ya. Fafwafa ta ghaja ghuni der ta ghaja tsa snaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghafta i'i, dza'a magay tsatsi guli ta sna ta magay yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni dawanta nda hga da, dza'a magay yu, kada maranta Da ta glakwani nda ma zwan. ¹⁴ Ka dawandawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghua

¹⁵ «Ka dvudva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahu da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu na ghunagaghunatani na nzatani na dekdek kawadaga nda kaghuni na

kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ná, Sulkuma kligintá kahwathwata ya. Lavin a mndu ma ghəŋa hadik ta tsu'afta wa. Lavin a hən ta snan̄ta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gdata kawadaga nda kaghuni, dza'a gdavagda ɲa dekdek ma ɲudufa ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bəts nzda da, nghan̄ta a mnduha ma ghəŋa hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda nghan̄ta kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰ Baɖu tsaya dza'a snan̄ta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹ «Ka ɲanaɲa mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta dvutá i'i. Dza'a dvudva Da da ta tsa mndu ta dvutá i'i ya. I'i guli dza'a dvudva yu ɲa maranan̄ta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da an̄ni, kul maravata ka da mnduha ta ghəŋa hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu nda tsi mant̄sa: «Ka dvudva mndu ta i'i, dza'a ɲanaɲa ta gwada da, dza'a dvudva Da da ta tsatsi guli. ɲa sagha ɲni nda Da da tani ɲa nzakwa ɲni ga tan̄. ²⁴ Ka dvu a mndu ta i'i wu katsi, ɲana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəŋa da a yu wu, tsa Da da ta ghunighata ya ta mniyata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuɓa ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ɲa havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zɖaku ya ta zlaghunanta yu*. Zɖakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ɲa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Yaha ɲudufa ghuni da tɖu, yaha kuni da zlən̄. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, «nda sli'a yu, dza'a

vragaghavra yu da kaghuni.» Ka ta dvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má snan̄ta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunata tsa skwiha ya ndanana ma kɖaku hən ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Had gwada ta dagala ta ɲa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na ya ta sagha. Tsaw lavin a ta ɲraptá i'i wa. ³¹ Dina ka snan̄ta mnduha ta ghəŋa hadik kazlay: Dvudva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbaɖma,» ka'a.

15

Yesu vərda fwa Inabi

¹ «I'i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsint̄sa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladafslada ɲa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladaftá kaghuni. ⁴ Gdavawagda nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Lavin a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwan̄ wa. Mant̄sa kaghuni guli, lavin a kuni ta magatá sana skwi ka gdava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gdavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəɓ. Ka had i'i wu, lavin a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gdava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wuɖidin̄ wuda lu manda dzva fu ɲa ghwalutani, ɲa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ɲa drutani. ⁷ Ka gdavagda ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gdavagda gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəɓ ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani an̄ni kə'a, tsaya dza'a maran̄ta glakwa Da da. ⁹ Dvudva i'i ta kaghuni manda va

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

ya d̥vu Da d̥a ta i'i ya. Gd̥avawagd̥a ma d̥vut̥á mnda d̥a. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlah̥a d̥a, d̥za'a gd̥avagd̥a kuni ma d̥vut̥á mnda d̥a. Manda tsaya snata i'i ta zlah̥a Da d̥a, k̥əl i'i ka gd̥avata ma d̥vut̥á mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa d̥a ma kaghuni, ̤a nd̥əghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlah̥a d̥a ta mnaghunata yu, d̥vuwad̥va ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya d̥vu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had̥ sana d̥vut̥á mndu ta malaghuta ta gh̥ə̤a vlata mndu ta hafani ̤a grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha d̥a. ¹⁵ Hg̥ə̤la a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta mag̥ə danah̥əgani wa. Graha d̥a ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da d̥a ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbapt̥á i'i wu, i'i ta zabapt̥á kaghuni, ka faghunaghat̥á sl̥na ̤a magay, ̤a yafta ghuni, ̤a gd̥avata tsa yakwa ghuni ya. Mant̥sa tama, d̥za'a vlaghunavla Da d̥a ta inda skwi d̥za'a kuni d̥awan̤ta nda hga d̥a. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka d̥vuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta gh̥ə̤a had̥ik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mant̥sa: «Ka ta husan̤husa kuni ta mnduha ta na gh̥ə̤a had̥ik na katsi, tin̤əl i'i ta husan̤t̥á h̤ə̤j ka kaghuni. ¹⁹ Ka má ̤a na gh̥ə̤a had̥ik na ka ghuni katsi, má d̥za'a d̥vaf̥d̥va mnduha ta na gh̥ə̤a had̥ik na ta kaghuni, kabga ̤a tan̤ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka h̤igin̤t̥á kaghuni mataba mnduha ta gh̥ə̤a had̥ik. Ta ka ̤a mnduha ta gh̥ə̤a had̥ik a kaghuni wu, k̥əl kuni ka husan̤t̥á h̤ə̤j. ²⁰ Havakwahava ta gwad̥a mnaghuna yu. "Malaghumala a kwalva ka Mal̤amani wa." Ka si ghuyd̥ipghuya mnduha ta dan̤wa, d̥za'a ghuyay h̤ə̤j ̤a kaghuni guli. Ka si snasna h̤ə̤j ta gwad̥a d̥a, d̥za'a

snay h̤ə̤j ta ̤a ghuni guli. ²¹ Ta gwad̥a ta i'i d̥za'a maga h̤ə̤j ta tsaya ̤a ghuni, kabga sna a h̤ə̤j ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had̥ gwad̥a walan̤ yu ta mnanat̥á h̤ə̤j wu, má had̥ dmakwa tan̤ wa. Ndanana tama, lavglin̤ a h̤ə̤j ta mnay kazlay: Had̥ dmakwa ̤ni wu k̥ə'a wa. ²³ Ka ta husan̤husa yu ta mndu, ta husan̤husa Da d̥a ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba tan̤ ta sl̥naha ya kul walan̤t̥á sani ma mndu ta magata wu katsi, má had̥ dmakwa tan̤ wa. Ndanana, nda ngha h̤ə̤j ta sl̥naha d̥a, ka husan̤t̥á yu ta h̤ə̤j nda Da d̥a tani. ²⁵ Tsaw sl̤sla tsaya mant̥sa ya, ̤a nzakwa tsa gwad̥a nda vinda ma deftera zlah̥a tan̤ ta mnay kazlay: Ka b̥ətb̥ət husan̤ta* yu ta h̤ə̤j k̥ə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni d̥za'a saha ya, Sulkum ta k̤igin̤t̥á kahwath-wata ya d̥za'a saha daga da Da. D̥za'a mnay ta gwad̥a ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, d̥za'a mnay kuni ta gwad̥a ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu z̤rafta mu ta nzaku,» ka'a.

16

¹ Ka Yesu mant̥sa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavat̥á z̤ghay nda ̤ud̤ufa ghuni. ² D̥za'a talin̤tala lu ta kaghuni ma h̤ə̤ga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik d̥za'a k̥əl mnduha d̥za'a p̤slat̥á kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta z̤d̤əganat̥á Lazglafta k̥ə'a. ³ Mant̥sa ya d̥za'a maga h̤ə̤j, kabga sna a h̤ə̤j ta d̤ər Da, d̤ər i'i wu,» ka'a.

D̥za'a sasa Sulkum nda gh̤uḃa

⁴ Ka'a guli mant̥sa: «Ka saghasa tsa fitik ya, d̥za'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya k̥əl yu ka managhunat̥á tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tan̤tan̤.

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghu-nigiha yu. Sew had ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza'a da wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunanta da, ka gurdutá nudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwí dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghuñagaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəja hadik ta krughuwa tan ta ghəja skwi ka dmaku nda ya ta ghəja skwi tdukwa, nda ya ta ghəja skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəja hadik ta ghəja tan ta ghəja skwi ka dmaku, kabga kwala tan kul zlgħaftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəja hadik ta ghəja tan ta ghəja skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglanta a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəja hadik ta ghəja tan ta ghəja skwi ka guma, kabga nda ghada tsanagħatá guma ta ghwadaka mghama na ghəja hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má ɲa man-aghunata da, tsaw laviñta a kuni ta ɲafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigintá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəjani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a sanja tsi, dza'a tsi mnay, ɲa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a marantá glakwa da, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afra tsi ɲa mnay ɲa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da da ná, ɲa da ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ɲa mnay ɲa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantša: «Ta βets nzda, nghəglanta a kuni ta i'i wa. Bats nzda guli, dza'a nghəglannga kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəj hahəj mantša: «“Ta

βets nzda nghəglanta a kuni ta i'i wu, βats nzda guli ná, dza'a nghəglannga kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,» ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «“Ta βets nzda” ka'a ya ní, nu ghəj tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həj. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə həj ta daway da tsi, ka'a nda həj mantša: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəja skwi mnə yu kazlay: Ta βets nzda ngħanta a kuni ta i'i wu, βats nzda guli, dza'a nghəglan nga kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ɲaday kuni ta ghəj, ta rfu mnduha ta ghəja hadik ta rfu. Dza'a gurdaku nudufa ghuni, ɲa nutá tsa gurdátá nudufa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka sagħasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danwa ta βasay. Na gi yatani ta tsa zwan ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga ngħantani ta mnda sála ta saha ta ghəja hadik. ²² Mantša ya ta βasa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ɲa rfay ghuni ta rfu. Had mndu dza'a laviñtá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka sagħasa tsa fitik ya, had kaghuni dza'a dawanta skwi nda dawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawanta nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had sana skwi ta kdə dawanta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta nudufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəja hadik

²⁵ Ka'a guli mantša: «Ka mahdi-hdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a sagħasa fitik dza'a kwal yu mnəgəltá mantša ɲa ghuni, ɲa mnaghunanta da ta skwi tsidid ta ghəja Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəja ghuni dza'a dawa skwi da Da nda hga da, dər maga a i'i ta du'a da tsi ɲa ghuni. ²⁷ Vərda Da kaghəjani ná, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay

kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəŋa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'af ta ghəŋa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Had mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligintá ghəŋa gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna ŋni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kđaku mndu ka dawantá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl aŋni ka zlglafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlglafta 6a? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ŋa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ŋa zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga ŋni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ŋa mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəŋa hadik ta danwa ŋa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuḁasapghuḁasa yu ta mbrakwa na ghəŋa hadik na,» ka'a.

17

Ndəbay Yesu ta dzvu ta ghəŋa duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha ŋa maranta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanjla ka ta mbraku ta ghəŋa inda mnda səla, ŋa vlantani ta hafu ŋa kdekeden ta gwal pgham ka ta həŋ ma dzvani. ³ Hafu ŋa kdekeden ná, tsaya snanta tan ta kagha. Kagha vərda Lazglafta turtuktuk, nda snanta tan ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghəŋa hadik, kđinkda yu ta magatá slna ya vliha ka ŋa magay. ⁵ Ndanana tama Da ná, ŋlidif ŋla da kagha manda nzatá nzakwa da si ta kul

zlaftá ghəŋa hadik ya. ⁶ Snamamsna yu ta hga gha ta gwal hligin ka ma ghəŋa hadik ka vlihata ya. Si ka ŋa gha həŋ, ka hlaftá ka ta həŋ ka vlihata. Ka snatá həŋ ta gwada gha. ⁷ Ndanana ná, nda sna həŋ kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha da kagha kə'a. ⁸ Mnanamna yu ta həŋ ta gwada ya mniha ka, tsu'afsu'a həŋ. Nda sna həŋ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kə'a, zlg hafzlgħa həŋ guli kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

⁹ «Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghəŋa pđakwa mnduha ma ghəŋa hadik wa. Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, kabga ŋa gha həŋ. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka nda ya ná, ŋa gha həŋ. Inda tsaha ta nzakway ka ŋa gha ya guli ná, ŋa da həŋ. Ta maravamara glakwa da ma həŋ.

¹¹ «Ta had i'i ma ghəŋa hadik wa. Hahəŋ ná, tata ghəŋa hadik həŋ. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuḁa, nanana ta həŋ nda mbrakwa gha. Nda mndərga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nza-kwa da kawadaga nda həŋ ma ghəŋa hadik ya ná, si ta nghay yu ta həŋ nda mbrakwa gha ya vliha ka. Nanana yu ta həŋ, had ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ŋa zwaduta, ŋa kđintá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghəŋa hadik na, kada ndəghafta rfa da ma həŋ. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta həŋ. Tsaya kəl həŋ ka husantá mnduha ma ghəŋa hadik, manda nzakwa i'i kul had ka ŋa ghəŋa hadik ya. ¹⁵ Ndəba a yu ta dzvu da kagha ŋa hlaptá həŋ ma ghəŋa hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha həŋ da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had ka ŋa ghəŋa hadik ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahəŋ, nza a həŋ ka ŋa ghəŋa hadik wa. ¹⁷ Niŋna ta həŋ ka ŋa gha, nda ma kahwathwata.

Gwada gha ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəŋa hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahəŋ ta ghəŋa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghəŋa da ka ŋa tan, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlgħafta i'i nda ma gwada tan, ²¹ kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada snan̄ta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata, d̄vud̄va kagha ta həŋ manda ya d̄vu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa tan ma vli ya nza i'i, ŋa nghay tan ta glakwa da ya vliha kagha, kabga d̄vud̄va ka ta i'i daga ta kul zraftá ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa d̄vu d̄vaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kd̄ŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta 6la lika Sedrun. Mamu sana kwambalu mantse vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli

ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantse: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantse: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglan̄ta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vada nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantse ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had̄ ya dər turtuk zadānaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simun̄ Piye, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləmən̄ani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantse: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya dan̄wa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piye.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tskatá sludziha ya nda mghamha tan tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nza-kway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya.

¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanjá hidaku ta la Yahuda kazlay: Dran mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadánata lu ta inda mndəra mndu* ka'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da daɓi ma huɗa həga ga tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snan mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hgadamtá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantsa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba tan wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha həga Lazglafta ta vu, ka slinə hən, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá hən.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ɲa mnduha na?» ka tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya, nda Yesu. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Banluwa si ta mna yu ta gwada ɲa inda mndu ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta ts kavata inda la Yahuda si ta gdata yu ta tagha skwiha. Had sana skwi mna yu kdekdek wa. ²¹ Kabgawu ta kəl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ɲa tan ya ɓa. Nda sna hahən dīnadīna ta skwi mnana yu ta hən,» ka'a nda tsi. ²² Na tsa mnata Yesu mantsa ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha həga Lazglafta ya,

ka lagha dgharuntá Yesu. «Mantsa ta zlgħa ka ta wi ɲa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. ²³ Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mna-manmna. Ala ka si tdukwa gwada mna yu, kabgawu ta kəl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simun Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had i'i mataba tan wu,» ka Piyer ka wadutá vli. ²⁶ «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la tan ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləmənani ya, ya. ²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wadutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

²⁸ Gasərdək, ka klaftá hən ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ɲumna la Ruma. Lamə a vərda hahən da tsa həga ya wu, da ɲrintá hən ta vgha tan makəd hən ka za skala Pak. ²⁹ Tsaya kəl Pilat ɲumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá hən. Ka'a nda hən mantsa: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. ³⁰ Ka hən mantsa: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ɲni wu,» ka hən nda tsi. ³¹ «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahə ghuni,» ka Pilat nda hən ta ghənani. «Vlanə a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlgħanaftawani.

* 18:14 Ngha ta Yuhwana 11:49.

³² Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadē Yesu ta ghənjani kə'a dza'a mtaku ya. ³³ Ka vrəghatá Pilat da dāba həga, ka hğadamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawan̄ta da tsi. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghəja gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. ³⁵ «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. ³⁶ Ka Yesu mantsa: «Ga mghama dā ná, ŋa na ghəja hadik na a wa. Ka má ŋa na ghəja hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha dā, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i dā gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghəja hadik na a ga mghama dā wu,» ka Yesu. ³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnantá kahwathwata ma na ghəja hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwadā dā,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista dā ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ŋa zlin̄ta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka dāftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka sudānavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dā guli.

³ «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta nga həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. ⁷ «Mamu zlahu ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghənjani,» ka la Yahuda zlghanaftawi. ⁸ Snaŋta Pilat ta tsa gwadā ya, ka ksəgləftá zləŋ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da dāba həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawan̄ta da Yesu. Sew zlghanafta a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa dā wu? sana a ka kazlay: Lavin̄lava yu ta zlighista, lavin̄lava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi lavin̄ ka ta ghəja i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zlin̄ta. «Ka zlin̄zla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snaŋta Pilat ta tsa gwadā ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwadā Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «ŋa dzatá! ŋa dzatá! Zləŋafta ta udzu» ka həŋ hlaftá wi. «Ka zləŋaghunafta yu ta mghama ghuni ta

udzu?» ka Pilat nda hən. «Haď sana mghama ɲni ta ghəɲa Sezar wu, ka la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vɫaɲtá hən ta Yesu ɲa zɫəɲafta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zɫəɲay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hən ka klaghata. ¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ɲa zɫəɲa ghəɲani, ka sabi ma huďa luwa ɲa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudz-ifa ghəɲ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zɫəɲafta hən ta Yesu ta udzu. Ka zɫəɲanavatá hən ta san-laha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hən zɫəɲamtá Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghəɲa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta. ²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzaɲaftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zɫəɲaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Laterɲ, nda gwada Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "T'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zɫghanaftawani ta hən.

²³ Tahula zɫəɲafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hən ta lguthani, ka daganapta fwad ta hən ta hən. Ka klaftá hən ta dzampani ya gaf lu mantša daga ta ghəɲ dikw ta hadik kul had iri tida ya guli. ²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vşamavza ta vindima ɲa ngha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahəɲ hahəɲ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hən manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hən ta lgutha ɗa,

ka vzə hən ta vindima ta ghəɲa dzampa* ɗa kə'a ya, tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zɫəɲaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda muku-mani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶ Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta ɗvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantša: «Ma! Wya zwanja gha,» ka'a. ²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da tan.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda snanɲa Yesu kazlay: Nda kɗa inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ɲa nza-kwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughu-mamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbunɲa ta wa dafa, ka tsghadafta funɲa ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghəɲa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghəɲ, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Baďu luma madagala ɲa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá hən ka laghwi da ɗaway da Pilat ɲa ɓalanaptá səlahə tan ɲa hliginɲtá hən ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da ɓalanaptá səlahə tsa mnduha his zɫəɲanava lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha hən ta Yesu, kə'a ka hən ná, nda ghada mtatani. Ka zɫəɲtá hən ta ɓalanaptá səlahani. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ɲwazliɓ nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani.

* **19:24** Ngha ta Zabura 22:19. † **19:28** Ngha ta Zabura 22:16, 69:22.

Kahwathwata gwaḏani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlgħafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantša, ɲa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Haḏ ghudzifani dza'a ɓlanapta† lu dər turtuk wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha hən ta tsa mndu sliglanava§ hən nda gupa ya» kə'a.

Paḏamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makḏekmakḏek kabga zləɲa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi ḏawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanantá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá laḓatá urdi ka hpuppu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá hən ta mbla Yesu, ka masanavatá rḏi ka urdi, ka mbsamtá hən ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta paḏə hən ta mnda tan. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləɲafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaɲta lu ta paḏamtá mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka hən ka paḏamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ɲa lami da Sabat.

20

Ta haḏ Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərdək baḏu ḏəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, tanwalagħutanwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka laghwi slanaghatá i Simuɲ Piyer nda tsa sana duhwal ta ḏvu Yesu ya.

«Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ɲni ta vli fam lu wu,» kə'a. ³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá hən his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta ḓhadagħata ta kulu. ⁵ Bhadagħatani má ɲa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta haḏik. ⁶ Ka ḓhadagħatá Simuɲ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta haḏik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghən ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ɲusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta ḓhadagħata tanɲan ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlgħaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a hən ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagħa tan.

Maran̄ta Yesu ta ghəɲani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzagħutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghan̄tá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghən, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka hən nda tsi. «Mghama ḏa ya klagħa lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» kə'a nda hən. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbəḏavatá tsi. Ka nghan̄tá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama ḏa, ka si kagħa ta klagħata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» kə'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hgan̄ta, ka mbəḏavatá tsi. «Rabum» kə'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda tagħaḏiftá skwi kə'a

† 19:36 Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § 19:37 Ngha ta Zakari 12:10.

ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma niha ka, ta laf a yu da Da da karaku wu, la da mnay na zwanama da kazlay: Ta dza'a da Da da ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afat ka laghwida mnay na duhwalha. Ka rusu tsi na tan ta skwi mnana tsi.

Maranta Yesu ta ghani da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu badu va tsa damas ya, ka tsakatata tsa duhwalha ya ma hoga. Ka narzlatata han ta watgha kabga ta zlanay han ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tan. ²⁰ Mnatan mantasa ya, ka maranta tsi ta dzvuhani nda nwazliɓani ta han. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nganar han ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantasa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda han guli. ²² Tahula mnatan ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuɓa,» ka'a vusludanaghatata han. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tan, dza'a planapla lu ta dmakuha tan. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planata dmakuha tan, had lu dza'a planata dmakuha tan guli wa,» ka'a.

Maranta Yesu ta ghani da Tuma

²⁴ Tsaw had Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha ni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pdakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka sanata da nda ndafina da ta vla tsa pusaha ya, sanha yu guli nda dzva da ta nwazliɓani wu, had yu ta zlghafta dekdek wa,» ka Tuma nda han.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzaglatata duhwalha Yesu ma hoga, kawadaga

Tuma nda han badu tsa. Ka narzlatata han ta watgha. Ka lamə Yesu da taba tan. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda han. ²⁷ «Wya dzvuha da sanksa nda ndafina gha, wya nwazliɓa da guli, sanksa nda dzva gha, ka zlanata ka ta dga ghan, ka zlghafta ka nda nuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama da, kagha ta nzakway ka Lazglafta da guli,» ka Tuma zlghanafawu. ²⁹ «Zlay gha ta zlghaftata tsa ba kabga nganata gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftata i'i, kul nganata han ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kal lu ka vindafata na defterina?

³⁰ Ta traku mazamzəm magagla Yesu ta kama duhwalhani kul vindaku ma na defterina. ³¹ Nana vinda a lu na na, vinda a vinda lu na zlghafta ghuni kazlay: Yesu na, Kristi ya, Zwanə Lazglafta ya guli ka'a. Ka zlghafzlgha kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maranta Yesu ta ghani da duhwalhani

¹ Tsabakw fitik tahula tsa, ka marglavata Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya ka'a maravata: ² Ta nzaku i Simun Piyer nda Tuma ta hga lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simun Piyer nda han. «Nda sli'a anni mista gha guli,» ka hahən guli nda tsi. Ka sli'afata han ka laghwida, ka lamə han da kwambalu. Kurzlin hana tan ndiri badu tsa, ksaf a han ta klipi dar ka turtuk wa. ⁴ Tsadakwa vli gasardək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya ka'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda han. «Had wu,» ka han nda tsi. ⁶ «Wudadawa kadəna ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwida ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda han. Ka wudadatata han. Ka traptata

həŋ ta tɔagafta kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta ɖvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snan̄ta Simun̄ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sud̄insuda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tɔa tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'ɪŋaghu a həŋ katakata wa. Ka mitir dər̄mæk yeya ri kaki nzakwa tan̄ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá həŋ ma kwambalu, kə'a ka həŋ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klip-ih̄a kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həŋ. ¹¹ Ka lamə Simun̄ Piyer da kwambalu, ka tɔagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ɓərləzla ya. Dər̄mæk nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mant̄sa ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həŋ. Had̄ ya mataba tsa duhwalha ya ta walan̄tá dawan̄ta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna həŋ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaf̄tá həŋ, daganaf̄ha ta klipi ta həŋ guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta tan̄ ta skwa zay, ka Yesu mant̄sa: «Simun̄ zwan̄a Yuhwana! Dvud̄va ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a dawan̄ta da Simun̄ Piyer. «An̄i Mghama da, nda sna kagha kazlay: Ta ɖvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlḡhanaftá wani. «Ka ŋgha ka ta zwana tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simun̄ zwan̄a Yuhwana! Dvud̄va ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «An̄i Mghama da! Nda sna kagha kazlay: Ta ɖvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ŋgha ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simun̄ zwan̄a Yuhwana! Ta ɖvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka

mahkən. Ka kuzlanaf̄tá tsi ta Piyer ta ŋuduf na tsa ɖaway Yesu ka mahkən kazlay: Ta ɖvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama da, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta ɖvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ŋgha ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba ɓanava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzɔaghafta sana mndu ta ɓanava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwad̄aha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbada mista da,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya ɖvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbədavata ná, ta saghasa tsa duhwal ɖvu Yesu ya mista tan̄. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata tan̄ ka za skwa zay, ka daw tsi kazlay: Mghama da! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama da, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simun̄ Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta da, ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na? Sli'a kagha mista da ŋa gha ɓa,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwada ya mataba gwal zlḡhay nda ŋuduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwad̄aha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwad̄ani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf̄ vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋaf̄ŋa

ghəŋa haḏik ta tsa defteriha má dza'a
vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma tanɗaɗa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ɗa mnduha daga ma zlaftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kdaku tsi ka ɗlaghatá ta luwa na, vlaɗvla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ɗa tanɗa tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranɗ tsi ta hən ɗa granaftá hən kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadɓsək fitikani ta mamaranɗta vgha ta hən, ka mna gwada ta ghəɗa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ɗi nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən, manda ya snan kuni ma wa da,» ka'a vlaɗta zlahu ta hən ma sana fitik ta zə hən ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda hən.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawanta da tsi.

⁷ «Nghaghunanɗ a snanɗa ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuɓa ta ghəɗa ghuni. Nə nzakwa ghuni ka masləmɓsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kdavakta ghəɗa hadik demdem,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahən demdem, ka zamta tsi ma ghwayak ta wa ira tanɗ. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tanɗ ta iri ka ngha sli'ani

ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata hən nda sudata lguta ɗusliɗ ta vgha tanɗ. ¹¹ Ka hən nda hən mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka hən.

¹² Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwa ta hgə lu ka Ghwa Zaytun ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwa ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmbsək ta magata lu ta mbada manda sli'afta hada. ¹³ Bhadaghata tanɗ da Ursalima, ka ɗlaghatá hən da sana dzuguvi banagha lu ta ghəɗa sana həga, ma vli sunə hən ta tska vgha. Wya tsa hahən ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwanɗa Alfe, nda Simun mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwanɗa Yakubu, na hən. ¹⁴ Hahən demdem, ta tskay hən ta vgha inda fitik ɗa maga du'a. Kawadaga hən nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Badu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə hən ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgəɗ nda ɗuduf ta magay hən ta dərɓək nda hisambsək. Ka Piyer sli'avata mataba tanɗ mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuɓa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəɗa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ɗa mnduha ya ta ksafatá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tsedi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dədagatá tsi nda ga ma ghəngəhən ka psutá hudani pda. Mbəlaɓaɓ, ka harani saghwi ta daɓi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl hən ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada tanɗ ka "Hakəldama," manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzanə lu ma deftera

Zabura:
 “Dza’a nuna hægani ka kufik,
 haḍ mndu dza’a nzamta mida wa.”
 Ka’a guli na:

“Sana mndu dza’a klafta slnani*
 kə’a,” na skwi nda vinda ma
 defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, dina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ṇa nzakway ka masləmtsəka sli’agapta ya sli’agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gḍata ta dza’a mista mu ta inda haḍikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zlafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəll lu ka kləgadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka’a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həṇ. ²⁴ Ka ndəbə həṇ ta dzvu, ka həṇ mantsa: «Mghama ḍa, nda sna kagha ta ṇuḍufa inda mnduha. Maraṇnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ṇa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kuman tsi ya,» ka həṇ. ²⁶ Ka vzə həṇ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanpḍə nden ya.

2

Saha Sulkum nda ghuḍa

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ṇa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həṇ ya. ³ Ka zla-gaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanazfta ta ghəṇa tan turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá həṇ demdem nda Sulkum nda ghuḍa. Ka gi gwadə həṇ ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlan Sulkum ta həṇ ṇa gwadəy.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi’amta ma

dina la Yahuda ta sli’akta ta inda haḍikha ta ghəṇa haḍik. ⁶ Snaṇta tan ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli’adaghatá həṇ ṇərbisl, ka ndərmim həṇ katakata, kabga inda tan ta sna skwi ta gwadə gwal zlghay nda ṇuḍuf nda gwadə tan ya ta gwadə həṇ. ⁷ Ka ndərmim həṇ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həṇ mantsa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a həṇ kay ra? ⁸ Wa kə’a magaku ta kəl inda amu ka snaṇtá skwi ta gwadə həṇ nda vərḍa ṇa mu ma gwadə ḡa? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli’akta ta haḍika Partes, nda ya ta haḍika Medi, nda ya ta haḍika Elam. Mamu gwal ta sli’akta ta haḍika Mezaputami, nda haḍika Zudiya, nda Kapadwas, nda Puṇ, nda haḍika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta haḍika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireṇ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli’akta daga ta haḍika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta haḍika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həṇ ta ghəṇa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həṇ. ¹² Ka ndərmim həṇ katakata, snəgla a həṇ ta skwi ṇa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həṇ mataba tan. ¹³ «Nda ghuya həṇ,» ka sanlaha ka ghuḍasa həṇ.

Mna gwadə Piyer

¹⁴ Ka sli’aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanpḍə nden ya, ka klanṭá tsi ta lwi. Ka’a nda həṇ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləmən ka sna skwi dza’a mnaghu-nata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a həṇ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlan vli. ¹⁶ Gwadə anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka’a mnata:

* **1:20** Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † **1:20** Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

17 “Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza’a magaku, ka Lazglafta: Dza’a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəŋa inda mnda səla, ɲa nuta zwana zgwana ghuni nda kwagha ghuni ka anabiha. Ka mazəməzəm dza’a gwada yu ta gwada ɲa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza’a gwada yu ta gwada ɲa la halata mnduha ghuni.

18 Mantsa ya nzakwani, dza’a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəŋa kwalvaha da ka zgwana nda la ka mi’aha tani. Ma tsa fitik ya, dza’a nzakway hən ka la anabi.

19 Dza’a magay yu ta skwa mandərmimi ma ghuvanata luwa, nda ɲizla mazəməzəma ta hadik.

Dza’a mamu us, dza’a mamu vu nda dukwakwa dɪŋ,

20 tɪk dza’a mbədavafta fitik. Ma kdaku fitik dagala ta nzakway ka fitika

Mgham Yesu ka sagha, ghəw manda us dza’a mbədavafta tili.

21 Mantsa tama, inda mndu ta hga hga Mgham Yesu nda fatá ghəŋ tida ná, dza’a mbaku*,» ka’a.

22 «Mnduha la Isra’ila, snawa ta skwi dza’a mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret na tsa mndu maraghu- naŋ Lazglafta ta ga Mghamani, ma magayni ta mandərmimi, nda ɲizla mazəməzəma kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snə vərda kaghuni ya. 23 Vlaghunavla lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda va tsaya dza’a nzakwa tsi kə’a, ta kuratá tsi. Ka zləŋaftá kuni ta Yesu. Ma zləŋafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləŋa Lazglafta. 24 Ka sli’aganaptá Lazglafta, ka kliginta ma ghuya danwa mtaku, kabga had mbrakwa mtaku ɲa ɲanata wa. 25 Wya ka Dawuda mnuta ta ghəŋani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma da, ta nzaku nda ga zeghwa da.

26 Tsaya ta ghunanaftá ɲudufa da, kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu dza’a mtaku ná,

dza’a mbi’ay yu ta vgha nda fatá ghəŋ, 27 kabga zlanata a ka ta hafa da ma vla gwal nda rwa wu,

zlanata a ka ta i’i ta nzakway ka ɲərma mnda gha ɲa rwuta ma kulu wu,

28 kagha ta marihatá tva hafu.

Dza’a ndəghidifndəgha ka nda rfu ma nzakwa gha tavata i’i†» kə’a, ka’a.

29 Ka Piyer sganaghata mantsa: «Zwanama da, mutsafmutsa yu ta na fitik na ɲa mnaghunata tsidid ta gwada ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka padamta lu. Ta teke’a kulani dər gitana. 30 Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda wadanata kazlay:

Dza’a fafa ta sana mndu mataba zivrani ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi‡ ya kə’a.

31 «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza’a magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwada ta ghəŋa sli’agapta Kristi ka- zlay:

Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa wu,

rwu a slu’uvghani ma kulu wu§ kə’a ya.

32 «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta sli’aganapta ma mtaku. Nda nza aɲni demdem ka masləmtsəkani. 33 Ka kapanaftá Lazglafta ka nzanata nda ga zegh- wani. Ka zlghafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda ghuḃa tamaf lu ta imi ta zləməŋ ya, ka pghəŋnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni ndanana ya. 34 Dawuda ka ghəŋani a ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya skwi mna tsi:

* 2:21 Yuwel 3:1-5. † 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11. § 2:31 Ngha ta Zabura 16:10.

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama
da ná,
sawi nzata nda ga zeghwa da,
³⁵ ha ka nanafta da ta ghumaha gha
ka skwa ta dinlay sála gha,* ” ka’a.

³⁶ «Ka snanjsna la Isra’ila kahwath-
wata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta
udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka
Mgham, ka Kristi kə’a guli,» ka’a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dambu’ hkən

³⁷ Na snanjsna tsa mnduha ya ta
tsa gwadaha gwada Piyer ya ná, ka
kəanaftá tsi ta həŋ. «Zwanama, nu
ka ŋni dza’a magay tama?» ka həŋ
nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghu-
nay. ³⁸ Ka Piyer nda həŋ mantsa:
«Mbədanafwambəda ta tva nzakwa
ghuni, ka magafta inda kaghuni ta
batem ma hga Yesu Kristi, ŋa plighu-
nista Lazglafta ta dmakuha ghuni, ŋa
vlaghunatani ta Sulkum nda ghuḁa.
³⁹ Tsa ta ta imi ta sləmən taghu-
naf Lazglafta ya ná, ŋa kaghuni nda
zwana ghuni, nda gwal di’iŋdi’iŋ, nda
ndəghata mbsaka gwal dza’a hagakta
Mgham Lazglafta tani ya,» ka’a.

⁴⁰ Ndada a sanlaha ma gwadaha
manan Piyer, ka vla hidaku nda
mbraku ŋa tan wa. «Tsu’afwatsu’a ta
mbaku ka sli’apta kuni mataba gwal
nda zada,» ka’a nda həŋ.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlghaftá tsa
gwada Piyer badu tsa ya. Ka maga-
naftá lu ta batem ta həŋ. Tsa mnduha
ta sgavaghata ta ghəŋa gwal zlghay
nda ŋuduf badu tsaya ná, ta magay
həŋ ta dambu’ hkən.

Nzakwa gwal zlghay nda ŋuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gdata
ta ŋavata ka sna skwi ta taghə gwal
ghunay həŋ. Ta ŋavanja həŋ ka guya
vgha nda zwanama. Ta ŋavanja həŋ
guli ka guya ghəŋ ta ghəŋa skwa
zay†, nda ya ma vla maga du’a.
⁴³ Ka zlən inda mnduha ta zlən,
kabga nda ndəgha mandərmimi nda
mazəmzəmha ta magata Lazglafta
nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal

zlghay nda ŋuduf ná, tets ka skwa
turtuk guya ta ghəŋa tan. Inda
skwa tan guli ná, ka skwa turtuk
ta dguvusta həŋ ta vgha tan. ⁴⁵ Ta
dzawap dzawa həŋ ta skwiha tan
ŋa daguvusta tan ta tsedani, taḁ ta
dāŋwa dər wa mataba tan. ⁴⁶ Inda fitik
həŋ ta tskavata ma həga Lazglafta.
Ka skwa turtuk ta nzata həŋ ka za
skwa zay ma watgha tan. Nda rfu
nda rfu, nda ŋuduf turtuk ta za həŋ.
⁴⁷ Ta zləzlvay həŋ ta Lazglafta, ta
mamay inda mnduha ta həŋ. Inda
fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá
gwal ta mbanaftha tsi ta ghəŋa ghuḁa
tan.

3

Mbanaftha sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli’aftá i Piyer
nda Yuhwana ka dza’a da həga
Lazglafta da maga du’a ta nzemndi
hkən ta fitik hawu. ² Ndusa nda
watgha tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka
«watgha dīna» ya, mamu sana mndu
nda raghwa daga yagata, ta nzaku
hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata
ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da
gwal ta lami da tsa həga Lazglafta
ya. ³ Ka nghanja tsi ta i Piyer nda
Yuhwana ta lami da tsa həga ya.
Ka gatə tsi ta skwi da həŋ. ⁴ «Ngha
ta anñi!» Ka i Piyer nda Yuhwana
pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha
həŋ, dza’a mutsay yu kasi’i ta skwi
da həŋ, ka’a ma ghəŋani. ⁶ Ka Piyer
nda tsi mantsa: «Dər tsedi, dər dasu,
had da i’i wa. Skwi ta nzakway da i’i
ná, tsaya dza’a vlaghata yu. Nda hga
Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli’afslī’a
gha, ka mbada ka ta mbada!»
⁷ Ka’a ka ksaftha ta dzva zeghwi, ka
sli’anafta. Gi hadahada, mutsafta
səla tsa mndu ya tsa ta mbraku.
⁸ Gi vđuk, sli’aftani tsa ka sladata.
Ka mbadə tsi ta mbada. Ka lamə
həŋ kawadaga da həga Lazglafta, ka
dza’a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlvə
Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha
ta mbadayni ta mbada, ka dza’a nda

* 2:35 Ngha ta Zabura 110:1. † 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

zləzlva Lazglafta. ¹⁰ Tsəmafta tan kazlay: Tsa mndu ta gdata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zləj ta həj, ka ndərmim həj nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma həga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta həj ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumun.» Ka ndərmim həj nda ndərmima demdem. ¹² Na nghay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a anji, manda skwi anji ta mbanaf tá na mndu na nda mbrakwa nji? Ndi'a ta vgha nji nda Lazglafta ta mbanaf tá na mndu na ra?» ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maranta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəja ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zlinwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vzinva kuni ta mndu ya nda ghuḃa, mndu ya tdukwa, ka laghu kuni dawaf tá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaf tá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza anji ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəja nji ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaf tá na mndu ta nghə kuni snəj kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəj ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindilin, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda

kwala ghuni kul snəjta magata kuni.

¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəja skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa kə'a.

¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni.

²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, na ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavaf ta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuḃa. ²² Ka Musa na: «Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, na snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli,» ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnanamna inda la anabi, zlraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka na ghuni taghunaf ta Lazglafta ta imi ta sləmən nda ma wa la anabi. Ka naghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra ghaḥ kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghu-nantá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni na tfaghunaghatawi, ka mbədaghunaf ta na zlantá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəja gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya.

² Ta kuzlantá ta nɔdufa tan tsa skwi

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zlrafta 22:18, 26:4.

ta taghə i Piyer nda Yuhwana ɲa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá hən ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snan̄tá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha hən ta zlgħafta. Ta magay mbsaka tan̄ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba tan̄, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá hən ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma tan̄. Ka hən mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka hən dawanta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka'a nda hən mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəɲa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da an̄ni ta ghəɲa skwi dīna magana ɲni ta mndu si nda ragħwa. Ta daway lu da an̄ni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dīna ka snaghunamta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zlan̄ay, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuḍidin̄ kaghuni gwal ba həga

ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga haḍ sana mndu ta ghəɲa tsatsi vlaga Lazglafta ta ghəɲa haḍik tender ɲa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə hən guli ná, má si ka gratá mndu hən, dzaɲa a dzaɲa tan̄ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahən ta gray. ¹⁴ Ta nghə hən guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma tan̄, haḍ sana skwi laviɲ hən ta mbəḍay wa. ¹⁵ Ka ghunigin̄tá hən dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahən hahən ka dzra gwada ta ghəɲa tan̄. ¹⁶ Ka hən mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahən ta magatá tsa mazəmzəm ya kə'a, laviɲ a amu ta waḍay guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanagħamadva ta hən, yaha hən walglan̄ta gwada ta tsa Yesu ya dər ɲa wa,» ka hən.

¹⁸ Ka hgəgladamtá hən ta i Piyer, ka davanaghata hən. Ka hən mantsa: «Yaha kuni walglan̄ta gwadaɲtá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ɲa mnduha nda hgani,» ka hən nda hən. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ɲaghuni ka zlan̄ta ɲa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ɲa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəɲa ghuni ta gumani. ²⁰ An̄ni ta ɲni, laviɲ a an̄ni ta hafta wi kul haḍ ta gwada ta ghəɲa skwi ya nghan̄ an̄ni nda ira ɲni, nda ya snan̄ an̄ni nda sləmən̄a ɲni wu,» ka hən. ²¹ Ka dvəglanagħatá tsa mnduha ya ta hən ka zlin̄tá hən, haḍ skwi mutsaf hən prək ka hamtá hən ta ghəɲa skwi maga hən wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwaḍ mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ɲuḍuf

²³ Tahula zlin̄tá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá hən ka laghu slanagħatá graha tan̄ ma ghuḅa tan̄. Ka rusanaftá hən ta inda skwi mnana la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ta hən.

* 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

²⁴ Na snan̄ta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta hən̄ ya, ka gwaftá hən̄ ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka hən̄ mantsa: «Mghama dá, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadík, nda drəf, nda inda skwiha ma hən̄. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḁa, nda ma wa dzidza n̄ni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl hən̄ ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghən̄a hadík ta vgha n̄a vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghən̄a Mgham Lazglafta nda ya ta ghən̄a Mgham tfanagha tsi ta wi†” kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwan̄əs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghən̄a kwalva gha ya nda ghuḁa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kuman̄ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga hən̄. ²⁹ Ndanana Mghama dá, n̄gha ka hən̄ ta lma an̄ni ḁa. Vlan̄vla ta mbraku ta vu'aha gha n̄a mna gwaḁa gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maran̄ mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda h̄ga Yesu kwalva gha ya nda ghuḁa,» ka hən̄. ³¹ Manda kdakwa tan̄ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá tsa vli tskava hən̄ ya. Ka ndəghaftá hən̄ demdem nda Sulkum nda ghuḁa, ka mnə hən̄ ta gwaḁa Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlghay nda n̄uduf ta skwa tan̄

³² Inda tsa gwal zlghay nda n̄uduf ya, ka skwa turtuk n̄udufa tan̄, ka skwa turtuk ndana tan̄ guli. Had̄ mndu ya ta mnay kazlay: N̄a dá yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa tan̄. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwaḁa gwal ghunay ta gwaḁa ta sli'agapta

Mgham Yesu. Ka tfə Lazglafta ta wi ta ghən̄a tan̄ demdem. ³⁴ Mataba tan̄, had̄ ya ta p̄data skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da hən̄, nda h̄ga da hən̄ mataba tan̄ ya ná, ta dzawin̄ dzawa hən̄ ka hlaktá tseda skwi ya dzawin̄ hən̄ ³⁵ ka vlan̄tá gwal ghunay. Mbada lu ka d̄gay n̄a inda mndu taḁta skwi ya d̄van̄ mndu n̄a maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwan̄a ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta n̄ani vwah, ka klaktá tsedani ka vlan̄tá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta h̄gə lu ka Hananiya nda markwa tan̄ Safira. Ka skwaptá hahən̄ ta vwaha tan̄ guli. ² Ka dzraftá hən̄ nda markwa tan̄, ka dīfanaghutá tsa t̄sedi ya, ka klaktá p̄dakwani, ka vlan̄tá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlan̄an̄tá n̄udufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuḁa, ka dīfanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka n̄a gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka n̄a gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? n̄a mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, n̄a Lazglafta,» kə'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwaḁa ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zlən̄ ta inda gwal ta snan̄tá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka d̄ahamta, ka klaghata padamta.

⁷ Tahula luta awa hkən̄ manda padamta, ka lamə markwa tan̄, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantsa: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» kə'a. «An̄i, mantsa ya skwapta n̄ni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantsa «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha

† 4:26 N̄gha ta Zabura 2:1-2.

Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta padamta zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli.» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piye ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá hən, ka laghwi da padamta tavata zə'ala tan. ¹¹ Ka ksafatá tsi ka zlən ta gwal zlghay nda nɔdɔf, nda hamata sanlaha ta snantá tsa skwi ya.

Mazəməmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəməm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlghay nda nɔdɔf ta ts kavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumu. ¹³ Had sana mndu ta guya vgha nda hən wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta hən. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgha Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəna tan. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá hən ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, na lanaghata dər sulkuma Piye yeya tsi ta sanlaha ma hən ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hən demdem.

Giri na gwal ghunay

¹⁷ Mbada mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'afatá hən ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá hən ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwanintá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hlingintá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda hən mantse: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəna tsa lfidə hafu ya na mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'afatá hən bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi na mnduha hada.

Ka ts kavata i mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda gwal

tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, na dzra gwada. Ka ghunaftá hən ta mnduha na dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had hən ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hən da mnay na tan. ²³ Ka hən mantse: «Ta lagha anni kay ná, tsetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka nni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka hən. ²⁴ Na snanta tan ta tsa gwada ya ná, nda ndərkawa ka i mghama nga həga Lazglafta nda la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nzata. Snəgla a hən ta skwi na mnay wa. Ka hən mantse: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hən dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya hən, ka sagha sana mndu da mnay na tan. Ka'a mantse: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi na mnduha,» ka'a nda hən.

²⁶ Ka sli'afat tsa mali ta ghəna gwal nga həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, na hlakta hən. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hən ta hən tama wu, kabga ta zlənay hən ta zləzłartsata mnduha ta hən. ²⁷ Hlakta tan ta hən, ka hladaghatá hən ta hən ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta mantse: ²⁸ «Lmaf a nni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi na mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tintá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzanamtá tən ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hən. ²⁹ Ka i Piye kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantse: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zlənafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zəghwani, ka mnda mba mndu, na vla tvi na mnduha la Isra'ila

na mbədanaf̄ta tan̄ ta nzakwa tan̄, na mutsafta tan̄ ta platá dmakwa tan̄. ³² An̄ni, kawadaga nda Sulkum nda ghuḅa, ya ta vlə Lazglafta na gwal ta sna gwadani ya ná, masləmtsəka tsa skwi ya an̄ni,» ka hən̄.

³³ Ka kuzlanaf̄ta tsi ta n̄uduf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay hən̄ má ta zadanatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu na mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay na na mnduha na. ³⁶ Di'inaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu taḅta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwaḁ dər̄mək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan̄ kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa hən̄ ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviṇta a kuni ta ləanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda hən̄.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladam̄ta hən̄ ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá hən̄. «Yahayaha kuni walglan̄ta gwadan̄ta gwada nda hga Yesu,» ka hən̄ nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'af̄ta tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya ḁan̄wa ta ghəṇa Yesu, ka Lazglafta nda an̄ni, ka hən̄. ⁴² Inda fitik tama, zlan̄a a hən̄ ta tagha skwi na mnduha, nda mna gwada ta ghəṇa Lfida Gwada ta ghəṇa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma

həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfán̄ na katan̄ta gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ṇad̄ la Grek ta ghən̄ ta ghəṇa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan̄. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwan̄pdə his ya ta inda gwal zlghay nda n̄uduf. Ka hən̄ mantsa: «Ra a ka zlanata an̄ni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfán̄ mataba ghuni, gwal nda ḁifil ma ghəṇa tan̄, ka zlanan̄ta ṇni ta tsa sl̄na ya ta hən̄. ⁴ An̄ni ya, ka dihavata ṇni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən̄. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən̄ ta i Atiyen, ta nzakway ka vər̄da mnda zlghay nda n̄uduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa An̄takiya si ta tsu'af̄ta dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən̄ ta hən̄ maranan̄ta gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəṇa tan̄ nda fanaghatá dzvu ta hən̄.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda n̄uduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi na Lazglafta katakata ta faftá ghəṇa tan̄ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdanan̄ta Lazglafta ta hud̄i ta Atiyen, ka vlan̄ta mbraku, ka magə tsi ta mazəməzəm̄ha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avaf̄ta sana mnduha, ka zlərdawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən̄. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Siren̄, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən̄. ¹⁰ Tsaw laviṇ a hən̄ ta ṇrapta nda gwada wu,

kabga vlanvla Sulkum nda ghuḅa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka baraftá hən ta sanlaha ma mnduha, ṇa mnay tan kazlay: Nda sna aṇni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá hən ta ghən ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá hən ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha tan. ¹³ Ka hlaftá hən ta tsakalawi. Ka hən mantsa: «Haḍ na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuḅa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ṇni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaḅinḍaḅa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbəḍanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka hən. ¹⁵ Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay hən, ka mbəḍavaftá kumani manda ṇa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama ḍa nda dadaha ḍa, maranaṇmara Lazglafta dagala ta ghəṇani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta haḍika Meza-putami ya, ma kḍə tsi ka laghwi da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: «Zlanzla ta haḍika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta haḍik ya dza'a maraghata yu*,» ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanťá haḍika Kaldiya ka laghwi da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwi da nzata ma na haḍik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, haḍ vli vlan Lazglafta ka ṇani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na haḍik na, ṇa nzakwani ka ṇa gha, nda ya ṇa zivra gha tani kə'a.

Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana haḍik ma mayəm, ṇa dulay lu ta hən, ka ga vu'a ṇa tan hada ka vaku fwaḍ dərmaḅ. ⁷ I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hən ya guli. Tahula tsa, ṇa sli'afta tan ka saghwi da tsəlḅu ma ghuva ḍa ma na vli na†,» ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsintá fafaḍ, na ṇizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanató fafaḍa zwanani Izak baḍu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanató tsi ta ṇa Yakubu. Yakubu guli, ka ḍatsanató tsi ta ṇa zwanani ghwanpḍə his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drə dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá hən. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma ḍanwani, ka vlanťá difil ṇa gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zḍəganató tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ṇumna haḍika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda haḍika Masar nda ya ta haḍika Kan'ana. Ghuyan ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ṇa zanťa. ¹² Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta haḍika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tanťanə səla tan. ¹³ Ka ləglap hən nda mahisa səla, ka mnanaťá Yusufu ta ghəṇani ta zwanamani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra tan guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ṇa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tan tani. Ta magay mbsaka tan ta ndəfāṇ mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla tan ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá hən hada, ma vli ya skwa Abraham nda tseḍi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ṇa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya, ka sgav-

* 7:3 Ngha ta Zlrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

aghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənəaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, ɲa vlata taŋ ta zwana taŋ tkwe' ɲa rwanatá hən. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dínakwani, zdəganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwi difanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta difla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviŋtá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la taŋ la Isra'ila magafər imani ta fwaď mbsak. ²⁴ Ka nghanatá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya danwa ɲa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanja. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ɲa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama da kazlay: 'Ii fa Lazglafta ɲa mbanafatá hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahən wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá hən. Ka'a nda hən mantsa: "Graha da! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya slinwidintá Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ɲni ɲa tsa guma ta aŋni na? ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snantá Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwaď mbsak hada, ka maranantá duhwala Lazglafta ta ghənani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwa Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghanay, nghan tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ɲa

tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snantá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: ³² "Ii Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zlan, Walglan a ta nghanay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta baabah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuə ya. ³⁴ Nghanap nghan yu ta ghuya danwa ɲa mnduha da ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna ɲada ghənja taŋ, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziŋ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ɲa tsa guma ta ghənja aŋni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ɲa nzakay ka mgham, ɲa mbanafatá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəmzəm nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwaď mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tskavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwa Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vziŋtá hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ «Maganafmaga ta Lazglafta ɲa mbada ta kəma ɲni, kabga sna a ɲni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá hən ta skwi manda zwanja sla

† 7:34 Aya 27-34: Nghan ta Sabi 2:14—3:10. § 7:37 Nghan ta Vrafta ta Zlahu 18:15. * 7:40 Nghan ta Sabi 32:1, 23.

ka pla ghəŋ ɲani, ka skalɔ ɲa skwi ya tsaf hahəŋ nda dzva taŋ. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta həŋ, ka zliŋtá həŋ ɲa tsəlbu ɲa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, ɲa da plihata kuni ta ghəŋ
ma zata ghuni ta vaku fwaɗ mbsak
ma mtak ya ra?

⁴³ Na da a wa. Na həga tumpula
Mulku, nda fwata tekwatsa Refan
hlaf
kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a
tsi kay ra.

Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni
ka tsughwadaghunaptá hadika Ba-
bila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma
mtak ná, mamu si həga tumpul
pgham lu ta huzla dzratawi nda
Lazglafta mida, da həŋ. Manda
va ya mnanaft Lazglafta ta Musa
ɲa magaftani ya, ka magaftá tsi
manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula
tsa, ka zlghaftá dzidziha mu guli da
dadaha taŋ. Ka pghaftá Dzesuwa
ta həŋ ka hlamta da tsa hadik
ghzlaft Lazglafta ta mnduha mida
ta kəma taŋ ya, kawadaga nda tsa
həga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha
ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi
zdanəŋ Lazglafta ta hudi, ka dawantá
da Lazglafta ɲa vlantá tvi, ɲa banaftá
həga nda ghuɓa, ta tsatsi Lazglafta
Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama,
Salumuŋ ta baftá tsa həga ya. ⁴⁸ Tsaw
had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma
həga baf mnda səla manda va ya mna
Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da,
vla fa səla da ya guli ná, hadik ya.
Mndəra wati həga ya dza'a kuni
bidifta na?

Wati vli ya prək ka lama da dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kə'a
ya†.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantsa: «Kaghuni
ná, təŋtəŋa ghəŋa ghuni. Ta hgə
Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka

kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da
Sulkum nda ghuɓa manda va tsa nza-
kwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma
anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni
ta iri na? Ta pslapsla həŋ ta gwal ya
ta mna gwada ta ghəŋa mndu ta nza-
kway tɗukwa. Ta na fitik na guli, ka
skwaptá kaghuni ta tsa mndu tɗukwa
ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəŋa
ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva
duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá
kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay taŋ ta tsa gwada ya,
ka sli'avafat həŋ manda binzaun ta
ghəŋa Atiyen, ka hi'idə həŋ ta dzvu
ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá
Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda
Sulkum nda ghuɓa, ta luwa. Ka
nghanatá tsi ta glakwa Lazglafta
nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa
Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda həŋ kay
guli mantsa: «Wana nda nghan ya
gunatá luwa. Wa'a Zwanə mndu
ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,»
ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá həŋ ta wi katakata,
ka dzadzamtá dzvu ma sləmən, ka
vavalaftá həŋ tida. ⁵⁸ Ka tsəhaftá həŋ
ka klaghata tahula luwa, ka zlertsay
nda pala ɲa dzata. Ka pghatá la ka
masləmtsəka tsa skwi ya ta lguta taŋ
da sana galaɓay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta
zlertsə həŋ ta Atiyen nda pala ya,
ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta.
Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta
hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlbatá tsi,
ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a
mantsa: «Mghama da, ma mbədanaf
ka ta həŋ ta na dmaku na,» ka'a.
Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu
sref mida.

8

¹ Ka zdəganatá tsa dzatá Atiyen ya
ta Sawulu.

Zlaftá ghuya danwa ɲa gwal zlghay nda ɲuduf

Baɗu tsa fitik ya zlafta ghuya
danwa katakata ta slanaghatá gwal
zlghay nda ɲuduf ma luwa Ursalima.

† 7:43 Nghan ta Amus 5:25-27. ‡ 7:50 Nghan ta Isaya 66:1-2.

Ka gazlaghutá inda gwal zlg hay nda n̄uduf da sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta p̄data hada. ² Mamu sana mnduha ta zlj̄a Lazglafta, ka padamtá h̄əj ta Atiyen, ka tawamtá h̄əj katakata.

³ N̄a Sawulu ya tani, kuma zad̄anatá gwal zlg hay nda n̄uduf n̄ani. Ka dza'a tsi da h̄əga da h̄əga kasa zgwana nda mi'aha, ka p̄gha h̄əj da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa n̄a tan̄ ta magay ka mna gwada ta gh̄əj̄a Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mn̄ə tsi ta gwada ta Kristi n̄a mnduha hada. ⁶ Z̄d̄əganaz̄da tsa gwada ta mn̄ə Filip ya ta h̄əj̄. Tets ka skwa turtuk nd̄əghata d̄əmḡa ta sna tsa gwada ta mn̄ə tsi ya, nda ya ta ngha tsa maz̄ənz̄əmh̄a ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma nd̄əghata mnduha. Nda nd̄əgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu s̄əla tan̄ ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simun̄ ma tsa luwa ya. Nda k̄da fitikani ma tsa luwa ya ta ksa sl̄na nda zava. Ta zlj̄ə nda zlj̄ə mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta gh̄əj̄ani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, z̄d̄əganaz̄da tsa mndu ya ta h̄əj̄. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hḡə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka h̄əj̄ tazlay. ¹¹ Z̄d̄əganaz̄da tsa mndu ya ta h̄əj̄, kabga nda k̄da fitikani ta maganatá sl̄na ta h̄əj̄ nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlg hafta tan̄ ta tsa gwada Filip ta mnay n̄a tan̄ ta gh̄əj̄a Mgham Lazglafta, nda ya ta gh̄əj̄a hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta h̄əj̄, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simun̄ ya guli, ka zlg haftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka ngh̄ə tsi ta

mand̄ərmimiha nda maz̄ənz̄əmh̄a ta maḡə Filip ya, ka nd̄ərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlg hafzlg ha gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta k̄ə'a, ka ghunadaptá h̄əj̄ ta i Piyer nda Yuhwana, da h̄əj̄. ¹⁵ Lagha tsahaya da h̄əj̄, ka maḡə h̄əj̄ ta du'a ta gh̄əj̄a tan̄, kada mutsafta h̄əj̄ ta Sulkum nda ghūba. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghūba ta gh̄əj̄a ya d̄ər ka turtuk ma h̄əj̄ wa. Batem kwen̄kwen̄ yeya maganaflu ta h̄əj̄ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta h̄əj̄, ka mutsaftá h̄əj̄ ta Sulkum nda ghūba. ¹⁸ Na nghay Simun̄ ta tsa vla Sulkum nda ghūba n̄a mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta h̄əj̄ ya, ka klaftá tsi ta tsedi ka vlay n̄a tan̄. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, n̄a mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghūba,» ka'a nda h̄əj̄. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zad̄a tseda gha nda kagha tani, ka si nda tsedi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had̄ n̄a gha ma na skwi na wu, had̄ ima gha mida guli wu, kabga sl̄da a n̄udufa gha dar ta k̄əma Lazglafta wa. ²² Vzin̄vza ta tsa ghwadaka ndana gha ya, ka d̄awa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta ng-hadaptá yu ná, ksuksa ghwadaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simun̄ ya nda h̄əj̄ mantsa: «K̄d̄əkwakd̄ək, magawa v̄ərd̄a kaghuni ta du'a ta gh̄əj̄a d̄a, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slid̄ighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mn̄əŋta tan̄ ta gwada ta gh̄əj̄a Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatá h̄əj̄ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma nd̄əghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afsl̄i'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima n̄a dza'a da luwa Gaza

ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a.
²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya ná, ka kuóitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaña deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaña deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta dzañ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantša: «Waka yu dza'a snan̄ta ka mnidif a mndu na?» ka'a zlgħaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzañ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaña tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, psalaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəñani, ka tsanaghatá lu ta guma,

ka dzata. Had mndu dza'a kulantá mndəra tan̄ wu,

kabga zadānazadā ta hafani ta ghəña hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawanta da Filip mantša: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəña wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəña ghəñani re, ari ta ghəña sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zlraftá Filip ta gwada ta ghəña tsa vli dzañaf tsi ya, ka mnanan̄tá tsi ta Lfida Gwada ta ghəña Yesu. ³⁶ Tata mbada hən̄ ta tvi, ka lagha hən̄ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantša: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka

zlgħafzlgħa ka nda n̄udufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantša nzakwani, zlgħafzlgħa yu nda n̄udufa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaña Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha hən̄ nda Filip mida ka lamə hən̄ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa tan̄ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatan̄ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá dan̄wa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəña gwal dra skwi n̄a Lazglafta, ² n̄a dawaftá delewer n̄a dza'ani vlantá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlantá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlgħay nda n̄uduf hada, n̄a kasaftani ta hən̄ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada hən̄ ta tvi, ndusadagha ndusa hən̄ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantša: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri n̄a da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri n̄a da yeya, ⁶ Sli'afslí'a gha, ka dza'a ka da huda luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi n̄a magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna hən̄ ta lwi mndani, ama ngħa a hən̄ ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afta Sawulu ta hadik. Kə'a ka ngħa yu ta vli kə'a, ngħa a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata

* **8:33** Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

tsi ta fitik hkən, ngha a ta vli wu, zan a ta skwi wu, san a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlghay nda ɲuduf ta hga lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantasa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afslia ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hga lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hga lu ka Sawulu, wa'a ma hga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka ngħantá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hga lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəjani, kada ngħəglanta tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantasa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəja tsa mndu ya, ka rusiftá hən ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ɲa kasa inda gwal ta hğantá hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantasa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ɲa ghunay da, ɲa mnanantá hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ɲa mghamha, mantasa ya guli ɲa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a maranəjmarə i'i ka ghəja da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəja hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa hga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantasa: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maragħantá ghəjani ta tvi ya, ta ghunidikta ɲa ngħəglanta gha ta vli, nda ya ɲa ndəghagħafta nda Sulkum nda ghuba,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ɲulan manda ɲulan ta ira Sawulu, ka ngħəglantá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlghay nda

ɲuduf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma hga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantasa: «Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka hən mantasa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa hən ɲa hlantá la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta a tsi kay ra?» ka hən. ²² Ka gdavatá Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kəanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a hən ta skwi ɲa zlghanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ɲa zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá hən ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay ɲa dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf hən ya da sləmənja Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famtá gwal zlghay nda ɲuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadagħatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlghay nda ɲuduf. Ka zlənə hən nda zlənə, kabga graf a hən kazlay, vərda mnda zlghay nda ɲuduf ya kə'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadagħata slanagħatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta hən ka Sawulu ngħantá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta hən guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəjani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga badu tsa ya, ka ksafatá tsi ta nzaku nda hən. Ta labla hən, ta vrakvra hən ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda hən. ɲa tan tani, zba htsinjani ɲa dzata ɲa tan. ³⁰ Snanja zwanama, ka pghagħatá hən da luwa Sezare. Hada, ka ghunagħatá hən da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdekw nzata nzakwa guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray həŋ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəŋ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zdakatahuda Sulkum nda ghuḅa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlgħay nda ɲuduf ɲani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵ Nghanṭa inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma daḅi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlgħaftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlgħay nda ɲuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ɲerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksaftá danwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snanṭa tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi. Ka həŋ nda Piyer mantsa: «Kdəkkdək sawi misim-misim da aŋni,» ka həŋ. ³⁹ Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ḅhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ɲani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantsa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka

saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlḅatá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavatá tsi tvə mbli. Ka'a mantsa: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunanṭa Tabita ta iri. Nghanṭani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ɲanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamṭa tsi ta gwal zlgħay nda ɲuduf, nda tsa la wadguha ya, ka marananṭa həŋ ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kḅa huta, Simuŋ hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghuḅa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuḅa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga tan tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzem-ndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəməzəm. Ka nghanṭa tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga tan ka hganṭa. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama da!» ka'a. «Bhadafḅha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kḅa huta Simuŋ hgani tawa drəf hga tan ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda nərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnanan̄ta Sulkum nda ghuḅa ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dādəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwan̄ a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanaf̄tá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəməzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habun̄ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimtak fwad̄ səla mistani, nda skwiha ta mbada nda hud̄i ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afsl̄i'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mant̄sa: «Va a yu Mghama d̄a wa. Had̄ skwa mbid̄a nda skwi kul raku ka zay ta kd̄ə walan̄ta lami da wa d̄a wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranaf̄tani mant̄sa ya, ka vrint̄á tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəməzəm ta slanaghata ya, nda ḅhadaghata tsa gwal ghunaf̄ Kwarney ya ta watgha manda kd̄akwa tan̄ ta dawant̄á vla həga la Simun̄. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simun̄ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həŋ gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəməzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afsl̄i'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda həŋ. Yaha ka da dga ghəŋ, kabga i'i ta ghunagaghatá həŋ,» ka Sulkum nda ghuḅa nda tsi. ²¹ Ka sli'af̄tá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda həŋ. ²² «Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuḅa sludzi, ta nzakway ka ŋərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunan̄nakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da tan̄

ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həŋ nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta həŋ, ka hanə həŋ hada.

Sli'af̄ta Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'af̄tá tsi ka laghu mista tan̄. Ka sli'af̄tá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həŋ. ²⁴ Ka ḅhadaghatá həŋ da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga tan̄ tani, nda hduhuda grahami gwal hagaf tsi ya, ta həŋ. ²⁵ Manda ḅhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶ «Sli'afsl̄i'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anaf̄ta. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva həŋ nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiḅatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda həŋ mant̄sa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, ḅalavakata lamə da həga ga tan̄. Tsaw had̄ mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dgant̄á ghəŋ ka sagha hgan̄ər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snant̄á ghəŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mant̄sa: Ma fwad̄a fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga d̄a ta nzəməndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ŋuslin̄ tilil ta vghani ta kəma d̄a. ³¹ Ka'a nda i'i mant̄sa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simun̄ ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simun̄ hgani, mnda kḅa huta, ta wa drəf̄ hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana an̄ni demdem ta kəma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnan̄nata,» ka'a.

Piye ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbada Piyer ka zlafta gwađa. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu ka'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləŋa hgani, ka maga skwi tdukwa ná, zdəganazda. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwađani ɲa zwana la Isra'ila ma mnanantá Lfida Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həŋ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kďakwa Yuhwana ta mna gwađa, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuđa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zdaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Anji, nda nza aŋni ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləŋafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu bađu mahkən. Ka vlanťá tsi ta tva maranťá ghəŋani. ⁴¹ Na tsa aŋni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ɲa nzakway ka masləmtsəkani ya. Na tsa aŋni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maranťa tsi ta ghəŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Na inda mnduha demdem a maranťa tsi ta ghəŋani wa. ⁴² Tsatsi ta mnaŋnata, ka mna kuni ɲa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu, nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa ka'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna həŋ ta ghəŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlgħafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuđa ta ghəŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwađaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuđa ta ghəŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwađa ya.

⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlgħay nda ɲuduf nda tsa fafađa tan ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuđa ta ghəŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həŋ ta gwađay tsa mnduha ya ta gwađa nda sanlaha ma gwađa. Ka zləzlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantša: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghuđa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantša: «Maganaftá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həŋ ta dzvu ɲa nzəvatani tsəbakw fitik da həŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snanťá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlgħafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwađa Lazglafta guli ka'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlgħay nda ɲuduf nda datsa fafađa tan nda gwađa nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul datsaku fafađa tan, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka zlaftá Piyer ta rusay ɲa tan turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantša: «Ma nzakwa da ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana mazəməzəm. Ka ngħanťá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ɲaŋana lu ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusadivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka ngħanťá yu ta skwiha fwaď fwaď səla mista tan, nda nimtak, nda skwiha ta mbada nda hudi, nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afslia gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta həŋ,» ka sana lwi gwaďghata. ⁸ «Va a yu Mghama da wa, had skwa mbida nda skwi kul raku ta kďə lami da wa da wu,» ka yu. ⁹ «Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma ngħə ka ka skwi

kul raku,” ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən kə’a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vrintá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda bhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta hən daga ma luwa Sezare, ɲa slidighata ma tsa həga ta nzaku yu ya. ¹² “Ka dza’a ka mista tan, yaha ka da dga ghən,” ka Sulkum nda ghuḅa nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana hən hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə ɲni demdem da həga ga Kwarney. ¹³ Ka rusanəftá tsa mndu ya kə’a nghanťa duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga tan. Ka’a nda tsi mantse: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa ɲa hgaktá Simun, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ ɲa mnaghunatani ta gwadaha ya dza’a klaghaktá mbaku, ɲa kagha nda həga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵ Ta zlayzlay yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəɲa tan manda va ya ta magaku nda amu tantan ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuḅa dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vlantá tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlghafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama ɲa dzanamťa wi ta Lazglafta?” ka’a. ¹⁸ Tahula snanťa tan ta tsa gwada ya, ka lbatá hən demdem, ka zləzlvu hən ta Lazglafta «ta vlantá tva mbədanəftá nzakwa tan ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta hən ta vərda hafu tama,» ka hən.

¹⁹ Tsa ghuya danwa ta slata ma kdə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlghay nda ɲuduf. Ka sli’aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Antakiya. Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ɲa la Yahuda ka zlanťa mnay ɲa sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mbaḁa sanlaha ma gwal zlghay nda ɲuduf ta nza-kway ka mnduha la Kiprus nda la

Siren, ka sli’afta ka laghu da luwa Antakiya, tvə la Grek. Ka mnə hən guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu ɲa tan. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda hən, kəl ndəghata mnduha ka zlghafta, ka mbədaghutá vgha tvə Mgham Yesu. ²² Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá hən ta Barnabas da luwa Antakiya. ²³ Manda bhadaghatani, ka nghanťa tsi ta zdakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlantá tsi ta mbraku ta hən ɲa gdavata tan nda fatá ɲudufa tan ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, ɲerma mndu ya, mnda zlghay nda ɲuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli’aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Antakiya. Tan vakwa tan hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə hən ta skwi ɲa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Antakiya zlafta lu ta hga gwal zlghay nda ɲuduf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Antakiya. ²⁸ Mamu sani mataba tan ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mantse: «Dza’a slaku maya ta ghəɲa hadik demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghuḅa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlghay nda ɲuduf sladanata mantse: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviɲ tsi ta vlay ɲa tsəghay ɲa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka hən. ³⁰ Ka tskaftá hən, ka vlantá i Barnabas nda Sawulu, ɲa klanťa la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlaftá mgham Hiridus ta ghuya danwa ɲa Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is

mida ya. ⁴ Tahula ksafatani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuḅa sludzi fwad fwad ṇa mbaḁay tan ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa ṇatá Piyer ma gamak ya tama, ka ṇavata Igliz ka maga du'a ka ṇḁanḁa ta ghəṇani.

Zliṇtá Piyer

⁶ Ta tsa rvidik ṇa tsadákwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal ngha watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadákanaftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudantá tsi ta Piyer ma ṇwazliḁ. «Sli'afslí'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana ḁanava gha ka sudamta ka ta ḁaḁaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista ḁa,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá ṇəṇ ta tanṭana ghuḅa tsa gwal ta ngha mnduha ya, tsughwadapha ṇəṇ ta mahisani. Ka lagha ṇəṇ tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huḁa luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəṇani ta wa ira tan. Ka sabə ṇəṇ, ka ksafatá ṇəṇ ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zlafta Piyer ta snantá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snantani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḁa tskatá vgha mnduha ta maga

du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzantá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṇa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huḁa həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka ṇəṇ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəṇani. «Ba sulkumani ya,» ka ṇəṇ. ¹⁶ Mbaḁa Piyer ka gḁavata ta dza watgha. Manda gunata tan ta watgha ka nghanṭá ṇəṇ ta Piyer. Ka ndərmim ṇəṇ. ¹⁷ Kḁkəḁkḁ, ka Piyer nda dzvu ka ləanatá ṇəṇ. Ka rusanafatá tsi ta ṇəṇ ka Mgham Yesu kligiṇta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanafatá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda ṇəṇ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadákwa vlani, ka kḁutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka ṇəṇ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka ḁadawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ṇa psalatá ṇəṇ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ṇa nzḁavata ka fitik tsəḁakw hada.

²⁰ Ka ḁasaftá mgham Hiridus ta ṇuduf katakata ta ghəṇa gwal ma luwa Tir nda Sidun. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ṇa lagha ta kəmani. Ka sutá ṇəṇ ta ghəṇa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha ṇəṇ ḁawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ṇa zay tan. ²¹ Baḁu tsa fitik tsaf ṇəṇ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ṇəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzuntá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlantá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbaḁa gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlghay nda ṇuduf nda sga. ²⁵ Manda kḁiṇta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya

ghunaf lu ta həŋ da Ursalima, ka vraghutá həŋ. Ka klintá həŋ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taŋ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Aŋtakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahəŋ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲra ya, nda Lukiyus mnda la Sireŋ, nda Manahəŋ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá həŋ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgaŋ yu ta həŋ,» ka Sulkum nda ghuḅa, nda həŋ. ³ Tahula kdiŋta taŋ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá həŋ ta dzvu ta həŋ ka zliŋtá həŋ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuḅa ta həŋ, ka laghu həŋ da luwa Selusi. Hada ɲlafta həŋ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ḅhadaghata taŋ da luwa Salamina, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda həŋ ɲa zlgħantá həŋ. ⁶ Ka tadaptá həŋ ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá həŋ ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niŋtá ghəŋani ka anabi. ⁷ Tavata ɲumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ɲumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəŋani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa taŋ ka zba mbədiŋtá zlgħay nda ɲudufa tsa ɲumna ya. ⁹ Mbadá Sawulu, ta

hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembermbera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaŋa halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlaŋta kagha ta mbədiŋtá tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ɲa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had ka dza'a ngħantá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tdiŋk vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ɲa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ɲumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ɲudufani. Lanafla tsa skwi ta taghə lu ta ghəŋa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həŋ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá həŋ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta hadika Pisidi. Badu Sabat, ka lamə həŋ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzaŋafta lu ta vli ma deftera zlahə Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda həŋ mantsa: «Zwanama dā, ka mamu gwada da kaghuni ɲa vlaŋtá mbraku ta mnduha, laviŋlava kuni ta gwaday ndana,» ka həŋ. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlḅu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ɲa ɲlanəftá həŋ, ma fitika nzakwa taŋ ta hadika Masar. Ka hliŋiŋtá tsi ta həŋ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwaḍ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həŋ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadənatá tsi ta mndəra mnduha ndəfəŋ ta hadika Kan'ana, ka vlaŋtá tsi ta tsa hadik ya ta həŋ, ɲa ɲataŋ. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta taŋ ya ná, ta klay ta vaku fwaḍ dərmaŋk nda hutafmbsak.

«Ka vlanťá tsi ta gwal ńa tsanată guma ta hən, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu hən ta fanamtá mghama tan ta hən. Ka fanamtá Lazglafta ta hən ta Sawulu zwanja Kis, ta sabi ma mndəra la Ben-zamenj. Fwad mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəŋa tanj.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəŋa tanj. «Slafsla yu ta Dawuda, zwanja Yesay. Zdəghazda, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,” ka'a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən ya. ²⁴ Ma kđaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdayni ta slnani, ka'a mantša: “Dunwa wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slagħwa a yu dər ka plaptá zu'a ɓaɓah ma səlani wa,”» ka'a.

²⁶ «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zlənja Lazglafta tani, ńa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a hən ta tsa gwada la anabi ta dzanə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghata hən ta ghəŋa skwi mna la anabi, nda ma dzata tanj ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a hən ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka hən nda Pilat. ²⁹ Tahula kđiŋta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghənani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá hən dzata ta udza zlənay. Ka klagatá hən ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ńa gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga

nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. ³² Vərda anj, tsa Lfida Gwada ya ta mnaghunata anj. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləmən ta dzidziha mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra tanj ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his: “Zwanja da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka'a.

³⁴ Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglanťa a ta mtuta ńa fəgladamťa mblani da kulu ńa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay: Dza'a vlagħunavla yu ta tfawi nda ghuɓa,

nda fa ghən tida,

ya tanaf yu ta imi ta sləmən ta Dawuda† kə'a ya.”

³⁵ Ka'a ma sana vli guli na:

“Had ka dza'a zlanatá mnda gha ńa rwutani ma kulu wu,”‡ ka'a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamťa lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi.

³⁷ Ama tsa mndu sli'aganap Lazglafta nda hafu ya, walaŋ a rwaku ta ksanťa tsatsi wa. ³⁸ Mantša tama zwanama, đina ka snanťa ghuni kazlay: Əŋka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunanťa nda pla dmakwa ghuni kə'a. Traptra zlahu Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau' vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slagħunaghata skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta, nghawangħa, ndərmima wa ndərmima, ka zwadutá kuni, kabga dza'a magay yu ta fitika ghuni ta mandərmimi, ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,

* **13:33** Ngha ta Zabura 2:7. † **13:34** Ngha ta Isaya 55:3. ‡ **13:35** Ngha ta Zabura 16:10. § **13:41** Habakuk 1:5.

grafta a kuni dekdek wu kə'a yaš».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwakdək, ka vrakta kuni bađu sana Sabat da mnəglaŋnatá na gwada na,» ka lu nda həŋ. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal talami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu həŋ ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ŋa taŋ. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həŋ nda həŋ.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tskavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ŋa sna gwada Lazglafta.

⁴⁵ Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həŋ nda draku, ka dzadzə həŋ ta wa i Pwal, ka raraza həŋ. ⁴⁶ Zlənəŋə a i Pwal nda Barnabas ta həŋ wa. Ka həŋ mantša: «Nda ra má ka tinlaghutá mna gwada Lazglafta ŋa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aŋni ka mutsa hafu ŋa kdekeden wu ka kuni ya, dza'a mbədaghutá vgha ŋni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnaŋna Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa mnay gha ta gwada ta mbaku* ta ghəŋa hadik tender,» ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlghaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ŋa kdekeden, ta həŋ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləŋa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá həŋ ta giri ŋa i Pwal nda Barnabas, ŋa ŋawaftá həŋ ma hadika taŋ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla taŋ ta həŋ, ka laghwa taŋ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ŋudufa gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Aŋtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuə tani guli.

* 13:47 Ngha ta Isaya 49:6.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda 6hadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə həŋ da həga tagha skwa la Yahuda, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taŋ ya, ndada a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlghafta nda ŋuduf wa. ² Ama mbada tsa la Yahuda kul zlghafta nda ŋuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa gwaftawi nda həŋ ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzdavata i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ka ŋdanə nda fatá ghəŋ dar ta Mgham Lazglafta. Vərdə gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda həŋ nda ma vlanə tani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta həŋ. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taŋ ta wi, ŋa linəta i Pwal nda Barnabas nda pala ŋa pslatá həŋ. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həŋ da didifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə həŋ ta Lfida Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaŋta mbadantá mbada daga yagata, ta nza-kwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlghay nda ŋuduf da tsi prəkka mbanafat. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantša: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vduk kə'a valavata, ka mbadə tsi ta mbada. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həŋ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taŋ.

«Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda sēla tsakwam tsakwam da sla-maghata*,» ka hən. ¹² «Zeyus» nana, ka hən nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka hən guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta hēgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghənha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa hēga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghən ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahintá hən ta lgut ta vgha tan, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka hən mantsa: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aŋni manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ŋa aŋni ta klēgaghunaghata, ka zlaŋta kuni ta skwa wuyayha ka mbēdakta kuni ta vgha tvē Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ŋa ksa tvi ya ta kumə hən. ¹⁷ Aŋ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta marantá ghənani nda maga zdaku wa. Ta nzēgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ŋudufa ghuni da rfu,» ka hən. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay tan mantsa ŋa tan ya, zlahzlah ka hən pyaftá hən ta dza'a pla ghən ŋa tan.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya hən, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aŋtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zlēzlertsə lu ta Pwal ma ŋa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsēhidinŋta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlghay nda ŋuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huda luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Aŋtakiya ta hadika Siri

* **14:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

²¹ Ka mnə hən ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá hən ta ndəghata gwal ta zlghafta nda ŋuduf. Tahula tsa, ka vraghatá hən da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vlanŋta hən ta mbraku ta tsa gwal zlghay nda ŋuduf ya, ŋa dihavata tan ma zlghay nda ŋudufa tan. «Nda ma ghuya danŋa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hən, nda hən. ²³ Ka paghanamtá hən ta gwal ŋa ngha mnduha ta hən ma inda vla guya ta ghəŋa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata tan ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá hən ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlghaf hən.

²⁴ Ka sli'aftá hən ka laghwi nda ta hadika Pisidi, ka ḡhadaghatá hən ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hən ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá hən nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hən ta zdakatahuda Lazglafta ŋa maganatá slna ya kda hən ta magay. ²⁷ Manda ḡhadaghata tan, ka tskanatá hən ta Igliz, ka rusu hən ŋa tan ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hən, nda ya kə'a guninistá tva zlghay nda ŋuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aŋtakiya kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagha da Aŋtakiya da taghay ŋa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaḡa ghuni manda ya mna zlaḡa Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zḡḡgana a tsa tagha skwa tan ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə hən ta wi nda hən ta ghənani ka ḡdanḡa. Ka lu tama

mantša: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsinta hən ta gwada ta ghəni, ka hən. ³ Ka klaftá gwal zlghay nda nɔdɔf ta skwi ɲa mbada tan. Ka ksafatá hən ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlghaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəni. ⁴ Bhadaghata tan da Ursalima, ka tsu'afatá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hən. Ka rusu hən ɲa tan ta skwi magə Lazglafta nda hən. ⁵ Mbada sanlaha mataba la Farisa ta zlghaftá Yesu, ka sli'avafta. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafad, ka maga hən ta skwi ya mna zlahá Musa guli,» ka hən. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa nga gwada ta ghəni. ⁷ Ka gwadanaghatá hən ta gwada katakata ta ghəni. Ka sli'afatá Piyer, ka'a mantša: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ɲa mnanantá Lfida Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snanta hən ɲa zlghafta tan kə'a. ⁸ Ka marantá Lazglafta ya nda sna ta nɔdɔfa inda mndu, ka tsu'afatá hən nda ma vlantani ta Sulkum nda ghuɔa ta hən manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən manda ghuɔintani ta nɔdɔfa tan, ma zlghafta tan wa. ¹⁰ Ndanana tama ni, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlghay nda nɔdɔf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəni amu ta mbaku manda va hahən guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zlaftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazənzəmhə nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən mataba gwal kul nzakway ka

la Yahuda. ¹³ Kdakwa tan ta gwada ta gwada, ka zlaftá Yakubu ta gwada, ka'a mantša: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simun ká Lazglafta zlaftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba tan ta gwal ɲa nzata ka ɲani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada tan, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ «Tahula tsaya dza'a vragavra yu, ɲa bəglafta da ta həga Dawuda ta zluta ya. ɲa payafta da ta tsa badzatani ya,

ka sladanafta.*

¹⁷ Mantša ya dza'a kəl hamata mndu,

ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu ɲa nzakway ka ɲa da ya ka psa i'i,

ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

¹⁸ mnata daga manda ghalya.»

¹⁹ Ka kdə Yakubu ta mna gwadani. Ma vlan lu ta ghuya danwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbədaftá vgha da Lazglafta, ka i'i nda ɲa da.

²⁰ Skwi ɲa vindanaftá hən na: Zlant tan ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bərtá lu nda bərtat, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma həga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

Tsga ta lwi ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantša tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlghay nda nɔdɔf, ta pasaptá mnduha mataba tan ɲa ghunay da Antakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hən ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hən his his mataba zwanama. ²³ Wya ka hən vindanamta delewer ta hən ma dzvu:

«Anni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ɲa ghuni zwanama

* ^{15:16} Ngha ta Amus 9:11-12. † ^{15:20} Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

ta nzakway mataba gwal kul nza-kway ka la Yahuda ma luwa la Antakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²⁴ Snaŋnagha sna gwada ta ghəŋa sanlaha ma mndu ta sli'af ta aŋni, ka lafi da kɔaghunafta kawadaga nda graha ŋni i Barnabas nda Pwal. ²⁵ Ka nzanaghatá ŋni demdem ta ghəŋani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ŋni ta mnduha ŋa ghundaghunafta kawadaga nda graha ŋni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahəŋ gwal ta vlatá hafa taŋ ŋa maganatá slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda Silas ta ghunədaghunafta ŋni mista taŋ, ŋa rusaghunafta taŋ nda wubisima taŋ ta va na skwi vindaghunaf ŋni na. ²⁸ Skwi ta zɔəganatá Sulkum nda ghuɔa nda aŋni tani ná, va a ŋni ta faghunaghatá ndəgaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ŋa magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi ɓarta lu nda ɓarta, yaha kuni hliri†. Ka zlanzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Ləŋləŋ ka kuni nzata,» ka həŋ.

³⁰ Ka zlanťá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həŋ ka laghwi da Antakiya. Ka tskanatá həŋ ta gwal zlgħay nda ŋuduf, ka vlanťá həŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həŋ. ³¹ Tahula dzaŋafta, ka rfu həŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlan lu ta həŋ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzɔavata həŋ ta mna gwada ŋa taŋ ŋa lɔa ŋuduf ŋa taŋ, ka mbra həŋ ma zlgħay nda ŋuduf. ³³ Tahula nzɔavata taŋ tsəɓakw fitik hada, «ka ɓhata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlgħay nda ŋuduf nda həŋ, ŋa vra taŋ slanaghatá gwal ta ghunaftá həŋ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Antakiya. Ka taghə həŋ ta skwi ŋa mnduha, ka mnə həŋ ta gwada Mgham

Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsəɓakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klintá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kɔa dza'a maga slna kawadaga nda həŋ. ³⁹ Ka zləɔanaftá həŋ katakata, ka dgatá həŋ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ŋlaftá həŋ ta kwambalu ka laghwi ta hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'af tsi ka laghwi. ⁴¹ Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ŋa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka ɓhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlgħay nda ŋuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlgħay nda ŋuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafaɔ, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta ɓhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwi ya tsin gwal zlgħay nda ŋuduf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ŋa snata ghuni ka həŋ ta mnay ŋa taŋ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlgħay nda ŋuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

† 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuḅa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá hən ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndusadaghata tan ta hadika Misiya, ka kumə hən ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlan a Sulkuma Yesu ta tvi ta hən wa. ⁸ Ka kďantá hən ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka 6hadaghatá hən da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanťá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay nani ka-zlay: «Sawi da Mekaduniya da kata anji kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə nni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra nni kazlay: Ta hga anji Lazglafta ɲa kla Lfida Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə nni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafťá nni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu nni da luwa Nyapulisi. ¹² Ka sli'aftá nni hada ka laghu nni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika nni gerger ma tsa luwa ya. ¹³ Bađu fitika Sabat, ka saghu nni ma huḁa luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla nni ta vla ndəḅa dzva la Yahuda hada ka nni sizlay. Ka slafťá nni ta tskata mi'aha. Ka mnə nni ta gwada ɲa tan. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba tan, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zlənay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləmən ka sna gwada nni. Ka gunanantá Lazglafta ta ɲudufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga tan tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgha yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá anji da tan.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a nni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá nni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlantá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsemi ta tsanakta tsi ta danahəgani, nda tsa ma slayan slayanani ya. ¹⁷ Ka gi mbadə tsi mista nni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanaťá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata hən!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala tan kul fəglafťá ghən ta mutsa tsemi, ka hlaftá hən ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hlagaghatá hən ta hən da mnda tsa guma la Ruma. Ka hən mantsa: «Gwada ɲa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghanata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka hən.

²² Ka pghafťá dəmgə ta vgha ta hən. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa hən nda krupi,» ka hən. ²³ Tahula sləvaptá hən, ka hlaghatá lu ta hən da gamak. «Ka ngha ka ta hən dīna,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta hən da huḁa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlahə tan ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlva Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka gigdavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha hən ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ɲa dzuvťá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a si-

zlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana nni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamtá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. ³⁰ Tahula tsa ka hligintá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Mghamha da, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantša: «Zlghaf-zlgha ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka həŋ. ³² Ka mnanatá həŋ ta gwada Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta həŋ ta va tsa rvidik ya ka laghwi ghuḡinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta həŋ. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlghafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zlinzla ta həŋ kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantša: «Zlinzla ta həŋ, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantša: «Tsaŋnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aŋni ta kəma mnduha, ka pghamtá aŋni ma gamak, ta aŋni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekdek ka lu nda aŋni ra? Magava a tsaya mantša wa! Sagha hahəŋ kaghəŋa taŋ zlinnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksaptá zləŋ ta həŋ, snaŋər həŋ kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha həŋ da ndəba dzvu, ka həŋ mantša: «Ga ghunaga nni ta dmaku,» ka həŋ. Ka hligintá həŋ ta həŋ ma gamak. Ka ndəbanatá həŋ ta dzvu ta həŋ ŋa sli'apta taŋ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu həŋ da Lidiya. Tahula nghanaghata taŋ ta

zwanama, ka vlanťa mbraku ta həŋ ka sli'aftá həŋ ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá həŋ ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka bhaghata həŋ da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghəŋ ta ghəŋ manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda həŋ ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ŋa taŋ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ŋa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu həŋ mista i Pwal nda Silas. Mantša ya ndəghata la Grek ta zləŋa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta nudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta həŋ ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta həŋ ta nudufa mnduha. Ka sli'adaghata həŋ da Yasuŋ, ka zbə həŋ ta i Pwal nda Silas ŋa hla həŋ ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a həŋ ta həŋ wa. Ka ksaghatá həŋ ta Yasuŋ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka həŋ mantša: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəŋa hadik, ka sagha həŋ da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasuŋ ta həŋ ga taŋ. Had həŋ ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka həŋ ta mnay,» ka həŋ. ⁸ Snaŋta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá həŋ. ⁹ Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zlinťa gwal ta tsa guma ta həŋ.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdikintá gwal zlghay nda nuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taŋ da hada, ka lamə həŋ da həga tagha

skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zdakwa ghəŋa taŋ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlglafta nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. ¹³ Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anaftá ŋudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdiŋtá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klaghatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghaŋtá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləŋa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzaŋa tva mbada gwada ta hgə lu ka la Ipihuri, nda Situyikiya ta mbada gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had'hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatá həŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaŋnamsna ka ta na lfida skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka

lfidani nzakwani da aŋni. Ta kumay ŋni ta snaŋta klatá ghəŋani,» ka həŋ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul snaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ŋani kul snaŋta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəŋa luwa nda hadik. Had' ta walaŋta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psan a ta katu da mnda səla ŋa vlaŋtá skwi wa. Had' skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagiŋta tsi ta inda mnduha, ka pghata həŋ təbsa' ta ghəŋa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taŋ ta hadik ŋa nzakwa taŋ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ŋa zbay taŋ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taŋ ta zbay. Aŋ mndani, di'inghu a nda amu wa. ²⁸ Əŋka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: «Kahwathwata mndəra taŋ amu guli,» ka həŋ.

²⁹ Ka si mndəra taŋ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəŋani ta magafta ya wa. ³⁰ Ŋaw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taŋ kul snaŋta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli

ka mbəđanafta həŋ ta nzakwa taŋ,
³¹ kabga fafa ta fitik ɲa tsanaghata
 guma nda tvani ta inda ghəŋa hađik.
 Zbapzba Lazglafta ta mndu ɲa maga
 tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal
 nda rwa. Manda tsaya marananta
 Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi
 vərđa mnda tsa guma zbap yu,» ka'a.

³² Na tsa snanta taŋ ta mnay Pwal
 ta gwađa ta sli'agapta mataba gwal
 nda rwa ya, ka ghuḃasu sanlaha nda
 ghuḃasa ta Pwal. «ŋa snəglanavata
 ɲni bađu ma sani ta tsa gwađa ta mnə
 ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afta Pwal mataba taŋ ka
 laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu
 sanlaha ta zlghafta, ka laghu həŋ mis-
 tani. Mataba taŋ, mamu Deniz, ta
 nzakway tek w tsatsi mataba gwal ta
 dzra gwađa ma Ariyupas, nda sana
 marakw Damaris hgani, nda sanlaha
 guli kawadaga nda həŋ.

18

Pwal ma luwa la Kwareŋt

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma
 luwa Atina, ka laghwi da luwa
 Kwareŋt. ² Hada, ka guyatá tsi nda
 sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka
 Akilas, ya lu ta hađika Puŋ. Sli'aftani
 yeya ta hađika Italiya kawadaga
 nda markwa taŋ Priskila, kabga ka
 sli'apsli'a inda la Yahuda ta hađika
 Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka
 guyaftá Pwal ta vgha nda həŋ. ³ Ka
 skwa turtuk slna ta magə həŋ. Həga
 tumpul ta dađah həŋ. Tsaya kəl Pwal
 ka gwaftá vgha nda həŋ. ⁴ Inda
 fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwađa ma
 həga tagha skwa la Yahuda, nda la
 Yahuda nda ya nda la Grek, kabga
 ta kumay ta tđaktá həŋ ɲa zlghaftá
 gwađa Lazglafta.

⁵ Manda zlaŋta i Silas nda Timute
 ta hađika Mekaduniya, ka lagha
 slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta
 ghəŋani ka mna gwađa. Ka paslə tsi
 ɲa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi
 ya kə'a. ⁶ Ka grunťá la Yahuda ka
 rarazay. Mbada Pwal ka tukwanatá
 rgitika lgutani ta həŋ. Ka'a nda həŋ

mantša: «Ta ghəŋa ghuni ka skwa
 ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə
 gwal kul nzakway ka la Yahuda,»
 ka'a. ⁷ Ka sli'aftá tsi hada ka lagha
 da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani.
 Ta zləŋay tsa mndu ya ta Lazglafta.
 Tavata həga tagha skwa la Yahuda
 həga taŋ. ⁸ Ka zlghaftá Krispus ta
 nzakway ka mgham ta ghəŋa həga
 tagha skwa la Yahuda ta Mgham
 Yesu, mantša ya la ga taŋ guli. Nda
 ndəgha gwal ma Kwareŋt guli ta
 snanta gwađa Pwal, ka zlghaftá həŋ,
 ka maganaftá lu ta batem ta həŋ.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwađganatá
 Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a
 mantša: «Yaha zləŋ da ksafťá kagha
 da haftá ka ta wi Pwal, kđan gwađay.
¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, hađ
 mndu dza'a walaŋta faťá dzvu ta
 kagha ɲa ghuya daŋwa ɲa gha wa.
 Nda ndəgha mnduha da ta ma na
 luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal
 ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa
 ya, ta taghanaftá mnduha ta gwađa
 Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka
 ɲumna ta hađika Akaya tama, ka
 gwaftá la Yahuda ta wi ka grunťá
 Pwal. Ka kladaptá həŋ da vla tsa
 guma. ¹³ Ka həŋ mantša: «Nana
 mndu na ta bara mnduha ɲa tsəlḃu ta
 kəma Lazglafta, ka zluŋťá skwi mna
 zlahu,» ka həŋ. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal
 da gwađa mantša, ama ka gi tsu'aftá
 Galiyuna ta gwađa nda la Yahuda.
 Ka'a mantša: «Ka hađ mndu dza lu
 wu katsi, hađ sana dmaku ta bluta
 wu katsi, hađ yu ta snaghunata, a la
 Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəŋa zwana
 gwadaha, nda ya ta ghəŋa hgu, nda
 ya ta ghəŋa zlahu ghuni ta zlərdá kuni
 ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu
 ta tsa guma ta ghəŋa tsa skwiha ya
 wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta həŋ ma
 vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá həŋ ta wi
 ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta
 ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda
 ya, ka ksafťá, ka đgapta ta wa tsa vla
 tsa guma ya, gvalaŋ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Aŋtakiya

¹⁸ Ka nzdöglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwarent. Tahula tsa, ka sli'äftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanťá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəñani ma luwa Sankre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka bhadaghatá hən da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'äftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə hən ta dzvu da tsi, má ɲa nzdavatanani da hən, ama dvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dvay Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka ɲlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'äftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Antakiya. ²³ Tahula nzdavatanani gerger ma luwa Antakiya ta hadika Siri, ka sli'äftá tsi ka laghwi da ranaftá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ɲa inda gwal zlghay nda ɲuduf.

Apwalus ma luwa Afisus ndaya ma Kwarent

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəña Yesu nda tvani ɲa mnduha. An mndani, maga batema Yuhwana yeya snan tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá hən ɲa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəña gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá hən ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ɲa

tsu'afta tan nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanťá tsi nda zdaku ya vlan Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlghafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá hən ta skwi ɲa ɲrapta. Ka maranantá tsi ta hən ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwarent, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadika Asiya, ka bhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlghay nda ɲuduf hada. ² Ka'a mantasa: «Mut-safmutsa kuni ta Sulkum nda ghuḃa ma zlghafta ghuni ra?» ka'a dawanta da hən. Ka hən nda tsi mantasa: «Ta sna a ɲni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuḃa wa,» ka hən. ³ «Mndərga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda hən. «Mndərga ɲa Yuhwana maganaf lu,» ka hən nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantasa: «Gwal ta tsu'afta ka mbədanaftá nzakwa tan, maganaf Yuhwana ta batem ta hən. Ka Yuhwana nda hən na: Zlghafwazlgha ta tsa mndu ta sagha nda hula da ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snanta tan ta tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta hən nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta hən, ka saha Sulkum nda ghuḃa ta ghəña tan. Ka gwadə hən ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klə hən ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpdə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ɲavata ɲa tdaktá ghəña gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka tənanaftá sanlaha mataba tan ta ghən, ka kwalaghutá hən ta zlghafta, ka ghuḃasə hən ta tsa tagha skwi ta ghəña tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'äftá Pwal ka zlanťá

* 18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

həŋ, ka hlaghatá gwal zlgħay nda ɲuɖuf, ka laghu həŋ da həga dzaŋa Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ɲa taŋ inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa taŋ ta taghay. Ma tsaya sɲaŋta inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazəməzəmə ɲa ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanťá gwal kul dughwanaku ɲa ksantá həŋ, ɲa saghwa tsa danwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma həŋ. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ɲa ghazligintá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghantá hahəŋ guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka həŋ mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnaghunata ɲni: Sabwasa,» ka həŋ. ¹⁴ Ndəfán zwana sana mndu ta hgə lu ka Seva ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantsa. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tsa ghwadaka sulkum ya nda həŋ mantsa: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka valaftá tsa mndu ksu halaway ya ta həŋ ka mbranaghatá həŋ demdem. Ka ndandagaptá həŋ ma tsa həga ya nda hwaya ka fərđi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksafťá zləŋ ta həŋ demdem, ka vlə həŋ ta glaku ɲa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlgħafta, ka sagha həŋ da mnay nda wa taŋ ta ghwadaka skwi ya mamaga həŋ. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbaɖaku ta hlaktá defteriha taŋ ka darinta ta kəma mnduha demdem. Ka mbaɖaftá lu ta tseda tsa defteriha ya ná, ta klay ta tsedi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantsa ya kəl gwada Mgham Yesu

ka ɲluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka ɓhadaghaɓha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka ɓhadaghata da da luwa Ruma guli,» ka'a. ²² Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanťa ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərđa tsatsi ka nzɖavata ta hadika Asiya. ²³ Ma tsa fitik ya, ka sli'avafťá gwada katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ɲa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad' ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganatá slna. ²⁵ Ka tskanatá tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda həŋ mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva taŋ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tɖaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwenkwen yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəltə a mnduha ta glaku ɲa Deyes ka tsəlbu ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghəŋ hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Sɲaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka gufaftá ɲuɖufa taŋ ka gugud həŋ ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Deyes Artimis la Afisus,» ka həŋ. ²⁹ Ka sli'avafťá vli kuɖukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá həŋ ta graha Pwal ta

* 19:21 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahəŋ his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá hən, ama ka pyaftá gwal zlgħay nda ɲuduf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ɲumna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka hən tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ɲa ya laha ta guguday, ka nu ɲa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanată hən. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ɲa mnanaŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá hən ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka hən mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka hən hlaftá wi.

³⁵ Ka ləanată mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ɲanată tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had' mndu dza'a zlərday wa. Ləanată ɲuduf ka dzatá ghən skwi ɲa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had' sana rutsak vzaf hən ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanată slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla hən da gwal tsa guma, ka dza'a hən dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had' skwi prək ka tskamata mandana ná, ɲa mnay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a.

Kdākwani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula ləatá tsa sli'avafta sli'avaf lu ya, ka tskanată Pwal ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka vlaŋtá mbraku ta hən. Ka dgatá tsi ta vgha nda hən, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valaŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka ɓhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ɲa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəŋani ɲa pghanatá budukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'aftá i Supater zwaŋa Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka laghu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶ Aŋni ya, ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had' is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ɲni slanaghatá hən ma luwa Truwas, ka zatá ɲni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu badu luma gwasi, ka tskavatá ɲni ɲa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlaftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgħay nda ɲuduf, ka nzdavató tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadākwər vli. ⁸ Ma dzuguvi ma həga ta ghəŋa həga tskavata ɲni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəŋa həga tskava ɲni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwaŋ ta hgu lu ka Fewtikus ta nzunŋta tawa finitir. Ka dzinŋtá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa

* 20:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

ghərɔanafta hani ya, ka dɔdɔgatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Mat d'ndufu ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka ɔla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kɔɔ tsi ta gwada petsuwed'vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaɔay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu hən ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Mitelen

¹³ Ka sli'aftá ŋni ka laghwi ta kəma ta kəma da ŋlaftá kwambalu ŋa kla aŋni da luwa Asus. Ŋa dza'a ŋni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda sala i'i, ka'a. ¹⁴ Manda laghani slanaghata ma Asus, ka klamtá ŋni da kwambalu, ka laghu ŋni da luwa Mitelen. ¹⁵ Ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka ɔhadaghata ŋni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka ɔhadaghata ŋni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ɔhadaghata ŋni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had' yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ɔhadaghata da Ursalima, ka ma kɔɔ fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ŋa hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda ɔhadaghata tan da slanaghata, ka Pwal nda hən mantse: «Daga baɔu lagha ɔa ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leɔtekwa ta ghəŋ mataba ghuya ɔaŋwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buɔukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had' sana

skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta banluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalantá yu ta la Yahuda nda la Grek, ŋa mbəɔavata tvə Lazglafta ŋa zlghafta tan ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuɔa ta tinwa i'i ŋa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mnidinta Sulkum nda ghuɔa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya ɔaŋwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa ɔa, dər má kinawu dinutani ka ŋa ɔa wa. Dza'a kɔanaktá tsa ŋərma slna vliha Mgham Yesu ŋa magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa zɔakatahuda Lazglafta ya skwi ta zɔəghata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglanta a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma ɔa dekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kɔavakta mbrakwa ɔa. Ka dza'a zlunzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had' i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had' ya ɔifanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuɔa ŋa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwanani. ²⁹ Tahula laghwa ɔa ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had' hən dza'a zlantá tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsl'i'a sanlaha da tsakalawi, ŋa baraghata tan ta sanlaha ma duhwalha mista tan. ³¹ Ka nzata kuni hzlenja. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa ɔa ta ŋavata nda ima taw ta iri,

† **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalɔ dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuɔa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ña inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zdakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ñla kaghuni, ña zay ghuni ta hoga kawadaga nda inda gwal nda ghu6a. ³³ Ma nzakwa da ná, gvalan a yu ta dər tseda mndu, dər dzindara mndu, dər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərda kaghuni kazlay: Nda dzva da si ta maga yu ta slna ña kata ghəña da, nda ya ña kata gwal ta dza'a mista da tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ña maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna ña katanťá gwal ka pďu kə'a. Ña havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay kə'a,» ka'a.

³⁶ Ta kdaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəñ tani demdem. ³⁷ Rə6 həñ demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəglanťa a kuni ta hoga kuma da wu kə'a ya na skwi ta ganaťá taw ta həñ. Ka sli'afťá həñ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ñni ta vgha nda həñ, ka lamə ñni da kwambalu. Ka sli'afťá ñni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afťá ñni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afťá ñni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ñni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ñni dida, ka laghu ñni. ³ Nghay ñni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drəf, ka zlunťá ñni nda ga zla6a ñni ka laghu ñni nda tvə hadika Siri. Ka 6hadaghatá ñni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ñni ta gwal zlghay nda ñuduf, ka zata ñni ta fitik ndəfán da həñ. «Ma laf ka

da luwa Ursalima,» ka həñ nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghu6a ta mnananťá həñ. ⁵ Ma kdavakta tsa mandəfán fitik ya, ka sli'afťá ñni ka sli'i. Ka pghafta həñ demdem ta añni, nda mi'a tan, nda zwana tan tani, ha ka zlunťá huđa luwa. Bhadaghata ñni ta wa ghwa, ka tsəlbata ñni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata ñni ta vgha nda həñ, ka ñlaftá añni ta kwambalu, ta vraghuta hahəñ dzagha tan.

⁷ Ka kdinťá ñni ta mbada ñni nda kwambalu. Sli'afťá ma luwa Tir ka 6hadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ñni ta zgu nda zwanama. Ka zata ñni ta fitik turtuk kawadaga nda həñ. ⁸ Ka sli'afťá ñni gamahtsimani ka dza'a, ka 6hadaghata ñni da luwa Sezare. Ka sli'afťá ñni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tek w mataba tsa gwal ndəfán ya kay*. Ka lamə ñni da hoga ga tan ka hanay ga tan. ⁹ Mamu kwaghani fwad ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ñni ñulum hada tama, ka sli'afťá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slanaghata. Ka klaftá tsi ta 6anava Pwal, ka habanató tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghu6a: Ka ña wa nana 6anava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ña klafta tan ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva tan,» ka'a.

¹² Na snanťa ñni ta tsa gwada ya, nda añni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndə6ə ñni ta dzvu ña Pwal ña kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda añni mantsa: «Ta ghəña wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləñ ra? I'i ta da ná, ña habaftá i'i yeya a wu, dər má ña dza ta i'i ma Ursalima ta ghəña hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha da,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ñni mida ya ná, ñəvglan a añni guli wa. «Ka maga Mgham

* **21:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

Yesu ta skwi ya kumanj tsi,» ka anji ta ghəjani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá nni ta vgha, ka nlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlghay nda nɔdɔf ma luwa Sezare guli mista nni. Ka pghadaghata hən ta anji da vli ya dza'a hani nni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasun, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kda fitika tsa mndu ya ma zlghay nda nɔdɔf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata nni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta anji nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda anji ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta hən, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda maslnani. ²⁰ Snanata tanj ta tsa skwi rusanaf Pwal ta hən ya, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka hən nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta zlghafta ya ki'e, ta navaŋa hən ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda hən nda gwada ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma datsə kuni ta fafaɖa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ŋa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna hən kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a hən. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a nni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta wadana ta wadu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta hən ka dza'a ka da tsalapta ghəŋa gha kawadaga nda hən. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahən da play. Tahula tsa, ŋa htsinta tanj ta ghəŋa tanj. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná,

tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snan̄ta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ Ŋa gwal kul had ka la Yahuda ya, tsinta mu ta ghəjani ka vindanafta mu ta hən kazlay: Yaha hən da za slu'a skwa wuyay, yaha hən da za us, yaha hən da za skwi bərtə lu nda bərtə, yaha hən da maga sli'insli'in† kə'a,» ka hən.

²⁶ Mantsa tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəjani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ŋa mnata fitika dzata ghəŋa tsa tsalatá ghən, nda vlata skwa pla ghən dza'a vlə lu ta hən ta hən ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Baɖu kdavakta tsa mandəfəŋa fitik ya, ka nghan̄tá la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá hən ta dəmga, ka ksafta hən ta Pwal. ²⁸ Ka dzata hən ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka nrintá na vli nda ghuɖa na,» ka hən. ²⁹ Tsaw si nghin̄gha hən ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka hən si ta gray.

³⁰ Kɖukuts sli'avafslí'a vli ma luwa, ka gazladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá hən ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksigin̄ta dzibil, ka gi hahun̄tá tghaha. ³¹ Ta naghay naghay hən ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ŋa mghama sludzi kazlay: ya nda ɖadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəŋa la sludziha, ka sli'afta hən ka ndadaghata slanaghata hən. Nghay tanj ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlan̄ta hən ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi

† 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

ka njanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu na ya ta gwaday, ka nu na ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəṇa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəṇa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva nlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa nəddəma ta mnduha ta mbada mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghəṇani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanja yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlərdəwi ka ma tan, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwaɗ da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanja sana luwa ta klu lu ya yu. Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanjta tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlraftá Pwal ta gwada nda həṇ nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, na wadapta ghəṇa da,» ka'a. ² Na tsa snay tan ta zlraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata həṇ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzanadiftá ta dzanja, ka taghadifta snanjta zlahə dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nəvanja i'i guli ka sna na Lazglafta

manda va na ta magə kaghuni dem-dem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka ps-latá həṇ. Hahabaf hahaba yu ta zg-wana nda mi'aha tani ka pghamtá həṇ da gamak. ⁵ Masləmtsəka da na la mali ta ghəṇa gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da həhəṇ zlglafta yu ta delewer na klanjta zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, na dza'a da kasa gwal zlgħay nda nɗuf ma tsa luwa ya, na hlaktá həṇ da luwa Ursalima, na tsanaghata guma ta həṇ.»

Mnay Pwal ta tva zlgħaftani ta Yesu

Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbada yu ta tvi, wur ma ghəṇ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak katakata daga ta luwa ka tsuwadəkanaftá vli ta widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri na da na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri nani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda nḡa gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadak ya, ama sna a həhəṇ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi na magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afslia, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi na magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadak ya kay, nḡəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka ɓhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləṇay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahə Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: «Zwanama da Sawulu, nḡəglaṇṇa ta vli,» ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nḡanjanja yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: «Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya

na snan̄tá skwi ta kumə tsi, na ng-han̄ta gha ta tsa t̄fukwa mndu ya, na snan̄ta gha ta gwad̄a v̄ard̄a tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka masl̄əmtsəkani da inda mndu ha ta gh̄əja skwi ha ya snan̄ ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had̄ sana skwi na kzl̄əḡalta gha wa. Sli'afsl̄i'a, sawi ka magaghafta lu ta batem, ka ghūbata dmakwa gha nda ma hgan̄ta gha ta Mgham Yesu,"» ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma h̄əga Lazglafta, ka marid̄iñtá Mgham Yesu ta gh̄əjani. ¹⁸ Na tsa nghan̄ta d̄a ya, ka'a nda i'i mantsa: "Sli'apsli'a misimmisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afta a h̄əj ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. ¹⁹ "Mghama d̄a, nda sna v̄ard̄a hah̄əj kazlay: Si ta ray yu ta h̄əga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlghaftá kagha, ka hla h̄əj da gamak, ka sl̄əva h̄əj nda krupi k̄ə'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masl̄əmtsəka gha ya ná, hada v̄ard̄a i'i. Zd̄igihazd̄a tsa dzata dza h̄əj ya. I'i ta n̄anatá lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. ²¹ "Sli'afsl̄i'a, la! Ta ghun̄ə da vli di'īñ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,"» ka'a.

Pwal nda mali ta gh̄əja sludza la Ruma

²² Ka fata h̄əj ta sl̄əm̄əj ka sna gwad̄a ta gwad̄agapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwad̄aha ya. Na gi snan̄ta tan̄ ta tsa gwad̄aha ya, «zad̄iñtá mnd̄ərga nana ma mndu ta gh̄əja had̄ik, dzawa dza! Ra a ka zlan̄ta nda hafu wu!» ka h̄əj hlaftá wi. ²³ Ka kwahu h̄əj ta wi ka vaza lguta tan̄ nda ta luwa, ka tsad̄a had̄ik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya k̄əl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da h̄əga, ka d̄awanapta kuni ta vli nda sl̄əvu, kada snan̄ta lu ta skwi ta k̄əl na mnduha na ka hla wi mandana na ta gh̄əjani na, ka'a. ²⁵ Manda

habafta lu na sl̄əvay tama, ka Pwal nda mali ta gh̄əja la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi na sl̄əva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma kat̄ək ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snan̄ta tsa la mali ta gh̄əja la sludzi ya ta tsa gwad̄a ya, ka sli'afta tsi ka laghw̄i da mnanata mghama tan̄. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'aftá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghata Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kah-wathwata ra?» ka'a nda tsi. «An̄i!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsedi dagala skwata yu ta nzakwa d̄a, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i b̄uzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkw̄al vraghuvra tsa gwal si dza'a sl̄əva Pwal ya nda hul, na sagha nda sa d̄awanaptá vli. Na tsa snan̄ta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal k̄ə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zl̄əj.

Pwal ta k̄əma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zb̄ə tsa mghama la sludzi ya ta v̄ard̄aka skwi k̄əl la Yahuda ka ksaf̄tá Pwal. Ka pal̄iñtá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta gh̄əja gwal dra skwi na Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, na tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta k̄əma tan̄.

23

Pwal ta k̄əma n̄umna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama d̄a, had̄ sana skwi d̄əmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had̄ sana skwi guli na tsad̄ivata wu,» ka'a. ² «Dzuñwadza ta wubisim,» ka mali ta gh̄əja gwal dra skwi na Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwad̄aka vata h̄əga 6ap lu nda 6a* na. Nza na

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27.

tša guma ta ghəŋa i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zluŋtá ka ta zlahu, ka laghwí da mnay kazlay: Dzunwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghəŋa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tša gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hadu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tša guma na ná, laḡatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwaḡata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama da, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwaŋa mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta da ta ghəŋa da, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tša guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tša mnatani ta tsaya, ka zlaftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tša tskata vgha ya his. ⁸ Had gwal nda rwa dza'a walaŋta sli'agapta wu, had duhwala Lazglafta wu, had Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ŋa taŋ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ŋa taŋ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwaḡata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aŋni ta sana ghwaḡaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwaḡganata,» ka həŋ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Dunwa həŋ da ḡatsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri! Manda va tša ga masləmtsək gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tša masləmtsək ya

ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka waḡatá həŋ ka mnay kazlay: Had mu dza'a zaŋtá skwi nda za, nda saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həŋ. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tša wi ya ta fwaḡ mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwí da slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həŋ mantsa: «Waḡawaḡa ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tša guma. Ta kumay ŋni ta ḡagapta hya ma na gwaḡa na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka həŋ.

¹⁶ Snaŋta zwaŋa mukumani ma Pwal ta tša pghanatá buḡukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwí mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwaḡa dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tša mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tša duhwal ya, ka klaghata da tša mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tša Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kḡakkḡak, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwaḡa dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafatá tša mghama sludzi ya ta tša duhwal ya ta dzvu, ka laghwí ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mniyata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəḡaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tša guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta ḡagapta hya ma tša gwaḡa ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantsa ya nzakwani

† 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwad mbsak dza'a pghatá budukwa. Wada nda wada həŋ kazlay: Had' ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, had' ŋni dza'a saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwada da kagha kwenkwen ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwada mnidīŋ ka na ná, yaha ka walaŋta mnanaŋta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludz-
iha. Ka'a nda həŋ mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərmaḱ, nda sludziha ndəfāŋ mbsak ta ŋla plis, nda sludziha his dərmaḱ nda huzla vulu da həŋ. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa ḡhadanaghata dughwana da ŋumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «Ŭi Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafṭa ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza ḡa ka zlu'agapta ma dzva taŋ sŋaŋer yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ŋa zba sŋaŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanată guma ta həŋ. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksŋntá zlahə taŋ həŋ. Ama had' skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha budukwa həŋ ŋani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama ḡa,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaŋ lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Anṭipatris.

³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa taŋ, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa delewer ya ka vlaŋtá ŋumna, zlanəŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzaŋaftá ŋumna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a ḡawaŋta da Pwal. Sŋaŋtani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka ḡhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vīḡa ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zlaftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama ḡa, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zdaku. Sŋaŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama ḡa! Yaha ŋni da gərdaghata. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwaŋa gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwada ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlaŋtá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafṭa. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷ Ama ka lagha mghama

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka dawandawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata ŋumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ŋni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəŋa da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlaḡa ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahəŋ ta i'i ndanana ná, graghafta a vərda hahəŋ wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha ŋni nda ta tsa tvi mnə hahəŋ kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlg hafzlg ha yu ta inda skwi ya nda vinda ma zla ha Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ŋa hahəŋ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ŋavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kda fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tsemi ŋa katanťa mnduha da, nda ya ŋa planatá ghəŋ ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kdakwa da ta tsala ghəŋa da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwa-zlaḡanaf a yu ta ghəŋa mnduha guli

wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərda la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantsa a tsi wu, ma mnəmnə nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa da gita,» ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamťa wi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda həŋ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanťa katsi, yaha da pya həŋ, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəḡakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəŋa zlg haftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zlaftá Pwal ta zwa gwada ta ghəŋa nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghəŋani, nda gwada ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləŋ mantsa: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəḡalta da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi'i ta tsemi da Pwal ka ŋumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gdāta ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səd səd his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbəḡapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanťa tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá hadíkani, ka sli'aftha tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la mali ta ghəja la Yahuda slanaghata hada. Ka wlata həj ta Pwal da tsi. ³ «Kdəkkdək, kləganəgha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həj ndi'ata ka ɲdaɲda nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa taɲ ɲa pghata buɖukwa ɲa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həj mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vərda i'i guli ná, nzdavata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afslí'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista da ka dza'a ɲni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul dínaku katsi, ɲa wlata taɲ,» ka Festus nda həj.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwaɲ a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'aftha tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dlvís da wamtá Pwal. Ka mnə həj ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama had hya gwada kligin həj wa. ⁸ Ka Pwal mantsa: «Had sana dmaku maga yu wu, dər tvə zlahá la Yahuda, dər tvə həga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadapta ghəjani.

⁹ «Ta dvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma taɲ ra?» Ka Festus nda Pwal ɲa zdanafta ɲuduf ta la maliha ta ghəja la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərda kagha ka ghəja gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə

həj ta i'i na wu katsi, laviɲ a mndu ta vlatá i'i ta həj wa. Ta ndəba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbaɲta gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlatá hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ɲumna Festus. ¹⁴ Ka zata həj ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanaftha ɲumna Festus ta gwada ta ghəja Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zlidin Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slidighata. Ka wlata həj. Kdəkkdək, tsanə tsa ta guma ta na mndu na, ka həj nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anɲi la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tinəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ɲa zlananta tvi ɲa wadayni ta ghəjani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda həj. ¹⁷ Ka saha həj da hadna mista da. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata ɲni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had tɖukwa skwi mna həj wa. ¹⁹ Ta ghəja zlərdá gwada ta dina taɲ nda gwada ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ɲani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta da ta tsa ghəja mndərga skwi mantsa ya, ka yu nda Pwal mantsa: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka dawanta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka ɲanata ma gamak dasudasu ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a.

²² Ka mgham Agripa nda numna Festus mantša: «Ta kumay i'i ka ghəŋa da ta snanatá gwada ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka numna Festus mantša: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə hən da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka numna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka numna Festus mantša: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda anjani. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: "Ra a ka zlanťa na mndu na nda hafu wu," ka hən hlaťa wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma da ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya ŋa vindanaťa mghama Ruma ta ghəŋani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ŋa dawanaťa vli, kada snanťa yu ta skwi ŋa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klaťa lu ka ghunay kul snanťa lu ta vərda skwi kəl lu ka ksaťa ná, tsađaku tsaya ta nghadapťa yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Agripa

¹ «Ŋagha gwada tama Pwal, gwada ta gwada ŋa wadapťa gha ta ghəŋa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapapťa Pwal ta dzvu, ka zlaťa tsi ta gwada. Ka'a mantša: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsaťa da ta tvi ŋa mnanťa gwada ta kəma gha ŋa wadapťa ghəŋa da ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vlihaťa rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghəŋa skwi ya ta zlərdə

hən tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ŋuduf, ŋa fihata gha ta sləmən ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwanťa da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna hən ka yu nzakwagapta daga tanťan mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahən ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay hən kati, laviŋlava hahən ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəŋa dina ŋni ta nza-kway ka ŋa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghəŋa faťa da ta ghəŋa da ta tatá imi ta sləmən ya tanaf Lazglaťa ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwanpda his ya guli ná, nda fa ghəŋa tanťa ŋa nghanťa magatá tsa tatá imi ta sləmən ya. Tsaya ta kəl hən ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglaťa ya. Ta ghəŋa tsa faťa da ta ghəŋa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsaťa gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghanťa manda skwi laviŋ a Lazglaťa ta sli'aganapťa gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərda i'i guli ná, si maganťa magay yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadanaťa na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəŋa gwal ta gra skwi ŋa Lazglaťa mutsaťa yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndaghata gwal zlghay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta hən. ¹¹ Ma fitika ray da ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza hən ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ŋa zbinťa hən nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlghaťa Pwal ta Yesu Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'aťa ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglaťa ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghən tama a mgham Agripa, ka nghanťa

yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala wudakwa tsa tsuwadək ya katakata ka ɲa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ɲni demdem ta hadik. Ka snantá yu ta sana lwi ta gwadgihata nda gwada Hebru: "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ɲa da na? Ghuya danwa ɲa ghəɲa gha na pgha ghəɲ ta pghə ka nda i'i na," ka'a. ¹⁵ "Wa kagha ní mghama da," ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantša: "T'i tsa Yesu ta gə ka ta iri ɲani ya. ¹⁶ Sli'afslí'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghanja ghəɲa da ná, zbapzba yu ta kagha ɲa magihata slna da, ɲa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ɲa mnay gha kinawu ká ka nghanjá i'i gita, ɲa mnay gha ta skwi dza'a maraghanja yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ ɲa gwananata gha ta iri ta həɲ, ɲa sli'agapta tan ma grusl ka lamə da tsuwadək, ɲa kwala halaway ka gəgəltə mgham ta ghəɲa tan. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəɲa tan. Mantša ya dza'a kəl həɲ ka mutsafta planata dmakwa tan, ɲa mutsafta tan ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlgħaftá Lazglafta,"» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantša ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, "mbədanaf wa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mbədakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ɲərma slna ɲa maranja tsa mbədata nzakwa ghuni ya," ka yu zlrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəɲa tsaya kəl la Yahuda ka ksafťá i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ɲa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kďanjkďa yu ta nzakw

ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwan tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəɲa skwi dza'a magaku, mna həɲ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danwa, tsatsi ta nzakway ka tanjanja mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ɲa mnananjanja ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlgħafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ɲa wadapta ghəɲani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantša: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzanja ta dzanja gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantša: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ɲa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snanta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantša ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantša: «Va gi ndukud dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantša: «Dər ma ndukud fitikani, dər ma di'ɲ tsi, manda ya kumanj Lazglafta, kagha nda ghəɲa gha yeya a wu, ɲa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afta i mgham Agripa nda ɲumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həɲ. ³¹ Tahula sagħwa tan ma vla tsa guma, ka həɲ mantša: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həɲ. ³² Ka mgham Agripa nda ɲumna Festus guli mantša: «Ka má zbanj a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar

wu katsi ná, ma dza'a zlinzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu na dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.»

² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'aftá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni.

³ Gamahtsimani, ka bhadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganatá Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka slintá tsi na dza'a naghanaghatá grahami, na katanťá həŋ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus.

⁵ Manda tsughwadapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka bhadaghata ŋni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. ⁷ Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru dasuwa. Zlahzlah ka ŋni bhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka bhadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsin na mbada na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay na tan: ¹⁰ Ka'a mantasa: «Zwana amu, ta nghadaptá yu ná, his nda htsin na mbada mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a

bədzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsina mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwi da sna na dani ma Kwambalu, nda na mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbadma, ka wayaka skwi bhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həŋ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaəa dədakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbadaku na mbada mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həŋ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladaptá həŋ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzdava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlagunťa tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapťa tsi ta nafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tinwu tsa falak ya ta aŋni. ¹⁶ Ka tinwaghata aŋni nda tahula sana zwanja vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni katsakta sana zwanja kwambalu tavata na ŋni. ¹⁷ Tahula tdakta tan ta tsa zwanja kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda təan ta tsa kwambalu dagala ya, na katay yaha hwanzuəta. Ka zlənaftá həŋ ta traku dza'a trata həŋ ta daəa wutak ndusa nda Libiya. Ka zlinťá həŋ ta wupay ta tinwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tinwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlaftá ŋni ta hlaptá huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Badu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəŋ nda dzva tan ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa.

Færtufërta tsa falak ya katakata. Ta had'mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ñni kə'a ma ghəŋa ñni wa.

²¹ Nda kda fitika ñni zan a ñni ta skwa zay wa. Ka sli'afť Pwal ma takataka tan, ka'a nda həŋ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada da ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ñuduf, had ya dza'a zadavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwađuta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ñani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, «ma zləŋ ka ta zləŋ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zdaghanzda Lazglafta ta hudi, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu,» ka'a. ²⁵ Drama ta ñuduf zwanama, nda fa ghəŋa da ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana hadik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanpďə fwada rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aŋni ta ghəŋa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta həŋ ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ña dzəgha latani. Ka graftá həŋ ka mitir hkənmbsak ndəfəŋ mida. Zadata lu dau' guli, ka vzəgladata həŋ, ka grəglafť həŋ ka mitir hisambsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grunť palaha ka həŋ zləŋafť zləŋ, ka vazadatá həŋ ta skwa sladanatá kwambalu fwad'nda ga mahulhulani ña sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə həŋ ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata həŋ ta tsa zwanə kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu,

ka həŋ magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəŋa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snanťa tan mantsa ya ná, ka ratsinťa həŋ ta tsa tbanha tsa zwanə kwambalu ya ka zlidinťa ta drəf.

³³ Ta ghwan a vli ka tsadaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwanpďə fwada fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta dan a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay ña ñaghunatá ta ñuduf. Had ya ma kaghuni dza'a dədavaghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kďakwani ta tsa gwada ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma tan demdem, ka balanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ñuduf, ka zə hahəŋ guli. ³⁷ His dərək nda ndəfəŋ mbsak mku' mida ñni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta tan, ka hlaftá həŋ ta alkama ka pghaghata da drəf ña htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga həŋ wu, ama ka nghanťa həŋ ta sana maslirñitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka həŋ ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidinťa həŋ da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidinťa həŋ ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafť həŋ ta wu-pay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ña tinway falak, ka kla həŋ nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha həŋ grunťa duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavglin a ta gigdavata ña sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf 6lidinťa tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidinťa la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da

* **27:35** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

ndapta mataba tanj nda bibiŋa. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantša: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta 6lu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na sləahwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantša ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ɲni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ɲni zlrə snan̄ta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ɲerma mnduha həŋ, ka tsu'aftá həŋ ta aɲni. Ka van̄naghata həŋ ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həŋ mataba tanj mantša: «Ta psła mndu na mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata da ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həŋ. ⁵ Ka wuslikidintá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had̄ sana skwi ta ghun̄an̄ta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ɲa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həŋ ná, had̄ sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həŋ mbədglafta.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəŋa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aɲni, ka payan̄natá vli dīna, ka zatá ɲni ta fitik hkən ga tanj. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləŋ ta 6asa ɲudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da ng-hanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá

gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həŋ. ¹⁰ Ka va vlə həŋ ta skwi kavghakavgha ɲa ɲni. Ta sli'i ɲni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakan̄nafta həŋ ta inda skwi dza'a kata aɲni ma mbada ɲni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ɲni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ɲni da luwa Sirikuz, ka zata ɲni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ɲni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ɲni da luwa Puzul badu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ɲni ta zwanama ma zlghay nda ɲuduf. Ka həŋ mantša: «Kdəkwakdək, zawaza ta luma kawadaga nda aɲni,» ka həŋ nda aɲni. Mantša ya ka ɲni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snan̄ta zwanama ma zlghay nda ɲuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həŋ ta sabi kə'a, ka sli'aftá həŋ ka sagha da guya aɲni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta həŋ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ɲni da luwa Ruma, ka zlan̄an̄tá lu ta tvi ta Pwal ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvi nda ghəŋani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Badu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həŋ tskavar həŋ mantša: «Zwanama da, had̄ sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidzīha mu wu, ama ka ksafatá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadīpta tsahaya ta vli, ka kumə həŋ ta zlidīsta, kabga had̄ sana skwi ksīdīf həŋ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aɲni ta zlin̄ta wu, ka la Yahuda. Ka si mantša tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma da na ta kəma mgham Sezar, ka

yu. An mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kæl yu ka zba nghan̄ta kaghuni ka gwadān̄ta mu ta tsa gwada ya. Ta ghə̄n̄a tsa skwi faf la Isra'ila ta ghə̄n̄ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka hə̄n̄ nda tsi mant̄sa: «Had̄ sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf an̄ni da la Zudiya wa. Had̄ ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay an̄ni ta snan̄tá skwi ta ndanu kagha ka ghə̄n̄a gha nda ma wa gha. Skwi ya snan̄ an̄ni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka hə̄n̄.

²³ Ka tsaftá hə̄n̄ ta sana fitik tama n̄a gwayavata tan̄. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata hə̄n̄ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zlaftá Pwal ta paslay, ka mnay n̄a tan̄ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, n̄a tđakta ghunislaka tan̄ ta ghə̄n̄a gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlah̄a Musa, nda ya ma deftera la anabi, n̄a tan̄. ²⁴ Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dekdek. ²⁵ Ka traptá hə̄n̄ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə hə̄n̄. Ka Pwal nda hə̄n̄ mant̄sa: «A ta n̄a Sulkum nda ghuḅa ta mnay n̄a dzidzīha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda hə̄n̄ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləmən̄a ghuni, ama tsatsafta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda n̄gha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná, tən̄tən̄a ghə̄n̄a tan̄. Dərzl̄n̄dər̄zla hə̄n̄ ta sləmən̄a tan̄, hahafhaha hə̄n̄ ta ira tan̄, kabga va'a hə̄n̄ ta nghan̄ta nda ira tan̄ wu, va a hə̄n̄ ta snan̄ta nda sləmən̄a tan̄ guli wu, da lamə tsi da n̄udufa tan̄,

* ^{28:27} N̄gha ta Isaya 6:9-10.

da mbəđaktá hə̄n̄ ta vgha tvə i'i, da mbanaf̄ta* yu ta hə̄n̄ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahə̄n̄, dza'a snay hə̄n̄,» ka'a.

[²⁹ Kđakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərdəy mataba tan̄.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rən̄ rən̄ his ma tsa hə̄ga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta ghə̄n̄a ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ta ghə̄n̄a Mgham Yesu Kristi, had̄ sana skwi ta gurtsan̄ta wa.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa La Ruma

Ga zgwa Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ɲa nzakwa da ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ɲa dza'a da mna Lfida Gwadani ɲa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta ghənani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá hən ta gwada ta ghənani ma deftera Lazglafta. ³ Ta ghənə zwanani ya ka mnda sɛla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kligintá Lazglafta ta ghənə nzakwani ka zwanani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidintá Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ɲa dza'a da mna gwadani ɲa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ɲa zlghafta tan ka snata tan. Mantse dza'a kəl hən ka vlantá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekwi kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ɲa nzakway ka ɲani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dvudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ɲa nzakway ka ɲani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghənə ghuni.

Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlghay nda ɲuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta da nda ma Yesu Kristi ta ghənə kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlghay nda ɲudufa ghuni ma inda vli ta ghənə hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ɲudufa da turtuk ma mnay

da ta Lfida Gwada ta ghənə Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay da ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ɲa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ɲa bhadaghata da da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanatá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ɲa sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ɲa da ma zlghay nda ɲuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ɲa ghuni ma zlghay nda ɲuduf.

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snanta ghuni kazlay: Nda kda fitika da ta zba bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata da ɲa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴ Dguvta ghənə da ka mnanata da ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ɲa la Grek, ɲa gwal nda hida nda ya ɲa gwal kul hidaku tani. ɲa gwal nda guna sləmənə tan nda ya ɲa gwal kul gunaku sləmənə tan tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata da da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ɲa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ɲa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ɲa mba inda mndu ta zlghafta. ɲa zlafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ɲa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlghafər hən. Had sana tvi wu, ta ghənə tsa zlghay nda ɲuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlghafta Lazglafta ná, tsaya mndu

* 1:17 Ngha ta Habakuk 2:4.

tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda ɓasa ɗudufani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala tan kul had ta vla glaku ɗani kə'a. Dza'a tsanaghatasa ta guma ta hən, kabga ghwadaka skwi ya ta magə hən ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ɗa sɗanta ta ghəŋa Lazglafta ná, difaghu a wu, dɗɗay ta dabi nzakwani, kabga marananmara Lazglafta ta hən. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ɗa kdekeden ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghanɗa ya. Ama daga ka yawu zlafta ghəŋa hadik, laviŋlava lu ta nghanɗa nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psaltawi da tsi wa. ²¹ An mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had hən ta vla glaku ɗani wu, had hən ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaɗuta zwaɗu hən ma ndanu. Ka nzamtá hən ma grusl, sna a hən ta skwi tdukwa wa. ²² Gwal nda hida anɗi ka hahən ta gray, tsaw ka rgha hən. ²³ Má ɗa tsəlɓay tan ta tsəlɓu ka vla glaku ɗa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ɗa kdekeden ya ná, ka laghu hən da tsəlɓu ɗa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak hən, manda nimtak fwad səla mista tan tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá mnduha ɗa maga skwi ya kuman maya tan. Mantsa tama ka magə hən ta skwa hula nda vgha tan mataba tan. ²⁵ Ka zliŋtá hən ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi hən da tsəlɓu ɗa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ɗa tan, ka kwalaghutá tsəlɓu ɗa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya ran zləzlvay ɗa kdekeden. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá hən ɗa maga skwa hula. Zlanɗla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahən, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlanɗla hən ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta hən, ka laghwi hən guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. Ka tɗanaktá hən ta ghəŋa tan ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga hən.

²⁸ Manda va ya kwalaghu hən ta sɗanata Lazglafta ya, ka zliŋtá Lazglafta guli ta hən mista tsa ghwadaka ndana tan ya. Ka magə hən ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə hən: Ta ɗaslu hən, ta tsagana hən, ta sidi hən, ta draku hən, ta psala mndu hən, ta zlərdawi hən, ta tsaghutá mndu hən, ka matsanwaslay hən, ta tsa mndəra mndu hən, ³⁰ ta vza rutsak hən ta mndu, ghuma Lazglafta hən, ta ghazenɗen hən, ta gla ghən hən, ta ghərɓaku hən. Me' ka hən ta dzatá vgha ɗa maga ghwadaka skwi. Sna a hən ta gwada da dadaha tan wa. ³¹ Had ghən da hən wu, maga a hən ta skwi ta mnata hən wu, dɗa a hən ta mndu wu, tawa a hən ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna hən kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ranɗá hən kə'a. Magay ta magə hən ta tsa skwiha ya kwenkwen yeya a wu, ta ghubay hən ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had ka nda psaltawi baɗu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta

guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zdaku da tsi, dagala ksa nuduf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zdakwa Lazglafta ya ta tinwa kagha ŋa mbədanaftha gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənətá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbədanafthá nzakwa gha ya ná, guma basatá nudufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basaftha Lazglafta ta nuduf ta ghəŋa mnduha, ŋa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «ŋa vlanťani ta nisəla inda mndu taťta slani maga* tsi.» ⁷ Na gwal ta gđata ta maga skwiha đinadina ŋa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ŋa kđekedzen ya, dza'a vlanťla Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzen ta hən. ⁸ Na gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwida maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. Na zlafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama ŋa gwal ta maga skwiha đinadina ya, dza'a vlanťla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zdaku ta hən. Na zlafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, haď Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul haď zlahu Musa da hən, dza'a rwaku hən dər má haď tsa zlahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da hən guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzak-

way ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw bađu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Haď zlahu da hən wu, vərđa hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna tan ta maranťa kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma nudufa tan guli manda tsaya ŋa tan. Ta ndanay hən bađu masani kazlay: Skwi đina maga yu, skwi đina a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi bađu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ŋa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda đifa ma nudufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaťta vgha ta zlahu Musa, ta ghərǎku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi đina ma snanťa da ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ŋa gwal kul snanťa skwi yu ka ka, mnda taghanafthá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərǎku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihdi 24:12.

lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwađa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafađa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafađa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafađani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafađani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, hađ Lazglafta dza'a nŋha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafađani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, hađ lu ta tsa fafađ ma nzakwa mndəra tan wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Hađ tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafađa gha guli. ²⁸ Vərda mnda la Yahuda ná, tsa ta nŋhaku tsakwam ya a wa. Vərda tsatá fafađ guli ná, tsa tsa lu ta nŋhaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərda mnda la Yahuda ná, ma ɲuduf nzakwani. Vərda tsatá fafađ guli ná, ma ɲuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərda mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Hađ mndu ta nzakway tdukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafađ na? ² Ndađa a nzakwani ta nŋhadaptá lu ta nŋhaynŋhay wu, kabga tinəl ɲa tan vlagata Lazglafta ta gwađani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma həŋ ta zlglafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tan ya ta nza-kwa Lazglafta ka ɲərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata ɲa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «kagha Lazglafta,

ka gwađagwađa ka ta gwađa ná, nda sna lu kazlay:

tdukwa tsa gwađa gha ya kə'a. Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha, fləwəd dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwađaka skwi ta magə amu ya dza'a maraŋtá nzakwa Lazglafta tdukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwađa lamndu gwađata yu ta tsa gwađa ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tdukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá kliginŋa kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ɲa vlanŋtá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dīna kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanŋavata sanlaha ta gwađa kazlay: Mantsa ya ta mna həŋ kə'a nda aŋni ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəŋ demdem nzanaghanza dmaku ta həŋ. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«hađ mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk hađ wa.

¹¹ Hađ mndu nda sna ta skwi wu, hađ ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda tan mbədanambəda həŋ ta hul ta Lazglafta, nda zađa həŋ demdem. Hađ ya dər turtuk ta maga skwi dīna wu, dər turtuk hađ wa.

¹³ Wa tan ná, manda gunatá kulu nza-kwani.

† 2:24 Nŋha ta Izekeyel 36:20, Isaya 52:5. * 3:4 Nŋha ta Zabura 51:6.

Nda ghanika tan ta nana hən ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tan.

¹⁴ Dagala ksi'i nda n̄aslu ma wa tan.

¹⁵ Nda tsəra səla tan n̄a dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahən ná, nda hwanzaḡa inda vli, ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a hən ta tva zḡaku wa.

¹⁸ Haḡ zləṇa Lazglafta† da hən ḡekḡek wa.»

¹⁹ An mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, n̄a gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya n̄a tan ta gwadə tsi kə'a. Tsaya tama ná, haḡ mndu nda psłaftawi ta kəma Lazglafta wu, kada snan̄ta inda mndu kazlay: Gaga hən ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, haḡ mndu dza'a nzakway ka mndu tḡukwa ta kəma Lazglafta ta ghəṇa vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza n̄a snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda n̄uduf ta nanaftá mndu ka mndu tḡukwa

²¹ Ndana tama, maranan̄mara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl hən ka nzakway ka tḡukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tḡukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mn̄an̄mna zlahu Musa nda la anabi guli ta gwadə ta ghəṇani. ²² Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tḡukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Haḡ ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tan gaga hən ta dmaku traptra hən ma snan̄tá sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zḡanan̄ta Lazglafta ta hudi ta hən ka mbalay, ka nanaftá hən ka gwal tḡukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligin̄tá hən ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta n̄a mtutani ta ghəṇa inda mnduha ka planatá dmakwa tan nda usani nda ma zlghafta tan ta Yesu Kristi n̄a

maran̄ta kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghan̄ta, ²⁶ ksana ksa ta n̄udufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tḡukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tḡukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəṇ nda tsa tama rki? Haḡ wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda n̄uduf n̄ərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda n̄uduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tḡukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, n̄a la Yahuda nda ghəṇa tan ra? Lazglafta gwal kul nza-kway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tḡukwa ta gwal nda tsa fafaḡa tan nda ma zlghay nda n̄udufa tan. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tḡukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlghay nda n̄udufa tan guli. ³¹ Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli ná, hərd̄in̄hərd̄a mu ta zlahu ra? Hərd̄in̄ amu wu, katək ná, n̄lanafta n̄lanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəṇa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tḡukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma ran̄ra ghubayni ta ghəṇani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgha Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tḡukwa ta wa irani» kə'a.

† 3:18 Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

* 4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ranja ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlghaftá Lazglafta nda ɲudufani klaf a ta ghəɲani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəɲa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəɲa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a hən ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da hən, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha tan, ga hən.

Rfu da gwal hərdīn Lazglafta ta dmakuha tan

⁸ Rfu da mndu kul had Mgham Lazglafta ta mbəda dmak-wani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəɲa gwal nda datsa fafađa tan re, ari nda gwal kul datsaku fafađa tan guli a na? Ka mu kay na: «Zlghafzlgha Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafađani re, ari tahula tsanatá fafađ a na? Daga ta kul tsaku fafađani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafađani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafađ. Ka nzaku tsa tsatá fafađani ya, ka ɲizla maranťá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafađani ya, ama ka zlghaftá hən ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ɲa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal

nda tsa fafađa tan guli, ka ksafksa hən ta sada zlghay nda ɲudufa da mu Abraham ta zlghaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafađani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta gwal ta zlghafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəɲa hadik† kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlghaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta ɓasa ɲudufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ɲa ɓlanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlghafta nda ɲuduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən ya ɲa inda zivra Abraham. Nza a ka ɲa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ɲa inda gwal ta zlghafta nda ɲuduf manda ɲa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu§ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda ɲuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ɲa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghən sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəɲa Abraham, zlghafzlgha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwađa ya ta Abraham ná, ta

† 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2. ‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5.

* 4:18 Zlrafta 15:5.

ghwanj a imani ka hda dærmæk wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tanj ta nzakway ka Sara ta zwanj. ²⁰ Dganj a ta ghənj dækdæk ta ghənja skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən wu. Katæk ná, zlghay nda ɲudufani ta vlanťá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən ya ná, mamu nda mbraku ɲa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghənja Abraham ndaghəjani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghənja amu, ka zlghafzlgha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ɲa dzata ta ghənja dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ɲa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Slərɓaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlghafta mu nda ɲuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zdakatahuda Lazglafta nda ma zlghafta mu nda ɲuduf. Ta tsa zdakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghənja mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghənja tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya danwa ta ksa ɲuduf kə'a. ⁴ Ksa ɲuduf ta klaktá ghuɓasaptá ghuya danwa. Tsa ghuɓasaptá ghuya danwa ya guli ta klaktá faftá ghənj ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghənj ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta

ma ɲudufa mu kə'a dʋutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghənja gwal dmaku ma fitik ya kumanj Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəjani ɲa mtuta ta ghənja mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviɲlava ta fata ghəjani ɲa mtuta ta ghənja mndu ta maga skwi ya dina. ⁸ Ka Lazglafta maramanťá dʋutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghənja amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghənja amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghənja amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ɓasa ɲudufa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərɓaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərɓa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghənja mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwenj yeya a wu, ta ghərɓaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərɓaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghənja i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghənja hadik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kdaku Lazglafta ka vlanťá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghənja hadik. Ma fitika nzakwani ta kul had zlahu ná, had lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghənja mndu, nduk ta ghənja gwal kul gatá dmaku manda ɲa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay

† 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantse nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zdaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dīna ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlan̄ta Lazglafta ta zdakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga hən̄ mndani, ka klaftá tsi ta hən̄ ka gwal tdukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zdakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlan̄ta tsi ta tsa zdakatahudani ya ta hən̄, ka klaftá tsi ta hən̄ ka gwal tdukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta tan̄ ta hafu ŋa kdekedzen̄, ŋa zay tan̄ ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantse tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tdukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tdukwa guli, ka plin̄tá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá hən̄ ta hafu ŋa kdekedzen̄. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tdukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta daḡi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zdakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga

zɖakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tdukwa ŋa mutsa hafu ŋa kdekedzen̄ nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tan̄ nda Yesu ná, mamu hafu da hən̄

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zdakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantse a dekdek wa! Mtugudun̄ mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gdəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, padampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ An̄i, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina ka snan̄ta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zlən̄af zlən̄a lu ta udza zlən̄ay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kdən̄tá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəltá a guli wu kə'a. Ta had̄ mtaku nda mbraku ta ghən̄ani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dīna ka snan̄ta ghuni kazlay: Nda mta kuni,

nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ɲa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəltá mgham ta ghəɲa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanata skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəɲ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ɲa maga dmaku. Katək ná, vlanəwəvta ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəɲwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tdukwa nda hən. ¹⁴ Mantsa tama, ta haɗ dmaku nda ga mgham ta ghəɲa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɗakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mure, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul haɗ mista zlahu, laghula mu dista zɗakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a ɗəkɗək wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəɲa ghuni manda vu'a mndu ka snanata gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Lavinlawa ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ɲa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinlawa ka ta snanata ɲa Lazglafta, ɲa naghafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta ghəɲa vəl snanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ɲuɗufa ghuni ta dughwanə skwi ya ta taghu lu ɲa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadə mnda sɛla ta gwadaghunata yu ta na gwadə na, kabga pəɗaf a kuni ta snanəta wa. Ghalya ná, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ɲəɗaka skwiha, nda dmakuha ɲa kwal kul sna gwadə da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanəwəvta ta fawayha ghuni ka vu'a

maga skwi tdukwa ɲa nzakway ka gwal ta snanata ɲa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zɗəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. ²¹ Slənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kɗavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuɓa ma nzakwa ghuni, ɲa mutsay ghuni ta hafu ɲa kɗekedzen ma kɗavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ɲa kɗekedzen ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama ɗa, nda sna kaghuni ta zlahu. ɲa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadə na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəɲa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu 6a! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala tan ka ta ndiri zə'ala tan. Ala, ka mtumta zə'ala tan katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala tan ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala tan, ka sli'aftha tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala tan katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'afha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nza-kwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zlanəɲ ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ɲa sana mndu, ka ɲa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ɲa magay mu ta skwi ɗina ɲa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nza-kwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ɲa mu. Na tsa snanəta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga

tša skwi lmaf lu ya. Ka ksə tša ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtugudunmta mu ta tša zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinlava mu ta maganata slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maramanta Sulkum. Manda tša vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəalta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ɲa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má haɖ ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má haɖ ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala ɖa ta kul snantá zlahu ná, ta nzutá nzakwa ɖa yu. Manda snanta ɖa ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ɲa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ɲa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwada ya mna tsi ná, nda ghuɓa, tɖukwa nzakwani, ɖina guli. ¹³ Tsaya tama ní, lavinlava skwi ɖina ta dzihata ra? Lavin a wu, dmaku katək ta dzihata. Tša dmaku ya ta klaftá tša ɲərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ɲa snantá kɖavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku ɖaɖay ta ɖaɖi, nda kɖavakta ɖadzatani tani.

Mnda səla ná, ɲurɖika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda səla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haɖ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tša skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tša

skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi ɖina zlahu kə'a. ¹⁷ Tša ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tša dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Haɖ skwi ɖina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi ɖina, trid lavin a yu wa. ¹⁹ Haɖ yu ta maga skwi ɖina má ta kumə yu wu, skwi kul ɖinaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tša dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapaf ta tazlay ma vgha ɖa: Ka maga yu ta skwi ɖina ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ɲudufa ɖa ya ná, zɖigihazɖa zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha ɖa, ta tapaf tapa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vərɖa skwi ɖina ya ta ndanu yu. Tša ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ ɗarwa ɖa ɲa ɖa gra! Wa dza'a dɖihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəɲa ɖa ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha ɖa ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha tan nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəɲa i'i. Mbrakwa tša Sulkum nda ghuɓa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ɲa mtaku tani. ³ Traptra zlahu Musa ta maga tša slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyaf ta magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanjani turtuktuk ma slu'uvgha manda ɲa gwal dmaku, ɲa klagamapta ma

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantsa ya, ɲa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa ɲa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa ɲa Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ɲa skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwī da snanatá ɲa skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga haď həŋ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, haď kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka haď Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ɲa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Haď

amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəŋzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, haď ta nighunista ka vu'a ɲa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ɲa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya daŋwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Nərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya daŋwa ta ghuyə mu na ná, haď lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəŋiŋ Lazglafta ná, nda mndəŋ ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəŋiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda dvay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta dvaftá nzata taŋ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinŋta tsi ta inda skwi ya zlagiginiŋ tsi, ma ga vu'a rwaku. ɲa mutsay taŋ ta glaku manda ɲa zwana Lazglafta, ɲa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ɲizi inda skwiha zlagiginiŋ Lazglafta, ta ɓasa vgha həŋ manda marakw ta ɓasa yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta

* 8:20 Nğa ta Zlrafta 3:17.

vlamatá Sulkumani ya tani, ta 6asay 6asay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika varda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, 7a nzata mu nda varda ka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəja mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghanja skwi ya faf lu ta ghəj tida ná, fəgla a lu ta ghəj tida wa. Tata fay lu ta ghəj ta skwi ya ghada lu ta nghanja ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəja mu ta skwi ta kul nghanja mu katsi ná, nda ksata ɲuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghu6a ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndə6u Sulkum kaghəjani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ɲizi, kul laviŋtá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ɲudufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta dawə Sulkum da tsi ta skwi 7a gwal ta nzakway ka ɲani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: 7a ɲinakwa tanj mida ta maga Lazglafta ta inda skwi 7a gwal ta dvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya, ghadughada ta nanafatá həj 7a gara vgha nda zwanani, 7a nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəj ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəj nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani. Tsa hahəj nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani ya, tsa hahəj ya vlanj tsi ta glaku ta həj.

Dvu6va Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantša tsi, nu ta 7a mnay mu ta ghəja tsaya tama? Ka si 7a mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzanťa kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu dem-dem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi

tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həj ka gwal tdukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a laviŋta ksutá həj ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda dvuta ya dvu Kristi ta amu na? Ghuya ɲanwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hɲak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəja gwada ta kagha ta kəl ɲni ka nzakway ta wa hɲak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha anjani manda tuwakha ta klə lu ta tumbat kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fətapfəta amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəja hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had sana skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa dvu ya dvu Lazglafta ta amu, maramanj tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mniha Sulkum nda ghu6a. ² Ta kuzliha kuzla ta ɲudufa da katakata, nda 7ra ɲudufa da inda fitik, ³ ta ghəja zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afat Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanaftá

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

tsi ta hahəŋ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranaŋ tsi ta sgítani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vlaš tsi ta zlahu, hahəŋ maranaŋ tsi ta tvi ká həŋ da tsəlbu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləmən, ⁵ dzidziha taŋ gwal kulaŋ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ŋa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwađa Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəŋa tsa gwađa ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwađa ta ta ta imi ta sləmən mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kďaghalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kďa lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snəŋta taŋ ta skwi dīna nda ya kul dīnaku nda tsa ta luta tsa gwađa ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaŋ lu ya ná, ŋa nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanťá Iсуwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdek wa.

¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dīna ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dīna. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbaŋ zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dīna, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ŋa maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya ŋa tĩntá hga da ta ghəŋa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dīna ŋa mndu ya kumaŋ tsi, ta təŋay ta ŋudufa mndu ya kumaŋ tsi guli.

Manda ya kumaŋ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ŋa da kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ba? Tsaw waya dza'a lavĩntá kwalaghutá skwi ya kumaŋ Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha ŋa zlərdá ya kumaŋ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rəisl ŋa mndu ya ta tsaf ta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsafťá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafťá huzla ya a ta lavĩnta maga skwi ya kumaŋ tsi nda tsa rəisl ya ra? Nda va tsa rəisla turtuk ya, lavĩnlava ta tsatsafťá huzla ya ŋa maga slna nda tsi bađu gwađa, nda ya ŋa maga slnaha bađu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumaŋta Lazglafta ta maraŋťá baŋata ŋudufani, nda maraŋťani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ŋuduf katakata ta ghəŋa gwal nda fa ŋa zwađu ta ma baŋata ŋudufani ya ní, nu ŋa gha mida tama na? ²³ Mantsa ya

* 9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12. † 9:9 Ngha ta Zlrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19. * 9:17 Ngha ta Sabi 9:16.

kumanja Lazglafta ta snanja mnduha ta glakwa sgitani na gwal tawa tsi ta hidahida ta hən, tsa gwal ya thanaf tsi na lami da sgitani ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha da.

Gwal dvu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul dvuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən,
“mnduha da a kuni wu” ka'a ya, ma
tsa vli ya dza'a hga lu ta hən ka
Zwana Lazglafta nda hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda nani klanja lwi
nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər
manda wutak ta wa ghwa yatā
zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal
dza'a mba'ata mataba tan. ²⁸ Dza'a
sasa Mgham Lazglafta tsanaghatā
guma ta ghəna hadik demdem, had
dza'a laghwi da gərdaku wu‡,» ka'a.
²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli
na:

«Ka má pdama a Lazglafta ta Mbruta
ta zivir wu katsi ná,
má nda nza mu manda luwa
Suduma, má nuna mu manda
luwa Gwamura§ guli,» ka'a.

*La Isra'ila nda tva mbaku ma zlg
ghay nda nuduf*

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nza-
kway ka la Yahuda ná, zban a hahən
ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa
ira Lazglafta wu, ka mutsaftā hən ta
nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira
Lazglafta nda ma zlg hay nda nuduf.

³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbanzba hahən
ta magatā skwi ta kumə zlahu, na
nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira
Lazglafta, trid traptra hən ta magatā
tsa skwi kuman zlahu ya. ³² Kabgawu
kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga
zban a hən nda ma zlg hay nda nuduf
wu, nda ma magatā skwi kuman
zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahən.

Ka dzunja tuthun ta hən «ta palaka
tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma
defteri kazlay:

Wana yu ta fatā palaka tuthun ma
luwa Siyuna,
pala ya dza'a zlambanaptā mnduha.
Mndu dza'a zlg hafta ná,
had dza'a pghanaghatā hula wu* ka'a
ya.

10

Turtuktuk Lazglafta na inda mndu

¹ Zwanama da, skwi ta kumə yu
ma nudufa da ná, ta kumay yu ta
mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya
skwi ta magə yu ta du'a ta ghəna
tan da Lazglafta. ² Nda sna yu ka-
zlay: Ta zbay hən ta Lazglafta nda
nudufa tan ka'a, ama sna a hən ta
vərda tvi wa. ³ Sna a hən ta tvi ká
Lazglafta ta nanaftā mnduha ka gwal
tdukwa ta wa irani wa. Na tan na tan
ma zba tva nzaku tdukwa ta wa ira
Lazglafta ta magə hən, ka kwalaghutā
hən ta tsu'aftā tsa tvi ta kəl Lazglafta
ka nanaftā mnduha ka gwal tdukwa
ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná,
kdanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal
ta zlg haftā Yesu Kristi ná, nanaf na
Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta
wa irani.

Inda mndu ta zlg hafta nda mba

⁵ Ka vərda Musa vindafta ta ghəna
tva nzaku ka mndu tdukwa nda ma
zlahu na: «Inda mndu ta kdanaktā
inda skwi manda ya ta kumə zlahu*
ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a.
⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta
mnay ta ghəna tva nzaku tdukwa
ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay
nda nuduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da
klatatā Kristi na?» ka ka mndu ná,
ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə
ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghu-
vata hadik da klagatā Kristi na ka'a
guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta.
⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma
deftera Lazglafta ta ghəna tva nzakw
tdukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata

† 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9
nda 19:23-28. * 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5 Levitik 18:5.

kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma nudufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlghay nda nuduf ya ta mnə nni na mnduha. ⁹ Ka mnanmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlghafzlgha ka guli ma nudufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlghafta nda nuduf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlghafta ná, ta had hula ta ghəjani wu†» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda tan demdem, Mgham turtuk Mghama tan, ta vla zdaku katakata na inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavata Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

¹⁴ Ka zlghaf a həj wu, kinawu ka həj dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həj dza'a zlghafta mndu kul sanja həj ta gwada ta ghəjani? Kinawu ka həj dza'a sanja gwada ta ghəjani guli ka had mndu ta mnananta həj? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnanja ka ghunaf a lu ta həj guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha 6a ta wadaha vgha mndu ta ghəja gwal ta klədanaghatá Lfida Gwada* ta həj kə'a. ¹⁶ Tsaw inda tan a ta snata tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama da! Wa ta zlghafta tsa gwada mna nni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya ná, ma sanja gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlghay nda nuduf. Tsa gwada sanj lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw sanj a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snawasna hga tan ta inda ghəja hadik, 6ha6ha lwa tan guli ta sləja luwa†,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,

dza'a famfa yu ta kaghuni da 6asa nuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul sanja sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnata sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul sanja i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawanta i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghəja la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da na tsu'a gwal kwisa ghəja tan,

sna a həj ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vzinva Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzamen yu guli. ² Vzin a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəja Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəja la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama da! Pslapsla həj ta la anabi, ka zlazlanta həj ta gwirha gha. I'i turtukwa da ta pdata, ta psa i'i həj guli na dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlghanaftawani? «Ta teke'a mnduha da dəmbu' ndəfəj pghaghu yu, gwal kul walanta tsəlbata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli ná, teke'a pdakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zdakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zdakatahud i tsi, nda ma magata slna a tsa tama wa. Ka

† 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. † 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5. * 10:15 Isaya 52:7.

† 10:16 Isaya 53:1. † 10:18 Zabura 19:5. § 10:19 Vrafta ta Zlahu 32:21. * 10:20 Isaya 65:1.

† 10:21 Isaya 65:2. * 11:3 1 Mghamha 19:10, 14. † 11:4 Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18.

má mantša a tsi wu, ma nza a tša zďakatahudĩ ya, ka zďakatahudĩ wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tša gwada ya tama? Tša ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal ďagap Lazglafta ná, mutsafmutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa tan.

⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka razliŋtá ira tan, ka dərzliŋtá sləməŋa† tan kulam gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantša:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya tan ka də6la tan,

ka kadəŋ ŋa tan,

ka tuthun ŋa tan nda ya ŋa ghuzla iri ŋa tan.

¹⁰ Ka ghulpghulpa ira tan ŋa kwala tan nghanťá vli,

ka gdavata həŋ nda ŋatá hulŚ!» ka'a.

¹¹ Ŋa dekďek zlambuta həŋ tama rki? ka yu guli. Mantša ya a wa. Ma tša zlambuta zlambu həŋ ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaťá mbaku, ŋa gagaťá həŋ da draku. ¹² Ka si klanakkla tša zlam-bakwa tan ya ta skwi đina ta ghəŋa hadik, klanakkla tša hta ta həŋ ya guli ta skwi đina ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nza-kwa tsi bađu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaťá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghər6aku yu ta tša slna da ya, ¹⁴ ŋa sli'anaťá ŋudufa zwanama da ŋa draku ka má ta magaku tsi ŋa mbanafťá sanlaha mataba tan. ¹⁵ Ma tša wudĩŋta Lazglafta ta həŋ ya, slər6apta Lazglafta ta zughu mata-bani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadik. Ka si mantša ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tša ra?

¹⁶ Ka tanťana tša'atá skwa zay, vlanťá Lazglafta lu ná, pďakwani guli* ná, ŋani ya. Ka ŋa Lazglafta slrəŋa fu ná, ŋani zligimaha tša fu ya guli. ¹⁷ Ka đatsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytun ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'afťa tida. Kagma mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytun ma mtak ka. Kagma tša ndi'af lu ta dughwanani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tša fu ya ta mutsə kagma. ¹⁸ Ka si mantša tsi tama, ma ghər6ə kagma ta ghər6aku ta ghəŋa tša zligimaha ya. Ka ta ghər6aku ka katsi, đina ka snanťa gha ta kagma a slrəŋani wu, ta tša slrəŋ ya nzaťa kagma kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: 'Datsiŋ nda đatsa a lu ta zligimahani, ka ndi'afťa i'i ra kə'a?

²⁰ An mndani, manda tsaya nza-kwani. Ta ghəŋa kwala tan kul zlghaťa nda ŋuduf, đatsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagma, ma zlghay nda ŋuduf gha nzaťa kagma nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghər6aku, zləŋa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlana a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagma yeya dza'a zlaghata tsi ka zlghaf a ka rki?

²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Da-gala zďaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagma ná, mamu zďakwani ka dihavadiha ka ma tša zďakwani ya. Ka mantša ya a tsi wu, dza'a tsiŋtsa lu ta kagma guli.

²³ Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gdava a həŋ ma tša kwala tan kul zlghaťa nda ŋuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanaťá həŋ ta vla tan. ²⁴ Ka si kagma, nzakwa fwa zaytun ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anaťa ta fwa zaytun ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta nzakway ka fwa zaytun ta hvə lu nda hva nzakwa tan yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanaťa ta va tša dugh-

† 11:8 Ngha ta Vraťa ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. Mbsak 15:19-21.

§ 11:10 Zabura 69:23-24.

* 11:16 Ngha ta

wanani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nza-kwa ghuni kul snanta difata skwa Lazglafta wu, da klafta kuni ta ghana ghuni ka gwal nda difil ma ghana tan. Gdavagda sanlaha ma la Isra'ila nda tanata ghan, ha ka sli'adaghata nek-wata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya na, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,

na hlinjani ta kwal kul sna gwada ma nudufa mndera la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa tan, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda han†,» ka'a.

²⁸ Ta ghana skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza han ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghana gwada ta zabatani, dvudva lu ta han ta gwada ta dzidzila tan. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi na, had ta mbadglanafta wa. ³⁰ Ghalya na, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana na, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta tan ta snata gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana na, kwalaghukwala hahan ta snata gwada, ka nzaku tsi ka skwi na mutsafta tan ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta han demdem.

Di'in gwada ta Lazglafta

³³ Di'in gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snanta skwani na, lavi a lu ta slinta wa. Wa dza'a lavianta tsislapt skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta mago tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta lavianta snanta ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku nani na†?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanta skwi ta Lazglafta,

na faftani ta ghan ta vranamta na§?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka nani inda skwi. Na Lazglafta glaku na kdekeden. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kel yu ka ndaba ghunata dzvu. Vlanwavla ta ghana ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghan nda hafu mida, nda ghuba ta zdaganata. Tsaya verdaka tva tsalbay ghuni ta tsalbu nani. ² Ma ksa kuni ta sada mnduha ma na ghana hadik na, zlanwa Lazglafta ka mbadaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfida, kada lavianta kuni ta tsatsafta skwi ta kuma Lazglafta, skwi ya ta dinuta, ta zdaganata, ta payuta.

³ Nda ma tsa zdakatahudi zdidin Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay na inda kaghuni na, ma klaf der wa ta ghani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka der wa ka klafkla tsi ta ghani, ka gray nda slna zlghay nda nuduf ya vlan Lazglafta. ⁴ Inda mndu na, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli na, nda ndagha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵ Manda tsaya guli na, nana ndaghata amu na na, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶ Zdazda Lazglafta ta hudi ka dagamafta slna na magay mu manda ya kuman tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlan Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlan Lazglafta ta mbrakwa magay.

† 11:27 Isaya 59:20-21. ‡ 11:34 Isaya 40:13. § 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

⁷ Ka hgaf ɲa maganatá slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ɲa mndu vɲa Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ɲa taɲ. ⁸ Ka vla mbraku ɲa mnduha vɲa Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ɲa taɲ. Ka muvla vɲa Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəɲa sanlaha vɲa Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vɲa Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmətət ka kuni dɲuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghu-nahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi dɪna. ¹⁰ Manda zwanama ka kuni dɲuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Nəvawəɲa ta tinlaghuta vɲaɲtá glaku ta sani ta ghəɲa ghuni. ¹¹ Kwatskwats ka kuni, ma yaɲi kuni ta yaɲi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghəɲa ghuni. Ksawaksa ta ɲuduf ma ghuya dənwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zɲaɲ kuni. ¹³ Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zɲghay nda ɲuduf ta pɲay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghəɲa gwal ta giri ɲa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəɲa taɲ, ma ksi'i kuni ta həɲ. ¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶ Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəɲ. Magawa-maga ta skwi ya ta nghə lu kul həd hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəɲa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ɲaslu nda ɲaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dɪna ta wa ira inda mnduha. ¹⁸ Ka ta magaku tsi ɲa nzata nda zdaku nda inda mndu ná, magawa-maga ta kdavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹ Zwanama dā, ma planam kaghuni

ka ghəɲa ghuni ta ɲasla mndu, zɲanaɲwazla ta ɓasa ɲudufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «l'i dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katək na, «ka ta kuzɲaɲkuzla maya ta ghuma gha katsi, vɲaɲvla ta skwi ɲa zay, vɲaɲvla ta imi ɲa say. Ma tsa maganata gha mantasa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá ɲanzəɲa vu ka ta bɔdəmani†.» ²¹ Ma zɲana ka ta ghəɲa gha ka gay ɲaslu ta mgham ta ghəɲani. Katək ná, maga kagha ta skwi dɪna ɲa ɲraptá ɲaslu.

13

Sna gwada da ɲumna

¹ Ka haninɲana inda mndu ta ghəɲ mista ɲumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vɲaɲtá həɲ, Lazglafta ta fata ɲumna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghəɲ nda ɲumna ná, tənanaftəɲa ta ghəɲ ta ghəɲa zɲahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftá ghəɲani guli ná, dza'a klanakkla ta dənwa ta ghəɲani. ³ Həd gwal ta maga skwi dɪna ta zɲəɲa ɲumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zɲəɲay. Ta kumay ka ta kwal kul zɲəɲa ɲumna ki'e? Ala maga ta skwi dɪna, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda nza mnda ɲumna ka mnda maganatá slna ta Lazglafta ɲa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zɲəɲa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ɲa maraɲtá ɓasa ɲudufa Lazglafta ɲa planamtá inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəɲ mistani. Ta ghəɲa zɲəɲa ghuya dənwa yeya a wu, ta dəsɲay dər amu ma ghəɲa mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tskay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həɲ ɲa magay taɲ ta tsa slna ya dɪna. ⁷ Vɲaɲwavla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta

* 12:19 Vrafta ta Zɲahu 32:35. † 12:20 Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

ran̄ta hən̄: Plawa dzumna ɲa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ɲa gwal ta tska dzumna huzla. Zlən̄awazlən̄a ta gwal ta raku ka zlən̄ay ghuni, vlan̄wavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlan̄ta ghuni ta glaku ta hən̄.

Dva mnda sɔla

⁸ Ma nzaf dmən̄a mndu ta kaghuni. Ba dmən̄a ɖvutá sani nda sani yeya katsi gɖavata. Mndu ta ɖvutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pɖakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa hən̄ ma tsa gwada ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda sɔla manda va ghən̄a gha* kə'a ya. ¹⁰ Had̄ ɖvu ta maga ghwadaka skwi ɲa mndu wa. Dvu ta dzanaghata ghən̄a zlahu.

Nzata hzlen̄a ka kzla sagha Kristi

¹¹ N̄avawaɲa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'af̄ta ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mant̄sa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsad̄akwa vli. Slur̄tin̄maslur̄ta ta sl̄na grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwad̄ak. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gfitik. Zlun̄mazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zlun̄mazla ta sli'in̄sli'in̄ nda hliri. Zlun̄mazla ta zl̄rd̄awi nda draku. ¹⁴ Sud̄avawa sud̄a ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghən̄ ka maga skwi ta zd̄əganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ɲuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ɲani ma zlghay nda ɲuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ɲudufani ya guli ná, masu'ata yeya

ɲani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had̄ ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghən̄a mndu ta zay guli, kabga tsu'af̄tsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ɲa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zl̄mba a tsi, nghanatá dan̄ahəgani tsaya. Zl̄mbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk hən̄, ka sani nda ɲani. Dina ka snan̄ta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghən̄ani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had̄ mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ɲa ghən̄ani wa, had̄ mndu ta mtaku ka ɲa ghən̄ani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ɲa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ɲa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ɲa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ɲa nzanaghata ta ghən̄a gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghən̄a zwan̄ama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwan̄ama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ɲa tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata, dza'a saghasa inda mndu tsəl̄bata ta kəma d̄a.

Inda tan̄ dza'a mnay hən̄ nda wa tan̄ kazlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

¹² Mant̄sa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ɲa Lazglafta.

* **13:9** Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

* **14:11** Ngha ta Isaya 45:23.

Dina a zləmbiñtá zwanjama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəña sani nda sani mataba mu. Katək ná, dīna ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbiñtá yu ta zwanjama dā kə'a.

¹⁴ Ma ndi'atá vgha dā nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidid kazlay: Had sana skwi kul ghuḅaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuḅaku ka ṇa mndu ta klafta ka skwi kul ghuḅaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafta ka ta ṇudufa zwanjama gha katsi, dṽu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiñ ka ta zwanjama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəña tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi dīna da kagha ya da nzakway ka skwi ṇa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ṇa zay nda za, nda gwada ta skwi ṇa say nda sa wa. Nda nza ṇa gwada ta nzaku tdukwa, nda zdaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zdəganazda ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ṇavamaṇa ka zba skwi ya dza'a klaktá zdaku nda ya ṇa ṇla guyatá ghəña mu. ²⁰ Ma badziñ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwath-watani ná, had sana skwi ṇa zay nda za kul ghuḅaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbiñzləmba tsa skwa zay ya ta zwanjama gha katsi, Zlanzla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlanzla ta maga skwi ya dza'a zləmbiñtá zwanjama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ṇamṇa gha ma ghəña gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi dīna kul dganťá ghəñ ta ghəñani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəñ ta ghəña skwi ya ta zə tsi ná, ksuxa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snan tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga

ghəñ ná, dmaku ta magə lu.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlghay nda ṇuduf na ná, katanma kata ta gwal nda hta mbrakwa tan. Ma laghu mu da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ṇa katanťá hən ṇa ṇlakwa tan ma zlghay nda ṇuduf. ³ Kristi ná, zban a tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dədafta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ṇa gunamatá sləmən, kada nzakwa mu nda fata ghəñ ta Lazglafta, ma ləa ṇuduf nda ksa ṇuduf ya ta mnamata gwada Lazglafta. ⁵ Ka vlaghunavla Lazglafta ləa ṇuduf ṇa mndu nda ksa ṇuduf ṇa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ṇa zləzlvay ghuni nda ṇuduf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

ṇa inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ṇa vlanťá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ṇa maranantá hən kazlay: Tdukwa Lazglafta kə'a, ṇa dzanaghatá ghəña skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta dzidziha tan. ⁹ Sasa guli ṇa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəña tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga gha mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda, ṇa fay dā ta laha vla glaku ṇa hga ghať kə'a ya.

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

¹⁰ Ka gwaḁa Lazglafta mnata guli na: «Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta[†],» ka'a.

¹¹ Ka'a mnata guli na: «Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, zləzlvawa Mgham Lazglafta. Ka zləzlvā inda mndəra mndu ta Lazglafta[§],» ka'a.

¹² Ka anabi Isaya nda nani guli na: «Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay, nā gayni ta Mgham ta ghəṇa la Grek, nā nzakwa la Grek nda fatá ghəṇ tida*,» ka'a.

¹³ Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəṇ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlghay ghuni nda ṇuduf, kada nzata kuni nda fata ghəṇ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḁa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama ḁa, grafgra i'i kaghəṇa ḁa kazlay: Nda fa vgha ghuni nā maga skwi ḁina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snanṭa, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. ¹⁵ An mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəṇa sana skwiha nā havakta ghuni. Kəlyu ka mnaghunata mantša ya ná, kabga zḁidṇzḁa Lazglafta ta hudi, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i nā mna Lfida Gwaḁani, nā nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlan lu ta zḁəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḁa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranṭa Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəṇa ḁa ma Yesu Kristi, ta ghəṇa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walanṭá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nā nzakwa tan ka gwal snanatá gwaḁa ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwaḁa ḁa, nda nza nda

ma slnaha ḁa. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəməmha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwaḁa ta Kristi ya ka laghwī dikw ta hadika Iliri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snanṭá mnduha ta gwaḁa ta Kristi yeya kumta maya ḁa ta mna Lfida Gwaḁa kada kwala yu ta magay ta thatá nā sana mndu ta magata. ²¹ Mantša ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanṇgha gwal ta kul walanṭa lu ta mnananṭá gwaḁa tida ta hən.

Dza'a snanṣna gwal ta kul walanṭa lu ta snanamta[†] hən guli kə'a.»

Gwaḁa Pwal ta ghəṇa sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə ḁa kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kḁinḁa yu ta slna ḁa ma tsa luwaha ya. Nda kḁa fitika ḁvafta ḁa ta lagha ḁa kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu ḁa nzḁavata ḁa kaghuni, nā sli'afṭa ḁa hada ka dza'a, nā katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu ḁa luwa Ursalima. Ta klanṭá katu ya katan lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlghay nda ṇuduf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahən kaghəṇa tan ta tskaftá skwi nā katanṭá gwal ka pḁu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. ²⁷ Hahən kaghəṇa tan ta kurata katanṭá hən. An mndani, ka dmən nzakwani má ta hən kabga katanṭkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantša ya guli ná, nda ra ka katanṭa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahən nda skwiha ma ghəṇa hadik ta htaghuta ḁa hən. ²⁸ Dgata ḁa ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta hən ya ḁa dzva tan kə'a ya, sli'afṭa ḁa tsa ka dza'a ta hadika Ispay, nā lagha ḁa nda ḁa

[†] 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. [§] 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10. [†] 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma d̄vu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəba dzvu yu da kaghuni ɲavawa ɲa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ɲa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snantá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ɲa tsu'afta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ɲa tan na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ɓhadaghaɓha yu nda rfu da kaghuni, ɲa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta snanta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Sankre. ² Ka ɓhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta ran̄ta mnduha Lazglafta. Ka katan̄ta kuni ma skwi ya zban̄ tsi ta katan̄ta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəɲa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ɲni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həɲ ya. ⁴ Kərdakərda htsiɲa tan̄ mista da, ɲa mbadiftá i'i. I'i nda ghəɲa da yeya a ta rfa həɲ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həɲ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga tan̄ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da tegeɗ tegeɗ. Tsatsi tan̄tan̄a mndu ta zlgħaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ɲa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ɲni

nda həɲ ma gamak. Mal tsa hahəɲ ya snan̄ lu mataba gwal ghunay. Tin̄əl hahəɲ ta zlgħaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegeɗtegeɗ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urben̄ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegeɗtegeɗ guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta marantá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyan̄ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəɲa tan̄ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da tegeɗ tegeɗ, ta ɲavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwan̄ani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asin̄krita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda p̄dakwa zwanama kawadaga nda həɲ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Falulukā nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həɲ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va huɗukhuɗuk ta həɲ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ɲa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həɲ ka tuthun, ta irna həɲ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həɲ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həɲ dekdek wu, ɲa huɗa tan̄ ta maga həɲ ta slna. Hlemem ka həɲ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snantá dgata skwi dīna nda ya kul dīnaku

həŋ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlgħay nda ɲuduf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəŋa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda difla maga skwi dina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi.

²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ɲa vlaghunatani ta mbraku ta ghəŋani. Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ɲa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ɲa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindafta na defteri na guli ɲa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taŋ ya ɲa ghuni. Ta tskə ga taŋ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ɲanatá tseda luwa ɲa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ɲa ghuni.

[²⁴ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Na Lazglafta glaku! Lavinlava ta diaghunata manda va ya ta mnə Lfida Gwada, ya ta mnə yu ta ghəŋa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana ná, sabisa ta daɓi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ɲa kdekeden guli, ka snanamta lu ta inda mndəra mndu ɲa snata taŋ ta gwadani ma zlgħafta taŋ.

²⁷ Na Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ɲa kdekeden! Amin.

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 La Kwareŋt

Ga zgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ŋa nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ŋni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Kwareŋt, kaghuni ta nzakway ka ŋa Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka ŋani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa taŋ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəŋa kaghuni ma vəl zdan̄tani ta huđi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwan̄a Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviŋtá gwada nda snan̄ta mnigin̄tá vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ŋni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ɲudufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ŋa mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglan̄ta mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ŋa ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ŋa kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni bađu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nza-kway ka Mghama mu ya ná, hađ ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareŋt

¹⁰ Zwanama da! Kdəkwakdək, ta ndəbay yu ta dzvu ŋa ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantša zwanama da ná, sli'afslī'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawī kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «ŋa Pwal aŋni» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kefas aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kristi aŋni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləŋay ta ghəŋa kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga hađ ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantša tama, hađ ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, hađ sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəŋa tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ŋa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ŋa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəŋa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəŋa da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləŋay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Aŋ mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləŋay ná, nda nza ka tsaḅaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadānazada yu ta difla ghəŋa mnda səla, dza'a hərdīŋhərdā

yu ta mahizla ghəŋa mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aŋni ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəŋa hadik na guli? Had gwada ta həŋ dekdek wa. Niŋna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəŋa hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda ŋa taŋ ma difil ná, trap-tra mnduha ma ghəŋa hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ŋani ma difil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwada tsaɓaku ya, ŋa mbanafá mnduha ta zlglafta. ²² Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazənzəm, kada grafta ŋni ka la Yahuda nda ŋa taŋ. Tsa skwi mnaŋna difla ŋni ya ŋa aŋni ta snay, ka la Grek nda ŋa taŋ. ²³ Aŋni, gwada ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ŋa aŋni ta mnay. Ka zadintá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsaɓaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəŋ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsaɓaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

²⁶ Zwanama da daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ŋa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda

difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ŋa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuhə həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ŋa ŋwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantsa ya, kada kwala mndu ta ghərɓaku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi, ka ghərɓa tsi ta ghəŋa skwi kdiŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋay

¹ Vərda i'i ná, ma fitika lagha da da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'afatá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa da ŋa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa da, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay da ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ŋa ghuni ya ná, maraghunanta hidaku ka ghuɓaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlgəhay nda ŋudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

* 1:31 Ngha ta Irmiya 9:22-23.

⁶ Ta mnə ɲni ta gwadā ɲa gwal nda sifa ma zlgħay nda ɲuduf ná, vərda difil taghə ɲni, hidakwa gwal dagal-adagala ma na ghəɲa hadik ta dza'a zwaduta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzak-way ka skwi si nda difa kul nghanťá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəgintá ghəɲa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had' ya dər turtuk ma gwal dagal-adagala ma na ghəɲa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həɲ katsi, má zləɲaf a həɲ ka dzata ta udza zləɲay ta Mghama glaku wa.

⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanťá ira mnduha, nda ya ta kul snanťá mnduha nda sləməɲa tan, nda ya ta kul ndananťá mnduha ma ghəɲa tan ya, skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɔvuta* kə'a.

¹⁰ ɲa aɲni maraɲnaɲta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma ndana Lazglafta.

¹¹ Mnda sɛla ná, sulkumani yeya nda sna ta kdavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma na ghəɲa hadik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ɲa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ɲa snanťa mu ta inda skwiha vlama tsi nda zdakatahudani.

¹³ Ta mnə aɲni ta tsa skwiha ya ɲa mnduha ná, nda difla mnduha ma ghəɲa hadik a wu, nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aɲni. Mantsa ya kəl ɲni ka tsiɛlanaptá inda skwiha ta sagha da Sulkum ɲa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had' Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsaɔaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviɲ a vani ta snanťa wu kabga

nda Sulkuma Lazglafta ta laviɲta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviɲlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had' sana mnduha dza'a laviɲta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviɲta vlanťá hidaku† na kə'a ya.

Ama aɲni, ndanu manda ɲa Kristi ɲa aɲni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aɲni

¹ Ka vərđani ka lu mnay katsi zwanama da ná, ma tsa fitika nza-kwa da da kaghuni ya ná, manda mna gwadā ɲa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həɲ a mna yu ta gwadā ɲa ghuni wu, manda mna gwadā ɲa mnduha ma ghəɲa hadik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ɲuduf.

² U'a ya vlaghuna yu, dafa a wu, kabga laviɲ a kuni ta ɲafta wa. Dər ndanana na ná, laviɲ a kuni ta ɲafta wu, ³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəɲa hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zlərdawɪ kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ɲa mnduha ma ghəɲa hadik a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda ɲa tan tata nzakwa kuni.

⁴ Ka si «ɲa Pwal aɲni,» ka sanlaha, «ɲa Apwalus aɲni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ɲni his his, ghunaf tsi ɲa mnaghunatá gwadā ɲa zlgħafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aɲni ta slna Mgham Yesu manda ya vlanťa tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tintá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dɔyay ka gəlay. ⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəɲ wa. Lazglafta turtukwani ta dɔyay

* 2:9 Ngha ta Isaya 64:3. † 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ka galay. ⁸ Ka skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu ta tatiŋtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani tafta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹ Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰ Zdiŋzda Lazglafta ta hudi ka thatá yu ta tughwani manda vərda mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. ¹¹ Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani ya ná, Yesu Kristi ya, haďsana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ƚa sanlaha, nda pala ƚa sanlaha, nda udzu ƚa sanlaha, nda sləka ƚa sanlaha, nda dzuma ƚa sanlaha. ¹³ Baďu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta daďi kabga vu dza'a galay. ¹⁴ Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵ Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ƚa nzakwani manda sumbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka baďziŋbaďza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a baďziŋ baďza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuďa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu difil ma ghəŋa da manda daślakwa ƚa ghəŋa haďik ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani ka rgha kada nzata tsi ka vərda mndu nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kəl yu ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma ghəŋa haďik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ƚa taŋ ma hidaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hida, nda sna kazlay: Haď hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni

ta mnduha. Indani demdem ka ƚa ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa haďik, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ƚa ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ƚa Kristi kuni, Kristi guli, ƚa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aŋni

¹ Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərda skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka nərma mndu. ³ Da i'i taďa, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadiǵhaha mnda səla ta guma, haď gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa da wa. ⁴ Haďsana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadiǵhatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawa, ta hway da wa kuni na! Baďu sagha Mgham ná, dza'a kligiŋkla ta daďi ta skwi nda difa. ƚa kligiŋtani duway ta daďi ta skwi ta ndanə mnduha. Baďu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranƚa.

⁶ Zwanama da, tsa skwiha garaghu-naf yu ta ghəŋa aŋni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwaďutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərbaƚu kazlay: Mal tsa ƚa da mndu ya ka ƚa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ƚa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərbaƚu manda skwi vlagha nda vla a lu wu 6a?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pďa kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya daŋwa ƚni aŋni.

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11.

Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katæk, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana aŋni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aŋni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá hən ya aŋni. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghay mnduha ma ghəŋa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aŋni ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hida aŋni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aŋni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulaftá aŋni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aŋni. Lgut tdukwa a ta vgha ŋni wu, ta gdata ta dga aŋni lu. Ta tvi ta tvi səla ŋni. ¹² Aŋni ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa ŋni. Razanəfha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula aŋni ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza aŋni ya ná, slededa ka aŋni ta gwada nda hən. Ka maghdzəka taŋ ká mnduha ma na ghəŋa hadik na fatá aŋni. Manda ŋəđak ká hən ta ngha aŋni.

Zwana da ta dvu yu katakata kaghuni

¹⁴ Na pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləmən ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta dvu yu kuni. ¹⁵ Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuk-tuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tinəl i'i ta mnaghunatá Lfida Gwada, ka zlghaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkwakdək! Ksawaksa ta ghəzama da. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə da ya dvu yu. Nərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havglaghunaktá tva nzakwa da ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

* **4:12** Ngha ta Slina gwal ghunay 18:3.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərɓaku. ¹⁹ Ka ta dvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviŋ tsa gwal ta ghərɓaku ya ta magatá tsi, ka gwadinta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu bađu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadinta nda wi yeya a wu, ta mar-avamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zdakwa ghəŋa da, nda ya nda dva kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlghay nda ŋuduf ta magay nda vgha taŋ

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snantá Lazglafta ná, had hən ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ŋa dzata ghuni ta ghən ka taw, ka ghzlintá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərɓaku ŋa ghuni ta ghərɓay ta ghəŋa tsa. ³ Dər má di'ŋ nzatanza-kwa da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, ts kavawatska. Ka ts kavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlanəta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa badziŋtá slu'uvghani, kada mbanafta Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərɓay kaghuni ta ghərɓaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwađatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Klinwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle'

manda hwaɗatá hupa buradi kul haɗ is mida. An mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɓighunis ghuɓa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwanja Tuwak ta hnə lu ɲa za skala Pak* ya. ⁸ Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ɲa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwaɗaka skwi ya. Zama za nda buradi kul haɗ is mida ta nzakway ka vərɗani dze'dze' ya. Nda ɲuduf ya nda ghuɓa, tɗukwa†.

⁹ Ma tsa delewera ɗa vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəɲa gwal ma ghəɲa haɗik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəɲa haɗik. ¹¹ Skwi mnə yu ɲa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walaŋtá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlghaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəɲa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ɲa ghuni dza'a tsa guma ta ghəɲa taŋ. Ka defteri na: «Ghzlapwaghzlap ta mndu ta maga ghwaɗaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsaptá guma mataba gwal zlghay nda ɲuduf

¹ Ka sli'afslí'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walaŋtá dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta, ka zluŋtá mnduha Lazglafta na?

² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəɲa mnduha ghəɲa haɗik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəɲa mnduha ghəɲa haɗik ya ní, slaghu

a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəɲa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantsa ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul haɗ ghzliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu dər turtuk nda difil ma ghəɲani prək ka dzraghunaf tá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlghay nda ɲuduf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka ɓadzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ɲuduf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduŋtá skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Haɗ vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəɲa ghuni. Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'insli'ɲ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, haɗ hən dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuɓaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ɲərma mndu kabga zlghafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlaŋwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Haɗ skwi piydif lu ta ghəɲani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

wu. «Lavinlawa yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ɲa huɗi a ra? Huɗi guli ná, ɲa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda huɗi tani, dza'a ɓadziɓadza Lazglafta ta haɲ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ɲa maga sli'insli'in nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ɲa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ɲa slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'afta vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taɲ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəɲani. ¹⁷ Mndu ta zlanantá ghəɲani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taɲ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlanwa sli'insli'in. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta ɓla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'insli'in ka slnani, ɲa vərda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuɓa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ɲa nzaku ma kaghuni, ta ka ɲa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlanwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgha wa Pwal ta ghəɲa gwada ta kluvustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlghaghunaftá wa skwiha ya vindiɗi kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ɲa wara

hliri ná, dina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³ Ka vla zə'al ta vghani ɲa markwa taɲ. Ka vla marakw guli ta vghani ɲa zə'ala taɲ. ⁴ Vgha marakw ná, ɲani a wu ɲa zə'ala taɲ ya. Vgha zə'al guli ná, ɲani a wu ɲa markwa taɲ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ɲa fitik rets kabga ɲa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ɲa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ɲafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ɲa ɲraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ɲa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ɲa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ɲani ma zdakatahuɗi vlan Lazglafta. Yeya ɲa gha, ka'a nda ya, yeya ɲa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ɲa gwal kul had markwa taɲ nda mi'a wadguha ná, dina ka kday ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si laviɲ a kuni ta ɲafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvta vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnana yu ta gwal ta kluvta vgha taɲ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taɲ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taɲ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəgliftani nda zə'ala taɲ. Yaha zə'al da ghzliɲtá markwa taɲ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəɲa da ɲa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlghay nda ɲuɗuf kul zlghaftá markwa taɲ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kda nzakwani nda tsa zə'ala taɲ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghzliɲtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlghaftá Yesu Kristi nda zə'ala taɲ kul zlghaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu

* 6:16 Ngha ta Zlrafta 2:24.

ya ta kɔ́a nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga tanj. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɔ́a tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlghaftá Kristi ya nda markwa tanj ta zlghafta ya. Mantša ya guli, nda ghuɔ́a tsa guyata vgha marakw kul zlghaftá Kristi nda zə́ala tanj ta zlghafta ya. Ka má nza a tsi mantša ná, má dza'a nzaku zwana tanj manda zwana gwal kul snanťá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuɔ́a nzakwa tanj da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta haď yu nda kagha wu, ka tsa kul zlghafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə́'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlghay nda ɲuduf, flau' nzakwani kabga hgan hga Lazglafta ta kaghuni ɲa nzaku nda zdaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə́'ala ini kə́'a ra? Kagha zə́'al ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə́'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantša a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlanj Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hganj Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ɲa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafaɔ́a mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafaɔ́a da kə́'a. Ka ta nda fafaɔ́ani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsinťsa yu kə́'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu, haď skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haď skwi tsanagha tsi wu, snata zla ha Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul

haď ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma ɲin kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantša ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghəŋa gwal kul kluvťá vgha tanj ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snan yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snay kuni ta gwada da kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

²⁶ Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantša. ²⁷ Ka klafta ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaft a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸ Ka klafta ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta ɔanwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghu-napta ma tsa ghuya ɔanwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista tanj, manda gwal kul haď nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul haď ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul haď ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul haď skwi da hən. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa haďik, manda gwal kul haď ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa haďik na ka kɔ́aku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul haď ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haďik ɲa zba tva zdəganatani ta markwa tanj. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantša marakw kul haď zə́'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə hən. Tva skwiha ta zdəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə

həŋ, kabga fafa həŋ ta ɲuɖufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ɲa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haɖik ɲa zba tva zɖəganatani ta zə'ala taŋ.

³⁵ Na kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ɲa tsaghunamtá matsavaɖa a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afɖa kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul haɖ sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda maku-midzani mantɖa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu ka'a, tsaw tata tɖu ɲuɖufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu ka'a, grafgra guli kazlay: Mantɖa ya nzakwani ka'a ma ɲuɖufani mndu a ta pyafɖa wu ka'a katsi, ɖina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, ɖina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya ɖinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ɲuɖuf katsi.

⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantɖa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i ka'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaɖay ndana, dza'a gwaɖay yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi ka'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snanɖa skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snanɖani wa.

³ Ka ɖvuɖva mndu ta Lazglafta katsi,

tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa haɖik ka'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ An mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantɖa tsi, ɲa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa haɖik. Nani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Haɖ hafu ma skwa wuyay wu ka'a ná, sna a sanlaha mantɖa ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlghay nda ɲuɖuf wu, ɲriŋnisŋra na slu'i zu ɲni na ka həŋ ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, haɖ skwi tsamagha tsi wu, haɖ skwi hɖamaghu tsi guli wa.

⁹ An mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama ɖasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ɲuɖuf nghər həŋ ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ɲuɖuf ka ng-hanɖá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, haɖ tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli ka'a ra?

¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» ka'a ya ta zadɪntá tsa zwanama kul haɖ mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul haɖ mbrakwa taŋ ya, maganatá vərɖa Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa

zay dza'a zləmbiŋta zwanama da katsi ná, haɗ yu dza'a walglan̄ta za slu'i dekd̄ek wu, kada kwala yu zləmbiŋta zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Lavin̄ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəŋa slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra?

² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunatá mnda Mgham Yesu wu ná, ka ŋa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlḡhay nda ŋuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ŋni ta skwi ŋa zay, nda ya ŋa say ŋni ma slna ta magə ŋni ra? ⁵ Lavin̄ a aŋni guli má ta klin̄tá mukuma ma zlḡhay nda ŋuduf ta nzakway ka markwa ŋni manda ŋa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aŋni nda Barnabas yeya a ŋa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə sŋan̄ta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zun̄tá ghəŋani ra? Mamu mndu ta ŋəɓata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahā Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa.

⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahā Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzan̄ ma wi ta sla. Ta d̄gə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəŋa sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəŋa amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəŋa amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi, ta d̄gə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aŋni ta sləgamtá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ŋni ta

skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aŋni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawāŋ a aŋni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aŋni ta inda ghuya dan̄wa ta slan̄naghata, kabga yaha ŋni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəŋa Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za hən̄ ta skwa zaya tan̄ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahən̄ ta ŋa tan̄ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəŋa gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahən̄ ta ŋa tan̄ guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawāŋ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a kləgədəɗusta lu ta skwa ghərɓakwa da. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərɓay da ta ghərɓaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnan̄ a yu wu ná, dan̄wa ŋa da. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ŋa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawa nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəŋa da, tsaw ka nin̄tá yu ta ghəŋa da ka vu'a inda mnduha ŋa katan̄tá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahən̄ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta hən̄. Ka mataba gwal ta ksa zlahā Musa yu ya, manda hahən̄ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta hən̄, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul sŋan̄tá zlahā Musa yu ya, manda hahən̄ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta hən̄. Va a

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlaha Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlaha Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ɲuduf yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa ɗa, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kɗavakta hiɗakwa ɗa ɲa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfida Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ɲa nzakwa i'i tekwa mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pɗa' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta ɗaɓi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərɗa hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahah ta vghani ma taghayni, ɲa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misimmisim. ɲa amu ya, haɗ ta ɓadzaku ɗekɗek wa. ²⁶ Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəŋa ɗa ka ghuya ɗaŋwa ɲani, kada kwala vərɗa i'i ta ɗaɗaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwada ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama ɗa, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidziha mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. ³ Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlanťá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbada† kawadaga nda həŋ. ⁵ Tsaw

tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta ndəghatani mataba taŋ kəl həŋ ka rwuta ma mtak†.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ɲa snamamta ɲa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahəŋ§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'afta həŋ ka gat-suwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl həŋ ka rwuta dəmbu' hisamb-sak hkən mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghəŋ sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadənatá həŋ ya. ¹⁰ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duh-walha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadənatá həŋ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda həŋ ɲa snanamtá sanlaha. Ka vindaftá lu ma defteri ɲa gunamanťá sləməŋ ta amu gwal ta ndusakta nda kɗakwa na ghəŋa haɗik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada ɗa, ka mndu ná, ɗaswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ranťá mnda səla ya. Lazglafta ná, ɲərma mndu ya. Haɗ dza'a zlanťá dzəghə ɲa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ɲa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ɲa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta† mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maranta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a hən nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdek wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul snan̄ta Lazglafta ná, ŋa duhwalha halaway ta planata hən ta ghəŋ, ŋa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹ Lavin̄ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Lavin̄ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ŋa duhwalha halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ŋa vla glaku ŋa Lazglafta

²³ Lavin̄lava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nza-kwani, tsaw inda skwi a dīna wa. Lavin̄lava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ŋla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katan̄tá sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «ŋa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida\$ dem-dem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snan̄tá Lazglafta ŋa za skwi, ka

snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaŋ kuni ta dawutá vli ta ghəŋani, ma ndananagha kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəŋ ŋa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, lavin̄lava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ŋa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanagha yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ŋa vlan̄tá glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ŋa la Yahuda, dər ka ŋa la Grek, dər ka ŋa Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ŋa da ta maga inda skwi ŋa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katan̄tá ndəghata sanlaha ta magə yu, ŋa mutsafta tan̄ ta mbaku.

11

¹ Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ŋanatá skwiha ta taghaghunafta yu ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snan̄ta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snan̄ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka

ta mna gwada snan tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwafta ghən ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghənani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghən wu ka marakw ya ná, htsintani guli 6a! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghənani, ka htsintani a tsi ya, bukwaftani tama!

⁷ Ma bukwa zgun ta ghən, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun na marakw wu, marakw yeya zlaganap lu na zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla nızla mghamani ta ghənani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka hađ zgun wu, lava a ma zgun guli ka hađ marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghənani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlanja zgun ta swida ghənani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nza-kwani da tsatsi, kabga vlanvla lu ta swidi zəmbək manda skwi na bukwa ghənani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərdəy katsi, dīna ka snantani kazlay: Snəgla a anji, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha na zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul hađ yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má na magay ghuni ta skwi na dza'a ta kəma ta kəma ya

ná, vər nda hul na kaghuni. ¹⁸ Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgay nda ɲuduf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərda ɲərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, na za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ɲavata ka za ɲani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta san-laha, nda ghwaya nda ghwaya san-laha. ²² Ari hađ wa a həga ghuni, na zay ghuni nda ya na say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḁasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni na gwal kul hađ skwa tan na? Nu dza'a yu mnay na ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghənani, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha da ya na ghuni, ka maga kuni ta na skwi na na havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantsa guli kdakwa tan ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfida slərḁa ta zughu ya zlərbap Lazglafta nda usa da. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni na havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, nga a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga nga a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghənani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za na

* **11:12** Ngha ta Zlrafta 1:26-27 nda 2:18-23. † **11:20** Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

buradi na, nda ya ma kɔ́ɔ tsi ka sa skwi ma na laghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snaŋtá guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, tɔ́anaktá ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haɗ Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa amu wa. ³² Ala ka tsamagha tsa Lazglafta ta guma ka zlahu amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamaghatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haɗik.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlaŋtá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pɔ́akwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta baɗu laba ɗa da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuɓa

¹ Zwanama ɗa, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuɓa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlɓu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlɓu, hahəŋ ta tinwa kaghuni guli. ³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Haɗ mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa a tsi wu katsi, haɗ mndu dza'a lavinɗá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta

turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuɓa ma inda mndani, ŋa katuvɗá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vlan Sulkum ta sani. Midala gwada vlan va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlghay nda ŋuduf vlan tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlan va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəmzəmha vlan tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlan tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlan tsi ta sani. Mbrakwa lavinɗá gwada nda sana gwadaha vlan tsi ta sani. Mbrakwa snaŋtá tva mbəɗiginɗá tsa gwadaha ya vlan tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul haɗ ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snaŋta lu ta sləməŋ? Ka má sləməŋ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə

tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndagha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Had gwada da nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlahá kazlay: Had gwada da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul had rga taŋ ya ná, tsahaya nərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Had ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul dínaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dínadína nga ya katək na, had lu ta payay wa. Mag-afmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul had ghzliwa taŋ ya, ka nərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul had ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya danwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlghay nda ŋuduf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəmzəm ra? ³⁰ Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ demdem ta gwada sanlaha ma gwadaha ra? Inda taŋ demdem ta mbədigintá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni dvuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwada mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka had yu ta dvutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwanŋwaŋ, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda difatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlghay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka had yu ta dvutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlafha yu ta inda skwa da ka daganafatá gwal ka pđu, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka had yu ta dvutá mndu wu katsi, had sana skwi dza'a katadifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta dvutá mndu, dagala zdaku da tsi. Had mndu ta dvutá mndu ta draku wu, had mndu ta dvutá mndu ta ghərɓaku wu, had ta gla ghəŋ wa. ⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta ɓasa ŋuduf wu, had ta zlanťá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Nəw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had dvutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snanťá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snan mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama bađu zlagapta tsa vərđani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanja da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghintá yu ta má zwanzwani. ¹² Ndanana ná, manda nga vli ma dalagar zwətwətwə ya ta nga mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya

mbəŋ ya dza'a nghan̄ta mu. Ndanana ná, ki'aki'a sñan̄ta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda sñan̄ta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gđavata: Mamu zlghay nda ŋuđuf, nda faftá ghəŋ, nda đvu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, đvu ya.

14

Na dğay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Navawaŋa ka zba đvutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta.

² Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa đifatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwada tsatsi, ka vla mbraku ŋa tan̄, ka ksa ŋuđuf ŋa tan̄, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwaday kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay đa ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəday dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama đa, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha đa da kaghuni, ka mnay đa ta gwada nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kligin̄ta đa ta đifatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda sinlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a sñan̄ta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap

lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'af̄ta na? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul sñan̄ta lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a sñan̄ta skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadin̄ kuni. ¹⁰ Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda tan̄ ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, navawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaf̄ta Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbəđigin̄ta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul sñan̄ta lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha đa yu ma ghunislaka đa a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha đa, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka đa guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma đa, dza'a fay yu nduk ma sulkuma đa guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwen̄kwen̄, waka hamata mndu ta snay kul sñan̄ta tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ An̄ mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala đvafta đa ta mnatá gwada hutaf ma ghunislaka đa mataba Igliz ŋa ŋlanaf̄ta sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dəmbu' ghwan̄ nda sanlaha ma gwadaha kul sñan̄ta lu.

²⁰ Zwanama đa, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda

zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na,
tsaw kulam nda tsa snan̄ta a hən̄ ta gwada* da wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, njizla guma ya na gwal kul zlgħafta, mant̄sa ya a da gwal zlgħay nda n̄duf wa. Kla lwa Lazglafta ná, njizla zdaku ya na gwal zlgħay nda n̄duf, mant̄sa ya a da gwal kul zlgħafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadə ya ta n̄ani, ta gwadə ya ta n̄ani, ka hən̄ nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'afta hamata mnduha, ka gwal kul zlgħafta a tsi, ka lami da taba tan̄, had̄ hən̄ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kə'a ra? ²⁴ Ala ka lagha tan̄ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'afta mndu kul zlgħafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba tan̄, had̄ tsa gwada ya dza'a ksant̄a na zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sab̄sa skwi ma n̄dufani ta daḡi na zləmbatani zlumbruh ka tsəl̄bu ta kəma Lazglafta na mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kah-wathwata kə'a.

Gwada ta ghəna tska vgha ma guy-ata ghən̄

²⁶ Zwanama da, nu ta raku na magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi na mndu sanlaha, kligint̄a difata skwa Lazglafta na sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha na sanlaha, mbəḡigint̄a na sanlaha, na n̄laku ká indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghumala hən̄ ta mndu his ka hkən a tsi ta gwada,

mnaha ya ta n̄ani, mnaha ya ta n̄ani ka hən̄ da gwad̄ay, mamu ka mndu na mbəḡay katsi guli. ²⁸ Ka had̄ mndu na mbəḡay wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwad̄ayni maghən̄maghən̄ nda ya na Lazglafta. ²⁹ Na gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkən ka mndu na gwada. Psapt̄a tsa gwada ya na sanlaha. ³⁰ Ka vlan̄vla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligint̄a difat̄a skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu tant̄an̄ ya tsərid̄. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, lavin̄lava kuni ta kla lwa Lazglafta, na tagħafta inda kaghuni ta skwi, na mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva tan̄ tsa mbraku vlan̄ Lazglafta ta hən̄ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaḡaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuḡa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskat̄a vgha, kabga vlan̄ a lu ta tvi ta hən̄ na gwada wa. Nda hanat̄a ghən̄ ka hən̄ nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə hən̄ ta snant̄a katsi, daway tan̄ da zə'alha tan̄ mint̄gha tan̄. Ka skwa hula gwad̄ay marakw ta gwada mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari na ghuni ndaghəna ghuni a vlaghunata lu katək na?

³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snant̄ani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mant̄sa ya tama zwanama, n̄avawa na ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

* **14:21** Ngha ta Isaya 28:11-12. † **14:35** Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama da, ka havaghu-nak hava yu ta tsa Lfida Gwada mnaghuna yu, ka tsu'afta kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwada ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantasa a tsi wu, ka bətbət tsa zlghafta zlghaf kuni ya.

³ Tsa ŋərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlghaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴ Ka padamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu bađu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwanpda his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmaək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷ Maranaŋmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranaŋha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranaŋtani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka maridɪŋtá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nza-kway manda ɓazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlghaftá Lazglafta. ¹⁰ Nda zdakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa da na. Nza a tsa zdakatahudani ŋa da ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlghaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma

mtaku wu kə'a na? ¹³ Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwada ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlghay nda ŋudufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlghaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantasa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zada həŋ. ¹⁹ Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taŋtaŋani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi bađu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴ ŋa zadana Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha taŋ tani, nda ŋa inda gwal dagaladagala ma ghəŋa hadik. Tahula kdɪŋtani ta zadana, ŋa vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani. ²⁶ Ghuma dza'a

lu zaɗanata ɲa dza ghəŋani ná, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Haɗ tsa mndu ta vɫaŋtá mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani, hanaganata zwaŋ ta ghəŋ mista tsa mndu ta vɫaŋtá tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ɲaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ɲaw ta dza'a aŋni tawa hɗak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghu-nata yu zwanama, ta ghərɓaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimtakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kwenkwen katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si haɗ sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta ɓadzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tada!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a ɗaway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na

kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Haɗ skwi ta sləgadata ka ta ɗyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷ Skwi ta slgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, ɗər má hya tsi ɗər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Ƴa vɫaŋta Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ɲa ɗər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vɫaŋta tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndagħəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwad fwad səla mista taŋ. Ndagħəŋani ɲa zarakha, ndaghəŋani ɲa klipiha.

⁴⁰ Ndagħəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta haɗik. Ndagħəŋani wɗakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wɗakwa skwiha ta haɗik. ⁴¹ Ndagħəŋani wɗakwa fitik, ndaghəŋani wɗakwa tili. Ndagħəŋani wɗakwa tekwatsa. Ta dgavadga wɗakwa sana tekwatsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da haɗik ná, ɲa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka skwi vzadata lu da haɗik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda ragħwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamtá lu, ma sli'agaptani mbəɗanafmbəɗa Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlə Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taŋtaŋa mnda səla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ɲa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda səla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma haɗik ya ná, ɲa haɗik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka haɗik ya ná, ɲa haɗik

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13. ‡ 15:45 Ngha ta Zlrafta 2:7.

tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ɲa luwa ya ná, ɲa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ɲa haɖik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama ɗa, nana skwi ta mnə yu na ná, haɖ slu'uvgha nda us dza'a lavinɗá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Haɖ ya ta rwuta dza'a za həga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghunata ɗifatá skwi maridin Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbəɗavafta. ⁵² Gi hadahada dza'a mbəɗavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbəɗavaftá amu guli. ⁵³ Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbəɗapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ɲa mbəɗaptá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbəɗapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbəɗapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəɲa skwi nda vinda ma gwaɗa Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtakuŋ?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlanɗá mbraku ta dmaku.

⁵⁷ Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa diha, ma gigɗava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya haɖ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsemi ɲa zwanama ma Ursalima

¹ Taghəɲa skwi ta nghaghanaghata tska skwi ɲa vlay ɲa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaŋ yu ta Igliz ta haɖika Galat. ² Inda dəmas, ka faghuta inda kaghuni ta tsemi mintgha ghuni taɓta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tskey. ³ Lagha ɗa dazlay ya, ɲa vivindafta ɗa ta deŋewer ɲa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ɲa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi ɲa dza'a vərɗa i'i katak má, gway tan ɲa vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵ Dza'a labla yu ta haɖika Mekaduniya, hada dza'a sli'afɗa yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ɲa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəbakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ɗvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwan ɲa magatá nərma slna, an mndani nda ndəgha ghuma ha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka ɓhadaghaɓha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zlan mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ɲa ɗa. ¹¹ Yaha dər wa da hərtətata, ka pghafta kuni nda zɗaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay nni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má ɲa laba tan nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

§ 15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14. * 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

Vlatá hiḏaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zlghay nda ŋuḏuf, yaha kuni da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda ḏvutá mndu.

¹⁵ Zwanama ḏa, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ta haḏika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwada da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani slna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghaḏighata. Nghay ḏa ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga lbihalba həŋ ta ŋuḏufa ḏa nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, dina vla glaku ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta haḏika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga taŋ tani ŋa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva ḏa.

²² Inda mndu kul ḏva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni ta sagha!)

²³ Ka nza zḏakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Ḑvuḏva yu ta kaghuni demdem nda ŋuḏufa ḏa ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

† **16:22** Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwada Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa 2 La Kwareŋt

Gazgu

¹ I'i Pwal zbap Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ŋni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ŋni ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareŋt, nda ya ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata* ta l6a ŋuduf ŋa mu ya. ⁴ Tsatsi ta l6a ŋuduf ŋaŋni ma inda ghuya ɗaŋwa ŋni. Nda tsa l6a ŋuduf ta vlaŋnata tsi ya, ta laviŋta aŋni ta l6anata ŋuduf ta sanlaha ta ghuya ɗaŋwa guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ɗaŋwa katakata ya ta ghuya aŋni guli. Lazglafta guli ná, ta l6aŋna l6a ta ŋuduf katakata nda ma Kristi.

⁶ Ka ta ghuyay aŋni ta ɗaŋwa katsi ná, ŋa l6aghunatá ŋuduf, nda ya ŋa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaŋnavla Lazglafta ta l6a ŋuduf ta aŋni ná, nda nza ŋa l6aghunatá ŋuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ɗaŋwa mndərga va tsa ŋa aŋni ta ghuyay ya ⁷ Grafgra aŋni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ɗaŋwaha. Ka l6aghuna l6a Lazglafta ta ŋuduf manda ya ta l6aŋnata tsi ta ŋa aŋni ya guli.

⁸ Aŋi zwanama, va a aŋni ta kwalaghuni kul snanťa ghuya ɗaŋwa ghuyə ŋni katakata ta hadika Asiya

wa. Fərtufərtə tsa ghuya ɗaŋwa ya ka malaghuta mbrakwa ŋni. Graf a aŋni kazlay: Si ta dza'a nzanza ŋni da hafu kə'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa aŋni ŋa rwiŋta ka aŋni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantša ŋa maranťa kazlay: Ta mbrakwa ŋni a fafta ŋni ta ghəŋa ŋni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ŋni ta ghəŋ. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá aŋni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klanťapta mida guli. Ta tsatsi fatá ghəŋa ŋni ŋa klaptá aŋni dazlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta aŋni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa aŋni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəŋani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taŋ ya.

Mbədapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlaŋnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ŋni ta nzaku ɗina nda inda mnduha ka ŋni ta ɗaslay ma ghəŋa ŋni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ŋni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəŋ manda ya vlaŋna Lazglafta. Manda ya ta kumə ɗifla slu'uvgha a nza ŋni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanťnata nda zdakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta aŋni ná, skwi ya ŋa dzaŋafta ghuni ŋa snanťa ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snanť kuni ndanana mndani, ta graftá ŋni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aŋni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aŋni bađu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantša ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ŋa mutsaghunaftá zdaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ŋa vragapta ɗa nda da kaghuni guli ta sabə yu†. Má ŋa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba

* **1:3** Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † **1:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:32. ‡ **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana slu'uvgha ya a ka kaghuni ta gray, ɲa mnay ɗa kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tɗukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna aɲni ya. Nza a tsa gwada mna ghuna aɲni ya ka «anji,» a' «nantsa a kay guli wu» kə'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ɲni, i Silas nda Timute nda vərda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwaɲa Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aɲni wa. Anji, ɲa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anji» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləmən. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, ɲa vlaɲtá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihaɲnata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ɲizla ɲa maraɲtá kazlay: Nani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuɓa famam tsi ma ɲuɗufa mu ɲa gramaftá skwiha ɗinaɗina dza'a tsi magay ɲa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da guraɗaghunaftá ɲuɗufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. ²⁴ Kumay ɲni ta faghunaghatá zɪambak ta ghəɲa zɪghay nda ɲuɗufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ɲa zɗavafta ɲuɗufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zɪghay nda ɲuɗuf.

2

¹ Skwi kura yu ná, haɗ yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da guraɗaglaghunaftá yu ta ɲuɗufa ghuni wa. ² Ka guraɗaghunafguraɗa yu ta ɲuɗufa ghuni ya ní, wa dza'a zɗiɗiftá ɲuɗuf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ɲraghunafta yu ta ɲuɗuf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa ɗelewer ya ná, va a yu ta laba ɗa slanaghatá mnduha má dza'a zɗiɗiftá

ɲuɗuf mazlay ná, ɲa ɲəriɗiftá ɲuɗuf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa ɗelewer ya ɲa ghuni ná, nda ghuya ghəɲa ɗa, guraɗa guraɗa ɲuɗufa ɗa katakata, ima taw ta ira ɗa. ɲa ɲraghunaftá ɲuɗufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snaɲta ghuni ta ɗva kaghuni ya ɗvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ ɲranafta mndu ta ɲuɗuf ta mnduha ná, i'i a ɲriɗif tsi wu, kaghuni demdem ya, ɗər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtiɲtá gwada ta ghəɲani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ɲani, yaha ɲuɗufani da ɲruta ka malaghutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranaɲwamara ta ɗvu kahwathwata. ⁹ ɲa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na ɗelewer na guli, kabga ta kumay yu ta snaɲta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ɲa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu ɗinaɗina ta hiɗakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslí'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfida Gwada ta ghəɲa Yesu Kristi. Manda ɓhadaghata ɗa, kə'a ka yu ná, məɗ taɗipta Mgham Yesu ta tvi ɗinaɗina ɲa mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəɲa ɗa, kabga slanagha a yu ta zwaɲama ɗa Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni ɗughwana kə'a nda həɲ, ka sli'afta ka zlaɲtá gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta haɗika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlašnatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aŋni ŋa mnanťá Kristi ma inda vli. Nda nza aŋni manda urdi zďa vėrtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aŋni manda urdi zďa vėrtikatani klaf Kristi ka vlašťá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ŋa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadĩntá ghəŋa taŋ tani. ¹⁶ Ka ŋa gwal ta mutsa mbaku ná, zďa tsa vėrtikatani ya, ta vlašvla Lazglafta ta hafu ta həŋ. Ka ŋa gwal ta zadĩntá ghəŋa taŋ guli ná, zďa a tsa vėrtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta həŋ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aŋni ná, nza a aŋni manda hamata sanlaha ta za huďa taŋ ta gwadā Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aŋni, kahwathwata ta mnə aŋni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfida dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlrə ŋni ta ghuba ghəŋa ŋni ra? Delewera lagha maraŋta ghəŋa ŋni da kaghuni ta zbə ŋni re, ari mamu a delewera ta zbə ŋni da kaghuni ŋa mara ghəŋa ŋni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vərďa kaghuni tsa delewera maraŋťá ghəŋa ŋni ya vindam Kristi ma ŋudufa ŋni, snaŋ lu, ta dzaŋə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewera vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ŋni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ŋudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ŋni ka mnay kazlay: Vindata delewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramafta mantša ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna aŋni kazlay: Slaghu a aŋni ka ghəŋa ŋni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlašnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlašnatá mbrakwa

nzaku ka gwal maganatá slna ŋa mnay ŋa mnduha ta Lfida dzratawi dzraf tsi. Tsa lfida dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuďa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuďa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlašvla tsa slna ya ta glaku. Laviŋ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ŋa nzďavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had slna Sulkum nda ghuďa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tďukwa ya guli, malaghumala ŋani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa dza'a kwal kul nzďavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ŋa na dza'a nzaku ŋa kďekedzen na tama.

¹² Had sana skwi dza'a ŋni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aŋni kazlay: Manda tsaya nza-kwa tsa skwiha ya kə'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanağhutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nğhanťá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aŋni wa. ¹⁴ Tunťunwa ghəŋa la Isra'ila. Ha gita, laviŋ a həŋ ta snaŋta tsa kahwathwata ya ta dzaŋə həŋ ta tsa dzratawi ŋa ghalya ya wa. Ta klin a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviŋ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kwenkwen. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaŋə həŋ ta tsa zlahu Musa ya ná, manda skwi bukwanağ tsa lgut ya ta ŋuduf ta həŋ ya həŋ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbəďaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dəďaghuta tsa lgut‡ ya.»

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmiya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27. † **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35. ‡ **3:16** Ngha ta Sabi 34:34.

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbəđanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama ɗaŋwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta faŋnamtá tsa slna ya ma zɗakwani, tsaya ta kwal ŋni kul rwa malandugu. ² Had ta ɗana vgha nda ghwadaka skwiha ta magə lu ma dīfa ma dīfa, ta pgha hula ɗa mndu wa. Nana a aŋni ta mndu wu, had aŋni ta mbadanaftá gwada Lazglafta wa. Katək ná, kahwathwatani ɗa aŋni ta mniginta banluwa. Mantsa ya dza'a kəl inda mndu ka ɗasla kahwathwata ŋni ma ɗudufani ta kəma Lazglafta. ³ Ka nda dīfa na Lfida Gwada ta mnə ŋni na katsi ná, da gwal ta zadintá ghəŋa taŋ nzakwa tsi nda dīfa. ⁴ Sna a həŋ ta na Lfida Gwada ta mnə aŋni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəŋa hadik na ta ɗudufa taŋ, ɗa kwala taŋ kul nghanťa tsa tsuwadək ta tsuwadaka həŋ, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghəŋa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə aŋni ta tsa Lfida Gwada ya ná, gwada ta ghəŋa aŋni a ta mnə ŋni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham ɗa aŋni ta mnay. Aŋni, gwal ksaghunatá slna aŋni, kabga nzakwa ŋni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəŋa hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadək ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanafťa vli ma ɗudufa ŋni ɗa tsuwadaka mnduha, ɗa snanťa taŋ ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rəisl aŋni, ta kla tsa ɗərma skwa gadghəl ya.

Kəl tsi ka nzakway mantsa ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aŋni a wa. ⁸ Dagala ɗaŋwa ta ghuyanafta lu, kulam nda tsaya, kɗaŋna a wa. Dəgaŋha ŋni ta ghəŋ badu masani, ta hla a ghəŋa ŋni tida wa. ⁹ Gaŋnapha lu ta iri, ta zlaŋna a Lazglafta wa. Nɗunusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ta wa hɗak ŋni inda fitik manda va tsa maganatá Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ŋni. ¹¹ Ma inda ɗa aŋni ma nzaku ná, ta wa hɗak ŋni ta ghəŋa gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ɗaŋni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya ná, nzaku ta wa hɗak ɗa aŋni, nzakwa ghuni nda hafu ɗa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgha yu ta gwada ta ghəŋa Lazglafta kəl yu ka gwaday†.» Aŋni guli na, zlghafzlgha aŋni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aŋni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ŋni nda Yesu. ɗa hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ɗa kata kaghuni nzakwani, ɗa sga sli'adamta mnduha mutsaftá zɗakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndəgha mnduha ɗa rfa Lazglafta nda ya ɗa zləzlvay guli.

Faftá ghəŋ yeya skwi ma ghəŋa mu

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ŋni rwavata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfidaku nda lfida vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya ɗaŋwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala ɗa kɗekedzen ta payamata tsa ghuya ɗaŋwa ya ta tvi ɗa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanťa iri amu ta ghəŋ, ta skwi ya nghanťa iri a wu. Skwi ya ta nghanťa iri ná, had ta gɗavata wu,

* 4:6 Zlrafta 1:3. † 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

skwi kul nghanṭá iri yeya ta gḁavata ṇa kḁekedzen.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zlinṣla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana hḁga ta luwa kə'a. Ta ghəṇa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ṇa kḁekedzen ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəṇa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa hḁga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid'ya. Ta gama ta ṇada ghəṇ nda taw nda taw. Ta dər má sudidiva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka sudavamasuda lu katsi ná, had sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəṇa hadik na katsi ná, tata ṇada ghəṇ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəṇa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu ṇa kḁekedzen ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəṇani ta payaftá amu ṇa mbəḁamafta mantša ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ṇa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəṇ inda fitik. Aṇ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəṇa hadik na mu katsi ná, ta di'in mu nda hḁga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ṇuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəṇa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má tata ghəṇa hadik mu, dər má ta luwa a mu ná, zdəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu dem-dem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ṇa tsamaghatá guma, ṇa zlghay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəṇa hadik. Ka dīna slnani maga tsi, dza'a zlghay ta

nisəlani, ka dīna a slnani maga tsi wu dza'a zlghay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərḁapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləṇa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aṇni ka ṇavata ka kasaktá ghəṇa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aṇni dar, ta grafta aṇni guli ná, nda sna kaghuni ma ṇudufa ghuni ta aṇni. ¹² Ghubargəltá ghəṇa ṇni a ṇa aṇni ta ghubargəltá da kaghuni wa. Maraghunatá tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aṇni ṇa aṇni ta maraghunata, ṇa snanṭa ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlanṭa ya ma ṇuduf. ¹³ Rgha həṇ ka kaghuni mantša ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantša tsi, ṇa vla glaku ṇa Lazglafta nzakwani. Ka mantša a tsi katək wu má, ṇa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə aṇni ná, ta magay aṇni kabga nda sna aṇni ta dṽu ya dṽu Kristi ta aṇni. Tsaya ta tinṽa aṇni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aṇni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəṇa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəṇa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gaghəṇgaghəṇa tan, ṇa nzay tan ta nzaku ya ta zdəganata. Ka ṇa tan mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfidá mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbəḁavafmbəḁa ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ṇa slərḁaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlanṭatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ṇa sagha tan slərḁaptá zughu mataba tan nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə aṇni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma

Kristi ɲa slərbaptá zughu matabani nda inda mndu. Nəvgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aɲni ɲa dza'a mnay ɲa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu nda həŋ kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunaftá aɲni ɲa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ɲni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ɲni ɲa ghuni, slərbapwa slərbə ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Walaŋ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwadata amu, ɲa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tdukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna aɲni nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəba dzvu ɲni ɲa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zdakatahuda Lazglafta ya zlghaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha. Ma fitik ɲa mbaghafta, kataghakata yu*,» ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a ɲni ta ksafra mndu ta aɲni nda dmaku ma slna ta magə ɲni wu, tsaya ta kəl ɲni ka ɲavata ka maga skwi ɲa kwal kul zləmbiŋtá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ɲni. Dər ta gay lu ta iri ɲaɲni, dər ta ghuyay lu ta daŋwa ɲaɲni, dər ta gigray lu ta aɲni, ta ksay ɲni ta ɲuduf mida. ⁵ Ta dɣay lu ta aɲni, ta pghay lu ta aɲni da gamak, ta sli'anafsli'a lu ta zlərdawɪ ka gi dza aɲni, ta ghuyay ɲni ta daŋwa ta maga slna, haɗ ɲni ta faftá hani ta iri baɗu ma sani wu, haɗ ɲni ta daŋtá skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray ɲni ta nza-kwa ɲni ka gwal kul haɗ sana skwi ɲa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ɲuduf, ka gwal maga zdaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuɓa ma həŋ, ka gwal ta dɣutá mndu

nda ɲuduf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərda gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ɲni ma zlaɓa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlaŋnatá glaku ɲa sanlaha, hərtətatá aɲni ɲa sanlaha. Zləzləva aɲni ɲa sanlaha, raza aɲni ɲa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aɲni, tsaw kahwathwata ɲa aɲni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snəŋtá lu ta həŋ ka lu ta ngha aɲni, tsaw va nda sna lu ta aɲni dɪnadɪna. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta ngha aɲni, tsaw ta ndiri aɲni dɪnadɪna. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aɲni wa. ¹⁰ Ma skwi má ɲa ɓasay ɲni ta ɲuduf ya ná, rfu ɲa aɲni ta rfay. Ka pɗu həŋ, ka lu nda aɲni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aɲni ka gadghəl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aɲni, tsaw ɲa ɲni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwareŋt, haɗ sana skwi dɪfaghuna aɲni wa, dɣudɣa aɲni ta kaghuni katakata. ¹² Aɲni a ta kwal kul dɣaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aɲni. ¹³ Manda gwada da ɲa zwanani ya gwada yu ta na gwada na ɲa ghuni, maraŋnawamara ta dɣafta kaghuni ta aɲni ma ɲudufa ghuni guli.

Haɗ skwi ta guyanaftá tsuwadək nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghəŋ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tdukwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadək nda gurusl na? ¹⁵ Ta ghəŋa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ɲuduf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taŋ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda həŋ.

Ka Lazglafta taŋ ta dza'a nzata yu, ka mnduha da hahəŋ guli kə'a.

* 6:2 Isaya 49:8.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ŋa mn-duhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda hən,

ma ksaŋ kuni ta skwi kul raku, tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ŋa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da† guli,

ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləmən ya ná, sudapma ghəŋa mu ma skwi dza'a ŋrintá vgha mu nda ŋudufa mu. Ka kdanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zləŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunəŋnawa guna ta ŋudufa ghuni. Haď ya mataba ghuni magana ŋni ta ghwaďaka skwi wu, haď ya hlaghu ŋni ta səlani wu, haď ya tsaghu ŋni guli wa. ³ Tsaghunaghatá guma a ta tsaghunaghata ŋni wa. Manda va tsa mnə ŋni ya ná, dɔvudɔva aŋni ta kaghuni. Dər má ŋa mtuta tsi, dər má ŋa nzaku nda hafu a tsi ná, haď skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Haď yu nda mahulhula ndanu ta ghəŋa kaghuni wa. Ta ghərɔaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta daŋwa ná, nda ləa ŋudufa da, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika ɓhadaghata ŋni da luwa Mekaduniya ná, haď vgha mbi'aŋni wa. Ghuya daŋwa dər ndiga ndiga yeya ta slaŋnaghata. Gruŋnus gra mnduha, ta zləŋ ŋni ma ŋuduf.

⁶ Mbada Lazglafta ya ta ləa ŋudufa gwal nda kəa ka ləaŋnatá ŋudufa ŋni ma ɓhadaghata Titus. ⁷ Tsa ɓhakta Titus yeya a ta ləaŋnatá ŋudufa ŋni wu, mnaŋnamna guli ká kuni ləanata ŋudufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghəglantá i'i, ká kuni ta haga

madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurda ŋudufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəŋani wa*. An mndani, haganhaga yu ta madər ma fitik rets, nghadapər yu ta gurdátá ŋudufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya. Taghəŋa vəl gurdaghunaftá ŋuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurdátá ŋudufa ghuni ya ta klaghunaktá mbədanafatá ŋudufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurdátá ŋudufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, haď sana dmaku magaghuna ŋni dekdək wa.

¹⁰ Gurdátá ŋuduf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafmbəda ta ŋuduf ŋa mbafta, ŋa kwala lu kul haga madər. Gurdátá ŋuduf manda ŋa gwal ma ghəŋa haďik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdátá ŋuduf manda ya ta zdəganatá Lazglafta ya ɓa, nghawangha ká kuni ta ŋavata ka payanata nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama ng-hantá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlaha mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maraŋta kuni kazlay: Ta haď kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa delewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunafta ná, vindaghunafvinda yu, kabga ŋa maraŋta ghuni kah-wathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ŋaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ŋuduf. ¹³ Ta ghəŋa tsa skwi ta ləaŋnatá ŋuduf ya guli ná, ta rfu ŋni katakata nghər ŋni ta rfa Titus, kabga zdanafta kaghuni

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1. * 7:8 Ngha ta 2 La Kwareŋt 2:3.

demdem ta ɲuɖuf. ¹⁴ Ghubaŋghuba yu ta ghubakwa ɗa ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gɗata aɲni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ɲni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanata gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ɲuɖufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəŋa ɗa ta kaghuni ma inda skwi.

8

Katanɗá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ma Ursalima

¹ Zwanama ɗa, ta kumay ɲni ta mnaghunata skwi maga zɗakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta hadika Mekaduniya. ² Ma ghuya ɗaŋwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dɗər ka pɗu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ɲa katanɗá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ ⁴ da ɗaway da aɲni ka ɲɗaŋɗa kazlay: Ta kumay aɲni ta nzakway tekwa mataba gwal ta katanɗá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta hadika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malagħutá skwi ya má si ta ndanu aɲni. Tinjəl ghəŋa taŋ vlaŋ həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ɲni ta həŋ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ɲni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ɲa labə da kɗiŋtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ɲuɖuf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snanɗá kahwathwata, ma ɲavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma ɗvutá ya ɗvu kuni ta aɲni. Ya

mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ɲərma slna ya nda ɲuɖuf turtuk.

⁸ Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ɲavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maranɗa kazlay: Dvudva kaghuni kahwathwata guli ta katanɗá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zɗakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka ɲiŋtá tsi ta ghəŋani ka pɗu ɲa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pɗani ya.

¹⁰ Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kɗa ná, tinjəl kaghuni ta kuratá katanɗá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni.

¹¹ Ndanana guli ná, ɗina ka kɗiŋta ghuni ta tsa zɗakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ɲuɖuf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zɗəganazɗa ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul haɗ da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋa sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta ɗaŋwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, ɗina ka katanɗa ghuni ta gwal kul haɗ skwi ma dzvu da həŋ. Baɗu pɗay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ɲa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ɲa mndu ta tskanata dagala wu, htu a ɲa mndu ta tskanata kwitikw guli wu*,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfay ɲni ta Lazglafta ta vlaŋtá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋani ɲa kataghunata manda va ɲaɲni.

¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ɲni ya ndəbana ɲni ɲa labə da kaghuni. Makɗaku aɲni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋani, yifuyifa ma ɲuɖufani, kabga ɗvudva ta katagħunata. ¹⁸ Wya ɲni ta ghunadaptá sana

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snantani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ɲni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ɲni, ɲa magəganatá na slna ɲa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ɲa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ɲni ta katanťá mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ɲni ta ɲanata dina ɲa wara hlawa mnduha ta ghəɲa aɲni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi dina ta kumə aɲni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ɲni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həɲ. Nda kda fitika ɲni ta dzəghanťa ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ɲni ná nda fa ghəɲani ɲa maga slna. Ndanana manda snantani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəɲani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna da ya. Kawadaga nda tsi ta maga ɲni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həɲ, ka ghunaftá həɲ da kaghuni. Ta vlay slna tanťa ta glaku ɲa Kristi. ²⁴ Maranaɲwa mara ta həɲ ká kuni dʋutá həɲ kahwathwata, ɲa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həɲ ka snantani kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ɲni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta dʋay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəɲa gwada ta katu ɲa gwal zlghay nda ɲuduf ná, ² Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəɲa ghuni kə'a. «Daga kda ta fata gwal zlghay nda ɲuduf ta hadika Akaya* ta vgha tanťa ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika

Mekaduniya. Na tsa kulanta da mantša ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anaftá tsi ta wər inda tanťa, ka vlay. ³ Dər má mantša tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ɲa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ɲa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ɲni ta kaghuni ta ghəɲani ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata ɲni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ɲa ghuni wu katsi, dza'a ksukša ta aɲni ka hula, kabga nda ghada mnanata ɲni ta həɲ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a bəsa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dina ka ghunadaptá da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makdaku yu labə kə'a, ɲa kataghunata ka tsakanatá tsa ɲa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməɲ ya, ɲa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a marantani kazlay: Nda ɲuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ɲa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ɲudufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta dʋay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ɲa gdata ghuni ta mutša inda skwiha ɲa maga ɲa ghuni ma slna, ɲa pdakwani ɲa maga inda ɲərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay:

«Ta vlidinťa vla ta skwiha ɲa gwal ka pdu,

ta gdavagda zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlantá hulfa ta mndu ɲa sləgay, tsatsi guli ta vlantá skwi ɲa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá

* 9:2 Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1. † 9:9 Ngha ta Zabura 112:9.

inda hulfa ta kumə kuni, ɲa tfaghu-naghatani ta wi ta ghəŋani ɲa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ ɲa gdatani ta tfaghu-naghatawi ma inda skwi, ɲa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. ɲa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ɲni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanťá gwal zlgħay nda ɲuduf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsli'a ta mnduha ɲa va rfay tan ɲa Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maranťá nzakwa ghuni, ɲa zləzlvay tan ɲa Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dɣay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ɲa sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ɲa mamay tan ɲa kaghuni kabga tsa zdaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəŋa da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zdaku manda ɲa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, lebtekwa yu, ka haď yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbāghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi ɓhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kah-wathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

³ Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ɲa mnda səla a ta vulu aŋni wa. ⁴ Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlanťatá tsa ɲaŋni huzla nda mbra ta zadánatá vla difa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadánazada ɲni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ɲarapɲara

ɲni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snanťá Lazglafta. Ta gwaday aŋni ta gwada ɲa ksanaktá ndana mnduha ɲa sna gwada Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aŋni ɲa dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangha ta skwi ta magaku 6a! I'i ná, ɲa Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: ɲa Kristi aŋni guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ɲa sladaghunafta, ɲa zlabighunista a wa. Ghuban ɲa yu ta ghubakwa da nda tsaya, haď tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunaftá zləŋ a ta zbu yu nda tsa delewera da ya wa. ¹⁰ Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta delewer ɲa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, haďta gwada nda mbraku wu, haď hayhaya gwada ta gwadata tsi kay guli wu,» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snanťa tsa mndu ta mnay mantša ya kazlay: Ka nu vindam ɲni ma delewer ɲni ma nzakwa ɲni di'in nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ɲni ta slna ɲni laghar ɲni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ɲa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa tan ɲa klaftá ghəŋa tan ɲa gara ghəŋa tan. La rghaha! ¹³ Ghuba a aŋni ta ghəŋa ɲni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli granťaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ɲni. Kuraghwa tsa vli granťaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ɲni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ɲni ta kuraghuta tsa vliha kuranťa tsi ya wa. Tinəl aŋni ta klədaghunaghatá gwada Kristi. ¹⁵ Haď aŋni ta Pak kuraghuta vli vlanťa lu, ka għərɓaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghasga zlgħay nda ɲudufa ghuni, ka sgavaghata slna ɲni mataba

* 10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21.

ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ɲa dza'a ɲni mna Lfida Gwada ma sana haɖikha di'in nda kaghuni. Va a ɲni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ɲa għarɓay ɲni ta għarɓaku ta għaɲa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta għarɓaku katsi ná, ka għarɓa tsi ta għarɓakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba għəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

IPwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ɲuɖuf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ɲuɖuf. ² Ta draku yu ta għaɲa kaghuni manda ɲa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ɲa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata pat-sapatsa ɲa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kwenkwen ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ɲa Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta għaɲa Yesu tskəm nda tsa ɲaɲni taghaghunaf ɲni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta għaɲa Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərɖaf a yu ta snantá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ɲni ná, maraghunamara ɲni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ɲa ghuni ná, ka mbalay si

ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta għəŋ, kabga ɲa ɲlaghunaf. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ɲa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. ɲa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ɲa ghuni. ⁹ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pɖatá yu ta skwi ná, haɖ yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pɖata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kɖaŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, haɖ mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kah-wathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kəl yu ka mnay mantasa na? Kwala da kul ɖvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kɖaŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ɲa għarɓaku kazlay: Manda va ɲaɲni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá għaɲa taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka għəŋani guli ná, ta klafkla ta għəŋani ka ɲiŋta manda duhwala Lazglafta ta wuɖaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganatá slna ya ta għaɲa taŋ ka ɲiŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ɲa mnduha wa. Ma kɖavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya danwa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vrəgliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ɲa laviŋta i'i ta għarɓaŋta

† 10:17 Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

* 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

ghərǎkwa ǎa guli. ¹⁷ Na gwaǎa dza'a yu mnay na ná, dza'a gwaǎa manda ya ta zǎǎganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ǎa mndu ka rgha dza'a gwaǎa yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərǎa yu ta ghərǎaku tida guli. ¹⁸ Tsǎhala nda ndǎgha mnduha ta ghərǎaku manda ǎa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərǎay yu mantsa ya. ¹⁹ Nda hiǎa kaghuni kahwata, ta ksanatá ǎuǎuf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nza-ghunaghata taŋ. Ta rfu kuni nda dzuǎaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ǎuǎuf ta ghǎŋa indani. ²¹ Ta ksǎ ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaǎay yu ta gwaǎa manda ǎa rgha.

Ka si ta ghərǎaku sanlaha ya ná, dza'a ghərǎay i'i guli ta ghərǎaku. ²² Ka la Hebru hahǎŋ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahǎŋ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahǎŋ, mantsa ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahǎŋ, wana yu dza'a gwaǎa manda mndu nda ksa ǎa halaway: Malaghumala yu ta hahǎŋ ǎekǎek. Ma vǎl hǎrfaku tsi, ndaǎa a hǎrfuta yu wa. Ma lamǎ ǎa gamak tsi, ndaǎa a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ǎa ǎa ka ǎa taŋ. Lagha ta wa hǎak tsi, mbǎǎava a ǎa ǎa wa. ²⁴ Hutaf sǎla ǎa ta mutsaftá slǎvu† fwaǎmbsak hǎf turtuk wu, ǎa la Yahuda. ²⁵ Hkǎn sǎla lu ta ǎgaptá i'i, turtuk sǎla lu ta zlǎzlǎrtsatá i'i, hkǎn ǎǎǎaghata ǎa ǎrǎf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama ǎrǎf. ²⁶ Ma wawakwa ǎa nda sǎla tazlay ná, ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu ma zalaha, ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu ǎa la gǎnda, ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu ǎa la ini, ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu ǎa gwal kul snǎŋtá Lazglafta. ǎagala ghuya

ǎaŋwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu, ta ǎrǎf. ǎagala ghuya ǎaŋwa su'u yu ǎa zwanamaha ka ghwaǎak. ²⁷ Tazlay ná, ta hǎrfuhǎrfu yu, ta ǎuda vgha ǎa ta maga slna, hǎf yu ta faftá hani ta iri baǎu ma sani wu, baǎu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, hǎf yu ta mutsaftá skwa zay baǎu ma sani wu, ta dzay mtaŋl ta i'i, ta pǎpǎ ǎa yu ta lgut ǎa fafta ta vgha. ²⁸ Zlaŋha lu ta hamatani, mala skwi ma ghǎŋa ǎa ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghǎŋa ǎa. Zlǎmbamtá mndu ma dmaku, ndaǎa a kǎ'a ta ǎra i'i ta wa ǎuǎuf wa.

³⁰ Ka skwi ǎa ghərǎay ǎa tsi katsi ná, hta ta mbrakwa ǎa skwi ǎa ghərǎay ǎa. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zlǎzlvu lu ǎa kǎekedzen ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kǎ'a. ³² Ma fitika nzakwa ǎa ma luwa Damas ná, mbǎǎaka ǎumna ya ta ksa slna mista mgham ǎagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ǎa ǎakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta tǎaŋ ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagi-hata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta‡ yu ma dz-vani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ǎaŋwa ta ghǎŋa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka ghərǎay ǎa ta ghərǎaku ǎar ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwaǎa yu ta ghǎŋa skwi maridǎŋ Mgham ka snadǎmta. ² Mamu sana mnda zlghay nda ǎuǎuf klagha Lazglafta ta mahkǎna luwa. Ta magay na ta ghwanpǎǎa fwaǎa vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya ǎa luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaŋ

† 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. ‡ 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴Ma tsa lafani da hada ya, ka snan̄tá tsi ta gwadaha ya kul lavin̄tá lu ta rusay. Vlan̄ a lu ta tvi ta mnda sɛla ɲa vrin̄ta mnay guli wa. ⁵Tsa mndu ya ɲa da má dza'a ghubay. I'i tɛda, htatá i'i ɲa da ta dza'a ghubay kwen̄kwen̄. ⁶Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəɲa da ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəɲa da kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghan̄ta lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snan̄ta lu ta sabi ma wa da a tsi.

⁷Kada kwala yu ta ghərɓaku ta ghəɲa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka faɗim̄tá lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ɲa dzadzudusta, ɲa pyaftá i'i ka ghərɓaku. ⁸Hkən sɛla da ta maga du'a má ɲa klin̄ta Lazglafta ta tsa dan̄wa ya. ⁹«Vlaghavla yu ta zɗakatahuda da, prək ka nda tsa, ma hta ta ɲa gha ma mbraku ta maravata ɲa da ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərɓay da ta ghərɓaku ta ghəɲa hta ta mbrakwa da kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ɲa da, nda ghuya dan̄wa ta ghuyə lu ɲa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəɲa gwal zlg̃hay nda ɲuduf ma Kwareŋt

¹¹Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Had̄ skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had̄ hayhaya da wa. ¹²Nizla ta maran̄tá nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ɲuduf ksə yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazəmzəm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da

kaghuni. ¹³Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghu-nata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunatá yu, dawan̄ a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəɲa tsaya.

¹⁴Nda fa vgha da ɲa labə da kaghuni ɲa mahkəna sɛla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. ¹⁵I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəɲa da tani ɲa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta d̄vutá i'i kabga d̄vuta da ta kaghuni ra?

¹⁶Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənɓapnənɓa ta amu, ka həɲ. ¹⁷Kinawu nənɓapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladikta na? ¹⁸Ndəɓana ndəɓa yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwan̄ama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ɲni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadap̄tá ghəɲa ɲni da kaghuni ɲni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ɲni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta d̄vu yu, inda tsa skwiha ta magə ɲni ya ná, ɲa ɲla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ɲni. ²⁰Skwi ta zlən̄ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, dun̄wa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zlən̄ay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərda wi, nda draku, nda gufwatá ɲuduf, nda d̄vutá ghəɲ, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəɲ, nda hwazlaɓaku. ²¹Sana

* 12:18 Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:22.

skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta dā ná, ka yu. Zləŋa dā ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'insli'in ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kdavakta vlata Pwal ta hidaku

¹ Mahkəna səla dā na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatša mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkəŋ* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa səla dā ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pđakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'in yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada dā mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, hađ ya dza'a zlanja yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa dā kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunaŋ mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlghay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni 6a ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tđukwa kasi'i wa. ⁶ Aŋni tani,

tsatsaftsatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kđanakkda aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dīna kwenkwen maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. ⁸ Hađ sana skwi lavin aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'in yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni 6hadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa 6adzighunista a wa.

¹¹ Zwanama dā, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusu-vuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zdaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta đvutá mnduha, ta vla zdaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlghay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda đvutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghu6a nda kaghuni demdem.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Galat

Ga zgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nzakway ka mnda ghunay ta vin-daghunafta. Daga da mnduha a sagha tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ŋa inda kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Galat*. ³ Ka nza zdakatahudi nda zdakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərda Yesu kaghəŋani ta vlatá ghəŋani ŋa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaŋ Da mu Lazglafta. ⁵ Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzen. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbədanatá hul ta Lazglafta ya ta hganťá kaghuni ma zdakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwaday na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbada ghəŋ ghuni, ta kuma mbədanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər va na aŋni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəglintá mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snan kuni

da aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zdəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zdəganata yu ta Lazglafta a na? Zdəganata da ta mnduha ta psə yu ra? Ka zdəganata da ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a. ¹² Manda va tsaya ná, snan da mndu a yu wu, mndu a guli ta taghadifta wa. Yesu Kristi ka ghəŋani ta gunidinta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ŋa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanatá hən. ¹⁴ Mataba kamtaghuha da ná, mal i'i si ta ŋavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəŋa da ka ksa dina dzidzihā† da.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huda ma da. Ka zdidintá tsi ta hudi ka hgaftá i'i, ŋa ksa slnani. ¹⁶ Ka snidimťá tsi ta zwanani ŋa dza'a da mna gwada ta ghəŋani ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi dawanťá hidaku da mndu§ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tinlaghutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'af a yu ka lagħwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka lagħwi da luwa Damas. ¹⁸ Tahula vaku hkən tama, ka sli'af a yu ka lafi da Ursalima ŋa snanťá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpdə hutaf* ga tan. ¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda hən

* **1:2** Ŋha ta Slna gwal ghunay 16:6. † **1:7** Ŋha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ŋha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmia 1:5. * **1:18** Ŋha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ŋha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13.

wu, ta ghəŋa Yakubu zwanamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ŋni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindi yu ŋa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'aftha da ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³ Gwada ta mnə lu ta ghəŋa da yeya snaŋ hən kazlay: Tsa mndu si ta giri ŋa amu ghalya ya kay ta mbədaŋa ndana, ka mna gwada ta ghəŋa tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadanata ya, ka hən. ²⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Nda mbəda nzakwa da kə'a, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta ghəŋa da.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanpdə fwad tahula tsa, ka vrəgladafta yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanafta Titus ta səla da*. ² Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidintá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuduf. Ka mnanantá yu ta hən ta gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ya ta mnə yu ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha da, nda ŋavata ya ta ŋavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus gratá wawakwa da ná, mnda la Grek ya. Had mndu ta walanťa mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba ŋni, ŋa badza tsa fala'uwata vgha ŋni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən ta niŋnista ka vu'a zlahu Musa. ⁵ Walaŋ a ŋni ta zlanantá tvi dər ka ki'a ta hən wu, kada ŋaghunata ŋni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuduf ya ná, had sana skwi sganagha hən ta ghəŋa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa hən, kaskwa turtuk hən da i'i, kabga had Lazglafta ta gala mndu† wa. ⁷ Nziya nza tsi ná, grafgra hahən kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ŋa dza'a da mnay ŋa la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunafta i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudi mataba Igliz ta tsa zdakatahudi zdidin Lazglafta ya, ka zgwanatá hən nda Barnabas ŋa marantá guyatá wa taŋ nda aŋni. Ŋa dza'a aŋni tvə la Grek, ta dza'a hahən tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka pdu, ka hən yeya skwi mnanəna hən. Ka magəš yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa Antakiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəŋa bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taŋtaŋ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda bhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwada da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlghay nda ŋuduf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dədamťa Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taŋ ya. ¹⁴ Nghay da ná, had tsa magakwa taŋ ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa

* **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30. * **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26.

gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda na la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda na nzaku manda na la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlghafta

¹⁵ Añni ná, la Yahuda buzul ñni. Nza a añni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul sñantá Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlghaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahu Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl añni ka zlghaftá Yesu Kristi na nzakwa ñni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəña vəl magay ñni ta skwi ta kumə zlahu Musa a wu, kabga haď mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahu Musa wa. ¹⁷ Añni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ñni ta nzakway ka gwal tdukwa ta ira Lazglafta nda ma zlghafta ñni ta Kristi. Tsa slanəgha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku na dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, haď tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbədgəlavambəda yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxa yu ta ghəña da nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlantá zlahu na nzakwa da nda hafu da Lazglafta. Ma zlanəftá Kristi ta udza zlanəy ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha da ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlghay nda ñuduf ma Zwanə Lazglafta ta dvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəñani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vzintá zdakatahuda Lazglafta wa. Ala ka laviñlava lu ta nzakway ka mndu tdukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahu Musa ya

katsi, haď hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlghafta nda ñuduf a tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sug-hunus lu na? Ya wya maraghu-namara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zlanəy. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta dawanta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuəa re, ari ma sñanta ghuni, ka zlghaftá kuni ta Lfida Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tinəl nda Sulkum nda ghuəa zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kdinta nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazənzəməha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl sñanta ghuni ka zlghaftá kuni ta Lfida Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlghafta nda ñuduf ya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham 6a! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəñ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka sñanta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlghaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlghafta tan nda ñuduf, kə'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» kə'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta

† 2:16 Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

* 3:8 Ngha ta Zrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zrafta 12:3.

ta wi ta gwal ta zlghaftá Lazglafta manda Abraham ta zlghafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa tan ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kđanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tđukwa ma zlghay nda ɲudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta guyanaftá zlahu nda zlghay nda ɲuduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksata inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga ɲiŋna lu ka ksi'atá mndu ɲa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu† ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlghay nda ɲuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ya.

Ta ta imi ta sləmənɲ nda zlahu

¹⁵ Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu tan tida katsi ná, had wa sana mndu ka 6adziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa tan ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. ɲa Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənɲ. Vindaf a lu kazlay: ɲa Abraham nda zivirhaniŠ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway

turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwad dər mək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta 6adziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta 6adziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmənɲ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ɲa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləmənɲ ɲa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaŋnavla, kabga ɲa snaŋta ɲni ta skwiha ya kul zdəganata. ɲa fitik kwitikw vlaŋnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləmənɲ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənɲ† ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləmənɲ ya ná, zdəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a dekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviŋta vlaŋtá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ɲa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwada Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləmənɲ taf tsi ta sləmənɲ ya ɲa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vəl

† **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. † **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23. § **3:16** Ngha ta Zlrafta 12:7. * **3:17** Ngha ta Sabi 12:40. † **3:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. † **3:20** Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

zlghafta tan kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlanťá hən.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlghay nda nuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta nga anni tsam tsi. Zlahu ta nga anni ha ka sagha fitika gunananta Lazglafta ta tva gwadata zlghay nda nuduf. ²⁴ Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta nga anni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa nni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda nuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlghay nda nuduf, ta had walglanta nni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlghafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, had skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za hēga ya tanaf Lazglafta ta imi ta slēmənš.

4

Vu'a a wu, Zwanā Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwan mndu dza'a za tsa hēga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dər má nani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwan ya ná, ta snanasna ta nja gwal ta nghapta ka tsatsi, nda nja gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na

ghēja hadik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwanani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nzintá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta nni ka zwana Lazglafta.

⁶ Na maranta kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwanani da nudufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanani ka. Ka nda nza ka ka zwanani, nda nza ka ka mnda za hēga ma zdakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzəglaku hən ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snantá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərda† Lazglafta si ta gə kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snanta ghuni ta Lazglafta, ta snantá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwaš tan, kul had rəga tan, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghēja ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zlən skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama da, wyawa dzvu, nza-wanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zlafta da ta mnaghunatá Lfidá Gwada ná, ma danwa yu. ¹⁴ An mndani, tsa danwa da ya ná, ghwadaka danwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vziđ a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afťa kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'afťa i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni

§ 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwlasuha 2:8, 20. † 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ 4:8 Ngha ta 1 La Kwarent 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3.

* 4:10 Ruma 14:5, Kwlasuha 2:16-23.

ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata dā ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta navaŋa hən ka naghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay hən ta dgaghunata nda i'i, kabga ŋa navaŋa ghuni mista tan.

¹⁸ Dina navaŋa, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nza-kwa dā mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana dā, ta 6asəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta 6asa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snan̄ta yu ta skwi ŋa mnaghunata, kabga k6idifk6a kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had'ka vu'a. ²³ Tsa zwan̄a tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwan̄ ya tsa marakw kul had'ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləmən̄ tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tan̄tan̄a dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a hən. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghən̄ ta kul yanaghutá zwan̄!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walan̄ta 6asa yaku ya,

kabga mal ndəghata zwana marakw vzin̄ zə'ala§ tan̄, ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala tan̄ kə'a ya.

²⁸ Zwanama dā, kaghuni zwana ta ta imi ta sləmən̄ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwan̄ ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwan̄ ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Gh-zlinghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwan̄ani tani, kabga had' zwan̄a marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwan̄a marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ŋa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsan̄natá fafađ ta kumə ŋni ka kuni katsi ná, had' sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəltə ŋa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ŋa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zdakatahuda Lazglafta. ⁵ An̄ni ná, nda fa ghəŋa an̄ni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghafta mu ta Kristi nda n̄duf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafađani, dər tsa a tsi wu, had' ghzliwani wa. Zlghafta nda n̄duf, ka mara tsa zlghay ya nda ma d̄vutá sanlaha vərda skwi.

† 4:23 Zlrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ 4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34. § 4:27 Isaya 54:1. * 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ɲa kahwathwata na? ⁸ Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ɲlanaftá hupu* dem-dem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had fitik dza'a dganata kaghuni ta ɲa ghuni ndanu nda ɲa da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwa-zlaɓaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dīna tsatá fafaɗ kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ɲa da tama? Had tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləɲay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaɓa kaghuni ya ná, ka hərdīnhərdá hən ta vgha taɲ, ka nzakwa hən daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghunahga Lazglafta ɲa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantisa tsi, ma klaɗ kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ɲa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, dɗuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dvuɗva ta mnda səla manda va ya ta dɗuta ka ta ghəɲa gha†kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hihi'iduvtá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ɲa nīmtak katsi ná, daswa ká kuni da zadana kuni ta ghəɲa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantisa ka kuni nzaku, had kuni dza'a walglanɗa laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha

ta magay guli wa. Ta zlərdawi hən ma vgha taɲ. Tsaya kwal kuni kul lavīntá maga skwi ya ta kumə‡ kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma dīfa a skwiha zdəgana magay ta slu'uvgha wu, wya hən: Maga sli'īnslī'īn, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, ɓasa ɲuduf, dɗa ghən, daga vgha, kwal kul guya ghən, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ɲa ghuyaku ka maga sli'īnslī'īn, nda pɗakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuɓa: Dɗutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zdaku, nzata nda ksa ɲuduf, nzaku ka ɲərma mndu, maga skwi dīna, nzaku tɗukwa, ²³ nzaku leɓtekwa, wara ghən. Had zlahu nda gwada ta ghəɲa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ɲa Yesu Kristi ná, dzadza hahən ta udza zləɲay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə hən. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghən! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama da, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul dīnaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərda tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərda kagha guli da ksutá tsi ta kagha.

² Katuvuswa vgha ma kəta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni

* 5:9 Gray nda 1 La Kwareɲt 5:6. † 5:14 Zlahu 19:18. ‡ 5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

mantša ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahá Kristi. ³ Ka had' mndu taáta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghəñani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ɲa dá ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghəñani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ Ƴa ghəñani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ɲa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanə́tá ghəña ghuni. Had' Lazglafta ta zlanťá mndu ta nənə́y wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ɲa slu'uvgha sləga mndu katsi, ɲa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ɲa zadamtani mida. Ala ka ɲa Sulkum sləga mndu, ɲa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ɲa kə́kedzen. ⁹ Ma zlan mu ta maga skwi dīna, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantša tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dīnadīna ɲa inda mndu. Katkatatani ɲa zwanama mu ma zlgħay nda ɲuduf.

Gazgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na 6a! Nda dzva dá vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafađ ya ná, ta kumay həñ ta ghubay mnduha ta həñ. Skwi kəl həñ ka magay mantša ya ná, wara ghuyay tan ta dāɲwa ta gwada ta udza zləɲay Kristi ya. ¹³ Və́rda tsa gwal nda datsa fafađa tan ya ná, had' həñ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həñ ta datsata ghuni ta fafađ, ɲa ghubay tan ta ghubakwa tan ta ghəña datsatá fafađa ghuni. ¹⁴ I'i tada, ta ghəña mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləɲay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa dá. Ma tsa mtutani ta udza zləɲay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta

mtugudunťa i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafađ ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zdakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəña inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantša ya guli ta ghəña gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walglanťa didiptá vgha, kabga miviđ ya ta vgha dá ta maray kazlay: Ƴa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama dá, ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa La Afisus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, zbap Lazglafta ɲa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ɲa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ɲa Lazglafta, ɲa kaghuni ta zlglaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ɲani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani ma Yesu Kristi

³ Zlæzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dīnadīna daga ta luwa ɲa katanťá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kdaku Lazglafta zlaganaptá ghəɲa hadik, zabapzaba ta amu ɲa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ɲa nzakwa mu kul had' ghwadaka skwi ta amu. ⁵ Dvudva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya dvuta tsi ma zdakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ɲa zlæzlvay mu ta glakwa zdakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zdakatahudani ya nda ma slna Zwanani dvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanťa Lazglafta ta glakwa zdakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zdakatahudani ya, ka vlamatá inda difil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanťá tsi ta skwi ɲa magay ya nda difa daga manda ghalya si kul snanťá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya:

Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadik tani, ɲa nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəɲa tan demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ɲa nzakway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmənť daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumanť tsi, ¹² kada zlæzlv mnduha ta glakwani ma anťi ta faftá ghəɲa ɲni ta Yesu Kristi daga tanťanť ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanťa ghuni ta vərda gwada ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəɲa ghuni ɲa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuḁa ya tamaf tsi ta imi ta sləmənť ya. Tsa Sulkum ya ná, ɲizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ Na dāsudās vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ɲa maranťa ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pdakwa skwiha dīnadīna dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ɲa dekdek ya dza'a tsu'a mu. Zlæzlvama glakwa Lazglafta.

Ndəba dzva Pwal ta ghəɲa gwal zlghay nda ɲuduf ma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kaghuni. Manda snanťa dā kazlay: Zlg hafzlgħa kuni ta Yesu Kristi, dvudva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ had' yu ta zlanatá maga du'a ta ghəɲa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. Nani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta difil dza'a kəl kuni ka lavinťá snanťá vərda tsatsi. ¹⁸ Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dīna, kada snanťa kuni ta tsa ɲərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəbay

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19.

yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snan̄tá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka n̄ani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snan̄ta ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlghafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa† n̄a vlan̄tá glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəŋa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa tan̄. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlan̄ lu ta mndu n̄a ga mghamŠ. Ta ghəŋa gwal vlan̄ lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlan̄tá* Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa inda skwiha ya, ka fata tsi guli n̄a nzaku ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz. ²³ Kristi ná, ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magə kuni. ² Si ta gdata ta ksa sadā mnduha ma na ghəŋa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvan̄ata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa sl̄na ma n̄udufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tsa nzakwa hahəŋ ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə n̄udufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa

nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dədamdəda amu guli da 6asa n̄udufa Lazglafta, ka guram nda va n̄a tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, d̄vud̄va ta amu. ⁵ Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka d̄vaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zdakatahuda Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya mara-man̄ta tsi ta zdakatahudani nda ma Yesu Kristi, n̄a nghan̄ta mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tsa zdakatahudani ta malaghutá inda skwi ya. ⁸ Zdakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlghafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha d̄inad̄ina wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana sl̄na wu, da ghər6ə mndu ta ghər6aku. ¹⁰ Magatá sl̄na Lazglafta na amu n̄a. Vlamavla ta hafu ka lfid̄ ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi n̄a gdata mu ta maga sl̄naha d̄inad̄ina. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, n̄a magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava 6a ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlghaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafadā tan̄ ka həŋ ta hga kaghuni. Kəl həŋ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aŋni ka hahəŋ, kabga datsatá fafadā tan̄. Tsaw tsa tsatá fafadā tan̄ ya ná, skwi ta nghanan̄tá slu'uvgha ya datsa mnduha nda dzva tan̄. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta

† 1:20 Ngha ta Zabura 110:1. § 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindin̄ lu mistani n̄a janata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda həŋ ka tanaftá imi ta sləmən ta həŋ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, had skwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'in kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghintani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zdaku mataba mu. ¹⁵ Ka hliŋtá tsi ta inda tsa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa guyanaftá mndəra la Yahuda nda sanlaha ma mndəra mndu ŋa nzakwa taŋ ka sana lfida mndəra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantša ya famta tsi ta zdaku mataba taŋ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya guyanafta tsi ta tsa mndəra mnduha his ya ka mndəra mndu turtuk, ka slərəaptá zughu mataba taŋ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husaŋtá sani nda sani mataba taŋ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəŋa hadik da mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdaku ŋa kaghuni gwal si di'in nda Lazglafta, nda ya ŋa aŋni gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. ¹⁸ Əŋka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda aŋni tani, ka laviŋta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuəa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huda həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta

vgha tida ya. ²¹ Əŋka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghuəa ka ŋa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zdazda Lazglafta ta huđi ka vlihatá slna ŋa magay da ŋa ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunidintá ghunislaka da, kəl yu ka snaŋtá difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned ya kay. ⁴ Ka dzaŋafdzəŋa kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani ya ná, maranaŋ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka mariginatá tsi nda ma Sulkum nda ghuəa, ka maranaŋtá tsi ta mnduhani zabap tsi ŋa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndəra la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda vərda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay.

⁷ Zdidiŋzda Lazglafta ta huđi ka nidifta ka Kwalvani ŋa mna tsa Lfida Gwada ya ŋa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka dzaŋtá tsi ta huđi

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19. * **3:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:9.

ka vlihatá tsa slna mnananjá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya ná, dagala katakata, laviŋ a mnduha ta kđanaktá snanja wa. ⁹ Ka zđidinjá Lazglafta ta hudí guli ŋa tsislanapta đa ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa đifatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda đifa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kliginjá tsi ta dađi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani ŋa nghanja gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra† ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ŋa snanja tan ta nzakwa đifla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kđa fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəŋa hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had' zləŋ. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu ŋa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snanja ghuni ta ghuya đanjwa đa ta ghəŋa vəl mnaghunata đa ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya đanjwa đa ta ghəŋa ghuni ya, ta vgha ŋa ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsələbata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərđa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəba dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ŋudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta đaway yu da tsi guli ta gđavata Kristi ma ŋudufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli, ka ŋavata kuni ka đvuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta

đvuvusđva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fulaghu slrəŋhani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snanjá kđavakta đvu ya đvu Kristi ta amu. Had' vərvra kđavakta đvuta ta đvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ Aŋ mndani, had' mndu ta laviŋjá snanjá vərvəra đvuta đvu Kristi ta amu mndani wu, đər má mantša tsi, ta đaway yu da Lazglafta ŋa laviŋta ghuni ta snanja, kada ksafra nzakwa ghuni ta sadá Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta laviŋjá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋta tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta đawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlvə ŋa kđekedzen! Mantša ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata đa ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəba dzvu da kaghuni kazlay: Nza-wanza ta nzaku tđukwa manda ya ta ranjá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. ² Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leđtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka đvuta kuni ta həŋ. ³ Sulkum nda ghuđa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nza-kwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa tan. ⁴ Gwal zlghay nda ŋuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuđa

† 3:9 Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ 3:10 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata. * 4:4 Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12.

guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ɲa zlghay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlghay nda ɲudufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaf daga Kristi ta zdakatahudani prək nda amu ɲa maga slnani, kabga mantša ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuḁasaptani ta ghumahani,
ka ɲlaghatá tsi ta luwa,

ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.

Ka daganafá tsi ta slna kavghakavgha†
ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹ «Ka ɲlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tiŋəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ɲlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ɲa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal ngha gwal zlghay nda ɲuduf ka tagha skwiha‡ ɲa taŋ sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ɲa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ɲa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ɲlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ɲa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwaŋa Lazglafta, ɲa snan̄ta mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa taŋ ta taghə hən̄ ya ɲa zadimista ma tvi,

manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantša ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ɲa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlghay nda ɲuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlghay nda ɲuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha taŋ, ta magay dər wa ta slnani ya vlan̄ lu katsi, dza'a glaku hən̄ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ɲdan̄da ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snan̄tá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katan̄tá hən̄ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləmən̄a taŋ, had lfid hafu ta vlə Lazglafta ya da hən̄ wu, kabga taŋtən̄a ghəŋa taŋ, sna a hən̄ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta hən̄ dər kinawu magata hən̄ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahən̄ ta ghəŋa taŋ ɲa magay. Sli'insli'in̄ yeya ɲa taŋ ta magay, zla a hən̄ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlghafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlghaftá kuni kə'a. Ma ndi'af̄ta ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlan̄ta ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta ɓadza kaghuni, kabga si ta hara'uway kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlan̄an̄wa tvi ta Lazglafta ka mbədanafá tsi ta ɲudufa ghuni, ka ndana kuni ta vərda

† 4:8 Ngha ta Zabura 68:19. ‡ 4:11 Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfida nzaku ta gara vgha nda naniŒ. Favawa fa tama ta tsa lfida nzaku ta zdaganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdaganata ya, nda ghuŒa nzakwani guli manda ya ta taghŒ kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgŒltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa kŒ kuni da magata kuni ta ghwadŒka skwi†. Ma dŒdaghunagha fitik nda ŒasatŒ nŒduf, ²⁷ da mutsaftŒ halaway ta tvi Œa klamtŒ kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgŒltŒ ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani Œa kata ghŒnani, nda ya Œa mutsaftani ta skwi Œa katanŒtŒ la ka pdu. ²⁹ Yaha Œaslu da sabi ma wa ghuni. GwadŒ vla mbraku ma zlghay nda nŒduf Œa sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. GwadŒ ksay slŒmŒŒ ka kuni gwadŒy, Œa katanŒtŒ sanlaha. ³⁰ Yaha kuni nranafŒtŒ nŒduf ta Sulkum‡ nda ghuŒa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuŒa ya nŒ, Œizla nzakwa ghuni ka Œa Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kŒl Lazglafta ka varatŒ kaghuni dŒkdŒk ya. ³¹ HlinŒwa dgun ma nŒdufa ghuni, zlanŒwa Œasa nŒduf, zlanŒwa sidi, ma zlŒrdŒ kuni ta wi nda mndu, ma razŒ kuni ta mndu, yaha kuni da maga dŒr mndŒra wati ma ghwadŒka skwi. ³² NŒrma skwi kŒ kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma KristiŒ ya.

5

Nzaku ma tsuwadŒk

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya dŒvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magŒ kuni inda fitik, maranŒwamara ta dŒvu Œa sanlaha. Mantsa ya dŒvuta Kristi ta amu ma mtutani Œa mbamafta. Tsa skwi maga tsi ya nŒ, zdaganazdŒ ta Lazglafta† manda skwa pla ghŒŒ ta vlanŒta lu.

³ Ya nda nza kuni ka Œa Lazglafta ya, yaha kuni walanŒtŒ hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghŒŒa tsa skwiha ya. ⁴ Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaŒaku, nda Œla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni nŒ, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghŒŒa inda skwiha magaghuna tsi. ⁵ Wya skwi Œa snanŒta ghuni: HadŒ gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftŒ skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dŒvafta tanŒ ta tsagana ka Lazglafta ya nŒ, ka guram nda wuya skwi tsaya.

⁶ Yaha mnduha da nanaghatŒ kaghuni nda tsakalawa tanŒ. Ta ghŒŒa tsa ghwadŒka skwiha ya ta Œasa Lazglafta ta nŒduf dza'a kŒl tsi ka tsanaghatŒ guma ta gwal ta maga tsa ghwadŒka skwiha ya. ⁷ Ma guyŒ kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndŒrga tsa ghwadŒka skwiha ya. ⁸ Si ma grusl nzatŒ nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadŒk‡ nzatŒ nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadŒk. ⁹ KŒl yu ka mnay mantsa ya nŒ, ta sli'agapta ma tsuwadŒkŒ na skwiha dŒnadŒna, nda skwiha tdŒkwatdŒkwa, nda kahwathwata. ¹⁰ NŒvawanŒa ka tsŒmaptŒ skwi ta zdaganatŒ Mgham,

Œ 4:24 Gray nda Zlrafta 1:26. 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta ngay lu ta gwadŒ Grek Œa ghalya. ‡ 4:30 Gray nda Isaya 63:10. Œ 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatŒ tsi, ma sanlaha nŒ, ka plamatŒ hŒŒ. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48. † 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta dŒvaftŒ amu: Ta dŒvaftŒ kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 60:1. 3. Œ 5:9 TsuwadŒk: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22).

ka maga kuni. ¹¹ Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, haď hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» dīna a wu, ka kuni mnanaŋtá həŋ banluwa katək. ¹² Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma dīfa madīfa ya. ¹³ Ka kligin kla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta dađi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. ¹⁴ Ka nda ghada saba skwi ta dađi katsi ná, gi tsuwadak nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslī'a ta hani.

Sli'afslī'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadakhaghafta Kristi» kə'a ya.

¹⁵ Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ. ¹⁶ Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi dīna ya ná, gi magawamaga, kabga ndada a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. ¹⁷ Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ŋavawaŋa ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ŋa magay ghuni.

¹⁸ Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta badzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuđa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹ Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra laha ha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ŋudufa† ghuni nda laha ha. ²⁰ Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

²¹ Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

²² Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala taŋ. Manda tsaya dza'a maraŋta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. ²³ Zə'al ná,

ghəŋa markwa taŋ ya, manda nza-kwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlghay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴ Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵ Kaghuni zə'alha, ka dvuta dər wati ma zgun ta markwa taŋ manda ya ta dvu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶ Mtumta ta ghəŋani, ka ghuđin tá tsi nda imi‡ nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷ Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani dīna kul haď sana skwi tida. ²⁸ Manda tsaya guli, ka dvuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta dvuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dva markwa taŋ ná, ghəŋani ta dvu tsi. ²⁹ Haď mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka laghwī ndi'af tá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktuk§,» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagha nga tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dvuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta dvuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da

* 5:11 Gray nda Ruma. 13:12. † 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3. ‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.). § 5:31 Zlrafta 2:24.

i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya tan̄tan̄a zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta slēmān̄ tavatani. ³ Wya tsa tatá imi ta slēmān̄ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghēja hadik*,» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta 6asa n̄d̄uf ta zwana ghuni. Galawagala ta hēj, taghawatagha ta skwiha ŋa tan̄, zlahawazlaha ta hēj manda ya ta kumē Mghama mu.

Nzakwa kwalva nda dan̄ahēga tan̄

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da dan̄ahēga ghuni ma na ghēja hadik na. Zlējawa zlēja ta hēj, ka vla kuni ta glaku ŋa tan̄ nda n̄d̄ufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira tan̄ kwen̄kwen̄ yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta hēj wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda n̄d̄uf turtuk manda ya ta kumē Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta hēj nda zdakwa n̄d̄ufa ghuni manda skwi ta magē kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. ⁸ Dēr má ka Kwalva ka, dēr má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dīna, dza'a mutsay ka ta nisēla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni dan̄ahēgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalva ghuni. Ma n̄ruhē kuni ta hēj. Dīna ka snan̄ta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahēj tani, dan̄ahēga turtuk ta nzakway ta luwa dan̄ahēga ghuni kē'a. Had̄ tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlē Lazglafta

¹⁰ Wya kd̄avakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ŋa vulu nda halaway.

Hlawahla demdem, ŋa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzēgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda sēla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha tan̄ ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghēja hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvan̄ata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya dan̄wa, ŋa dihavata ghuni ka n̄dan̄da ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kah-wathwata da kaghuni manda hbatá hudi nda 6anava. Magawa td̄ukwa skwi, kabga maga skwi td̄ukwa ná, manda suda ta gudum ŋa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zdaku ná, nda nza manda sudatá 6a6ah ma sēla ŋa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magē kuni ná, fafwa ghēja ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda n̄d̄ufa ghuni ná, nda nza manda zalam ŋa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kē'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghēj ŋa kata ghēja ghuni ya. Nanawan̄a ta gwada Lazglafta, tsaya ta nza-kway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghu6a† ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magē kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghē Sulkum nda ghu6a ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walan̄ta zlan̄tá maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghēja mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghēja i'i guli, ka saba gwada td̄ukwa ma wa da ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wad̄ah ŋa tsislanaptá mnduha ta skwi nda

* 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. ‡ 6:17 Vliha ŋa gra aya 14 ka labē ta 17: Aya 14: ŋa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ŋa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2.

difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i na ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta għeja tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta għeja i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Gazgu

²¹ Ta kumay yu guli ta snan̄ta kaghuni ta nzakwa da nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik§ ta inda skwi ta għeja da. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlgħay nda ɲuduf ya ta d̄vu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni na mnaghunantá nzakwa ɲni, na ksaghunamtá ɲuduf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdaku, nda tva d̄vuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlgħay ya zlgħaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlan̄vla Lazglafta ta zdakatahudani ta inda gwal ta d̄vutá Mghama mu Yesu Kristi nda d̄vu ya kul had ta kdaku.

§ 6:21 Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Filipiya

Gazgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananŋa da ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da da Lazglafta. ⁴ Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, wadāh ŋudufa da. ⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zlafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ŋuduf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlrafzla Lazglafta ta maga ŋərma slna ma ŋudufa ghuni kə'a. Dza'a kdaŋkda ta magay ŋa kdiŋtani bađu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tdukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋudufa da. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zdakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigiŋtá gwada Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zlerdatá Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta dvudva yu ta kaghuni katakata kə'a. Dvudva yu ta kaghuni ma kdavakta hyahya ŋudufa da ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda dvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka sŋaŋtá skwi dīna, ŋa sŋaŋta ghuni

ta dganatá ŋərma skwi nda skwi kul dīnaku, ¹⁰ ŋa sŋaŋta ghuni ta zbaptá skwi dīna ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tdukwa kul had rutsak ta kaghuni ha bađu vragata Kristi. ¹¹ ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tdukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghanŋa mnduha ta tsa ŋərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta, ŋa vlay taŋ ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama da, wya skwi ta kumə yu ta sŋaŋta ghuni: Nana ghuya daŋwa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. ¹³ Skwi kəl yu ka mnay mantasa na: Inda gwal ta ngha həga ŋumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay da ta slna ŋa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlghay nda ŋuduf. Nda ta us tira taŋ ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵ Aŋ mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuduf turtuk ta mna hahəŋ. ¹⁶ Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga dvudva həŋ ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata da ka zlerdatá Lfida Gwada ŋa mnduha kə'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋudufa taŋ a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya daŋwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay.

* 1:5 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † 1:6 Gray nda 1:10, 1 La Kwareŋt 1:8. ‡ 1:13 Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

¹⁹ Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya danwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuḅa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰ Skwi ya ma ṇudufa da faf i'i ta ghəṇa da tida ná, haḍ yu dza'a walaṇta magatá skwi dza'a pghidaghatá hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya da ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlva mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa da, ṇa da. ²¹ ṇa i'i tādā, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ṇərma skwa da. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela da tsa. ²² Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ṇa katanṭá mnduha. Ka mantša tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ṇa psa'ata da wa. ²³ Ta tādā i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta da má si ta zdigihata ṇa dza'a da nghanṭá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴ ṇa kataghunata guli ya, dina nzata da nda hafu. ²⁵ Mantša ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ṇa nzata da kawadaga nda inda kaghuni, ṇa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlghay ghuni nda ṇuduf. ²⁶ Mantša, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanṭa ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

Navata ka ṇa Lfida gwada

²⁷ Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ṇa nghanṭa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaṇta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəṇa ghuni. Ta ṇavaṇa ka kuni nda ṇuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. ²⁸ Yaha kuni zləṇa ghumaha ghuni. Ka zləṇaf a kuni ta həṇ wu katsi, tsaya dza'a kəl həṇ ka snaṇta kazlay: Dza'a

tsanaghatša Lazglafta ta guma ta həṇ kə'a, ta mbaghunafṭá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹ Zdaghunanṣda Lazglafta ta hudi nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlghafta. Zlghafta ghuni kwenṭkwenṭ yeya a wu, ta ghuyay kuni ta danwa ka ṇani guli. ³⁰ Nda ngha kuni ta wdawdaṣ yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹ Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ṇuduf ra? Tsa dvudvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta dvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ² Ka si mantša tsi, kada zdidifta kuni ta ṇudufa da ná, nza-wanza nda dzratawi. Ka dva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ṇudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³ Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəṇ, leḅtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəṇa kaghuni ka kuni ngha mnduha. ⁴ Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəṇa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantša ya dza'a kəl kuni ka zdidiftá ṇudufa da.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.

⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zban a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa.

⁷ Ka zlanṭá tsi ta tsa vli ya ka niṇṭá ghəṇani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nza-kwani manda mndu ya,

⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəṇani, ka snatá tsi ta ṇa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləṇay mtakwa tsi.

§ 1:30 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28.

⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlaŋtá glaku, ka vlaŋtá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hgaŋtá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadík, nda gwal ma hadík, ta tsəlbu ta kəmani.

¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham† kə'a, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəŋa hadík

¹² Zwanama da gwal ta dvu yu nda ŋudufa da, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwadani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər had' yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zləŋa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdəganata ŋa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma rurunwaku kuni ta rurunwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had' rutsak ta kaghuni, nda ghuḅa. Kada nzakwa kuni ka vərda zwana Lazglafta kul had' maslvinza ta kaghuni mataba mnduha nda ḅadza ta maga ḅədzaku ta na ghəŋa hadíkS na. Nzawanza ta wdaku mataba taŋ manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlaŋta kuni ta gwada hafu ta həŋ. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu badu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ŋava yu ta magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlghay zlghaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəŋ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza həŋ ta i'i, dza'a nzakway usa da ka skwi dza'a tdanaghata yu ta

ghəŋa ŋa ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa da ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ŋa vlaghunatá mbraku, ŋa vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, ŋa vli-hatá mbraku ta i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda ŋa da mana vəl na, Ndaḁa a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəŋa taŋ yeya ta ndanu həŋ, had' həŋ ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Nərma mndu Timute kə'a, ksagapksa ŋni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwaŋ ta kata dani ma slna. ²³ Tama ná, kdinta taŋ ta dgintá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghəŋa da ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghunapta da ta zwaŋama da Ipafrudita†, gra ta ksa slna da ta wudə ŋni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ŋa kati-hata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snantani ka-zlay: Snaghunaghasna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəŋani ŋa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa danwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadík ta ghəŋani, əŋka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəŋani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ŋuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafta. ²⁸ Zdighazda tsa ghunədaghunapta da ya, ŋa nghan-ta kaghuni nda ira ghuni, ŋa rfay ghuni ta rfu, wutsaŋ ndana i'i dza'azlay

† 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23. ta ngay lu ta gwada Grek ŋa ghalya.

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka
* 2:17 Gray nda Timute 4:6. † 2:25 Ngha ta 4:18.

guli. ²⁹ Ka 6hadap6ha tsi ya, ka zlghafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlanwa glaku ta mnderga tsaha ya ma mndu. ³⁰ P6rda ka mtuta ta gh6nja slna Kristi, fafa ta gh6njani na kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta gh6njani ta Yesu

¹ Kdavakta gwada da zwanama na, rfawarfa ta rfu kabga ndi'ata vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, h6rfava a yu ma vel vindg6lta wu, dina tsaya na haghunamta ma gh6nj na kata kaghuni. ² Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsint6 fafad ya. ³ Kat6k na, amu v6rda gwal ta tsa fafad, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a, ta gh6r6aku ta Yesu Kristi. Had amu ta walanfa fafta gh6nja mu ta skwi ta maga'ata mnda s6la wa.

⁴ Ka si n6rma skwi, skwi ta maga'ata mnda s6la katsi na, ma dihafdiha i'i guli ta vgha da tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda s6la ta fafta yu ta gh6nja da k6'a katsi na, ma mal i'i tama. ⁵ K6l yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mnd6ra la Benzamenj. Ta ma tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafada da. Tv6 zlaha la Yahuda guli na, tekwa i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu nanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay da ta danwa na gwal zlghay nda nuduff. Had zlaha la Yahuda zlanaghu yu d6r turtuk wa. Had sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela da mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi b6tb6t, kada natsafta yu ta Kristi kat6k. ⁸ Mantsa ya nzakwani, ka skwi b6tb6t inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama da. Malaghumala tsatsi ta gh6nja inda skwi, k6l yu ka pghint6 inda hamata

skwi. Manda n6dak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afata yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ na nzakwa da dekdek ka nani. Walglanta a i'i ta mnay kazlay: Tudukwa mndu yu k6'a ta k6ma Lazglafta, kabga snata da ta zlaha la Yahuda wa. Skwi ta nidifta ka mndu tdukwa ta k6mani na, vel zlghafta da ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifta ka mndu tdukwa, kabga zlghafta da. ¹⁰ Skwi turtuk ta kum6 i'i na, snanta da ta Kristi nda mbrakwani ya k6l tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlanta da ta iri manda nani, na nuta da manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ na lavinfa i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda nani.

Hwaya na k6danakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada k6danakta da k6'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i k6'a guli wa. Ta gh6nja navata ka dza'a ta k6ma ta k6ma kada k6danakta yu ta ksamta da dzva da yeya na da ta magay, kabga nda na yu ka na Yesu Kristi. ¹³ Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva da k6'a wa. Kdavakta skwi ta mag6 i'i na, zanapt6 skwiha ta luta, ka navata ka dza'a ta k6ma ta k6ma na ksakt6 tsa skwi ta k6ma ya na da. ¹⁴ Navata ka dza'a ta k6ma ta k6ma na k6danakta, na mutsa nis6la vel hgafta hgaf Lazglafta ta amu, na da. Tsa nis6la ya na, nzata da ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantsa ya skwi na ndanay amu gwal nda nd6ha ta tva Lazglafta. Ka had kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na k6anta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama da, ksawaksa ta sada da, fafwa ira ghuni ta gwal dina mba6a tan manda ya ta ngh6 kuni ta mba6a anji ya. ¹⁸ Nda nd6gha gwal ta nzakway ka ghuma mtat6 Kristi ta udza zl6njay, ka yu si ta g6ata ta mnay na ghuni. Tata

* 3:2 Ngha ta Mata 7:6. † 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

kɔ́ɔ́kɔ́da yu ta mnay guli ɲa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kɔ́ɔ́vaktani ná, dza'a zwadu zwada hɔ́ɔ́, kabga fafa hɔ́ɔ́ ta huda tan ka Lazglafta tan. Dɔ́r skwa hula† ta magɔ́ hɔ́ɔ́ ná, rfa tan ɲa tan. Ta ghɔ́ɔ́ skwa ghɔ́ɔ́ hadik yeya ɲa tan ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ɲa amu ɲa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay ná, ɲa mbɔ́ɔ́anaftani ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ɲanafta manda ɲani, nda mbraku ya kɛ́l tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama da gwal dɔ́vɔ́ yu nda ɲudufa da, mamaya ghuni ta kshihata, ta kumay yu ta nghɛ́ɛ́ɛ́ɛ́ɛ́ kaghuni. Ta kaghuni ta ghɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ yu ta ghɔ́ɔ́ɔ́ɔ́, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Sintika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghɔ́ɔ́, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna da ná, wya dzvu, katanɛ́kɛ́ta ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga hɔ́ɔ́ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ɲni ta ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ nda hɔ́ɔ́ ta mna gwada Lazglafta ɲa mnduha. Hahɔ́ɔ́ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga tan ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrɛ́ɛ́ɛ́ɛ́ɛ́ mnaghunata.

⁵ Nda zɔ́ɔ́ɔ́ ka kuni nzata nda inda mnda sɛ́la, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶ Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanɔ́ kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka

mansa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zɔ́ɔ́ɔ́, zɔ́ɔ́ɔ́ ya ta malaghutá mbrakwa mnda sɛ́la, ɲa ksaghunamtani ta ɲudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kɔ́ɔ́vakta gwada da: Skwi ɲa ɲanata ghuni ná, ɲanawa ɲa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dɛ́na ta ghubu lu, nda inda skwi tɔ́ɔ́ɔ́ɔ́, nda inda skwi ta tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dɛ́nuta, nda inda skwi ta raku ka zɛ́ɛ́ɛ́ɛ́ɛ́. Tsaha ya skwiha ɲa ɲanata ghuni ma ghɔ́ɔ́ ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snanta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ɲa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zɔ́ɔ́ɔ́ kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghɔ́ɔ́ skwi vla hɔ́ɔ́

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapnga kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kɛ́l tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kɛ́l yu ka mnay mantsa guli wa. Dɔ́r má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katɛ́k wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Badu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dɔ́r nda bagha yu dɔ́r nda maya yu, dɔ́r mamu skwi, dɔ́r had tsi katɛ́k wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Lavinlava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dɔ́r má mantsa ya nzakwani mndani, dɛ́na na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghɔ́ɔ́ ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika

† **3:19** Huda tan: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pɛ́ghanaghatá hula ta hɔ́ɔ́: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15). * **4:3** Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † **4:6** Gray nda Mata 6:25-34.

Mekaduniya ná, had sana Igliz vlu-
vus† ñni ta skwi nda hən wu kə'a.
Kaghuniyeya ta katihata ta sli'aftá yu
ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa
da ma Tesalunik guli, si ta taghay
kuni ta skwi§ ña da. ¹⁷ Gatá skwa
ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək
kabga nda sna yu ta dza'a tfaghu-
naghatfa Lazglafta ta wi ta ghəña
skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zlghafzlgħa
yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf
kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi
ta pədəgəltə yu wu, hwaslu hwasla
katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná,
manda skwi dranaf lu ta Lazglafta
ta zdəganata* katakata ya nzakwani.
¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya
ná, Lazglafta da dza'a hdaghunamta,
dza'a magay nda glakwa gadghəlani
ma Yesu Kristi. ²⁰ Ña Lazglafta glaku
ña kdekeden. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda
mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta
ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ña
ghuni. ²² Ta ga zgu pdakwa mnduha
Lazglafta ña ghuni, katkatatani gwal
ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu
Kristi ta wi.

† **4:15** Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareñt 1:16. § **4:16** Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1,
2 La Kwareñt 11:9. * **4:18** Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † **4:22** Gray nda 1:13.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Kwalus

Gazgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghu-nata mnda Yesu Kristi nda d'vafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋerma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghuna-
navla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zdakatahudi nda zdaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlghafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta dvutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋerma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zdakwa gwada ya mna ghuna lu daga tanŋaŋ, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. ⁶ Manda va ya ɓhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa haɓik demdem. Ndaɗa a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga baɗu tsu'af ta ghuni ka snaŋtá kuni ta zdakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋerma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋerma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kɗakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hiɗaku, nda diɓil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya

dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zdəganata, ŋa gdata ghuni ta maga skwi dīnadīna, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta.

¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his sala ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dīnadīna ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadək.

¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl†, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d'vu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa muš.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghanŋá lu ya, tsatsi tanŋaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta haɓik, skwiha nghan lu nda ya kul nghanŋá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsaf ta lu, ŋani tsaf ta lu guli. ¹⁷ Ma kɗa inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zlraftani, ta nzakway ka tanŋaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka tanŋaŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta haɓik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda

* **1:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † **1:7** Ipafras: Gray nda 4:12. Ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha.

† **1:13** Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § **1:14** Gray nda Ifesus 1:7. * **1:15** Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † **1:16** Gray nda Galat 4:3.

ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərəpslərəba Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanjani ya ta ghuyaptá danjwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi na ghuəaghunata hezle', na hlagaghunaghata ta kəma Lazglafta, kul had sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd'avawagda ma zlg hay nda nđuf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá ghəna mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, na inda mndu ta ghəna hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danjwa Pwal ta ghəna slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danjwa ta ghuyə yu ta ghəna kaghuni. Ghuya danjwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəna Igliz ya ta kđanta yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Na Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta na magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, na mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snanta tan ta glakwa tsa gadghəlani nda difa ta wudaku, ya payana tsi na inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma nđufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəna nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə nni ta gwada ta ghəjani, ka vla hidaku na inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviñ lu ya, na nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta

kazlay: Nda bla na slna ta magə yu na ghuni, nda ya na gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira tan ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata tan nda hbatá nđuf, ka nzəvuvusta hən ta vgha ma dnu, ka ndəghafta hən nda vərda hidaku na snanta difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snantá Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta hən. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'in yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda nđufa da ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlg hay nda nđufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlg hafzlg ha kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrənjani ya. Mbranafwa zlg hay nda nđuf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəna hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəna mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəna hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəna inda mbrakuha nda gwal ta nzanzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəjani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klinja dmaku ta ga mgham ta ghəna ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni

* 2:1 Ngha ta 4:13. † 2:8 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani na nanata. ‡ 2:12 Gray nda Ruma 6:4.

kawadaga nda tsi guli nda ma zlaghafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku†ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafaða ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴ Ka hərdīntá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta raghwa amu ya. Ka hərdīnta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵ Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa tan. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta həŋ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá həŋ ka vu'a zatá ghwa zwanjani ta udza zləŋay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da kəa kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabatš. ¹⁷ Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanəntá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsələu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwada ta ghəŋa mazəməməha nghan həŋ manda skwi ma suni ya, da nrapta həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa tan, ¹⁹ ndi'a a vgha tan nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəŋa hadik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gdata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik na? Kabgawu

ta kəl kuni ka sna na zlahuha tan ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapan ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksan ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksanər lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantsa ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsələu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katanja ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərdə hafa ghuni ná, Kristi ya. Bađu da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zada ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'insli'in, ghurduaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl basa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwadani. ⁷ Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, basa ŋuduf, sidi, yaha razu nda nruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwada ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudinsuda kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfida nzaku, ka nuta kuni

§ 2:16 Gray nda Ruma 14:1-6. * 2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata.

* 3:1 Ngha ta Zabura 110:1. † 3:10 Gray nda Zrafta 1:26.

ka lfida mndu, ta naku ka lfida ka lfida vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantša ya dza'a kəl kuni ka snan̄ta Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had̄ mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafađa tan̄ yehaya, gwal kul tsaku fafađa tan̄ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəja tan̄ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha tan̄ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hdatani ma inda tan̄.

¹² Mantša ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni na nzakwa ghuni ka mnduhani, ta dvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəj, nda nzakw leβtekwa, nda ksanata nuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katək ná, dvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa dvuvustá vgha ya ta nzakway ka t6an̄ ta nərzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta nudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk na nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamnza gwada Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwada mataba ghuni, vluvsuwavla ta hidaku sani na sani nda kdavakta hidaku. Fawa laha na Lazglafta ma hyahya nudufa ghuni nda rfu, ka zləzlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata SulkumŠ. ¹⁷ Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfida hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəja ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹ Zgwana, dvuwadva ta mi'a ghuni. Ma nruha kuni ta həj.

²⁰ Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta 6asa nuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəja tan̄.

²² Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahəga ghuni ta na ghəja hadik na. Ta wa ira tan̄ yeya a dza'a maga kuni ta skwi dina manda skwi na zdəganata ghuni ta həj wa. Magawamaga na tan̄ nda vərda nudufa ghuni, kabga zləjafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³ Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərda nudufa ghuni manda skwi ta magə kuni na Mgham Yesu, nza a ka na mnduha wa. ²⁴ Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. Vərda danahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya nani dza'a mutsay, kabga had̄ Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahəgaha, nanawan̄a ta kwalvaha ghuni ta tdukwni nda rakwani. Dina ka snan̄ta ghuni guli kazlay: Mamu danahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

² Gəɖawa gda ta maga du'a, mantša ya dza'a kəl kuni ka nzata hzlen̄a nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta ghəja an̄ni, kada gunan̄nan̄ta Lazglafta ta watgha na mnanan̄ta gwadani ta mnduha, mnanan̄ha n̄ni ta difata skwa Kristi guli ta həj. Tsa vəl magay da ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamta i'i. ⁴ Magawa du'a ta ghəja da na lavinta da ta mnan̄ta gwada ta ghəjani dardar manda ya ta raku.

† 3:13 Gray nda Mata 6:12, 14. § 3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20. * 3:24 Gray nda Galat 4:1-2.

† 3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlghafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga nərma skwi ya, ma zlidin kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwadə kuni, gwada tdukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlghawi na mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwanama, hamha ta ghəjani ma slna Kristi. Kawadaga nni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəja da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni na snan̄ta ghuni ta nzakwa nni, na vlaghunatani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga hən̄ ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwanama mu. Tsatsi guli, nərma mndu ya, zwan̄a ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna hən̄ ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ na ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya na ghuni guli. Ka bhadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'af̄ta kuni. Nda ghada snan̄ta ghuni ta gwada ta ghəjani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya na ghuni guli. Tsa hahən̄ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglaf̄ta kawadaga nda i'i hadna. Ndaḁa a ksidiḁta hən̄ ta n̄uduf wa.

¹² Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, na ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had̄ ta zlan̄tá maga du'a da Lazglaf̄ta ta ghəja kaghuni wa. Ta magay ta du'a na dihavata ghuni, na sifaghunafta ta tva Lazglaf̄ta. ¹³ Nda ngha yu ka ghəja da kə'a ta va n̄avata ka ksa slna ta ghəja kaghuni, nda ya ta ghəja gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* vərda

mnda mu ta nzakway ka duhtura nni ya guli na ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga tan̄ ya. ¹⁶ Manda kd̄inta ghuni ta dzan̄afta na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya na dzan̄afta hahən̄ guli. Na dzan̄afta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus† «ka n̄avata tsi ma slna ya vlan̄ Mgham Yesu Kristi, na kd̄anaftani.»

¹⁸ Nda dzva da vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal na ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zdakatahudi nda kaghuni!

* **4:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † **4:9** Ngha ta Filimunj 10-15. ‡ **4:10** Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pd̄akwani. § **4:12** Ipafras: Ngha ta 1:7. * **4:14** Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimunj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimunj 24. † **4:17** Artipus: Ngha ta Filimunj 2.

Tanɗanɗa tsghatá lwa Pwal ɗa

1 La Tesalunik

¹ I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ɗni nda i Silas nda Timute, ɗa kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudi, nda zdakwani.

Zlghay nda ɗudufa la Tesalunik

² Ta gdagda ɗni ta rfa Lazglafta ta ghɗa kaghuni demdem. Ta kulay ɗni ta kaghuni ma du'a ɗni. ³ Ta gdagda ɗni guli ta havakta ta kama Lazglafta Da ɗni ta slna zlghay nda ɗudufa ghuni, nda yifatá slna ta magɗ kuni, kabga dɗafta ya dɗaf kuni nda dihata fatá ghɗa ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama da, nda sna mu kazlay: Dɗudɗa Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ɗa nzakway ka ɗani kɗa. ⁵ Ma mnaghunata ɗni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwen yeya a mnaghuna ɗni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɗa guli mnaghunata ɗni. Nda sna aɗni kazlay: Vɗda gwada tsa gwada ta gwadɗ ɗni ya kɗa. Nda sna kaghuni ka aɗni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ɗa kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ɗni, nda ɗa Mgham Yesu. Dɗr má ta ghuya dɗwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuɗa*. ⁷ Mantsa ya marananta kuni ta ɗɗmata nza-kwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ Ɔɗka'a ka kaghuni kɗl ndaghatá mnduha ka snantá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dɗr ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ɗa mnagelta ɗni ɗa tanɗ ta ghɗa ghuni

wa. ⁹ Nda wa tanɗ ta rusa mnduha ɗa ɗni, ká kuni tsu'aftá aɗni ma lagha ɗni da kaghuni, nda ya ká kuni zlanɗa skwa wuyay ka mbɗavata tsɗlu ta kama vɗda Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ ɗa kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ɗni da kaghuni ya ka bɗbɗ wu kɗa. ² Nda sna kaghuni guli ka ɗni ghuyɗ ta dɗwa ma luwa Filipiya, nda ya ká hɗ razanata. Ama ka taftá ɗni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunatá Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndaghatá ghuya dɗwa. ³ Gwada ya mnɗ ɗni ná, had tsakalawi mida wu, had nɗnɗa kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katɗk ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aɗni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kɗa ka vlaɗnata ya, manda va tsaya ta mna aɗni. Mna a aɗni ɗa zdanaftá ɗuduf ta mnduha wu, ɗa zdanaftá ɗuduf ta Lazglafta ta mna aɗni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ɗudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walaɗ a aɗni ta hihinaɗta hihinaɗu da mndu wu kɗa. Had gwada ɗa hahatá mndu gwada ɗni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kɗa. ⁶ Nɗvan a aɗni ta rfanaghatá mnduha, dɗr kaghuni, dɗr sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dɗr má dza'a maray ɗni ta glakwa nzakwa ɗni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maran a aɗni wa. Katɗk ná, leɓtekw hanaganata ɗni ta ghɗa ɗni manda ya ta nghɗ marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghɗa ɗni ɗaghuni ya ná, mnaghunatá Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ɗni wa. Kumanɗkuma ɗni ta vlaghunata

* **1:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9. * **2:7** Mamu dzaghu ma leɓtekwaku: Nzanza ɗni leɓtekw. Ka nzatá ɗni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

nda hafa ηni tani, kabga lamla kuni da ηudufa ηni kahwathwata. ⁹ Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha ηni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ηni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ηni da ghuyanaptá danwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ηa zay ηni ta mnə ηni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ηa ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmtsəka ηni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ηərma mnduha nzata ηni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa ηni, haɗ sana skwi ηa tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ηni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ηa ghuni. Vlaghunavla ηni ta hidaku, ηa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ηa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gdagda ηni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ηni ta gwada Lazglafta ná, tsu'afsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəη ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həη ta Mgham Yesu, ka limistá həη ka giri‡ ηa mu guli. Zdagana a tsa skwi ta magə həη ya ta Lazglafta wu, nda nza həη ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həη ta pyaftá anni ta mna gwada Lazglafta

ηa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həη da mbafta. Ndanana, hɗanamhɗa həη ta dmakwa tan, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ηuduf ta ghəηa tan§.

¹⁷ Anni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ηuduf. Ta ksanaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ηni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ηni ta vradaghata da kaghuni. Nda kɗa fitika i'i Pwal ka ghəηa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta anni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəηa ηni, nda haratá ghəηa ηni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ηni mutsay baɗu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ηni, kaghuni haratá ghəηa ηni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ηni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ηni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ηni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ηni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəηa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ηni da kaghuni ηa sgaghunaghatá mbraku, ηa dihavata ghuni ma zlghay nda ηuduf, ³ kada kwala ηudufa dər wa da tɗu ma na ghuya danwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ηni da kaghuni ná, ghadaghada ηni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya danwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya sanη kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ηudufa da, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ηa snanťa nzakwa zlghay nda ηudufa ghuni. Ta zləηay yu ta baraghata

† 2:14 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6. ‡ 2:15 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. § 2:16 Ta ghəηa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəηa kɗanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ηa la Yahuda. * 3:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16.

halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga nni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslí'a Timute da kaghuní† ka vragaghuta da anni, ka rusanəftá tsi ta gwađa ta zlgħay nda nɔdɔfa ghuni, nda ya ká kuni ta dɔvutá mndu. Ka mnanəftá tsi guli ya ká kuni ta famtá anni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglanťá anni, manda ya ta kumə anni ta nghanťá kaghuni ya guli. ⁷ Tsaya tama zwanama, ləanələa zlgħay nda nɔdɔfa ghuni ta nɔdɔf, ma tsa ghuyata dənwa nni basu nni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu nni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa nni ta Lazglafta nni ta ghəja kaghuni ma na zdənəfta zdənəfta kuni ta nɔdɔf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani nni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, nja vlanənatani ta tvi, nja lagha nni da nghaghunaghata, nda ya nja kdighunistá skwi ya ta pďaghuta ma zlgħay nda nɔdɔfa ghuni.

¹¹ Má ka 6hadənəgha6ha Lazglafta tsatsi ka ghəjani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa dɔvɔ mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni nja inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta dɔvɔ anni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta nɔdɔfa ghuni nja nzakwa ghuni nda ghu6a kul had' gwađa ta ghəja ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, bađu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama ɔa, nu skwi ta pďaku nja mnay, ya nda ghada taghaghunafta nni ka kuni da magay nja zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nza-kwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndə6a ghuna ndə6a nni ta dzvu katakata,

ta vlaghunavla nni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kdənťa kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf nni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had' hliri. ⁴ Sənťa dər wa ta nzaku nda markwa tan, ka vlanťá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ nja ghudzaku tida manda nja gwal kul snənťa Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nən6apta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada nni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu nja maga sli'inśli'in wa. Hgaf nja nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwađa ya wu ka mndu katsi, mndu a vzin tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghu6a ya vzin tsi.

⁹ Ta ghəja dɔvuvusta ghuni ta ghəja ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəjani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə kuni nja inda* mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndə6a dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdənťa kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ Nəvawənja ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni nja kata ghəja ghuni, manda ya ghada nni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku nja ghuni, had' kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwađa ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama ɔa, ta kumay yu ta snənťa ghuni ta skwi ta ghəja gwal nda rwa, da nzatá kuni sasuanaka manda gwal ta kul faftá ghəja tan ta Yesu. ¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma

† 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5. * 4:10 Ngha ta 2 La Kwarent 1:16.

Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlg hay nda ɲuɖuf guli kə'a.

¹⁵ Na gwaɗa dza'a ɲni mnay ndanana ná, gwaɗa ya mna Mgham Yesu ya. Baɗu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Baɗu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ɲa kapaɲta mali ta ghəɲa duhwahani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ɲa saha Mghama mu Yesu ka ghəɲani ta luwa, ɲa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku tanɲa, ¹⁷ ɲa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda hən ma ghwayak, ɲa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanata luwa. Mantsa ya tama, ɲa nzakwa mu ɲa ɗekɗek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama lɓuvuswa ɲuɖuf nda tsa gwaɗaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama ɗa, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zɗa nzaku, ta haɗ hwazlaɓaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ɓadzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda hudi dluk ya. Haɗ hən dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama ɗa, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ɲa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ɲa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzlenə ndiri ka zlahə vgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana hən ta hani, girvidik ta ghuyakwa hən

ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbaɗa amu ta mbaɗa. Zlahə ma vgha mu. Klafma zlg hay nda ɲuɖuf nda ɗvu ka nzakwa hən manda suɗatá lguta kufur ɲa wara nda tsi. Fafma ghəɲa mu ta mbaku manda fatá takazak‡ ma ghəɲ. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu ɲa ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu ɲa mbamaftha nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəɲa amu mtuta Yesu, ɲa nza-kwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəɲa gwaɗa Pwal

¹² Zwanama ɗa, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku ɲa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəɲa kaghuni ɲa taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawa glaku ɲa tan dar ka ɗvuta kuni ta hən katakata ta ghəɲa slna tan. Nzuvuswanza nda zɗaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama ɗa, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yaɗi, tsafarawa gwal huleɓhuleɓa, vlawa mbraku ɲa gwal htu mbrakwa tan, ka ksa kuni ta ɲuɖuf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ɲaslu ta mndu nda ɲaslu. ɲavawaɲa katək, ka maga skwi ya ɗina mataba ghuni, nda ya ɲa hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəɲa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ɲa magay ghuni ta zɗaganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufiɲ kuni ta Sulkum nda ghuɓa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwaɗa la anabi. ²¹ Ama kwatsaɗapwa

† 4:17 Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareɲt 15:51-52. † 5:3 Gray nda Irmia 6:14, 8:11.

* 5:2 Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya dina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³ Ka ghuḅaghunaghuḅa Lazglafta ya ta vlatá zḁaku kaghəṇani, ka naghunaftá tsi ka ṇani dardar. Ka nḡha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama ḁa, ndəḅawa dzvu ta ghəṇa aṇni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda ḁvaftá vgha hmətət.

²⁷ Ta ndəḅa ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzananafta kuni ta na ḁelewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zḁakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la 2 La Tesalunik

Ga zgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zdakatahudi nda zdakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəña kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama da, had' ñni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta ghəña kaghuni wa. Nda nza tsaya tdukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ñudufa ghuni, nda d'vu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ñni ka ghubakwa ñni ta ghəña kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ñananja kuni ta zlgħay nda ñuduf, ka su'a ghuya danja nda giri ta gə lu ña ghuni.

⁵ Tsa ghuya danja ya ta maray kazlay: Tudukwa guma Lazglafta kə'a, ña klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta danja ta ghəñani ya. ⁶ Skwi tdukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá danja dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá danja ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá danja ya, nda anji tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha hən ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanťá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu

ta hən ya ná, tsaya zadanatá hən dza'a zadanata lu di'in nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña zləzlvay inda gwal ta zlgħafta, ña ndərmimay inda tan nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba tan, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ñni.

¹¹ Tsaya ta kəl ñni ka gdata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəña ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi dinadina, nda ya ña yifanaftani ta zlgħay nda ñudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zdakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ñni ta mnaghunatá gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəbu ñni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zləñ ka ghuya ghəña ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snan nda sna a kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanaftá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi banalan a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəf tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ña saba tsa ghwadaka mndu ya dəday ta dađi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafslí'a ta ghəña inda skwi nda ghuḃa, nda ya ta ghəña inda skwi ta tsəlbu lu ta tsəlbu ta kəmani. Ña nzamtani ma həga

* **1:8** Grawa nda Isaya 66:15. † **1:9** Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * **2:1** Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † **2:4** Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

Lazglafta, ɲa mnayni kazlay: I'i Lazglafta† kə'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa ɗa da kaghuni. Zaghunapzara? ⁶ Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ɲaghutá tsa ghwaɗak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzлага. ⁷ Aɲ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsananta tsa mndu ta ɲaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kdekdek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta ɗaɓi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ɲa zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwaɗaka mndu ya, ɲa magayni ta inda mazəməmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi ɲa nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwaɗaka skwiha ɲa nanaghatá gwal ta zaɗa ghəɲa tan, kabga kwalaghuta tan ta tsu'af, ɗvaf a hən ta kahwathwata má dza'a mbanafá hən ya wa. ¹¹ Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghəɲa tan ɲa zlghafta tan ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zɗəgana maga ghwaɗaka skwi ta hən ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda ɲuduf nda diha

¹³ Aɲni, nda ra ka rfay ɲni ta Lazglafta ta ghəɲa kaghuni zwanama. Dvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta tantan, ɲa mbaghunafta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuɓa, ma zlghafta ghuni nda ɲudufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ ɲa tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ɲni, ɲa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama ɗa ná, dihavawa diha, ka ɲanata kuni

ta inda tsa skwiha taghaghunaf ɲni ya, ɗər ya mnaghuna lu nda mna, ɗər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəɲani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta ɗvutá amu, ya ta zɗantá hudi ka lɓamatá ɲuduf ɲa kdekeden, nda skwi faf mu ta ghən tida. ¹⁷ Ka lɓaghunatá tsi ta ɲuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gɗata ta maga skwi ɗinadina ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghəɲa aɲni

¹ Skwi ya ta pɗaku tama zwanama ɗa, magawa du'a ta ghəɲa aɲni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya ɲa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghəɲa aɲni ɲa katanatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə ɲni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərɗa mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ɲa nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf ɲni ta ghəɲa kaghuni ma ndi'atá vgha ɲni nda Mgham Yesu: Ta ɲananta kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ɲni, nda gɗata ta gɗata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ɲa ɗvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ɲa hbay ghuni ta ɲuduf manda ɲa Kristi.

Maga slna manda va ɲa Pwal

⁶ Zwanama ɗa, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ɲni ta na gwada na ɲa ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlghay nda ɲuduf ta yaɗi, kul haɗ ta maga skwi taghaghunaf ɲni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ɲa magay, ɲa ksay ghuni ta saɗa ɲni. Ma nzakwa ɲni da kaghuni ná, nza a ɲni ka gwal ta yaɗi wa. ⁸ Zan a ɲni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Aɲni ka ghəɲa ɲni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna ɲa

† 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24. * 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15.

zay ηni, kabga va a ηni ta ghuyaghu-naptá dāṇwa† ta ghəṇa skwa zay ηni wa. ⁹ Nza a vəl magay ηni mantša ya kazlay, ra a ka mutsay ηni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ηni ya ṇa tagha skwi ṇa ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ηni da kaghuni ya ná, wya ka ηni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlanṇ kuni ta skwa zay guli,» ka ηni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, snanṇaghasna kazlay mamu sanlaha ta yadi mataba ghuni, kul haḍ ta maga slna kə'a. Ta ghəṇa valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə həṇ. ¹² Skwi ta mnə ηni ṇa tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghəṇa ghuni ta skwi ṇa zay ghuni, ka ηni.

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hərfaku kuni ta maga skwi dīna. ¹⁴ Ka haḍ yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnanaṇwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ṇa ksafṭani ka hula. ¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá həṇ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghəṇani ta vla zdaku ya, ta zdaku dər ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I'i Pwal ta vindaghunafta nda dzva ḍa, ta ga zgu yu ṇa ghuni. Tsaya thátá dzva ḍa ta inda ḍelewerha ta vindafta yu. Mantša ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

† 3:8 Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal ña 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na dēlewer na.

² Na kagha Timute*, vərda zwan̄a da ma zlḡhay nda ɲuduf ta vinda yu. Ka vlaghavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ɲa gha ma sli'a da da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi ɲa mnduha. Ka dvanaghata ka ta hən ɲa zlan̄ta tan̄. ⁴ Ka mnanata ka ta hən, yaha hən da laghwi da hamtá ghən ma gwada ta prukutunzum, nda mbəda mndəra mndu kul had lu dza'a kədanakta. Ta klaktá hwazlaḡaku, ka zlan̄tá ɲlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlḡhay nda ɲuduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghən̄a tsa gwada ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá d̄vu ya ta sabi ma ɲuduf ya nda ghuḡa, nda vərda ndanu kul had sana dga ghən, nda vərda zlḡhay nda ɲuduf. ⁶ Tsughwadaghu tsughwada sanlaha ta tvi, ka laghwi zadamta ma tsa hwa-zlaḡakuha dza'a kwal katanaf̄ta hən ya. ⁷ Ta kumay hən ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlah̄a Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərda hahən ta skwi ta mnə hən wa. Sna a hən ta vərda skwi ya sladaf hən tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ɲa gwal tdukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ɲa

gwal kul sna gwada da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlan̄a Lazglafta, nda gwal kul snan̄tá dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha tan̄, nda gwal ta pslatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wada a ta wadu ka bətbət, nda ya ɲa gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlan̄tá vərda tagha skwi. ¹¹ Tsa vərda tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwada fadim lu ɲa mnay ta ghən̄a glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna da. Ta rfay yu ta ghən̄a vəl klaf-tani ta i'i ka mndu nda ra ɲa faftá ghən̄ tida, ɲa maganatá slna. ¹³ An̄ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ɲani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala da kul snan̄ta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had zlḡhay nda ɲuduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zdid̄ɲtá Mghama mu ta hud̄i katakata, ka vlihatá zlḡhay nda ɲuduf, nda d̄vu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwada nda ra ka tsu'afta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghən̄a hadik ɲa mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba tan̄. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nza-kway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ɲudufani. Nda nza ka gray ɲa gwal dza'a zlḡhaftá tsatsi, ɲa nzakwa tan̄ nda rfu ɲa kdekeden̄. ¹⁷ Ka nza sḡit nda glaku ɲa dekdek ɲa Mgham kul had ta mtavata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ɲa kdekeden̄. Amin!

¹⁸ Timute zwan̄a da, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya

* 1:2 Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † 1:13 Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5.

mna la anabi ta gwada ta gheja gha ghalya ya, na nzakwa na gwada na na vlaghatá mbraku, kada laviŋta ka ta vulaftá vordaka vulu. ¹⁹ Nanaŋa ta zlghay nda ɲudufa gha nda fatá ndana gha kul had sana dga ghej. Vziŋvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga ghej ya, ka dzatá zlghay nda ɲudufa taŋ. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlaŋvla yu ta hej ta halaway†, kada kwala hej razəgəltá Lazglafta.

2

Na wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbuna?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku tanŋa ta ghejani karaku ná, tsaya dawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta gheja inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta gheja mghamha nda inda gwal ta ɲanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku leʔtekw, ma zdaku, ma zleja Lazglafta nda tvani, na nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dina ta zdəganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta taŋ ta snaŋtá kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghejani na varatá inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ Na tsaya kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay† guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la YahudaŠ ta gwada ta zlghay nda ɲuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá

dzvu ya nda ghuʔa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərdawi a guli wa.

⁹ Na mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəj nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu hej da rka nda datá ghej ya nda bla. Ma laghu hej da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka hej ta rka nda ɲərmata slnaha taŋ, manda ya ta ranŋa mi'aha ta maranŋtá zlejay taŋ ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghej. ¹² Vlaŋ a yu ta tvi ta marakw na taghanaftá skwi, dər na ga mgham ta gheja zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na tanŋa mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwada Lazglafta†. ¹⁵ Dər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta ɲavata ma zlghay nda ɲudufani, nda dvutá mndu, nda nzaku nda ghuʔa.

3

Gwal ngha Igliz

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada na faftá ghej tida ya. Ka dvafdva mndu ta slna nzakw ka mali ta gheja Igliz katsi ná, ɲərma skwi ya dvan tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta gheja Igliz, ka mndu kul had rut-sak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlaha katsi ta ghejani, ta ndanay katsi ta ndanu tdukwa, dina ka nza-kwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama leʔtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazenzen, ma nza tsi ka mndu dvutá ta tsedi. ⁴ Nda sna katsi ta ɲanatá hejani, nda sna katsi ta zlaha zwanani na nzakwa taŋ ka

† 1:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:5, 2 Timote 2:17, 2 Timote 4:14. * 2:4 Gray nda Izeikiyel 18:23.

† 2:6 Gray nda Mata 20:28. † 2:7 Gray nda 2 Timote 1:11. § 2:7 Gwal kul snaŋtá Lazglafta Da mu ta Luwa. * 2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3. † 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

zwani ta sna gwada nda hanata ghəŋ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ɲanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a lavinɲá nɣhaftá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlgəhay nda ɲuduf, da glə tsi ta ghəŋ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta ghubu dər gwal kul snanɲá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul haɗ lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəbla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸ Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dina ka nzakwa tan. Yaha hən pgha wirak his ma vu, yaha hən nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsedi nda ta ghwadaka tvi. ⁹ Dina ka nzakway tan ka gwal ta ɲanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlgəhay nda ɲuduf nda fata ndanu kul haɗ sana dga ghəŋ. ¹⁰ Dina ka dzəghantá hən karaku. Tahula tsa, ka haɗ sana skwi ɲa mnafta ta hən wu katsi, lavinɲava hən ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa tan. Haɗ wu ka hən ta kuslemeraku, zlahafzla ha ka hən ta ghəŋa tan, ka ɲərmani ka hən nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərɗafpərɗa katsi ta zla ha zwanani nda gwal ga tan tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlanɲa lu ta glaku ta hən ma inda vli. Lavinɲava hən ta gwada tan kul haɗ zləŋ ma fatá ghəŋa tan ma zlgəhay nda ɲuduf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlgəhay nda ɲuduf

¹⁴ Ta vindi yu ta na ɗelewer na ɲa gha ná, nda fa ɲudufa ɗa ta labə da nɣhaghaghata. ¹⁵ Ala, ka gərɗugərɗa yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahən gugudí ta dihanatá

kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda ɗifa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlgəhaf mu. Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tudukwa nzakwani, ka Sulkum nda ghuɓa† maranɲa. Nda nɣa duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, ɲa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka zlgəhaftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa haɗik. Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

¹ Tsalinɲsala Sulkum nda ghuɓa kazlay: Ma kɗavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanla ha ta zlgəhay nda ɲudufa tan, ka laghwí da sna ɲa sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ² ɲa nanaghata gwal ta maga maɗgwirmaɗgwir, ta mna tsakalawi, ta hən. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay hən ta kla marakw, dza'a lmay hən ta zay lu ta sanla ha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagiginɲá tsa skwi ha ya ɲa zay gwal zlgəhay nda ɲuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə hən ya, ɲa rfay tan ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagiginɲ Lazglafta ná, dina* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, haɗ sana skwi ɲa wuɗanaghuta wu, ⁵ kabga ghuɓinɲ ghuɓa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərɗa mnda maga-natá slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwi ha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ɲərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maranɲara ka kazlay:

* **3:7** Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † **3:16** Gray nda Ruma 1:4. * **4:4** Gray nda Zlrafta 1:31.

Nda bagha ka nda gwada zlg hay nda nɔdɔf, nda ya nda vɔrdaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷ Zlɔnzla ta gwada prukutunzumha ta gwadə halata mi'aha. Navaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dīna zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vɔrdə skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləmənŋ ta ghənŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vɔrdə gwada ya, nda ra ka tsu'afta inda mndu kul haɗ sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlg hay nda nɔdɔf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hərtətatá nzakwa gha ta ka zwanŋ. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlg hay nda nɔdɔf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuə. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gdata ka ta dzaŋanaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa tanŋ, ka tagha ka ta skwi ŋa tanŋ. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Nafŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta nɔdɔfa gha, ŋa nghanŋa inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantša ya, dza'a mbanaftha ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləmənŋ ka snay tani.

5

Vla ta hidaku ŋa inda gwal zlg hay

nda nɔdɔf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada ŋa zwanŋama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka nghanŋ hənŋ. Nghanŋ ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul haɗ ndanantá sana skwi nda hənŋ.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku ŋa vɔrdaka mi'aha ka wadgu, ka matunɔlum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tinəl hahənŋ dza'a zlafta katanŋá gwal ga tanŋ, ŋa planamtá dzva tanŋ. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vɔrdə wadgu ta nza-kway ka matunɔlum kul haɗ mndu ŋa katanŋa ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghənŋani. Haɗ ta zlanŋá maga du'a, ka tawa ghənŋ da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ŋa dawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá hənŋ, kada nzakwa hənŋ kul haɗ rutsak ta hənŋ. ⁸ Ka haɗ mndu ta nghanŋa ka la tanŋ, katkatatani la ma həga ga tanŋ wu katsi, 6lin6la tsa mndu ya ta zlg hay nda nɔdɔf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlg haftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala tanŋ ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbədamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al snənŋ tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma nərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dīna ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tanŋ, ta mbazay katsi ta səla gwal zlg hay nda nɔdɔf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghənŋani ka maga inda nərma slna. ¹¹ Yaha ka mbədamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga baɗu sli'avafta dva zgun ma vgha tanŋ, ka dganatá hənŋ nda Kristi ná, zbay tanŋ ta dza'agəлта da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta hənŋ kabga 6lanap6la

† 4:13 Nghanŋa ta Lukwa 4:16-21. * 5:1 Gray nda Levitik 19:32.

həŋ ta skwi ya si kura həŋ taŋtaŋ.
¹³ Taghəŋa tsa guli, haď sana skwi ta magə tsi ta ghəŋa sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa taŋ. Gwada kul nghanatá həŋ ná, tsaghuzlaram ka həŋ dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha taŋ, ka yaya həŋ ta zwani, ka ngha həŋ ta həga taŋ, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi ghadata mbədaghutá vgha, ka zluŋtá vərda tvi, ka laghwi mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlghaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra taŋ katsi, ka kata tsi ta həŋ, yaha tsi zlanantá Igliz, kada laviŋta Igliz ta katanťá vərda wadguha ya ta dunluŋwaku.

Gwal ngha Igliz

¹⁷ La galata mndu ta ksa slna dīna mataba Igliz ná, dīna ka vla glaku dagala ŋa taŋ. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. ¹⁸ Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Haď kuni dza'a hbunustá budzaŋ ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlanťá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹ Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləmtsək ta6 his ka hkən a tsi ta snanaghata. ²⁰ Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadvá ta həŋ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

²¹ Ta ndə6a dzvu yu ŋa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghwi da dva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²² Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlanťá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

²³ Yaha ka gdata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huda gha, nda ya ŋa ghzla tsa gdata ta gdata ka kul dughwanaku ya.

²⁴ Sanlaha ma mnduha ná, ta da6i dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha.

²⁵ Manda va tsaya guli, ta nghaku ŋərma slna ta da6i, dər má sabə a tsi ta da6i gi hadahada wu, difaghuta a wa.

6

La vu'aha

¹ Inda gwal ta ga vu'a, ka vla həŋ ta glaku ŋa danahəgaha taŋ, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. ² Ka gwal zlghay nda ŋuduf na danahəgaha taŋ katsi, yaha həŋ da kwal kul sna gwada da həŋ, kabga nzakwa taŋ ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf. Ka ŋavaŋa həŋ katək ka maganatá slna taŋ nda tvani, kabga tsa danahəgaha taŋ ta maganata həŋ ta slna ya ná, gwal zlghay nda ŋuduf ta dvu Lazglafta həŋ.

Ma tsedi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ. ³ Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋtá vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranťá zlghay nda ŋudufa amu katsi, ⁴ tsa mndu ya ná, gla ghəŋ ta glə tsi, haď sana skwi snaŋ tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlərdutawi nda mbada gwada yeya snaŋ tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlərdutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵ nda zlərdutawikulkdavakta mataba gwal kul haď ghunislak ma ghəŋa taŋ. Snəgla a həŋ ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahəŋ ta ndanay.

† 5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareŋt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

⁶ Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷ An mndani, haď sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa haďik wa. Manda va tsaya guli ná, haď sana skwi ya dza'a klinťa mu guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suďay ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. ⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dədamdəda hən da skwi ta dzəgha mndu. Na dədamta tan da dəbla ghwaďaka mnduha ta ɓadza mndu, nda ya ta zaďanata mndu ŋa dekedek. ¹⁰ Dvutá tsemi ná, ta klakkla ta slrəŋa inda ghwaďaka skwi. Ma tsa dvuta tan ta tsemi ya, ka zlanavata hən ta zlghay nda ŋuďufa tan, ka garaɓ tsi ta hən katakata.

Vərđaka vula zlghay nda ŋuďuf

¹¹ Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tdukwa, nda tva ndi'anavata vgha ta Lazglafta, nda tva zlghay nda ŋuďuf, nda tva dvutá mndu, nda tva ksa ŋuďuf, nda tva nzaku leɓtekwa guli. ¹² Lma ta vərđa lma zlghay nda ŋuďuf. Zak za ta hafu ŋa kdekeden, kabga hgafhga Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnanťa gha ta nermata zlghay nda ŋuďufa gha ta kəma ndəghata masləmtsəkha. ¹³ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mnigintá vərđa gwada ta kəma Pwanəs Pilat* ná, ¹⁴ ka ŋanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul haď sana skwi ta kagha, kul haď rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵ Dza'a maravamara baďu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuɓaya zɗaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham

ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul haď ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadaď kul lavintá mndu ta ɓhanavata. Haď mndu ta kɗə nghanťa wa. Haď mndu dza'a lavintá nghanťa‡ guli wa. Nani glaku, nda mbraku, ŋa kdekeden. Amin!

Vlanťa hidaku ta gwal ka gadghəl

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa haďik na, yaha hən da ghərɓaku, yaha hən da laghwi da faftá ghəŋa tan ta gadghəla§ tan ya dza'a kwal kul nzɗavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nzakwa mu nda rfu ka hən faftá ghəŋa tan. ¹⁸ Mnanamna ta hən ka maga hən ta zɗaku. Ka sganaghata hən ta maga skwiha dinadina. Mnanamna ta hən ka muvla hən ta muvla, ka vla hən ta skwi ŋa katanťa sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka hən magay, dza'a tskanatska hən ma nərma vli ta skwiha tan, ŋa slafta tan tida baďu mahtsim*, kada mutsafta hən ta vərđa hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁰ Timote ɗa, ɗasuwa ka ka ŋanata skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka ɓətbət kul gra vgha nda zlghay nda ŋuďuf, nda tagha skwi ya ta mnə lu kazlay: Snanťa skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famťa ghəŋ ka tagha tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlghay nda ŋuďuf. Ka nza zɗakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

* **6:13** Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † **6:15** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3.

‡ **6:16** Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18. § **6:17** Gray nda Lukwa 12:20. * **6:19** Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña 2 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ña mna gwada ña mnduha ta ghəña gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² Ña kagha Timute* zwaña da, ya ta dñu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zďakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zďakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəña kagha. Nani ta maganata yu ta slna nda ñudufa da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglantá kagha, kada ndəghafta ñudufa da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya káka zlghafta kahwathwata nda ñudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlghay nda ñuduf ya ná, tinəl midza gha Luwis ta zlghafta, ka finťá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlghafzlgha kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudinťá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ña zďukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dñu nda ksanatá ghəñ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlghafzlgha ta ghuya ďanwa kawadaga

nda i'i ta ghəña Lfida Gwada, nda fata ghəñ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ña nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dina wu, ama mantša ya kurata tsi nda zďakatahudani. Tsa zďakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kďaku lu ka fatá ghəña hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinťá mbrakwa mtaku, ka mara-mata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ña kďekedzen.

¹¹ Ña mna tsa Lfida Gwada ya ña gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay† da ña tan. ¹² Ta ghəña tsaya ta kəl yu ka ghuya na ďanwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəñ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ña ñanatá tsa Lfida Gwada faďim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi ña klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlghay nda ñuduf, nda ya ma dñu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ Nanaña ta nərma tagha skwi ya fagham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuďa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tan. ¹⁶ Ka maranañmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəña həga ga Unesifura, kabga si ta gďagďa ta ksidimťá ñuduf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma 6hagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka nďanďa, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta baďu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa da ma luwa Afisus.

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † 1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ 1:11 Gray nda 1 Timute 2:7.

2

Nzanza ka vɔrdaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanja ɗa, mbra ta vgha ma zɗakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snan ka da i'i ta kɔma ndəghata maslɔmtsəkha ya, taghanaftagha ta nɔrma mnduha ta laviŋtá taghanaftá sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya ɗanwa ta slagghagha ta ghɔŋa gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vɔrɗa sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi mndu katsi, haɗ ta laghwi da famtá ghɔŋani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zɗanaftá ɲuɗufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ɲavata ka hva guli ná, tinɔl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghɔŋa tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta ɗanwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama ɗər má mantsa tsi, hɓam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ɲa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta ɗakwa tan, kada mutsafta hahɔŋ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ɲa nza-kwa tan ma glaku kul haɗkdavaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya ɗanwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a ɲni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka ɗər nza a mu ka nɔrma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi† ka nɔrma mndu,

kabga laviŋ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda ghɔŋani wa.

Mna ta vɔrdaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta hɔŋ ta kɔma Lazglafta, ka zlanja hɔŋ ta zlərdawi ta ghɔŋa gwadaha. Haɗ sana skwi ta katanja tsa zlərdawi ya ta mndu wu, ta ghɔŋa zadinťa gwal ta snay yeya katak ta zadinťa tsi. ¹⁵ Kagha, ɲavanja ka nzakwa ka ta kɔma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul haɗ hula ta ksaf ta slnani, ta mna vɔrɗa gwada nda tvani. ¹⁶ Ma fə ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlgħay nda ɲuɗuf, kabga gwal ta famtá ghɔŋa tan da mndərga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'ɲaghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zlunzla hɔŋ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka hɔŋ ta mnay. Mantsa ya ka hɔŋ ta zlanbiŋtá sanlaha ma zlgħay nda ɲuɗufa tan. ¹⁹ Tsaw tsa dihatá dughwanja skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwanja ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka ɲani§.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: ɲa Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbəɗanambəɗa tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata

* **2:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 9:24-27. † **2:13** Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. ‡ **2:17** Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20. § **2:19** Gray nda Mbsak. 16:5.

lu ma hēga dagala wa. Fīdatá fu sanlaha, tsatsaf nda r̄bisl lu ta sanlaha. Na maga slna badu gwada dagala sanlaha, na maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlanzla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi badu gwada dagala, ya faghu lu nda paya na maga inda slna dinadina.

Nzanza ka vərda mnda ksa slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlghay nda nuduf, nda tva dvu, nda tva zdaku kawadaga nda gwal nda ghuḅa nudufa tan, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlerdutawiha ka bətbət, kul had hayhayani, kabga ta sabsa zlerdawi mida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlerdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, lavinlava katsi ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta nuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá ghəṇ katsi gwada nda gwal ta mbaḍanaftá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vlanvla Lazglafta ta tvi ta hən na mbaḍanafta tan ta nzakwa tan, na snanta tan ta kahwathwata. ²⁶ Na vrakta ghəṇa tan, na ndapta tan ma dəḅla halaway ya si ta ksaghutá hən na snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kdavakta fitik

¹ Wya skwi na snanta gha: Ma kdavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya danwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta dvutá ghəṇa tan, ka gwal ta dvutá tseḍi, ka gwal ta ghərḅaku, ta gla ghəṇ, ka gwal ta kwarakwara ta ghəṇa Lazglafta, ka gwal kul had nzi'ina tan ta dadaha tan, ka gwal kul had ta rfa mndu, ka gwal kul had ta zləṇa Lazglafta.

³ Dza'a nzakway hən ka gwal tənṭəṇa ghəṇa tan, ka gwal kul had ta tawa hidahida ta mndu, ka gwal ta tsanavata gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dina. ⁴ Dza'a nzakway hən ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəṇ. Mal skwi ta zdəganatá hən dvu hən ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsəlḅu na Lazglafta ka hən ta nghə lu, ama va a hən ta snantá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba tan ta ra watgha, ka dza'a da hēga da hēga ga mndu da gataftá mi'aha kul had mbrakwa tan, hbu dmaku ta hən, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəṇa tan. ⁷ Inda fitik hən ta tagha skwi mndani, ama trid, laviṇ a hən ta snantá kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəṇ ghəṇaghəṇa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəṇ ghəṇaghəṇa nda kahwathwata. Gwal nda hwada ghwinzlak tan hən. Had hayhaya zlghay nda nudufa tan wa. ⁹ Ama had hən dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsaḅakwa tan ya, manda va tsa na i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa ḍa, nda klatá ghəṇa slna ta magə yu, nda tva zlghay nda nudufa ḍa, nda ksa nuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta dvutá mnduha, nda ya ka yu ta gdavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya danwa ya ghuydip lu ma luwa Antakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal

* **3:11** Antakiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20.

ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həŋ. ¹³ Ama ghwadaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta badzakwa nzakwa taŋ. Dza'a nənbaŋnənba həŋ ta sanlaha, dza'a nənbaŋnənba həŋ ta ghəŋa taŋ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, kaka gđavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghaf†. ¹⁵ Daga ma ga zwaŋa gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuəa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlghaftá Yesu nda ɲuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina ɲa tagha kahwathwata, ɲa dagintá krughuvi, ɲa payaftá mndu, ɲa taghanaftá nzaku tdukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ɲa maga inda skwi ɲa maga skwi dina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gdata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku ɲa taŋ, hbatá ɲuduf ka tagha ka ta skwi ɲa taŋ, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha ɲa kwala mnduha kul snəgəltá vərđaka tagha skwi. ɲa laghwa taŋ sna skwi ya ta kumə ghəŋ taŋ. ɲa laghwa taŋ da

mbala ghwadaka gwal tagha skwi ɲa taghanatá skwi ya ta kumə həŋ. ⁴ Dza'a nu'afnu'a həŋ ta sləməŋa taŋ yaha həŋ snantá kahwathwata, ka mbədaghutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gđavagda gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya dərwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfida Gwada. Kdanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika da, taghwan ɲa yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vərđaka vulu, kdanakkda yu ta vərđaka hwaya da, ɲanaŋa yu ta zlghay nda ɲudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá da ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tsa guma tdukwa, badu fitika tsa guma. ɲa da ndaghəŋa da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dvaftá saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəŋani

⁹ Ka ɲavata ka ka sabi slidighata misimmišim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula dvutá skwa ghəŋa hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† da. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus†. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla da ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka hutaŠ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka dəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli,

† **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2. * **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarent 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimun 24. † **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ɲa tuwak, ka ɲa gu a tsi ta payafta lu ɲa vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihdi 24:12, Ruma 2:6.

dasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghəŋəghəŋə nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Bađu tantəŋa lagha da da guma da mbəda gwada ta ghəŋa da ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla həŋ demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta həŋ. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kďanaktá mna gwadani, ka snantá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ɲa lafa da ta luwa da vla ga mghamani. ɲani glaku ɲa kďekedzen. Amin!

Gazgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwareŋt na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ɲavata ka, ka sabi misimmisim ma kďaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudensa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ɲa gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zďakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

† **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slɲa gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17. ‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slɲa gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slɲa gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Titus

Gazgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ɲa katanťá mnduha dagap Lazglafta ɲa nzakway ka ɲani, ɲa snanamťá hən ta vərđaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zďəganatá Lazglafta ya. ² Ɗa nzakwa taɲ nda fatá ghən ta mutsa hafu ɲa kďekedzen, kabga ghadaghada Lazglafta kul haď ta tsakalawi ta tamaťá imi ta sləmən, ma kďaku tsi ka tsaťá ghəɲa haďik. ³ Ka kligiňťá Lazglafta ta gwaďani ɲa mnduha ma fitik ya kumaɲ tsi nda ma mna gwaďani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaťá i'i ɲa magay.

⁴ Ɗa kagha Titus*, vərđa zwaɲa da ma zlghay nda ɲuďuf ta vinda yu. Ka nza zďakatahudi nda zďakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndərga nzaku ta ranťá mnda mali mataba guyata ghən

⁵ Zlaghazla yu ma luwa Kret ɲa payanata gha ta skwiha ta paďaku. Ka zabapta ka ta gwal nga Igliz ma inda luwa manda ya taghaghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul haď gwaďa ta ghəɲa taɲ katsi, gwal turtuk turtuk markwa taɲ, zlghafzlgha ka zwana taɲ ta Yesu, ksu a sli'ij ta hən wu, haď hən ta mbrəs wu, katsi. ⁷ Mndu kul haď gwaďa ta ghəɲani katsi, kabga slna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanślana, ka mndu ta gufwaku ɲuďufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazenzen, ma nza tsi ka mndu ta nənəaptá mndu ma tsedi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga taɲ, ta đvay katsi ta maga skwi đina, mndu nda hanata ghən katsi, tďukwa mndu katsi, mndu nda ghuďa katsi, mndu

ta nga ghəɲani katsi. ⁹ Mndu ta laviňta ɲanatá gwaďa Lazglafta taďta skwi manda va ya taghanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pərďaťa katanťá sanlaha nda taghanaťá skwi tďukwa manda va ya ta raku ta hən, ɲa marananťá krughuva taɲ ta gwal ta mbəďanaťá† gwaďa.

¹⁰ Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul haď ta sna gwaďa da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafaďa taɲ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanaťa lu ta wi ta hən, kabga ta baďza nzaku ma həga ga mndu hən nda tagha skwiha kul raku ɲa mndu, ɲa mutsa skwi ta tvi kul đinaku. ¹² Ka sana slayan mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuďay hən, la yaďi, la mahahau' hən,» ka'a. ¹³ Ta ɲa tsa mndu ya tsa gwaďa ya. Mantsa tama, dvanaghadvə ta hən ka ɲďanďa, ka ksa hən ta tva Lazglafta đina. ¹⁴ Dəvanagha dva ta hən ka zlanťa hən ta sna tsa garaku ta garə la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbəďanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuďa inda skwi demdem ɲa gwal nda ghuďa. Haď skwi nda ghuďa da gwal kul ghuďaku kul zlghaťá gwaďa Lazglafta wu, đina a ndana taɲ wu, đina a ghunislaka taɲ wa. ¹⁶ Nda sna ɲni ta Lazglafta ka hən ta mnay, nda ta tva skwi ta magə hən ya ná, sna a hən ta Lazglafta wu, nda nza hən ka skwa mbiday ka gwal mbrəs, laviň a hən ta magatá skwi đina dər ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlghay nda ɲuďuf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: Ɗavaɲa ka tagha ka ɲa mnduha ta hyahya skwi ta ghəɲa đina. ² Ka mna ka ɲa la galata mndu, ka nzata hən nda hanatá ghən ka gwal nda ra vla glaku ɲa taɲ, ka gwal nda vərđa ghunislak da hən, nda zlghay nda ɲuďuf

* 1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareňt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † 1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

tdúkwa, nda vərda d̥vu, ka nzata hən ka gwal ksa ɲuduf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ɲa magay tan ta ɲərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha hən da tsa mndəra mndu, yaha hən da ghuyaku, ka tagha hən ta skwi dīnadina ɲa san-laha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kəl hən ka taghanaftá daghala mi'aha ta d̥va zə'alha tan nda zwana tan, ⁵ nda tva ndanu tdúkwa, ta hən. Ka nzakwa hən ka gwal nda ghuḁa. Ka ɲanata hən ta həga tan dīna. Ka nzakwa hən ka ɲərma mi'aha. Ka sna hən ta gwada da zə'alha tan. Mantsa ya ka hən da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duh-walha guli, ka hananata hən ta hən ⁷ ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi dīna ɲa nghay tan ta kagha, ɲa ksay tan ta sada gha. Nda ɲuduf turtuk káka tagha skwi ta taghə ka ɲa tan. Yaha ka da tsaḁaku. ⁸ Hyahya gwada káka mnay, ɲa ksu-tani ta gwal mbaḁanaftá gwada ka hula kada kwala hən mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən ta gwada da danahəga tan ma inda skwi. Ka maganata hən ta skwi dza'a zdanaftá ɲuduf ta hən. Yaha hən da mbaḁawi nda hən guli. ¹⁰ Yaha hən da kasaŋtá skwiha tan. ɲərma skwi ka hən da magay katək, kada grafta danahəga tan kazlay: Tudúkwa mnduha hən kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghə mu ta ghəɲa Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa tan

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maraɲmara Lazglafta ta zdakatahudani ta nzakway ka dzuḁaya mbaku ɲa inda mnduha demdem, ɲa mutsay tan ta mbaku. ¹² Tsa zdakatahudī vlama

Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbədglanatá hul, ɲa kwal kul maməgəltá skwa ghəɲa hadik, ɲa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəɲa hadik na nda hanatá ghəɲ, nda maga skwi tdúkwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla ɲərma fitik faf mu ta ghəɲ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatá ghəɲani ka mtuta ma vla mu ɲa varagamapta ma dmakwa mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ghuḁa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ɲərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya káka da taghanaftá hən. Ka vlan̄ta ka ta mbraku ta hən. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagha.

3

Nzaku ta ran̄tá mnda zlghay nda ɲuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka hanaganata hən ta ghəɲ mista mghamha* nda ya da la ɲumna ka maga hən ta skwi ta mnanata lu ta hən. ² Mnanamna ta hən, yaha hən da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku ka hən nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka hən, leḁtekwa ka hən nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, haḁ mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbida amu. Ta husaɲhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maraɲta Lazglafta mnda mba amu ta zdakwani nda d̥va mndani katakata, ⁵ ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tdúkwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekeyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10.

* **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5.

ghu6imistá mbrakwa Sulkum nda ghu6a,[†] kəl mu ka mutsaftá lfida yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghu6a ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ɲudufa mu. ⁷ Mantsa ya kə'a zdəntahudi ka namafta ka ɲərma mnduha ɲa mutsay mu ta hafu ɲa kdekedzen ya faf mu ta ghəɲ tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa gwada ya ka ɲdandə ɲa mnduha, kada maga gwal zlghay nda ɲuduf ta ɲərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlərdutawi ka bətbət ta ghəɲa gwada ta mbəda mndəra mndu[‡] nda ya nda gwada ta ghəɲa zlahə Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlghay nda ɲuduf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlan a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahis\$ wu, ka zliɲta ka ta tvani. ¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada yu ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta ɲani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka da, ka yu ndanapta. ¹³ Ma fitik dza'a sli'aftha i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanɲa ka ta həɲ, da htugudunɲa skwi ta həɲ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal zlghay nda ɲuduf manda amu ta ɲavata ka maga skwiha dīnadīna, ɲa katanɲa taɲ ta gwal htaghu skwi da həɲ, kabga dza'a mutsay həɲ ta nisəla taɲ.

Ga zgu ɲa kdīɲta

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ɲa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlghay nda ɲuduf.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

[†] 3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4. § 3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Filimunj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanjama mu Timute ɲni ta vindaghafta, a gra Filimunj ta nzakway ta gwa ghəɲ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pɔakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zdakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəɲa ghuni. Ka vlaghunata həɲ ta zdaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəɲa Filimunj

⁴ Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dvuta ya dvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatá ghəɲa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɔanay ta daɓi. ⁷ Zwanjama da, mndərga tsa dvu ta dvu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dvudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanaftá həɲ.

Ndəba dzva Pwal da Filimunj ɲa tsu'aftá Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slaghusla yu ma nzakwa da ka ghunatá mnda Kristi, má ɲa mnaghatá tva skwi ma ɲa magay gha dīna. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga

maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəɲa zwanjama da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa da ma gamak na. ¹¹ Wya si had hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara da ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nza-kwa da tsam lu ma gamak ta ghəɲa Lfida Gwada, má ɲa magihatá slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviɲ a yu ta magay ga ghəɲ ga ghəɲa da kul snanatá yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zdakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavafta nzakwa ghuni ɲa kɔkedzen ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagha ɲa fitik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanjama mu tegedteged. Dvudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dvafta rki. Mnda səla ya, zwanjama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva da yu, dza'a play yu, dməɲa da kagha ma zlgha nda ɲuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanjama da, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ɲudufa da ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta dawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghutá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta daway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ɲa vlihatani ta tvi ɲa ɓhadaghata da da kaghuni.

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5.

Ga zgu ŋa dza ghəŋa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras[†] ŋa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəŋa maganatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ŋni ta slna§ kawadaga da həŋ, ŋa gha guli.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

[†] **1:23** Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12. § **1:24** Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgha ta lwi ŋa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

¹ Manda ghalya ná, nda kda fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidzíha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwađa Lazglafta ta gwađa nda amu. Ma fitika zlagiginja Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagigin tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdíntani ta magatá slna ghuđintá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴ Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walanja Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagha ná, Zwanja da ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa.

Had ya guli ta kdə walanja tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha,

dza'a nzakway kagha ka Zwanja da† kə'a guli wa.

⁶ Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa: «Ka tsəlba inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbu ŋani,» ka'a.

⁷ Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani:

«Gwal kshiatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak,

ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,»§ ka'a.

⁸ Ŋa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná,

nda nza ŋa kdekeden. Dafa ga mghama gha ná,

nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa.

⁹ Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgaghatá kagha,

dva a kagha ta ghwadaka skwiha wa.

Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka pghaghaghatá rda zdaghaftá ŋuduf,

ka dvutá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» ka'a.

¹⁰ Ka'a guli:

«Kagha ná, Mgham ka.

Ma zraftani, kagha ta magaftá ghəŋa hadik.

Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya.

¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdu hərdá həŋ.

Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kdekeden.

Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.

¹² Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ. Dza'a mbədavafmbəda həŋ, manda ya ta mbədavafta lgut.

Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná,

manda va tsaya ka, had kdavakta† nzakwa gha wa.»

¹³ Ta walanj a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zeghwa da, dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha

* 1:2 Ngha ta Yuh. 1:3. † 1:3 Ngha ta Zab 110:1. ‡ 1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § 1:7 Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * 1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8. † 1:12 Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ 1:13 Ngha ta Zab 110:1.

ŋa nzakwa taŋ ka skwata pgha
səlahat̪ gha» kə'a wa.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha
ta maganatá slna ta Lazglafta, ta gh-
wanu lu ta həŋ ŋa katanťá gwal ta
nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka
sganaghata mu ta maga dásuwa nda
skwi ya snaŋ mu, kada kwala mu
ta zwaduta ma tvi. ² Tsa gwada si
ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya
ya ná, nda mbra nzakwani. Inda
gwal ta kwal kul klaftá tsa gwada
ya ka gwada, ka kwalaghutá snata
ná, mutsafmutsa həŋ ta guma ya
ta ranťá həŋ. ³ Ka si mantsa ya tsi,
waka amu dza'a ndapta ma tsa guma
ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa
glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya
tiŋəl Mgham Yesu ta mna tsa gwada
ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá
gwal ta snaťá tsa gwada ya guli
kazlay: Kahwathwata tsa gwada
ya kə'a. ⁴ Ka ŋlanaghatá Lazglafta
kaghəŋani guli ta tsa gwada taŋ ya,
nda ma maga ŋizlaha, nda ma skwiha
ka mandərmimi,† nda mazəməmha
kavghakavgha. Dəganafha Sulkum
nda ghu6a ta slna ta mnduha ŋa
maga skwiha kavghakavgha manda
ya kumaŋ tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlan
Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa za-
mana ta sagha ta mnə mu ya wa.
⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vin-
dafta ma deftera Lazglafta:
«Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl
ka ka havapta ka tsatsi.
Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta
ka tsatsi na?»
⁷ Aŋ mndani, vraganavgha ka
gudzekw ŋa fitik kwitikw
mista duhwalha Lazglafta.

Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku
nda sgit.

⁸ Ka vlanťá ka ta ga mgham† ta ghəŋa
inda skwi demdem,» ka'a.

Ka vlanťá Lazglafta ta ga mgham ta
ghəŋa inda skwi, ka lu ya ná, had
sana skwi kul had tsi ta ga mgham
ta ghəŋani nda tsaya wa. Aŋ mn-
dani, ta nŋha a mu karaku kazlay: Ta
gay mndu ta mgham ta ghəŋa inda
skwi kə'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana
lu ŋa fitik kwitikw mista duhwalha
Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya ng-
han amu. Ka vlanťá Lazglafta ta
glaku, nda sgit ta ghəŋa vəl mtutani,
ka ghuyťá danwa. Mantsa ya tama,
ma zdakatahuda Lazglafta ná, ka ŋa
inda mndu danťá tsi ta mtaku.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta maga-
fta. Ka ŋani nzakwani guli. Mantsa,
ka dvaťá Lazglafta ta payaťá Yesu
nda ma ghuya danwa ya ghuyə tsi,
kada mutsafta ndəghata mnduha ta
nzaku ka zwanani, ŋa hlayni ta həŋ
da glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla
həŋ da mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghu6a mndu ya nda
tsa gwal ghu6iŋ lu ya tani ná, ma
da turtuk həŋ. Tsaya tsa kwal hula
ksanťá Yesu ka hga həŋ ka zwana-
mani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:
¹² «Dza'a mnaŋmna yu ta hga gha da
zwanama da.
Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba
tskata mnduha,§» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghəŋa da dar ka ŋa
Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya
vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda
səla həŋ demdem. Ka nutá Yesu ka
ghəŋani guli ka mnda səla manda va
hahəŋ, kada laviŋťá tsi ta mtuta, ŋa
nanatá halaway ta ŋanatá mbrakwa
mtaku ya, ka mbegi. ¹⁵ Mantsa ya
magata Yesu, ŋa zlu'agaptá həŋ ta

* **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53. † **2:4** Nŋha ta Markus
16:17-18, 20, 5:12. ‡ **2:8** Aya. 6:8. Nŋha ta Zabura 8:5-7. § **2:12** Nŋha ta Zabura 22:23. * **2:13**
Nŋha ta Isaya 8:17, 18.

gdáta ta nzaku ma zləŋa mtaku ya ta niŋtá həŋ ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanŋa wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katanŋa. ¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, nərma ya ma slna Lazglafta, ŋa platá dmakwa mnduha.† ¹⁸ Ndanana tama, laviŋlava ta katanŋá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghaŋdzgha lu ta tsatsi ka ghəŋani, ka ghuyanaptá danwa.

3

Yesu mali ta ghəŋa Musa

¹ Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hgaŋ Lazglafta ŋa nzakw ka ŋani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlghaf mu ta mnə mu banluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ŋa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka nərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ŋa Musa, ma magayni ta slnani ŋa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlanŋa lu ta sgít ŋani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dīna ka vlanŋá glaku ta Yesu ka malaghutá ŋa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, nərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnananŋá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwaŋ ta nzanaghata ta ghəŋa həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ŋanatá zlghay nda nɔdɔfa mu, ka ghərɔay mu ta ghərɔaku ma fatá ghəŋa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mn-duhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuɔa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni manda ŋa dzidzīha ghuni, ta sli'anaftá gwada ma fitika dzəghaŋta taŋ ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghanŋa taŋ ta nərma skwi magə yu ŋa taŋ ma vaku fwaɔ mbsak ná, ka dzəghihatá həŋ.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda həŋ.

Ka yu mantsa:

«Ta dza'a ta kəma ta kəma həŋ nda ghwadaka ndanu, sna a həŋ ta skwi ta kumə yu da həŋ wa.»

¹¹ Ma tsa gatá sida da ya ná, wadawada yu, had həŋ dza'a walanŋá lami da tsa vla mbi'a† vgha payanaf yu ta həŋ ya wa,» ka'a.

¹² Dasuwa ka kuni zwanama da, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka nɔdɔf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya.

¹³ Ta hgaŋ Lazglafta ta kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da tənanaftá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəŋ. ¹⁴ Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka ŋanaŋa mu his his dzvu ta kahwathwata fatá ghəŋ ya mutsaf mu daga taŋtaŋ ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani, yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni, manda ŋa dzidzīha ghuni ta sli'anaftá gwada nda tsi† ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snanŋá lwa Lazglafta ka sli'anaftá həŋ ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta həŋ ya a ra? ¹⁷ Ta ghəŋa i wa ta ga Lazglafta

† 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11. * 3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata. † 3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1. ‡ 3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta lu.

ta sidi ma tsa vaku fwad mbsak ya guli na? Ta ghəŋa tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá hən ma mtak ya a ra? ¹⁸ Na i wa wadata tsi kazlay: Had hən dza'a walaŋta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta hən ya wu kə'a ya na? Na tsa gwal ta sli'anaftá§ gwada ya a ra? ¹⁹ Nda ngha mu ná, traptra ta hən ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən ya, kabga kwalaghuta taŋ ta zlghafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a laviŋlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghu-naf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da pdaŋhutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama katan a tsa gwada mnana lu ta hən ya dekdek wa. Manda sənəta taŋ ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən ta zlghafta nda ŋudufa taŋ. ³ Amu gwal ta zlghaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida da:

Dza'a nghay yu ka waka hən dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta hən ya,» ka'a.

An mndani, kdīŋkda ta magatá slna daga ma zlrafta ghəŋa hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəŋa mandəfəŋa fitik na: «Badu mandəfəŋa fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani†,» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had hən dza'a walaŋtá lami da tsa vla mbi'a vgha‡ ya si payanaf yu ta hən ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta sənəta taŋtaŋ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a hən wu, kabga kwalaghuta taŋ ta snanata gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl

tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'īŋ fitik tahula tsa, ka mnigintá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka sənəŋsna kuni ta lwani, yaha kuni da tənanaftá ghəŋa§ ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va 6hadanam 6ha Dzesuwa ta hən da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ŋa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha badu mandəfəŋ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ŋani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ŋani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ŋavamaŋa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanata gwada Lazglafta, manda tsa ŋa dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Laviŋlava ta zlagadamta da ŋuduf, nda vla nzugu tani dikw da dūdzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta daslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Had sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid hən demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

¹⁴ Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwaŋa Lazglafta, ta 6hadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlghay nda ŋudufa mu. ¹⁵ Mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta

§ 3:18 Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. * 4:3 Ngha ta Zabura 95:11. † 4:4 Zlrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11. § 4:7 Zabura 95:7-8, manda ŋa gwada Grek ŋa ghalya mnaf ta lu.

* 4:8 Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4.

mbrakwa mu a ɲa amu wa. Katək ná, dzghanɗzgha lu ta mala mu ta ghəɲa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantse tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəɲ ta Lazglafta, tsatsi ta vla zdakatahudi, ɲa tawatani ta hidahida ta amu, ɲa vlamatani ta zdakatahudani ɲa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghəɲa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna tan ná, ɲa maganatá slna ta Lazglafta da manaka tan ya, ɲa vla skwi nda pla ghəɲ ɲa Lazglafta ta ghəɲa dmakwa mnduha. ² Tsa la mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya ná, nda sna hahəɲ ká həɲ dza'a maga skwi dina ɲa gwal kul snantá maga skwi dina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a kəl tsatsi ka pla ghəɲ ɲa Lazglafta, ta ghəɲa dmakuhani*, ta ghəɲa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Had mndu ta klaftá tsa glaku ɲa nzaku ka mali ta ghəɲa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghəɲani wa. Lazglafta ta hganɲa manda ya hgan tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghəɲani ta nzaku ka mali ta ghəɲa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ɲani kazlay:

Kagha ná, Zwanɲa da ka,
nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:
«Kagha mali ɲa kdekeden ɲa ghəɲa
gwal ta ksa slna Lazglafta,
manda ɲa Melkisedek† ya,» ka'a.

⁷ Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəɲa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ɲdanɲa da Lazglafta ta laviɲtá mbanafɲa ma mtaku‡. Ka snanatá Lazglafta ta ghəɲa vəl hananatani ta ghəɲani. ⁸ Kulam nda nzakwani

ka Zwanɲa Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snantá kazlay: Snatá gwada ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹ Manda kdiɲta Lazglafta ta dzanaghatá ghəɲa skwi ya kuman tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snanatá gwadani, ɲa nzakwa tan nda hafu ɲa kdekeden. ¹⁰ Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta manda ɲa Melkisedek.

*Dasuwa ka kuni da zlanɲa kuni ta
zlghay nda ɲuduf*

¹¹ Mamu skwi dagala ɲa mnay ta ghəɲani, tsaw nda bla tsiɲay ɲa ghuni, kabga la a da sləmənɲa ghuni wa. ¹² Nda kda fitik má prək ka nza-kwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kda fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. ɲa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgəɲta ɲa ghuni ta va tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni daga tanɲan ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwanɲa ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³ Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwanɲa ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tdukwa§ wa. ¹⁴ ɲa galata mndu na skwa zay tanɲənɲa ta gdata hən ta zay, ka slavaptá hən ka tagha dganatá skwi dina, nda ya kul dinaku, ɲa magay tan ta skwi dina.

6

¹ Mantse ya tama, zluɲmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəɲa Kristi, mbaɲma ta ghəɲa tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglafɲa ta ghəɲa dugh-wanɲa skwi ta nzakway ka: Gwada ta ghəɲa pla dmaku, ɲa zlanɲa mnduha ta maga slnaha ya ta kla hən da Zadaku, nda gwada ta zlghaftá Lazglafta nda ɲuduf, ² nda gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu ta ghəɲa mndu, nda gwada ta sli'agapta ma mtaku, nda gwada ta tsatá ghəɲa

* **5:3** Ngha ta Levitik 9:7. † **5:6** Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4. ‡ **5:7** Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46. § **5:13** Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareɲt 3:2.

guma ɲa ɖekɖek ya. ³ Zluɲmazla ta tsahaya, mbaɖma ta kəma ta kəma. Wya skwi ɲa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ɲa sɲaɲta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakaanaf tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuɓa ma ɲuɖufa taɲ, ⁵ gwal ya si ta ɖaɲtá zɖakwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ɲa zamana ta sagha, ⁶ ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta taɲ da pləgəltá dmakwa taɲ. Zləɲəglafzləɲa həɲ ta Zwanja Lazglafta ta udza zləɲay, ka razay* banluwa.

⁷ Lagha imi ka gɖata ta nzaku ta vwah, ka magafta skwi tida ɲa katanjá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hadík ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya ɖyanafɖa ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a drinɖra† lu.

⁹ Zwanama ɖa, aɲ mndani ɖər má mantsa mnata ɲni ná, da sna aɲni kazlay: Ta ɲərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tɖukwa tsatsi, haɖ dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ɲa katanjá zwanama ghuni gwal zlghay nda ɲuɖuf, ya ta gɖata kuni ta kata həɲ ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ɲni ta ɲavata inda kaghuni nda fata ghəɲ ta skwi ya faf kuni ta ghəɲ tida ha ka kɖavaktani. ¹² Ma ksu yaɖi ta kaghuni. Ksawaksa ta sadá gwal ta ɲavata ma zlghay nda ɲuɖuf, gwal ta faftá ghəɲa taɲ ta Lazglafta ka mutsaftá həɲ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta mndu.

Kahwathwata tanafɖa Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafɖa Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta Abraham ná, ka waɖanatá tsi nda vərɖa htsinani,

kabga haɖ sana mndu ta malaghutá tsatsi ɲa waɖanatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra† gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka ɲavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ya. ¹⁶ Ta waɖu mndu ta waɖu ná, nda skwi ta malaghutá htsinɲa vərɖa tsatsi ta waɖa tsi. Tsa waɖu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərdə lu ta ghəɲani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kumanjkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməɲ ta mndu ya kazlay: Haɖ yu dza'a mbəɖanaftá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda waɖu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul lavinjtá mbəɖanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləməɲ ta mndu nda waɖu ya waɖa tsi nda tsi. Haɖ dza'a walanjá tsakalatawi§ mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ɲa ɲavata mu nda fatá ghəɲ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghəɲ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kahwathwata dihatani haɖ skwi ta gigɖaɲta wa. Zlaganapzlaga ta zlala ka ɓhadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tinlaghuta Yesu ta lami ka amu, ɲa nzaku ɲa kɖekedzen ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta manda ɲa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəɲa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəɲa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafɖa sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² ɲa tsa

* 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18. ‡ 6:14 Zlrafta 22:16-17. § 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2.

Melkisedek ya hlanafta Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tdukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zdaku» ya. ³ Tsatsi ná, had dani wu, had mani wu, had dzidzani wa. Had vəl mnay kazlay: Bađu yeya yata lu, bađu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwanə Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kdekeden ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlan̄ta. ⁵ Skwi ŋa snan̄ta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, zlahə Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a tan̄ da dawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama tan̄ tsa gwal ta dawu həŋ da həŋ ya. An̄ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. ⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlan̄ta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄. ⁷ Had sana zlərday wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta zlgha zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlghafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kdekeden ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ ŋa tsin̄tá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klafla tsatsi guli ta zaka ka vlan̄tá Melkisedek nda ma dzidza tan̄ Abraham. ¹⁰ An̄ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagha Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlan̄ta

Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna tan̄ ya ná, slaghwə a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kuman̄ Lazglafta, ta vlan̄tá tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slaghusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbədapmbəda Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantse katsi ná, nda nza tkwe' ka mbədap̄tá zlahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwadə na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walan̄ta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadən̄ a Musa ta gwadə ta ghəŋa tsa mndəra tan̄ ya ma fitika gwadayni ta gwadə ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kdəglin̄tá tsalin̄ta ná, zlagapzłaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzan̄a tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kdavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nda nza ka ŋa kdekeden ka mnda ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantse ya ná, nda hərdə zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, had hayhayani wa. ¹⁹ Zlahə Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadatá

* **7:11** Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbədatani ma sana vli. † **7:14** Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ **7:17** Zabura 110:4.

tsi ta wađu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wađa a ta wađu wa. ²¹ Yesu ná, nda wađu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawadā yu,

hađ yu dza'a vrəglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kdekeden§ ” » kə'a.

²² Ma tsa wađu wađa Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərɓatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku hađ həŋ ta gđavata wa. ²⁴ Yesu ná, ŋa kdekeden nzaťa nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta ya guli, hađ dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanaftha ŋa kdekeden ta inda gwal dza'a ɓhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ŋa kdekeden nzaťa nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa tan.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ya pahan mu. Tsatsi ná, nda ghuɓa nzaťa nzakwani, hađ rutsak tida wa. Hađ dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəŋ inda fitik ŋa ghəŋani, nda ya ŋa hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəŋ ma vla-tani ta ghəŋani. ²⁸ La mali ta ghəŋa slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzakwa tan ya. Ma fitika wadata Lazglafta ta tsa wađu wađa tsi ya, mbəɗapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fatá tsi ta zwanani ŋa kdekeden ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi kuman tsi.

8

Yesu mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwanja skwi ta mnə ŋni: Mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərɗa həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ŋa vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəŋ tani. Nda ra ka mutsafta ŋa amu ma mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ŋa vlayni. ⁴ Ka má si ta hađik na Kristi katsi ná, ma hađ fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá† ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlan lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slərɓatá zughu dīna ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta sləməŋ dīna ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma hađ rutsak ta tsa tanťana dzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ŋa tan. Ka'a mantša:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzrəglafdzra yu ta wi ka lfidani
mataba da nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzratawi dzraf yu nda dzidzīha tan ma tsa fitika hla-gapta da ta hən
nda dzva da ma hađika Masar ya wa.

Hahən ka ghəŋa tan ta ɓadziŋtá tsa si dzratawa da nda hən ya, ka zliŋtá i'i ta hən guli,
10 Mantsa tama, wya tsa dzratawi dza'a dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa fitik ya.
 Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha da ta hən, ɲa hanamta da ta hən ma ndana tan,
 thanamha yu ta hən ma ɲudufa tan. Dza'a nzanza yu ka Lazglafta tan, ɲa nzakwa hahən ka mnduha da guli.
11 Had mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá mndəra tan, dər zwanjani kazlay: Snaŋsna ta Lazglafta kə'a wa.
 Inda tan dza'a nda sna hən ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.
12 Dza'a planapla yu ta krughuva tan, havglakta a yu dekdek ta dmakuha tan wu,» ka'a.
13 Ma tsa mna gwaɗa ta dzratawi ka lfid ya, niŋna Lazglafta ka halatani ta tsa tanjanani ya. Tsa ɲa ghalya ta halaku ya, ta ghwan a ka hluta wa.

9

Tsəlbu ɲa Lazglafta ta haɗik, nda ya ta luwa

1 Ma tsa tanjana dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ɲa magay ka lu dza'a tsəlbu ɲa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta haɗik,
2 nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Tanjana huɗa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ɲa Lazglafta. **3** Tahula mahisa zlala, mamu sana huɗi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata. **4** Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta

gwaɗa dzratawi tida. **5** Ka tsat-saftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlam-bak ta vli ya ta vlə lu ta us ɲa Lazglafta ɲa pla dmaku. Ama haɗ lu dza'a pasla gwaɗa* ta tsaya ndana wa.

6 Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ɲa gɗata gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta lami da maga slna tan ma tanjana huɗani ya. **7** Ama ma tsa mahisa huɗi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ɲa kladanamtani nda usa rini, ɲa vlanťa Lazglafta ɲa plinistá krughuvani†, nda ya ɲa plinistá ɲa hamata mnduha guli. **8** Mantsa ya kumanťa Sulkum nda ghuɓa ta mnamanťa kazlay: Had tvi ɲa lami da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya, ka ta gɗavagɗa tsa tanjana huɗi ya wa. **9** Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ɲa Lazglafta ná, slaghu a ɲa dzanaghatá ghəŋa ghuɓatá dmakwa gwal ta tsəlbu ɲani wu kə'a. **10** Gwaɗa ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuɓaku kavghakavgha kwenkwen ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviŋ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ɲa kzla mbəɗanafta Lazglafta ta inda skwi.

11 Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta famatá vərɗa skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta ɗinuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na haɗik na a bafta Lazglafta guli wa. **12** Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərɗa ɲani ma us vla tsi, ka mbamafa ɲa dekdek ma dmakuha mu. **13** Ghalya, ta pslapsla lu ta

* **9:5** Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22.

† **9:7** Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34.

duguzumha, nda lghənha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra†, ɲa fadaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa krughuva tan ɲa ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantša ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḁa. ɲa kdekedzen tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuḁintá ɲudufa mu, ɲa zlanťa mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ɲa dʒrəglaftawi ka lfɪd nda həŋ, ɲa zlgħay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ɲərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta həŋ ɲa vlanťá həŋ, ɲa nzakwani ka ɲa tan ɲa dekdek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə həŋ ma dʒratawi ya ɲa ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksantá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantša ya guli, dər tsa tanťanə dʒratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ɲa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ɲa duguzumha ka gaḁanafta nda imi. Bəlaha ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbun lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dʒratawa Lazglafta nda kaghuni ka ɲanata kuni ta tsa dʒratawiš ya,» ka'a ta mnay

ta wutsik tsi ta həŋ. ²¹ Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlḁu ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuḁinta lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuḁa dmaku

²³ Nda ra ka ghuḁinta mantša ya ta tsəna skwiha ta ghəŋa hadik na, kabga fwata vərda tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərḁakani ta luwa ya guli ná, nda ra ɲa tan nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa tanťanani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuḁa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərḁani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwada ma vla mu. ²⁵ Inda vaku tsa mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḁa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ɲa gḁata ta vlatá ghəŋani wa. ²⁶ Ka má mantša tsi ná, má mbəḁava a fitika ghuyayni ta ḁanwa daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na kḁavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ɲa hərdintá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ɲa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ɲa vlanťá ghəŋani ta Lazglafta, ɲa hərdintá dmakwa ndəghata mnduha†, ɲa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ɲa hərdgəltá dmaku a wa, ama ɲa mbanaftá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹ Zlaha Musa ná, vərḁaka nzidida tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani

† 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19.

* 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11. † 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

§ 9:20 Sabi 24:8. ɲa ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8.

ya. Lavin a dekdek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ɲa nzakwa taɲ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəɲ ta gdata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuɓɪnta hən ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghuɓay tsi katsi, magata taɲ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a hən ta dmakuha taɲ wu, má zlanzla lu ta pləgəltá ghəɲ. ³ Tsaw mantsa ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəɲ ta plə hən ya, ta havanaktá hən ta dmakuha taɲ vaku nda vaku, haɗ ta ghuɓɪntá hən, ⁴ kabga haɗ usa lghəɲha, nda duguzumha ta hərdɪntá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ɲa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəɲa haɗik, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəɲ nda rini wu,
va a ka ta vlaghatá sana skwi
ɲa plaghata ghəɲ guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ɲa vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ɲa pla ghəɲ ta ghəɲa dmaku wa.

⁷ Ka yu mantsa: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəɲa haɗik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəɲa ɗa ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəɲ nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ɲa pla ghəɲ ta ghəɲa dmaku tani, va a ka ta hən wu, zdəgagha a hən guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəɲ ya kay guli. ⁹ Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ɲa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa tantəɲa pla ghəɲ ta plə lu ya, ka mbəɗapta nda mahisani.

¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanɗá tsi ta ghəɲani ɲa pla ghəɲ turtuktuk səla.

Mantsa ya kəl mu ka nzakway nda ghuɓa ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata hən ka maga slna taɲ inda fitik, ta gdata ta vla va tsa skwi turtuk ɲa hərdɪnta dmaku ya, ama lavin a ta hərdɪnta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəɲani ɲa pla ghəɲ ɲa hərdɪnta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diɲlay səlani.

¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəɲani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tɗukwa ɲa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuɓɪnta tsi ta dmakwa taɲ.

¹⁵ Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuɓa guli kazlay: Prək tsa pla ghəɲ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda hən ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha ɗa da ɲudufa taɲ,

dza'a thanamtha yu ta hən ma ghunislaka taɲ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantsa: «Haɗ yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha taɲ, nda krughuvha taɲ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ɲa vlanɗá Lazglafta ɲa hərdɪntá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantsa tama zwanama ɗa, nda pla vgha mu ta lami ɗa tsa vli nda ghuɓa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ɲa lami nda tida ɲa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərɗa ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. ²² Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda

* **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ɲa ghalya.

ɲuɖuf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghuɓata ɲuɖuf kul haɗ dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gɗata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləmən ya ná, ɲərma mndu ya kə'a. ²⁴ Nghapma nga ka sani nda sani, ɲa vlamatá mbrakwa ɗvuvustá vgha nda maga skwi dīna. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vluvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snan̄ta mu ta vərɗa tvi, ka gɗata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta haɗ sana skwi dza'a vlata lu ɲa pla ghəŋ ɲa hərɗiŋtá dmaku wu kə'a. ²⁷ Ta ghəŋa kzlay ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləm̄tsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, haɗ tawa hidahida tida wa. ²⁹ Ka si mantsa ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlrɗiŋtá Zwan̄a Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zɗakatahudī ya tama? haɗ hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuɓiŋta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghat̄sa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zlən̄ay gwada ta dɗamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma tan̄tan̄a snan̄ta ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha

mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa ɗan̄wa ya. ³⁴ Ksuxsa ka hidahida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hludughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanan̄ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ɲa kɗekedzen̄ nzakwani. ³⁵ Mantsa tama, ɲavawa ɲa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ɲavan̄a kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni da-gala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zɗəganatá Lazglafta, ɲa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləmən. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta ɓets nzɗa guli ná,
dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha
ya, gərɗata a wa.

³⁸ Mndu ya tɗukwa ta wa ira ɗa ná,
dza'a nzakway nda hafu nda ma zlghay nda ɲuɖufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul
zɗəgləgihata a tsa mndu ya
wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tekw mataba gwal ta vru nda hul ɲa zad̄iŋtá ghəŋa tan̄ ya wa. Ama nda nza amu tekw mataba gwal ta zlghafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlghay nda ɲuɖuf

¹ Zlghay nda ɲuɖuf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta nga a iri. ² Ta ghəŋa zlghay nda ɲuɖufa tan̄, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf snan̄ta mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghan̄ta lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghan̄tá* iri hən̄.

* 11:3 Nga ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9.

⁴ Nda ma zlgħay nda ɲuɖufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dínaku ka ɲa Kayinu, ka vlanťa Lazglafta. Tsa zlgħay nda ɲuɖufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɖukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlanť tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlgħay nda ɲuɖufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf kəl Lazglafta ka klagħatá Inuk ta luwa, ɗan a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klagħakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafťa ma defťera Lazglafta na: Zɖəganazɖa Inuk ta Lazglafta† ma kɖaku tsi ka klagħata ta luwa. ⁶ Ka haɖ zlgħay nda ɲuɖuf wu ná, haɖ fitik zɖəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dína ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dína guli ɲa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanťa iri karaku. Ka tsafťa tsi ta kwambalu dagala manda ya mnana Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tanť tani, ka mbaftá hən. Ma tsa magatani mantša ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa haɖik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tɖukwa§ kabga zlgħay nda ɲuɖufani.

⁸ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka lagħwi ta haɖik ya dza'a vlanťa Lazglafta ɲa ɲani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf, ka lagħa tsi nzata ka matbay ma tsa haɖik dza'a lu vlanťa, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləmən ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantša ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa hən ma tsa tatá imi ta sləmən ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani†

ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf mutsafta Abraham† ta zwanť ma halatani katakata. Markwa tanť Sara guli tsutsa ka dzəghən. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantša ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwanť a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwaťsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlgħay nda ɲuɖuf rwuta hən demdem, ta kul mutsaftá hən ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən ya. Ama grafgra hən kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa tanť ta ghəŋani. Ka graftá hən kahwathwata kazlay: Matbay ɲni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa haɖik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantša ya ná, maranťmara hən banťluwa kazlay: Ta kzla vla tanť hən kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a hən ɖekɖek ta tsa vli sabə hən ya wa. Ka má ta ndanay hən katsi, má si vraghuvra hən. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malaghutá tsaya ɲa tanť ta pahanťa, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zɖəganatá Lazglafta, na hğay ta hgə hən ka Lazglafta tanť. Ka payanaftá tsi ta luwa tanť ta hən.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf kumafta Abraham ta vlatá zwanťani Izak ɲa pla ghəŋ ma dzəghanťa ya dzəghanť Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kɖakwakɖakwa zwanťani turtuktuk ya, ɖər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta ghəŋa tsa zwanť ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanaťa na: «Nda ma Izak ya tagħaf yu ta imi ta sləmen† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavinťlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak

† 11:4 Zlrafta 4:3-10. ‡ 11:5 Zlrafta 5:24. § 11:7 Zlrafta 6:13-22. * 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zlrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ 11:11 Ngha ta Zlrafta 18:11-14, 21:2. § 11:12 Ngha ta Zlrafta 22:17. * 11:13 Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † 11:18 Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12.

manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəɲa nzaku ya ká hən dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tfa tsi ta tsa wi ya ɲa tan, ka dzuɓuntá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlbə ta kəma Lazglafta†.

²² Nda ma zlghay nda ɲuɖuf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən guli ta skwi ka hən dza'a magay nda ghudzifani§.

²³ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwan ya ta wa ira tan. Zlənaf a hən ta ɓlanapta tan ta zla ha mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hɣay ka zwanja makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dran ghuyay da ta ɗanwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da ta rfu ma gay da ta dmaku ɲa fitik kwitikw. ²⁶ Mal ghuyɗipta mnduha ta ɗanwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ɲuɖufani ta skwi ya dza'a vlanja Lazglafta ta kəma.

²⁷ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf sli'afta Musa ka zlanatá hadika Masar, kul zlənanta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul laviɲtá lu ta nghanja nda iri ya.

²⁸ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda

la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwiɲtá ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drəfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta anɲi manda ɲa tan ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hən mida.

³⁰ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf zlinja la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata tan ta fitik ndəfánj ta wawanafta.

³¹ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tsu'afta† Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa tan. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghən nda Lazglafta, ka zlanatá hən ta tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnəgelta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgelta da ta gwada ta ghəɲa i: Zideyən, nda Barak, nda Samsun, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. ³³ Hahən ná, nda ma zlghay nda ɲuɖuf zazakta hən ta hadikha nda vulu. Ka magatá hən ta skwi tɗukwa, ka mutsaftá hən ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən. Ka hahanaftá hən ta wi ta rveriha. ³⁴ Ka niɲtá hən ta zlghakwa vu ləmtək. Ma sli'a mnduha pslata hən nda kafay, ka ndaptá hən mida. Had mbraku ma hən wu, ama ka nuta hən ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta hən ka bigwala, ka ɲawaftá hən ta sludza hadikha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghəglanťá mi'aha ta mnduha tan si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihin nda kwikwiha lu ta hən ka tatadaptá hən, ka kwalaghutá hən ta zlanatá hən ɲa

† **11:21** Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31. § **11:22** Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * **11:24** Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

† **11:29** Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31.

† **11:31** Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § **11:32** Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1—25:1. * **11:35** Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37.

mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ Na sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta həŋ, ka sləvaptá həŋ. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlertsata lu ta sanlaha ka pslatá həŋ, datsanap nda datsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá həŋ. Hwayapta ka ra vli na sanlaha, ka nutá həŋ ka pdu ka kla huta ta tuwak nda na gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta danwa, ka ganaptá lu ta iri† ta həŋ. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kuran-dazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik na sanlaha. Ra a ghəna hadik ka na tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda tan zdəganazda həŋ ta Lazglafta, kabga zlghay nda ndufu tan. Tsaw ta mutsaf a həŋ ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta həŋ ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá dīnuta na mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghəna slnani nda hahən nda ghəna tan kul had amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya danwa

¹ Tsaya tama, mantša ya ndəghata tsa masləmtsəkha ta wamafta ya. Pghinmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərda amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dina ta vərda ka hwaya ya mnama Lazglafta na hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlghay nda nduf, tsatsi guli dza'a bhadamaghata da vla dzatá ghənani. Tsatsi ta tsu'afatá mtutani ta udza zlənay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghənani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghəna ya ka Yesu su'afatá mndərga husan̄ta ya husan̄ tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma

vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hđak wa. ⁵ Zana pza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku na zwanani ra?

«Zwan̄a da! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghən, ma kla ka ta ghən tida ka dvaghaghadv tsi.

⁶ Mndu ta zlahu tsi ta dvu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

⁷ Su'uwasu'a ta ghuya danwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlahu kaghuni nda tsi. Tsa ghuya danwa ya ta maran̄ta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan̄ kul had dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlahu a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərda zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəna hadik na ta zlahu amu, ta snay mu ta gwada da həŋ. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwada da tsi na mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu na fitik kwitikw, manda ya ta gradapta həŋ kazlay: Ma dza'a dina mantša kə'a. Ama Lazglafta ná, na kata amu ta zlahu tsi ta amu, na mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuḅa ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zdəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghənani wa. Ama tahula tsa, na yiganaptani ta zdaku, nda nzaku tdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantša tsi, dayapwadaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laḅuta ya guli. ¹³ Mbadawambada ta mbada ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda wərda ta kdīnta, katək ná, ka mbafta tsi.

† 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmia 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * 12:2 Ngha ta Zabura 110:1. † 12:6 Ngha ta Mahdihdi 3:11-12. ‡ 12:13 Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zdaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta. Ka had tsi mantša wu ná, had ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghanṭá kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zdakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda slrəṇ dāhdaha da dyamta ka badza ndəghata mnduhaš. ¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vzintá skwi ta nzakway ka ṇa Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwenkwen ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya snəṇ kuni, ka lagha tsi da zlgha tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəṇa dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

¹⁸ Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviṇ lu ta ksanṭa nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlghaku gigiga, dər tavata grusl tdik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəbandəba həṇ ta dzvu, kabga laviṇ a həṇ ta ṇaftá tsa skwi mnana lu ta həṇ kazlay: Inda mndu dza'a ksanṭá tsa ghwá ya, dər má nimtak tsi, dza'a zlərtsazlərtsa lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganaftá tsa skwi nghan həṇ ya ta zləṇ ta həṇ, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha da da zləṇ‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviṇṭá lu ta mbədaftá həṇ ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumal-

iha vindam lu ta hga tan ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəṇa inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tdukwa, gwal ta kdanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ṇa dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka ṇa Abelš ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snanṭá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay ṇa tan ta ghəṇa hadik* ya ná, ndap a həṇ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləmən kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ṇa kwana-hani. Hadik nda ghəṇani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ṇa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafghudza lu ṇa hlutani, kada gdavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantša tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maranmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganata slna ya ta zdəganata nda hanintá ghəṇ, nda ya nda zləṇay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghəṇa tan

¹ Gdāvawagda nda dvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afṭa dina ta matbay.

§ 12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17. * 12:17 Aya 16-17: Ngha ta Zlrafta 25:29-34, 27:30-40.
† 12:19 Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ 12:21 Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray
nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § 12:24 Ngha ta Zlrafta 4:10. * 12:25 Gray nda Sabi 20:22. † 12:26
Ngha ta Hagay 2:6. ‡ 12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24.

Ma tsa magay mantša ya kəl sanlaha ka tsu'aftá duhwalha Lazglafta kul snantá* hən. ³Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda hən. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ɲa tan, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahən.

⁴Inda kaghuni demdem, vlanwavlata sgit ta kluvta vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəɲa gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta hliri tani.

⁵Yaha tsedi da tɔaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəɲa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Haf yu dza'a zlaghata wu, haf yu dza'a walanatá† vzighista wu,» ka'a. ⁶Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghən kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, haf sana skwi ta zlənə yu wu, nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwahava ká hən nzakwagapta, nda ya ká hən mtakuš. Ka kla kuni ta sada zlghay nda ɲudufa tan. ⁸Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ɲa kdekeden guli. ⁹Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəɲa ghuni. Zdakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá ɲudufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəɲa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, haf ta kata* hən wa.

¹⁰Tsa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, haf wa tan ka za skwi ta ɲa mu ma gwir† wa. ¹¹Tsa mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini ɲani ta kladamta da tsa vli nda ghuḅa katakata ya, ɲa

pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta drinta tahula luwa‡ lu. ¹²Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwaš, ɲa ghuḅintá dmakwa mnduha nda ma ɲani ma us. ¹³Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴kabga ta na ghəɲa hadik na a luwa amu ɲa kdekeden wa. Ama luwa dza'a nza-kway* ɲa kdekeden ɲa amu ta pahay. ¹⁵Gdamagda ta zləzlva Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghən nda ma Yesu Kristi. Zləzlva hani nda gwada ma wa mu. ¹⁶Yaha kuni zlanatá maga zdaku, nda katanatá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata hən ya ta zdəganatá Lazglafta.

¹⁷Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata hən. Hahən ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlghay hən ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da hən, ya dza'a kəl hən ka maga slna tan nda rfu, nda ɲada ghən a wa. Ka nda ɲada ghən tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸Magawa du'a ta ghəɲa aɲni. Grafgra ɲni kazlay: Haf sana bədzaku ya maga ɲni wu kə'a ma ndana ɲni. Ta kumay ɲni ta gdata ɲni ta maga skwi dīnadīna inda fitik. ¹⁹Kdəkwakdək, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəɲa da, ka mutsidifta Lazglafta ta vradaptā da misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰Lazglafta ya ta vla zdaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ɲa pla ghən, mutsafta lu ta dzraftawi ɲa kdekeden. ²¹Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dīna, ɲa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma

* **13:2** Ngha ta Zlrafta 18:1-8, 19:1-3. † **13:5** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ **13:6** Ngha ta Zabura 118:6. § **13:7** Gray nda 10:32-33. * **13:9** Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwarent 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † **13:10** Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ **13:11** Zlahu 16:27. § **13:12** Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * **13:14** Gray nda 11:10, 16.

amu ta skwi ya ta zdəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ɲani glaku ɲa kdəkedzeɲ ya. Amin!

Kdɪŋta nda ga zgu

²² Zwanama ɗa, vindaghunafvinda yu ta na ɗelewer na ɲa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwakdək ka ɲanata kuni ta tsəna gwaɗaha na ma ɲuɗufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiɲzla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka ɓhagagha ɓha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-ihā ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ɲa ghuni.

²⁵ Ka nza zdakatahuɗa Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgħa ta lwa Yakubu

Gazgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ƚa ghuni mndəra mnduha Ghwanpəđə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hađik*.

Mbra vgha ma ghuya ɗaŋwa

² Zwanama ɗa, ka slagħunagħasla dər mndərga wati ma ghuya ɗaŋwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. ³ Dina ka sŋaŋta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaŋtá zlgħay nda ɲuɗufa ghuni ná, ta klagħunak kla ta ksa ɲuɗuf kə'a. ⁴ Ama ɗina ka maravata tsa ksa ɲuɗufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul hađ sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul hađ sana skwi ta htapta ma həŋ dekdek. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pɗugudunus ɗifil katsi, ka ɗawa tsi da Lazglafta, dza'a vlaŋvla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zɗaku. ⁶ Ama ka ɗawa tsi nda zlgħay nda ɲuɗuf, yaha tsi dgaŋtá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ɲuɗufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pɗu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pɗu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fi-tik ghəɗandan dzafta ta kuzun ná,

ƚa ghwalutani, ƚa rkuta vzlizlahani, ƚa luta‡ ɗinakwa rkatakani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tiŋwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa ɲuɗuf ka su'a skwi ta dzghaŋta, kabga tahula dzghaŋta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta inda gwal ta ɗvuta. ¹³ Ka dzghaŋdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Hađ ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghaŋdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tɗamta tsi. ¹⁵ Ka zlanəŋzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, ƚa zlgħaftani ta huɗi, ƚa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, ƚa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama ɗa, gwal ta ɗvu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta ɗinuta, nda inda mbəhu ya kul hađ sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadəkha. Hađtsatsi ta mbəɗavafta wa, hađ sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəŋani ta ɗvutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka taŋtaŋani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta sŋaŋər lu

¹⁹ Zwanama ɗa gwal ya ɗvu yu, wya skwi ƚa sŋaŋta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləməŋani. Ka mndu kul hađ gwada ta nzunja ta wi a wu, ka mndu ta gi ɓasa ɲuɗuf§ a wu, ²⁰ kabga hađ mndu ta ɓasa ɲuɗuf ta maga skwi ya ɗina ta zɗəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghinwapgha ta inda skwiha ya ta ɲriŋtá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7. § **1:19** Ngha ta Ekleziyast 7:9.

nda hanata ghəŋ ta gwada ya nɔbām Lazglafta ma kaghuni ta lavinṭa mbanaftha hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nza-kway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanə́tá kuni ta ghəŋa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snanṭá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula ng-hanṭani ta tsatá vghani ka laghu tsi, ŋa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'aftha vgha tdukwa tida, kul haḍ ta zanaptá gwada tahula snanṭani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəŋani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərda dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuḅa kul haḍ rutsak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma ḍanwaha* taŋ, nda nghay mndu ta ghəŋani ma ghwadaka skwiha ta ghəŋa haḍik da ŋrinṭa tsi ta ghəŋani.

2

Gala mndu nda gala ná, 6linṭa zlahuya

¹ Zwanama ḍa, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlghay nda ŋuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəŋa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pḍu nda sudatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantša: «Nzanza kagha ma ya vli ḍina ya,» ka

kuni. Ka kuni nda tsa pḍu ya guli mantša: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta haḍik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantša tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama ḍa gwal ḍvu yu, fawafa ta sləmən. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pḍu ta wa ira gwal ma ghəŋa haḍik, ŋa nzaku ka Gadghəl ma zlghay nda ŋuduf, ŋa mutsay taŋ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləmən, ta gwal ta ḍvuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hərtətátá kuni ta gwal ka pḍu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ŋa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katək ra? ⁷ Hahəŋ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ŋərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi ḍina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka 6lanaptá tsi ta ya turtuk ná, 6lanapḅla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu† kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda 6lanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Baḍu fitika tsa guma ná, haḍ Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul haḍ ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlghay nda ŋuduf kul haḍ slnani ná,

* **1:27** Ngha ta Isaya 1:17. * **2:1** Ngha ta Ayuba 34:19. † **2:8** Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ **2:11** Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlg hay nda nɗuf kə'a, ka haɗ tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlg hay nda nɗufani ya nda tsa ra?

¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərɗi'u, haɗ sana skwi ɗa zaɗa taɗ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda haɗ mantse: «Lawala nda vghata zɗaku, ka vlaghuna vla Lazglafta ta skwi ɗa bukwa ghuni, nda skwi ɗa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vɗa a kaghuni ta skwi ɗa katanɗa haɗ ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlg hay nda nɗuf guli. Ka haɗ slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Haɗ zlg hay nda nɗuf, ka haɗ slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlg hay nda nɗuf ɗa kagha ta ɗanata, maga slna ɗa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlg hay nda nɗuf kul haɗ slnani, ta maraghatá i'i ta zlg hay nda nɗuf nda ma slnaha da.» ¹⁹ Zlg hafzlg ha kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantse nzakwani, ta ɗa gha tsa. Ama ɗina ka snanɗa kagha guli kazlay: Zlg hafzlg ha ghwaɗaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku haɗ da zɗaɗ. ²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghaɗa kazlay: Zlg hay nda nɗuf kul haɗ slnani ná, haɗ hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir* ná, ka mndu tɗukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda nga ka ká zlg hay nda nɗufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta haɗanaghatá ghəɗa zlg hay nda nɗuf. ²³ Mantse ya dzatá ghəɗa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlg hafzlg ha Abraham ta Lazglafta, kəl

Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda nga kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlg hay nda nɗuf kwenkwen yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta haɗ, ka kɗikiɗtá haɗ nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka haɗ hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlg hay nda nɗuf guli, ka haɗ slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3*Ghwaɗaka skwi ghanik*

¹ Zwanama da, yaha kuni da pghamtá vgha bəska' ɗa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəɗa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka haɗ mndu ta guvtá krughuvi ma gwaɗa wu ná, ɗerma mndu tsaya ta laviɗa ngahatá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ɗa snamata taɗ ta gwaɗa mu katsi ná, laviɗlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. ⁴ Nghawangha guli 6a ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiɗway. Nda zwanɗa suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərɓaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviɗlava ta driɗtá mghama zivak nekwnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda

§ 2:19 Nga ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Nga ta Zlrafta 22:9. † 2:23 Nga ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Nga ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Nga ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25 Nga ta Yusuwa 2:1-21.

ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha bēdzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta duda vu, mbadaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mndērga skwiha: Dēr nimtak tsi, dēr zarak tsi, dēr nahadik tsi, dēr klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, had mndu ta laviñtá zlahafta wa. Sana ghwadaka skwi ya kul laviñtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zlēzlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama da, ra a ka nzakwani mantse wa. ¹¹ Ta mbēzagapmbēza imi zda nda imi dahdaha ma va tsa dzuḡay turtuk ya ra? ¹² Zwanama da, Had fwa ghuraf dza'a walañtá yafta yakwa Zaytun wa. Had fwa inabi dza'a walañta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, had imi zda ta sabi ma imi nēmnēma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta difil

¹³ Wati ma mndu ya nda difil ma ghēñani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku dina, nda hanata ghēña ya ta mutsu lu ma difil. ¹⁴ Ama ka ndughundughwa ṇudufa ghuni nda draku, nda ya nda dva ghēñ katsi, ma ghērḡe kuni ta ghērḡaku ka bētbēt, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mndērga tsa difil ya ná, ta saha ta luwa a wa. Na ghēña hadik tsaya, ṇa slu'uvgha ya, ṇa halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta gē draku nda dvuta ghēñ ta mgham ná, mamu hwazlaḡaku nda inda mndērga ghwadaka slnaha tani. ¹⁷ Tanñan karaku, difil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuḡa. Tahula tsa, ta klakkla ta zdaku nzaku, leḡtekwa, ta dzra ghēñ, dagala hidahida da tsi, slna dinadina ta sabi da tsi, had ta gala mndu wu, had madgwirmadgwir da

tsi wa. ¹⁸ Gwal ta dva zdaku ná, zdaku ṇa tanñ ta slēgay, yakwani ya ta mutsu hēñ ná, tsaya nzaku tdukwa.

4

Ghwadaka ndanu ta klatá zlērdá wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zlērdáwi mataba ghuni na? Vēl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslē kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid mutsaf a kuni wu, ka zlērdē kuni ta wi, ka lmē kuni ta lmu. Had kuni ta mutsaftá skwi ta kumē kuni wu, kabga dawa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta daway kuni mndani, had kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta dawa kuni wu, ṇa maga skwi ta zdēgaghunata ta dawa kuni. ⁴ Fkērwaha na! Sna a kuni kazlay: Dvutá ghēña hadik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kē'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghēña hadik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta grē kuni ná, ka bētbēt skwi mna defteri ta mnay kazlay: Dvudva Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kē'a ya ra? ⁶ Ta vlay katak ta zdakatahudī ya ta fērtuta kēl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghēñ Lazglafta nda gwal ta gla ghēñ, ama ta vlay ta zdakatahudani* ṇa gwal ta hanaganatá† ghēña tanñ kē'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta ghēña ghuni ṇa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghēñ nda halaway ṇa hwayaghutani di'īñ nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbaziñwa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuḡiñwa ṇudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbēzawambēza ta ima taw. Ka nuna ghuḡasu ta ghuḡasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ḡasa ṇuduf. ¹⁰ Hanaganawa ghēña ghuni

* 3:9 Ngha ta Zlafta 1:26-27. * 4:6 Ngha ta Mahdihdi 3:34. † 4:6 Ngha ta mahdihdi 3:34 mnē lu ma gwadā Grek ghalya. ‡ 4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazú kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwanama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatá ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta lavintá mbanafta, tsatsi guli ta lavintá zadanata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanama gha?

Na ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləmən, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, na zata mu ta vaku, na tsakalay mu ta tsakala, na mutsakta mu ta tsemi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsimŠ wa. Sna a kuni ta nza-kwa hafa ghuni guli wa. Manda nza-kwa kusay ta zlagapta sel, 6ats nzdani na gi zwađutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta đvafđva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay nni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghərǝaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghən. Ghwađaka skwi na mndərga tsa gəla ghən ya. ¹⁷ Mantša tama, mndu ya nda sna ta maga skwi đina má na magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləmən kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghənə ghuya đanwa ya dza'a dəđəgaghunaghata. ² Rwurwa skwa

gadghəla ghuni ghunzəđək, zuza zahar ta lgutha ghuni. ³ Hpađuhpađa hzay* ta dasuha ghuni nda tsemi ghuni. Tsa hzayha tan ya dza'a mna gwada ta kaghuni, na dughwađuta tan ta vgha ghuni, manda ya ta dghwađu vu ta skwi. Ta sagha kđakwa ghənə hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Nranafnra kuni ta nđuđufa tan. Ta wahu hən. Ka snanaghatá tsa waha tan ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghənə hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumanə maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa tan, pslapsla kuni ta tđukwa mnduha kul pghanjá ghən nda kaghuni.

Ksatá nđuđuf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantša tama zwanama đa, nza-wanza nda ksa nđuđuf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha 6a ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla nərma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa nđuđuf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta tanťanə ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá nđuđuf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama đa, ma nađə kuni ta ghən ta ghənə sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama đa, klawakla ta sadə satá duni nda ksa nđuđufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghənə ghuni ka anni ta mnay nda gwal ta ghuya đanwa nda ksa nđuđuf. Sninsna kuni ta mna gwada ta ksatá nđuđufa Ayuba, nda ngha kuni ta kđavakta skwi ya vlan

§ 4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihdi 27:1. * 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19. † 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23. § 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8.

Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, da-gala tawa hidahida nda zdaku\$ da tsi.

¹² Zwanama da, sana skwi guli ná, ma wađu kuni ta wađu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa wađu tsi. Ama ka «anji» tsi, ka nza tsi ka anji. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dädämta ma guma Lazglafta*.

Ndäba dzvu ta ghəŋa danwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndäba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋani, nda pghanaghatá rdí nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda ɲuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa danwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnuvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda danwaha ghuni. Maga du'a mndu tdukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ɲa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəŋa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zliginjá luwa ta imi, ka zlrəglafá skwiha ta dayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwađuta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inaghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snanɲani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwađu tsi

ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinjpla Lazglafta ta ndəghata dmakuha\$.

* 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37. † 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § 5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Pun̄ nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*. ² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuḅa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ŋa wutsikaghu-naftá usani ka ghuḅighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfíd ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfíd, ⁴ ka kzla skwi ya kul ḅadzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlghafzlgħa kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snan̄ta kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. An̄ mndani, ndanana nda ŋra ṇudufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maran̄tá nzakwa zlghay nda ṇudufa ghuni. Ta ḅadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlghay

nda ṇudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlghay nda ṇudufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baḁu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya. ⁸ An̄ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama ḁvudva kuni, zlghafzlgħa kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlghay nda ṇudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zban̄zba la anabi dīna ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaf̄tá mnduha, ka mnutá hən̄ ta gwada ta ghəŋa tsa zdakatahudī payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ṇudufa tan̄ ta gwada ta ghuya dan̄wa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ṇavatá tsa anabiha ya ka psa snan̄ta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa tan̄ a tsa gwada ya wu, ka ṇaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ghunagata Lazglafta snaghunamtá hən̄ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kuman̄kuma duhwalha Lazglafta ta snan̄ta.

Nzaku ya ta ran̄tá gwal zlghay nda ṇuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzlen̄a. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdakatahudī ya dza'a vlaghunata lu baḁu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwadani ya, ma zlanan̄ kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdəgaghunata ghalya ma nza-kwa ghuni ta kul snan̄tá Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuḅa tsatsi. Nzawanza

* **1:1** Gray nda Yakubu 1:1. † **1:8** Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ **1:11** Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

kaghuni guli nda ghuḅa manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuḅa, kabga nda ghuḅa§ i'i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəṇa inda mndu taḅta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nza-wanza nda zləṇay ma na nzakwa ghuni tata na ghəṇa haḁik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunəṇ dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta ḅadzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwaṇa tuwak kul haḁ masliv-inza, kul haḁ rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kḁaku lu zla-ganaptá ghəṇa haḁik, ka mariginṭá tsi ma na kḁavakta fitik na, ṇa kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlghafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlanṭá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlghafta, ka faftá ghəṇa ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghuḅa, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ṇa ḁvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ṇuḁufa ghuni. Gḁawagḁa tama ta ḁvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ṇuḁuf tur-tuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ṇa kḁekedzen kə'a. Lazglafta ya kul haḁ ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzun nzakwani.
Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzun nzakwani guli.

²⁵ Ama gwada Lazglafta ná, ṇa kḁekedzen† nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹ Hliṇwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ṇuḁufa ghuni, ma kuslem-ber kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ² Manda zwaṇa vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərḁa gwada Lazglafta ṇa glay ghuni ta glaku nda tsi, ṇa mutsay ghuni ta mbaku ṇa ḁekḁek. ³ «Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zḁakwa* Mgham Yesu Kristi.»

⁴ Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wuḁidinṇ mnduha ya. Tsatsi zbap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵ Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ṇa Sulkum, ṇa nza-kwa ghuni ka guyata ghəṇa gwal nda ghuḅa ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zḁəganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərḁa palaka tughwa ba həga,
ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəṇani tida ná,
haḁ sana skwi dza'a pghanaghatá hula ḁekḁek wu,» ka'a.

⁷ Ka ṇa kaghuni gwal ta zlghafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlghafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wuḁidinṇ gwal ba həga ya, ta nuta ka vərḁaka pala tughwa həga.»

⁸ Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlanbanaptá† mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta həṇ ka tuthun, kabga kwalaghuta taṇ ta snanatá gwada

§ 1:16 Livitik 19:2. * 1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20. † 1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ṇa ghalya. * 2:3 Ngha ta Zabura 34:9. † 2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14.

Lazglafta. Manda tsaya thanafta Lazglafta ta hən daga manda ghalya.

⁹ Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndəra mndu zabap Lazglafta, ka guyata ghəŋa gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta, ka gwal faghu Lazglafta ka ŋani. Tsatsi ta hagaftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghu-namta ma tsuwadək ta ndərmim lu nda ndərmima, ŋa mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku†. ¹⁰ Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ŋani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

¹¹ Zwanama da gwal ta dvu yu nda ŋudufa da, dina ka snan̄ta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gdavata a kuni ma na ghəŋa hadik na wu kə'a. Tsaya ta kəl yu ka vla mbraku ŋa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbə tsa skwiha ya. ¹² Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul snan̄ta Lazglafta. Ŋa nzakwani dər má ta vaza rutsak hən ta kaghuni, ŋa nghan̄ tan̄ ta nərma slna ya ta magə kuni, ŋa zləzlvay tan̄ ta Lazglafta badu dza'a sagha tsi da guyaku nda hən.

¹³ Ma tsa nzakwa ghuni ka ŋa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghəŋa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghəŋa mnduha. Hanin̄wa ghən̄ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ¹⁴ Hanin̄wa ghəŋa ghuni mista ŋumna ya fa lu ŋa tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ŋa ghuba gwal maga skwi dina*. ¹⁵ Kuman̄kuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dina, ŋa hanafatá wi ta gwal kul snan̄ta skwi, ta gutá rgha tan̄. ¹⁶ Nzawanza ka gwal fala'u vgha tan̄. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ŋa bukwanatá

ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maran̄tá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta. ¹⁷ Vlawavla ta glaku ŋa inda mndu, dvuwadva ta zwanama ghuni ma zlghay nda ŋuduf, zlən̄awazlən̄a ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ŋa Mgham dagala.

Klawasada Kristi

¹⁸ Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghəŋa ghuni mista dan̄ahəga ghuni, ka zlən̄a kuni ta hən kahwathwata. Mista gwal zda ghəŋa tan̄ nda gwal lebtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal tən̄tən̄a nzakwa tan̄ tani. ¹⁹ Ka lagha mndu ka su'a ghuya dan̄wa, ta ghəŋa kumayni ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, dər má si ra a ghuyayni ta tsa dan̄wa ya wu katsi ná, skwi dina ya. ²⁰ Ka lagha ghuni ka gatá gwada, ka ghuyə lu ta dan̄wa ŋa ghuni ta ghən̄ani, ka su'afatá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyə lu ta dan̄wa ŋa ghuni ta ghən̄ani, ka su'afatá kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazglafta. ²¹ Ka ŋa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta dan̄wa guli ta ghəŋa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ŋa ksay ghuni guli ta səlani. ²² Tsatsi ná, walan̄ a ta gatá dmaku wu, had sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hən nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta dan̄wa ŋani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlan̄atá tsi ta ghən̄ani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghən̄ani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zlən̄afta lu ta udza zlən̄ay. Ŋa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ŋa nzay mu ta nza-kwa tdukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zadaf†, ama ndanana tama, vrakvra kuni da

† 2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. § 2:10 Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25. * 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7. † 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. † 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6.

mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Kaghuni guli mi'aha, haniŋwahana ta ghəŋ mista zə'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dər má sna a sanlaha ta gwada wu, ɲa nɣhay taŋ ta ɲərma nzakwa mi'a taŋ, ɲa mbədanafata taŋ ta nzakwa taŋ, dər má psɫaf a kuni ta wi. ² Dza'a nɣhaŋnɣha həŋ ta ɲərmata nzakwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da həŋ. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nɣhay wa iri, manda: Datá ghəŋ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lgut nda bla nda bla† dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda dɪfa ma ɲudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had ta badzavata, manda: Nzaku leʔtekwa, tʔekwa. Tsahaya skwi dagala sgitan da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghəŋ ta Lazglafta ta rka, ma haniŋta taŋ ta ghəŋa taŋ mista zə'alha taŋ. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama da†!» ka'a si ta hɣay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dɪna, ka ksu a zləŋ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dɪna ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta dɪfil ma ghəŋ, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla kuni ta sgit§ ɲa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəŋ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya daŋwa ta ghəŋa maga skwi dɪna

⁸ ɲa kdɪŋta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dɪvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda

kwaghama, magawa zdaku nza-wanza nda hanatá ghəŋ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ɲa tsaya hɣafta Lazglafta ta kaghuni, ɲa tfaghunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa nzakwani,

ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani,

ksanatani ta ghanikani, zlanɣtani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanɣtani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dɪna.

Zbayni ta zdaku ka ɲavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tɢukwa.

Nda fa sləmənɣani ka sna du'a taŋ.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná,

ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta həŋ†,» ka'a.

¹³ Ka ɲavaŋa kuni ka maga skwi dɪna ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ɲa ghuni na? ¹⁴ An mndani dər má ta ghuyay kuni ta daŋwa ta ghəŋa vlə magay ghuni ta skwi tɢukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zləŋ kuni ta gwal ta kuma magaghunatá ghwadaka skwi. Ma tɢu tsi ta ɲudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham† ma ɲudufa ghuni. Fata kaghuni ta ghəŋa ghuni ɲa ghuni ɲa zlgħawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgħə kuni ta tsa wi ya, zlgħawazlgħa nda hanatá ghəŋ, nda ya nda vla glaku ɲa taŋ guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dɪna ya ɲaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla həŋ ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza

* **3:1** Ngha ta Afisus 5:22, Kwalaŋsuha 3:18. † **3:3** Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ **3:6** Ngha ta Zlafta 18:12. § **3:7** Ngha ta Afisus 5:25, Kwalaŋsuha 3:19. * **3:9** Ngha ta Mata 5:44. † **3:12** Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. ‡ **3:15** Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13.

nərmata nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta dran ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dina, ka si mantsaya kumanja Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ɲa ɓhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma SulkumŠ. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ɲa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahəŋ gwal ta kwalaghutá snanata gwada Lazglafta ghalya. An mndani, nzdavanzda Lazglafta ka ksanatá ɲudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rdak ta vgha a ta ghuɓu na batem wa. Magaftá batem ná, vlanja mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərda ɲudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta danwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ɲa ghuyay manda ɲani. Mndu ta ghuytá danwa ma slu'uvgha ná, had ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pdakwa fitik ɲa zay ghuni nda hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda

ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snanťa Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'insli'ɲ, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zdakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakdawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snanťa Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'insli'ɲ ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəŋ nda wa tan dza'a mnanťa slna tan ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ɲa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ɲa nzakwa tan nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatša Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ɲa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷ Ndusakndusa kdavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzlenja nda difil ma ghəŋ, ɲa ɲavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gdavata ghuni nda dvuvustá vgha nda ɲuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tinway dvu ta mndu ɲa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ɲa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda gwal ta ksa slna nda zdakatahudi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlanjla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlanj Lazglafta ta mbrakwa maganatá† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlanj Lazglafta. Magawamaga mantsaya ɲa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga

Š 3:18 Ngha ta Ruma 1:4. * 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24. * 4:8 Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † 4:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

Yesu Kristi. Nani glaku, nda mbraku, ɲa kdekeden. Amin!

Ghuya ɗaɲwa nzaku ka mnda Kristi

¹² Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, yaha kuni da ndarmima ghuya ɗaɲwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya ɗaɲwa, kada ndəghafta ɲudufa ghuni nda rfu baɗu dza'a maraɲta tsi ta glakwani ɲa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəɲa nzakwa ghuni ka ɲa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəɲa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta ɗaɲwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya ɗaɲwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəɲa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ɲa zlaftá Lazglafta ta tsa guma. Tinəl ta ghəɲa həgani dza'a zlafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zlafta katsi, kinawu dza'a kdavakta tsi ta ghəɲa gwal kul snatá Lfida Gwada Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda ɗaɲwa mbafta mndu tɗukwa katsi, kinawu dza'a kdavakta ɲa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku† na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya ɗaɲwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gdata həɲ ta maga skwi dīna. Ka fanamta həɲ ta ghəɲa taɲ ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həɲ, kul haɗ ta mbəɗanaftá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta nga Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəɲ. Masləmtsəka ghuya ta ɗaɲwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka ɗa ma glakwa Kristi ya dza'a maraɲta Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka nga kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ɲuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbala kaghuni nda mbala. Ma magə kuni kabga ɲa mutsa tseɗi, ama magawamaga kabga ɗvu. ³ Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəɲa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ɲa ksay taɲ ta sadá ghuni. ⁴ Ka mantsaya ka kuni magay, baɗu zlagagaghata mghama gwal ta nga rini ná, ɲa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul ɓadzavata ya.

⁵ Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəɲ mista la galata mndu ta nga Igliz. Kaghuni demdem nza-wanza nda hanatá ghəɲ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdəgana a gwal ta gla ghəɲ ta Lazglafta wu, ama ta zdanaɲ zda ta huɗi ta gwal ta hanaganatá† ghəɲ.» ⁶ Hanaganawa ghəɲ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kumaɲ† tsi. ⁷ Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda ɗaɲwa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸ Nzawanza hzleɲa nda difil, kabga ta pgha buɗukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ɲa dughwadutani. ⁹ Dihavawa diha ma zlghay nda ɲuduf, ma zlanan kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa ɗaɲwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəɲa haɗik demdem kə'a. ¹⁰ Tahula ghuyta ghuni ta ɗaɲwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghu-

† 4:18 Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29. * 5:2 Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28. † 5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34. † 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23.

navla Lazglafta ya ta gdata ta vla zɔakatahudi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ɲa lami da glakwani ya ɲa kɔekedzen, ɲa payafta tsatsi kaghɔɲani ta kaghuni, ɲa dihaɲu-natani, ɲa mbraghunaftani, ɲa kwala skwi kul gigidantá kaghuni. ¹¹ ɲani mbraku ɲa kɔekedzen. Amin!

Ga zgu

¹² Silven ta katihata kɛl yu ka vindaghunaftá na zwanɔa delewer na. Nda sna yu kazlay: ɲerma mndu ya kɛ'a* ta tva Lazglafta. ɲa vlaghunatá mbraku kɛl yu ka vindaghunafta. Nda ya ɲa graghunaftá kahwathwata zɔakatahuda Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zɔakatahuda Lazglafta ya.

¹³ Ta ga zgu Igliz ma Babila ɲa ghuni, gwal ɔagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwanɔa† da Markus guli ɲa ghuni. ¹⁴ Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmɔtɔt.

Ka nza zɔakatahuda Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

* **5:12** Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40. † **5:13** Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwanɔa ɔa: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ñañni, nda ma zdakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zdakatahudí nda zdaku ma sñañtá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta ranjá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta dínuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləmən daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviñta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'uwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sada Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku dīna. Ta ghəña nzaku dīna, ka sganaghata kuni ta sñañtá skwi. ⁶ Ta ghəña sñañtá skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəñ. Ta ghəña ksanatá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdəganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdəganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, dvutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni

dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda sñañtá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanapza ta tsa mbanafta mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawañ ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dədamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdekedenj ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada sñañta ghuni, ta ñavañ kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi dīna na havay da ta tsa skwiha ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzleñ. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kdavakta hafa da ma na ghəña hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama da Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa da, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña laviñta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanjá glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tanj a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada añni ta nghanjá mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada añni. Nda sna añni nda sləmənə ñni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanə da ya dvu yu ta zdəgihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərda añni ka ghəña ñni ta sñañtá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma

* 1:18 Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

fitika nzakwa ɲni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuḅa*.

¹⁹ Ta ghəɲa tsaya guli ná, nda fa ghəɲa ɲni ta gwada ya klak la anabi. Dina má ka ɲanata ghuni dasuwa ta tsa gwadaha taɲ ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadaku ma grum. Dina ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka safa gumbəzla ɲa nghanɲa ghuni ta tsalatá inda skwi ma ɲudufa ghuni. ²⁰ Karku ná, wya skwi ɲa snanɲa ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəɲa taɲ a hən wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, haɗ ya walaɲ mnda səla ta tsa'ata ma ghəɲani wa. Sulkum nda ghuḅa ta vlanɲta mbraku ta hən, ɲa mna skwi ya mnanaɲ Lazglafta ta hən.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzлага ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla hən ta ghwadaka tagha skwi ɲa zadɲntá mnduha, ɲa vzɲnta taɲ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanafá hən ya. Mantsaya gi dza'a tɗakta hən ta zadaku ta ghəɲa taɲ. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taɲ ma tsa ghwadaka nzaku ya, ɲa razay mnduha ta vərda tva Lazglafta kabga hahən. ³ Ta tɗaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ɲa tsakalay taɲ ta wi ɲa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəɲa taɲ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta hən.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zlana a Lazglafta ta hən mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta hən da duda vu, ka tsamtá hən nda zida ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná,

zlana a Lazglafta ta hən mantsaya guli wa. Ka zadanaɲá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəɲa Nuhu si ta mnay ɲa mnduha kazlay: Magawa skwi tɗukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəfán guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadanaɲá tsi ta hən nda vu, ka ɲɲntá hən ka hutidif. Mantsaya maranaɲta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá hən†. ⁷ Ludu ná, tɗukwa mndu ya. Ta kuzlanɲkuzla tsa maga sli'ɲsli'ɲ ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta ɲudufani katakata‡. ⁸ Mataba taɲ ta nza-kwa tsa tɗukwa mndu ya. Inda fitik ta nghanɲ, ta snay, ta inda tsa sli'ɲsli'ɲ ta magə hən ta hla səla mndu ya. Ta gurdá ɲudufani, kabga tɗukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hliɲntá tɗukwa mnduha ma skwi ta dzəghantá hən. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi ɲa ganaptá iri ta hən baɗu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi kumaɲ slu'uvgha taɲ, nda gwal ta hərtətatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ɲa taɲ.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, haɗ hula ta wa ira taɲ wa. Ta gla ghəɲ hən. Vla a hən ta glaku ɲa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza hən. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, haɗ hən ta ghuḅasa hən, ka raza hən ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, haɗ ghəɲ da hən wa. Manda nimtak ta yaku ɲa kasuta, ka psliɲntá hən ya, ka hən ta magaku. Dər skwi kul snanɲta hən tsi ná, razay taɲ ɲa taɲ. Manda va tsaya ná, dza'a zadanaɲada lu ta hən manda nimtakha. ¹³ Nda ghuya ɗanwa dza'a vranamta Lazglafta ta hən. Manda ya

* 2:5 Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24. † 2:6 Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ 2:7 Ngha ta Zlrafta 19:1-16.

ghuyanap hahən ta dənwa ta sanlaha ya. Ka skwa zdanaftá vgha ta hən ka hən klaftá sasaku, nda maga sli'insli'in dər nda fitik ma ghən tsi. Ka skwa hula nzamta tan mataba ghuni, ta kuzlaku ta ɲuduf guli. Ta zay hən ta say hən kawadaga nda kaghuni, ama mbədata tan ta hul ná, skwi ta kumə mayaš tan ta magə hən. ¹⁴ Ta tadaku ira tan ta mi'aha, hərfava a hən ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafta hən ta gwal nda hta mbrakwa tan ka pghamtá hən da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira tan ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta hən. ¹⁵ Zluɲzla hən ta vərɖaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda ɲa Balama zwanja Baswara zdugudun tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəɲa kwalaghutani ta snatá gwada, ha ka gwadganatá kdih kul had ta gwada ya nda gwada manda va ɲa mndu. Ka hanaftá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinta falak ya hən guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta hən ma grusl tdiik katakata. ¹⁸ Ta ghərɖaku hən ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta tan yeya ta vgha nda gwal ta gdata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka hən ta mnay ɲa tan. Hahən ya kay tatan, nda ghada nzatá hən ka vu'a ɖədzaku ta kla hən da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwadaka skwi ta ɖadza mndu ma ghəɲa hadik ya, manda snan̄ta tan ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwadaka skwi ya katsi, dza'a

malaghumala ɖadzatá hən ka nza-kwa tan tan̄tan. ²¹ Ta dər má kwala tan kul snan̄tá tsa tvi tɖukwa ya, ka ya ghada hən ta snan̄tá tsa tvi ya dīnadīna, tahula tsa, ka zlanavata tan ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta hən. ²² Tsa skwi ta slanaghatá hən ya, maran̄mara kazlay: Kahwathwata tsa gwada mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ɲa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəɲ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha da ya ta dvu yu, mahisa delewera da nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna delewerha da his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snan̄ta, ɲa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəɲa tan. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuɖa ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nza-kway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi ɲa snan̄ta ghuni karaku ná, dīna ka snan̄ta ghuni kazlay: Ma ndusakta kdavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kuman̄ ghəɲa tan, dza'a ghuɖasay hən ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləmən̄ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəɲa hadik,» ka hən. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap hən ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwadani ta luwa nda hadik. Kligin̄ ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəɲa hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəɲa hadik ta nghə mu ndanana ná,

§ 2:13 Ngha ta Yuda aya 12. * 2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † 2:22 Ngha ta Mahdihdi 26:11. * 3:6 Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11.

va tsa gwada Lazglafta ya ta nanata, na zadanata nda vu. Nanaa ta ha ha sagha fitika guma, na zadanata ghwadaka mnduha.

⁸ Graha da gwal ta dɔvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta na, fitik turtuk ya na, manda fitik dambu' nzakwani. Fitik dambu' ya guli na, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Garda a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta slaməŋ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbədanafá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani na, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, na zwaduta luwa gi rək. Na drinɔta vu ta inda skwi ta luwa, na zwaduta‡ ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwaduta inda tsa skwiha ya na, mndərga wati nzaku ta raku na nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuɓa. Ka vlanɔta kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka navata kuni nda inda mbrakwa ghuni na sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadanata lu ta luwa na nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gdavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta slaməŋ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha da ya ta dɔvu yu, navawa na, na slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, na nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərdaku na, kabga na mutsafta mnduha ta mbədanafá nzakwa tan, na mbanaftani ta haŋ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwanama mu Pwal ya ta dɔvu mu guli

nda difil ya vlanɔ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwadə tsi ta gwada ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərđanafta gwal kul snanɔta skwi, nda gwal kul taghaku skwa tan, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta haŋ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahəŋ ka ghəŋa tan ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dɔvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwadaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagda ta dza'a ta kəma ta kəma ma snanɔta Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, na vlaghunatani ta zdakatahudani. Nani glaku, daga ndanana nda ya na kdekeden. Amin!

† 3:8 Ngha ta Zabura 90:4. ‡ 3:10 Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2. § 3:13 Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ɲni na ná, gwada ta ghəɲa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlraftá* inda skwi ya. Ta ghəɲa skwi snan ɲni nda skwi nghan ɲni nda ira ɲni, nda ya vitsanava ɲni, nda ya ksan ɲni nda dzva ɲni ta mnaghunata ɲni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghan̄tá aɲni nda ira ɲni. Tsaya kəl aɲni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ɲni ka mnay ɲa ghuni ta gwada ta hafu ɲa kdekeden si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghan ɲni nda ya snan ɲni ya, tsaya ta mnaghunata aɲni kada nzakwa kuni nda guya nda aɲni. Ka nda guya ghəɲa mu katsi, nda guya ghəɲa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanani Yesu Kristi. ⁴ Kada kđinta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ɲni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadaka nzakwa Lazglafta, hađ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snan aɲni da tsi, ta mnaghunata aɲni. ⁶ Ka nda guya ghəɲa mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəɲa tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbada ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəɲa mu sani nda sani nda tsa ɲa ghuɓimista usa Yesu Zwan̄a Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka hađ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəɲa mu ta nanə mu, hađ kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigin̄mna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu,

ɲa ghuɓintani ta inda dmakwa mu§, ɲa nzakwa mu tsuwedek ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Hađ tsa gwadani ya ma ɲudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunafta vinda yu ɲa mbəl ɲa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ɲani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ɲa pla ghəɲ kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a ɲa pla dmakuha amu ndaghəɲa mu wu, laviɲlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəɲa hađik demdem guli.

Lfida zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maraman̄ta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Hađ kahwathwata dekdek ma ɲudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dɔvudva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ɲa Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlraftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snan kuni ya. ⁸ An̄ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26. † 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34.

Yesu Kristi ná, vərda lfida nzaku ya maramañ tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta hađ grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadək.

⁹ Ka «ma tsuwadək yu» ka mndu ta gray, tata husaṇhusa zwaṇamani ta nzakway ma zlghay nda ṇuđuf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta đvay mndu ta zwaṇamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadək, hađ sana skwi dza'a sabi da tsi ṇa zləmbiṇtá mndu wa. ¹¹ Mndu husaṇ zwaṇamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatđamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađə tsi ta mbađa mida wu, kabga tdikanaf tdika grum ta irani.

Ma đvu kuni ta ghəṇa hađik

¹² Zwana đa, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.» ¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá† inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuḃasapghuḃasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwađa Lazglafta ma kaghuni, ka ghuḃasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəṇa hađik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəṇa hađik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəṇa hađik katsi ná, đva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəṇa hađik ná, maga skwi kumaf

slu'uvgha taṇ nda skwi kumaf ira taṇ ya. Mutsafta taṇ kay guli, glay taṇ ta ghəṇ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. ṇa na ghəṇa hađik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snaṇta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəṇa hađik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukđa. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ṇa kđekedzeṇ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana đa, ndusa ghəṇa hađik ka kđaku, manda va ya snaṇ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kđakwa ghəṇa hađik§ kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həṇ. Si nza a nzakwa taṇ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nza-kwa taṇ kawadaga nda amu ná, má gđavagđa həṇ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ṇa snaṇta kazlay: Mataba amu a həṇ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərda skwi ta ghəṇa Yesu Kristi. ²¹ Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaṇtá vərda skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziṇtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziṇta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziṇtá Zwaṇa Lazglafta ná, hađ tvani ṇa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay baṇluwa kazlay: Yesu ná, Zwaṇa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

† 2:13 Gray nda 1:1. § 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

²⁴ Kaghuni, ɲanawa ɲa ta tsa skwi snan kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya. Ka ɲanana kuni ta tsa skwi snan kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gdavagda nzakwa ghuni kawadaga nda Zwan ɲa Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta sləmən ɲa, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ɲa kdekeden, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta dasuwa nda tsa gwal ta kuma hla sɛla ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ɲudufa ghuni ya, psɛgla a kuni ta sana mndu ɲa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunaftagha tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vɛrda skwiha ya. Had tsakalawi mida wa. Gdavawagda kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana da, gdavawagda kawadaga nda Yesu Kristi, ɲa kwala zlən ksa amu badu vragata dza'a vragata tsi, ɲa kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudukwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snanta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tdukwa ná, zwana Lazglafta hən kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta dvutá amu 6a! Zwana da kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəna hadik ta amu wu, kabga sna a hən ta Lazglafta wa. ² Zwanama da, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma difa karaku. Tsaw nda

sna amu kazlay: Badu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəni ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəni da dmaku manda ɲa Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagda mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zla ha Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zla ha Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəna hadik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana da, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tdukwa ná, tdukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tdukwa ya. ⁸ Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwan Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəna hadik ná, ɲa zliŋtá slna halaway.

⁹ Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwan Lazglafta, had ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ɲudufani. Had ta kdanťa maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ Dər wati ma mndu kul had ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwan Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dva zwanamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ɲa Kristi

¹¹ Daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a.

* 3:1 Ngha ta Yuhwana 1:12. † 3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34.

¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanja halaway, ka dzatá tsi ta zwanamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ɲa Kayinu ta magay, tdukwa† skwi ɲa tsa zwanamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama ɗa, ka ta husanhusa§ kuni ta mnduha ma ghəɲa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwanamani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husan zwanamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ɲa kdekeden wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snantá skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəɲani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəɲa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghanjá tsi ta zwanamani ta pɗay, ka laghu tsi da nghan nda iri† katsi ná, laviɲ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana ɗa, gwaday ma wi kwenkwen a dva zwanama wa. Dvamadva kahwathwata ma ɲudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadə ta vərda tvi mu ta mbada kə'a. Tsaya tama ná, nda lɓa ɲudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəɲ mu ta ghəɲa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ɲudufa mu kə'a. ²¹ Zwanama ɗa, ka haɗ dga ghəɲ ta dgə mu ta ghəɲa skwi maga mu wu katsi, wadāh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu ɗawan mu da tsi ta vla-

mavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəɲa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanani, ka dvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata†. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gdavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gdavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama ɗa, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawat tsa skwi ta mnə tsi ya karaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka haɗ wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəɲa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ɓa: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka haɗ tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, haɗ Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snanta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəɲa hadik.

⁴ Kaghuni zwana ɗa, zwana Lazglafta kaghuni, ghuɓasapghuɓasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəɲa hadik ya. ⁵ Hahəɲ ná, ɲa ghəɲa hadik həɲ. Tsaya ta kəl həɲ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəɲa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəɲa hadik ta sləmən ta həɲ guli

† 3:12 Ngha ta Zlrafta 4:1-8. § 3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * 3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24. † 3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8. † 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17. * 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6.

ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ɲni. Ka Zwanja Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləmən ka sna skwi ta mnə ɲni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərda Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, d̥vu ya

⁷ Zwanama da gwal d̥vu yu, gd̥amagda ta d̥vutá sani nda sani. Tva d̥vutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta d̥vutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul d̥vutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, d̥vu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maraman̄tá tva d̥va mndani: Ghunagaghuna ta zwanjani turtuktuk ta ghəŋa had̥ik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tin̄əl Lazglafta ta d̥vutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanjani ka saha da mtuta ɲa pla ghəŋ ɲa plamata Lazglafta ta dmakwa† mu. Tsaya na vərda d̥vutá mndu, da thə amu kazlay: Tin̄əl amu ta d̥vutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta d̥vu yu, ka si mantsa ya d̥vuta Lazglafta ta amu katsi ya, d̥vama d̥va amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Had̥ mndu ta kəd̄nghan̄tá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa d̥vutá vgha mu ta d̥vuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gd̥avata kawadaga nda amu tsa. Ta d̥vud̥va mu ta Lazglafta dar manda ya kuman̄ tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gd̥avagda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gd̥avagda kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanjani ta nza-kway ka mnda mba mndu ta ghəŋa had̥ik*, ka nghan̄tá aɲni nda ira ɲni, tsaya ta mnə aɲni ɲa mnduha.

¹⁵ Mndu ta mnay banluwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: D̥vud̥va Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, d̥vu ya. Tsaya tama, mndu ta gd̥ata ta d̥va mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta d̥vay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bad̄u tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, had̄ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa had̄ik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: D̥vud̥va Lazglafta ta amu, had̄ amu dza'a zləŋay wa. Tsa d̥vutad̥vu Lazglafta ta amu ya ná, ta hlin̄tá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ɲudufani, ta fa a ghəŋani ta tsa d̥vud̥vu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, d̥vud̥va mu ta Lazglafta kabga tin̄əl tsatsi ta d̥vuta amu. ²⁰ Ka «d̥vud̥va yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husan̄husa zwanjamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, d̥vu a ta Lazglafta wa. Ka d̥vu a mndu ta zwanjamani ya nghan̄ tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a d̥vutá Lazglafta ya kul nghan̄tá tsi na? ²¹ Ka d̥vud̥va yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka d̥vud̥va tsi ta zwanjamani† guli, ka zlaha Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghūbasaptá ghəŋa had̄ik

¹ Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka d̥vud̥va tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a d̥vud̥va guli ta zwana Lazglafta. ² Ka d̥vud̥va

† 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16. ‡ 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42. † 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28.

mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snan̄ta d̄vuđva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlaha Lazglafta ná, tsaya d̄vafta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta ná, ghuḅasapghuḅasa hən̄ ta ghən̄a hadik. Nda ghuḅasa ghən̄a hadik, kabga nda fa ghən̄a mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghuḅasaptá ghən̄a hadik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwan̄a Lazglafta ya kə'a ta ghuḅasapta.

Masl̄mtsəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghən̄a hadik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghin̄tá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwen̄kwen̄ yeya wu, pghin̄pgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mant̄sa ya nzakwani kə'a, kabga had̄ tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən̄ skwi† ta maraman̄ta kazlay: Yesu ná, Zwan̄a Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən̄ ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən̄ ya ná, ka skwa turtuk gwada tan̄. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghən̄a skwi ta nghan̄ta hən̄ ya ní, malaghuma a na Lazglafta ma gwada ta mnata, ka na mnduha ra? Lazglafta ka ghən̄ani ta mnan̄tá tsa skwiha ya ta ghən̄a zwan̄ani. ¹⁰ Mndu ta zlghaftá Zwan̄a Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, nin̄na ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghən̄a zwan̄ani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu na kdekeden̄. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwan̄ani Yesu ta mutsakwa tsi. Mant̄sa ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlghaftá Zwan̄a Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghatá Zwan̄a Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu na kdekeden̄ da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, na kaghuni gwal ta zlghaftá Zwan̄a Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mutsafmutsa kuni ta hafu na kdekeden̄ kə'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da dawa skwi manda ya ta zdəganata ná, har ghən̄a mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta dawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawan̄ mu kə'a.

¹⁶ Ka nda n̄gha mndu ta zwan̄amani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku na kdekeden̄ katsi, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghən̄a tsa mndu ya na vlan̄ta Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, na gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá hən̄ da mtaku na kdekeden̄ dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku na kdekeden̄. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghən̄a mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷ Inda skwi ta magə lu kul d̄naku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had̄ ta kla mndu da mtaku na kdekeden̄.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwan̄a Lazglafta ná, had̄ ta gəgəltá dmaku wa. Zwan̄a Lazglafta ta n̄ghay, laviñ a halaway ta ksan̄ta wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghən̄a hadik ná, ta ma dzva halaway hən̄ demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwan̄a Lazglafta ta ghən̄a hadik ka vlamatá tsi ta d̄fil na snan̄tá vərda Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərda Lazglafta nda ya nda zwan̄ani Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərda Lazglafta ta vlamatá hafu na kdekeden̄ ya.

²¹ Zwana d̄a, dasuwa ka kuni, yaha kuni da n̄ana vgha nda skwa wuyay.

* 5:3 N̄gha ta Yuhwana 14:15. † 5:6 N̄gha ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 N̄gha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § 5:12 N̄gha ta Yuhwana 3:36.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ɲa makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ɲa zwanani ya ta ɖvu yu kahwathwata. I'i turtukwa ɖa yeya a ta ɖvutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta ɖvay ɲni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a gɖavagɖa guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nza-kway ka Da nda Yesu Kristi ta nza-kway ka Zwanani, ta zɖakatahudani nda tawa hidahidani, nda zɖakwani ɲa nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma ɖvutá mndu.

Kahwathwata, nda ɖvu

⁴ Manda snanɗa ɖa kazlay: Nananɗa sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zlrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, ɖvumadva amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərɖa tva ɖvutá mndu manda ya kuman zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda ɖvutá mndu, kabga mantse ya taghamaf lu daga zlrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantse ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəɲa hadik. Ka həɲ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəɲa hadik wu, ka həɲ. Tsa mndu ta mnay mantse ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həɲ, da dəɖəgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da aɲni,

ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ɲanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ɲani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka gɖavagɖa mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ɲani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pɖakwa skwiha má ɲa mnaghunata ɖa mndani, tsaw va a yu ta vindaghunafta nda vinda ta ɖelewer wu. Ta kumay yu ta laba ɖa nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zɖavafta ɲudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ɲa gha.

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Gazgu

¹ I'iglata mndu ta vinda na dēlewer na ŋa gra dā Gayus* ya ta d̥vu yu kahwathwata.

² Zwanama dā, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dīna da kagha. Má dughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nza-kwa gha ma zlghay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa dā ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴ Had skwi taβta snan̄ta dā ta dihatá nzakwa zwana dā ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanama dā, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf dər má ka matbay hən̄ ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katan̄ ka ya ná, ta ghubay hən̄ ta kagha da gwal zlghay nda ŋuduf hadna. Nda dā a d̥vafta tsi ta aŋni wu, ka hən̄ ta mnay. Wya dzvu, ka kdan̄ta ka ta kata mndərga tsa mnduha ya, kada kdan̄ta hən̄ ta wawakwa tan̄ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku hən̄ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi hən̄. Had sana skwi ta mutsafta hən̄ da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlghaftá Kristi, dīna ka katay mu ta mndərga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən̄ ya.

Dan̄wa gwal guyata ghən̄

⁹ Si vindanafvinda yu ta dēlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Ba d̥u laba dā da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə

tsi ya. Ta ghən̄a tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta lagha hən̄ da tan̄ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta hən̄, ka ŋawa hən̄ mataba guyatá ghən̄.

¹¹ Gra dā ya ta d̥vu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dīna. Mndu ta maga skwi dīna ná, nda na tsatsi ka Zwan̄a Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, nda dā a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Gazgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta dēlewer wa. ¹⁴ Nz̄davata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwad̄ay u.

¹⁵ Ka nza zdaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Sl̄na gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareŋt 1:14.

Tsgha ta lwa Yuda

Ga zgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu na ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal d'vu tsi ka pghata na Yesu Kristi.

² Ka nza hidahida Lazglafta nda zdakwani nda d'vutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəṇa gwal ghwadak

³ Graha da ya ta d'vu yu ma nudufa da, gitagita a ta d'vuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəṇa gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta da, na vlaghunatá mbraku, na navata ghuni ma zlghay nda nuduf ya zlghaf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had dza'a walan̄ta mbədavaf̄ta wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zdakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka hən̄j ta mnay. Mantsa ya vziṇ̄ta hən̄j ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəṇa amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəṇa tan̄j daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snan̄ta 6a. Ghalya, ka katan̄tá Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá hən̄j ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəṇa tan̄j ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan̄ lu ta hən̄j, ka zlanavatá tsa vli si vlan̄ Lazglafta ta hən̄j ya. Ta ghəṇa tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá hən̄j ka tsamta, ka

zlan̄tá hən̄j ma vəl tđika na kzla kdin̄ta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəṇa tan̄j badu tsa fitik dagala ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá hən̄j. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'in̄sli'in̄j manda na tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá hən̄j da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta hən̄j ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, na maranan̄tá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə hən̄j. Ta sli'amsli'a hən̄j da maga ghwadaka skwi ta zdəganatá hən̄j manda ya ta fanaghata suni ta hən̄j. Vla a hən̄j ta glaku na Lazglafta wu, mbada hən̄j ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan̄ a ta razanaftá halaway badu zlərdəy tan̄j ta wi ta ghəṇa mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwen̄kwen̄ ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, ¹⁰ Hahən̄j ta tan̄j, raraza skwi kul snan̄tá hən̄j yeya na tan̄j. Manda nimitak magakwa tan̄j, ghəṇa zadaku ta kala hən̄j. ¹¹ Dan̄wa na tan̄j, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə hən̄j. Ka vziṇ̄tá hən̄j ta ghəṇa tan̄j ka maga ghwadaka skwi na mutsa tsedi manda na Balama ghalya guli, na rwakwa tan̄j kabga sli'avaf̄ta tan̄j nda zlərdutawi manda na Kware‡ ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda hən̄j. Ghəṇa tan̄j skwi snan̄ hən̄j. Hahən̄j gwal ta nriṇ̄tá skwa zay ma vla guyatá ghəṇa mnduha ka za skwi, ksa a hula ta hən̄j wa. Manda natá matətdu ta vusliṇ̄ falak ya hən̄j, manda fu kul had̄ ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya hən̄j. Manda fu tđin̄ lu nda slrən̄j nda slrən̄j ta mtuta ka ghwaluta dzun̄un̄ ya hən̄j. ¹³ Manda tska ta nədak ta wa

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa:

† **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35.

‡ **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2.

sgam, tskana vël va gamtsa'uwakwa dræf ya na dmakuha tan. Manda tek-watsa ta sli'äfta ta vla tan ka ndan-daraku ta luwa ya hən. Ma vël ka nra tdik fanata Lazglafta ta vli na nzakwa tan na kdekeden.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəna dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəna mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha nədədem, ¹⁵ na tsa guma ta ghəna inda mndu ta ghəna hadik, na tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəna vël maganata tan ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəna naslu bədzakana hən guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghən tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Rurunjaku nda nada ghən yeya na tan inda fitik. Skwi ta kumə ghəna tan ta magə hən, ghuba mndu na gatu ta wi skwi ta gwada hən.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dvu yu, havakwahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka hən mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghubasa gwal ta zlghafta Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kuman tsa ghwadaka ndana* tan ya, na tan.» ¹⁹ Tsa hahən ya ta klakta daga vgha mataba mnduha. Ghəna tan ta dvu hən. Had Sulkuma Lazglafta ma hən wa.

²⁰ Kaghuni tama graha da ta dvu yu nda nudufa da, katuvuswa vgha ghuni ma zlghay nda nudufa ghuni, ka glakwa kuni. Navawəna ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuba. ²¹ Nzawanza ma dvuta mnda Lazglafta. Fafwa ghəna ghuni hzlenə ta zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi na mutsa hafu na kdekeden. ²² Tawawa hidahida, ka katanəta kuni ta gwal ta daga ghən. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tdigintə hən ma skwi dza'a klamtə hən da vu. Tawawa hidahida

ta sanlaha, ama daswa ka kuni da tdamta hən ta kaghuni da dmakwa tan.

Vlanəta glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku na Lazglafta ya ta lavintə nghan kaghuni, yaha kuni zlumbuta, tsatsi dza'a ghubighunista tsezele' na rfay ghuni ta rfu ta hladaghunaghatə tsi ta kəma glakwani. ²⁵ Na Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha na kdekeden. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha marigin Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwadaŋ ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanda tsa skwiha ya ŋa maranaŋta hən, ŋa sanaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunafta duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋta tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, maslamsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta sanaŋta tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka sanatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfəŋ

⁴ I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuḅa Iglizha ndəfəŋ ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfəŋ ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zdakatahudi nda zdaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərda maslamsək ya guli, ta zdakatahudi nda zdaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinta tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kdekeden. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak. Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ,

nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zraftani, i'i kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanta Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya danwa. Su'away ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigin tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik badu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka sanaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da. ¹¹ Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafta ka ta ghuḅa Iglizha ndəfəŋ, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na sanaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbədavata yu ka nghan ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbədavata da, ka nghanŋa yu ta pitirlaha dasu ndəfəŋ. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwanə mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuvə nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bata swida tuwak nda ya manda bata papla. Ta zlghaku iri

* **1:9** Patmus: sana zwanə vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta hən, na tsa vli ya.

ma ghənjani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka ɲanata tsi ta tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zəghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghan̄ta da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zəghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i tan̄tan̄ani, i'i kədavaktani†, ¹⁸ i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ɲa kdekedzen̄. Ma dzva da ɲanata yu ta makuɓla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹ Vinda tama ta inda skwi ya nghan̄ ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagma tahula tsa. ²⁰ Wya klatá ghəŋa skwi ya nda dīfa ma na tekwatsaha ndəfəŋ ta nghə ka ma dzva zəghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfəŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfəŋ ya ná, duhwahla Lazglafta ta ghəŋa ghuɓa Igliz ndəfəŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfəŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfəŋ yeya guli.»

2

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma Luwa Afisus

¹ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ɲanata tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zəghwani, ta mbada mataba pitirlaha dasu ndəfəŋ. Ka'a mantsa: ² Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta ɲavaŋa ka. Had̄ ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunata mndu ɲni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghan̄tá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a. ³ Ta ɲavaŋa ka, ka su'a ghuya dāŋwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Had̄ ka ta rwa mala gulu wa. ⁴ Ama, mamu sana

skwi ta dvu yu ta kagħa ta ghənjani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta dvə ka tan̄tan̄ wa. ⁵ Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagħa, ka vranaf̄ta ka ta nzakwa għa manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbədanaf̄ta nzakwa għa katsi, dza'a lagħala yu da slagħaghata, ɲa klagħuta pitirla għa ma vlani. ⁶ Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdīgihata ma kagħa. Ta husa għa husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷ «Ka mamu sləməŋa snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz.

«ɲa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlan̄vla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həŋ, ɲa zay tan̄.»

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Samirna

⁸ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nza-kway ka tan̄tan̄ani nda kədavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹ Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda għa. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagħa, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a ya, tsaw mantsa ya a həŋ wu, guyata ghəŋa mnduha halaway həŋ. ¹⁰ Ma zləŋ ka ta ghuya dāŋwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ɲa dzəghaghunata, ɲa zagħunata fitik ghwan̄ ta giri ɲa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ɲudufa għa dər ɲa dzata kagħa tsi. Dza'a vlagħavla yu ta hafu ɲa nisəla vəl zata għa ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz.

† 1:17 Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12. * 2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had' mtakwa mahis dza'a walan̄ta ksan̄ta wa,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. ¹³ Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ŋudufa gha, dər ma fitika dzata Antipas ta nzakway ka ŋərma mndu, ka masləmtsəka dā ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. ¹⁴ Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vutá tagħa skwa Balam, ya ta tagħanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila dā ga dmaku, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'insli'inq̄ ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vuta tagħa skwa la Nikwalay† guli. ¹⁶ Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagħa slaghaghata. Dza'a lmay ŋni nda hən̄ nda kafay ya ta sabi ma wa dā.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmən̄a snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlan̄vla lu ta skwa zay ya nda dīfa. Dza'a vlan̄vla yu ta inda tan̄ guli ta pala ka ŋuslin̄ ya vindaf lu ta lfida hguš tida. Tsa hgu ya ná, had' sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlghafta ya,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwan̄a Lazglafta ya ta zlghaku iri ma ghən̄ani manda zlghakwa vu, ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mant̄sa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda d̄va mndu ya ta d̄və ka, nda gd̄avata ya gd̄ava ka ma zlghay nda ŋuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka tan̄tan̄ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghən̄ani. Zlan̄an̄zla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbada kə'a ka tagħa tsakalawi, ka nanagħatá gwal ta ksihata slna dā dā maga sli'insli'inq̄, nda ya dā za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlan̄an̄zla yu ta fitik ma ŋa mbədanaf̄tani ta nzakwani, ama va a ta zlan̄ta maga tsa sli'insli'inq̄ani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzlən̄a ghuya dāŋwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanafmbəda hən̄ ta nzakwa tan̄, ka zlan̄ta maga tsa ghwadaka slna tan̄ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghən̄a tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snan̄ta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ŋudufa mndu tani kə'a. Ta6 ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama p̄dakwa kaghuni gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə hən̄ kazlay: Dīfata skwa halaway kə'a ya, had' sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ Ŋanawan̄a kahwathwata ta zlghay nda ŋudufa ghuni ta vra-gaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ŋanata slna dā ha ka kd̄avaktani, dza'a vlan̄vla yu ta mbraku ta ghən̄a inda

† **2:14** Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ **2:15** Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata. § **2:17** Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15. * **2:20** Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † **2:23** Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a vlan̄ta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da da yeya. Na gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghə̄na mnduha. Dza'a dzaḅin̄dzaḅa ta ghwaḁaka mnduha, manda ya ta dzaḅin̄ta lu ta siga rḅisl ya. ²⁸ Dza'a vlan̄vla yu ta gumbəzla sərḁək† guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləmən̄a snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum na Igliz,» ka'a.

3

Tsḡha ta lwi na Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda na duhwala Lazglafta ta nzakway ka na Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta nanata Sulkumha ndəf̄an̄ ka na Lazglafta nda tekwatsaha ndəf̄an̄. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda sl̄naha gha. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma hən̄ sli'ef sli'efa makəd̄ hən̄ da kḁiv̄ta. Ta nghə yu ta sl̄na gha ta kəma Lazglafta da ná, kḁanak a ka wa. ³ Havakhava gha tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi taghaghaf lu nda ya ka ka snan̄ta. Snasna ka mbəḁanafta ka ta nzakwa gha. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a laghala yu manda ghali ksaghaghata, snan̄ta a ka, ka ta wati luwa dza'a lagha yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha gha, ma va tsa luwa Sardis ya kul n̄rin̄ta lguta tan̄. Tsa-haya, dza'a sli'i hən̄ kawadaga nda i'i nda sudata lguta n̄uslin̄, kabga ran̄ra ta hən̄.

⁵ «Mantsa ya dza'a sudanavata lu ta lguta n̄uslin̄ ta mndu dza'a zata ghwa. Had̄ yu dza'a walan̄ta hərd̄in̄ta hgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu na kḁekedzen̄ wa. Dza'a mnan̄mna yu ta hgani ta kəma Da da, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Na da hən̄ kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləmən̄a snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum na Igliz,» ka'a.

Tsḡha ta lwi na Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda na duhwala Lazglafta ta nzakway ka na Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda ghuḁa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta nanata makuḁla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had̄ wa mndu ka haft̄a wa. Ka hafha tsi guli, had̄ wa mndu ka gunata guli wa. ⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda sl̄naha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, nan̄na ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Had̄ mndu dza'a haft̄a wa.

⁹ Wya skwi dza'a yu magay na guyata ghə̄na mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda an̄ni kə'a, kul nza-kway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə hən̄. Dza'a tin̄waft̄in̄wa yu ta hən̄ na lagha da tsəl̄ḁu ta kəma gha ka vla glaku na gha, na snan̄ta tan̄ kazlay: Dvudva† yu ta kagha kə'a.

¹⁰ Manda va ya nana kagha ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a na gha na i'i ta kagha guli ma ghuya ḁan̄wa dza'a dḁanaghata inda ghə̄na had̄ik na dzəghant̄a hən̄ ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. Nan̄na nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugud̄i ma həga Lazglafta da. Had̄ dza'a walan̄ta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu† ya mutsaf yu.

† 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. * 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10. † 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4.

† 3:12 Ngha ta Isaya 62:2.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum nja Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi nja Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda nja duhwala Lazglafta ta nzakway ka nja Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. ¹⁵ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Lənləna a ka wu, gh-witaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa gha lənləna ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiḡvniha yu ta kagha ma wa da. ¹⁷ Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: danwa nja gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli. ¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu nja gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta nḡslin nja sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri nja ta ira gha, kada nghan̄ta ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvafš yu ná, ta dvay yu ta hən̄, ta zlahay yu ta hən̄. Mantsa ya, njan̄a ka payanata ka ta tva gha. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka snan̄sna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da tan̄, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum nja Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglan̄ta yu ta tsa lwi si ta gwad̄gihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghan̄ta yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wudaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan̄. Dakwambuh-wali ta wudaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwađmida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađmida galata mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susudatá lguta nḡslin ta vgha tan̄, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghən̄a tan̄. ⁵ Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfán̄. Tsa pinatá vuha ya ta nza-kway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfán̄. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma hən̄, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma tan̄ nda ya nda tvə hula tan̄. ⁷ Tsa tan̄tan̄a skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwan̄a lghən̄ nzakwani. Tsa mahkən̄ani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwađnda hafu ma hən̄ ya ná, mku' mku' zlambakha tan̄.

§ 3:19 Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6. * 4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi nja njanata gha. † 4:5 Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ 4:7 Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14.

Ka iri dze'dze' wawa ta zlambakha tan̄ nda vli nda ma hudani tani.

«Nda ghuḁa! Nda ghuḁa! Nda ghuḁa! Na nzakwa Mgham Lazglafta, ya nda mbra.

Kagha manda ghalya, kagha ndanana,

kagha guli dza'azlay ta kəmaš̄,»

ka həŋ ta vaghay nda vagha,

ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwad̄ nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ɲa kdekedzen̄, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ ta zlambatá tsa galata mnduha hisambsak fwad̄ mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlḁu həŋ ta tsəlḁu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ɲa kdekedzen̄ ya, ta hlapta həŋ ta tsa zewazewaha ma ghəŋa tan̄ ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka həŋ mantsa:

¹¹ «Mghama ɲni, Lazglafta ɲni, kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya dvaf ka zlaganapta ka ta həŋ,

Ka gi nzaku həŋ.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwaŋa tuwak

¹ Ka nghan̄ta yu ta mbsatá defteri vindaf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda ɲizlaha ndəfán̄. ² Ka nghə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Wa ya nda ra ɲa blanafta na ɲizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Had̄ sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa had̄ik, dər ta mnaka had̄ik*, ta laviŋta gunanafta tsa defteri ya, dər ka nghan̄ta dida wa. ⁴ Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala

lu kul slafta ta mndu nda ra ɲa gunanafta tsa defteri ya dər ɲa nghanavata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantsa: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a blanaftá tsa ɲizla ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka nghan̄ta yu ma takataka tsa dughuruk ya, nda ya mataba tsa skwiha fwad̄ nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwaŋa Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfán̄ duliḁani, ndəfán̄ iriḁani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfán̄ ghunaf lu ta inda ghəŋa had̄ik ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlghaghutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlghafta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwad̄ nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisambsak fwad̄ mida ya ta kəmani. Inda tan̄, nda ɲan̄atá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuḁa, ma dzva tan̄. ⁹ Ka fə həŋ ta lfida laha. Ka həŋ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na, ka blanaftá ɲizlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,

ka varanaktá ka ta Lazglafta

nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwad̄a ta gwad̄a lu,

nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta həŋ ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham.

Nanafna ka ta həŋ ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta,

ɲa gay tan̄ ta mgham ta ghəŋa mnduha ma ghəŋa had̄ik.»

¹¹ Ka nghan̄ta yu ta ɲəddəma† ta duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta mbədafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya, nda tsa galata mnduha ya tani.

§ 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3.

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

* 5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ɲa ɲanata.

Ka fə həŋ ta laha. ¹² Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša:

«Tša Zwaŋa Tuwak si dza lu ya kay ná, ranra zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl,

nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka həŋ.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəŋa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həŋ guli mantša:

«Ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwaŋa Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ŋa kdekeden!» ka həŋ.

¹⁴ «Mantša ya nzakwani!» ka tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya. Ka zləmbata tša galata mnduha ya ka tsəlbə ta kəmani.

6

Nizlaha

¹ Tahula tša, ka nghə yu ta pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tanjan tša nizlaha* ndəfəŋ ya. Ka snə yu ta mnay sana tanjana tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantša: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanjá yu ta sana plis ka ŋuslin. Ta nzaku mndu tida nda ŋa ta lgħed da tsi. Ka vlanjá lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta mahisa tša nizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tša skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlanjá lu ta mbrakwa hlinjá inda zdaku ta ghəŋa hadik ta tša mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha tan. Ka vlanjá lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mahkəna nizla ya, ka snə yu ta mnay tša sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a

mantša: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ŋra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tša mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaḅa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaḅa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rdi nda ima inabi ya, ma ksan ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mafwada nizla ya, ka snə yu ta mnay tša sana mafwada tša skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzun kuzun. Mtaku hga tša mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanjá lu ta mbraku ta həŋ ta ghəŋa sləahw turtuk ma dgata ghəŋa hadik fwad ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda danwaha, nda ya nda nimtakha‡.

⁹ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mahutafa tša nizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psala lu ta ghəŋa gwada Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuḅa, ya kahwathwata. Badu yawu dza'a tša ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl psalata tan ta anni na?» ka həŋ. ¹¹ Ka daganapta lu ta lguta ŋuslin ta inda tan. Ka lu nda həŋ mantša: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuduf ŋa fitik kwitikw, ha ka hdamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a psalata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mamku' a nizla ya. Ka gigdavafta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda

* **6:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. † **6:5** Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8. ‡ **6:8** Ngha ta Izekiyel 14:21.

biwa nra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rkagata tek-watsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigdanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla\$ tan, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghel, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da didifa ma galighaha nda ya ma dzanha ta ghwa. ¹⁶ Ka hən nda ghwa nda ya nda dzan mantsa: «Dədəganaghawa dēda, ka bukwanata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghanťa anı, yaha Zwanı Tuwak da tsanaghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika basata nudufa tan. Wati ma mndu ya dza'a nafa* na?» ka hən.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghanťa yu ta duhwalha Lazglafta fwađ ta sladu ta slərpuha hadik fwađ. Ka naghuta hən ta falakha* fwađ, kada kwala hən ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda nta nızla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hganťa tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valan lu ta hən ta mbrakwa badzintá hadik nda imiha tani ya. ³ Ka'a nda hən mantsa: «Ma badzin kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anafta mu ta nızla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mnidintá lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta nızla

Lazglafta ya. Dəmbu' dərmađk nda fwađ mbsak fwađ mida hən. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila hən. ⁵ Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Manasa. ⁷ Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Zabulun. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanpda his mataba mndəra la Benzamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta nızla Lazglafta ta hən.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghanťa yu guli ta neddəma neddəma ta mnduha kul lavintá lu ta mbədafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwada ta gwada mndu saba hən. Ta sladu hən ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwanı Tuwak nda sudatá lguta nuslin nda nta zlizlam ma dzvu, hən. ¹⁰ Ka hən nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanı Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hən. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata hən ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbə nı Lazglafta. ¹² Ka hən mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəjani, nda ra ka rfay, ka vla glaku nıani, da tsatsi

§ 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. * 6:17

Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * 7:1 Ngha ta Irmiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † 7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi nı nıanata. ‡ 7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

mbraku, mbrumbra, ɲa kɔ́kɛkɛzɛn tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ɲuslin ta vgha na na? Sagha ga hɛɲ na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahɛɲ ná, gwal ta sabi ma giriš ganap lu ta hɛɲ katakata ya hɛɲ. Ka ghwaɓaptá hɛɲ ta lguta tan, ka ɓaɓaptá hɛɲ ma usa Zwanja Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kɛl hɛɲ ka sladu ta kɛma dughurukwa Lazglafta, ka zɛzɛlva tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma hɛgani. ɲa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hɛɲ. ¹⁶ Had' maya nda ndala dza'a kuzlɛglanta hɛɲ wa. Had' fitik nda vis dza'a dzɛgɛlta hɛɲ guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwanja Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hɛɲ, ɲa hlayni ta hɛɲ ta dzuɓaya ima hafu, ɲa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hɛɲ.»

8

Mandafáɲa ɲizla

¹ Manda pslanapta Zwanja Tuwak ta mandafáɲa ɲizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghɛ yu ta duhwalha Lazglafta ndáfán ta sladu ta kɛmani. Ka vɛlanta lu ta duliha ndáfán guli ta hɛɲ.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ɲatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vɛlanta lu ta urdi ɲulum ɲa dray ta tsa gwira dasu ta kɛma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ɲa Lazglafta. ⁴ Ka sli'afɛ dɛɲa tsa skwi ta drɛ lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kɛma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndɛghanafta nda vu ta gwir, ka wdagata ta hadik. Ka ghudzagata

luwa, ka hlɛ skwiha ta wi, ka wdɛ luwa ta wdu, ka ghudzavafta hadik‡.

Duliha

⁶ Ka hbɛ tsa duhwalha Lazglafta ndáfán ta ɲanjanatá duli ya kay ta vgha ɲa vyay.

⁷ Ka vyata tsa tanɲana duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaɓanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dgatá hadik hkɛn, nda faway turtuk ma dgatá fuha hkɛn, nda faway turtuk ma dgatá kuzunja mukwanekš hkɛn.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka vza-datá lu ta sana skwi manda ghwa da-gala ta draku da drɛf. Ka mbɛdavaftá faway turtuk ma dgatá imi hkɛn, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dgatá skwiha nda hafu ma imi hkɛn, zadana ha lu ta faway turtuk ma dgatá kwambalu hkɛn guli.

¹⁰ Ka vyata mahkɛna duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dɛdagata mghama tekwatsa ta zɛghaku manda vu ta luwa, ka dɛdafta ta faway turtuk ma dgatá zala hkɛn nda ya ta dzuɓay.

¹¹ «ɲilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá faway dgatá imi hkɛn ɲilah, ka rwuta ndɛghata mnduha ta sanɛ tsa imi ya, kabga nzakwani ɲilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwaɛa duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dzadzanta lu ta faway turtuk ma dgatá fitik hkɛn, nda faway turtuk ma dgatá tili hkɛn, nda faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkɛn, kada htavaghuta faway turtuk ma dgatá tsuwadak hkɛn. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkɛn, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkɛn.

¹³ Tata nghaynghay yu, ka snɛ yu ta dzala ta zagħuta da għuvarjata luwa,

§ 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19.

* 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10,

Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8.

* 8:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ya ɲanata.

† 8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3.

‡ 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16.

§ 8:7 Ngha

ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22.

* 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya

12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

ka'a mantsa: «Danwa! Danwa! Danwa
 ɲa mnduha ta ghəɲa haɖik ghudza-
 garə vyata duhwalha Lazglafta hkən
 ta dula tan, dza'a vyata həɲ ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala
 Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka gi nghə
 yu ta dɔɖagata tekwaɬa ta luwa ta
 haɖik. Ka vlaɲtá lu ta tsa tekwaɬa
 ya ta makuɓla mghama gudzuvrɲ.
² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama
 gudzuvrɲ ya, ka saf dɪɲ kudumbul
 mida manda dɪɲa mghama* vu ta
 zlgaku. Ka nutá vli ma ghuvaɲata
 luwa nda fitik tani tɔɖik da tsa dɪɲ
 ta safi ma tsa gudzuvrɲ ya. ³ Ka
 sli'agaptá hi'i ma tsa dɪɲ ya ka tatá
 vgha ta haɖik. Ka vlaɲtá lu ta mbraku
 ta həɲ, manda mbraku ya vlaɲ lu
 ta rda† ta haɖik. ⁴ Ka lu nda həɲ
 mantsa: «Yaha kuni da ksantá kuzɲ
 ta haɖik, dər fu, dər wati ma skwi
 ta dyafta nda dya. Mnduha kul haɖ
 ɲizla† Lazglafta ma bizlbizla kuma
 tan yeya kwenkwen dza'a kuni hahay.
⁵ Yaha kuni da psatá həɲ nda psla,
 ama ka ganapta kuni tiri ta həɲ ka
 tili hutaf,» ka lu nda həɲ. Manda va
 kuzlakwa vɛl hata rda ta mndu ya,
 manda va tsaya kuzlakwa vɛl hatani
 ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay
 mnduha ta mtaku, ama mutsafta a
 həɲ wa. Ta kumay həɲ ta mtuta tan,
 ama dza'a hwayugadunus hwaya§
 mtaku ta həɲ.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla
 vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda ze-
 wazewa dasu ya watá skwi ma ghəɲa
 tan. Manda tsatá kuma mndu ya
 kuma tan guli. ⁸ Manda səmbəka ta
 swidi ma ghəɲa marakw ya swidi ta
 həɲ. Manda sli'ɪɲ ma wa rveri ya
 sli'ɪɲa tan. ⁹ Nda skwi manda zalama
 kufur mbəghata ghuva tan. Manda
 ghudzaga mwata plisha ta hwaya

da vla vulu* ya ghudzaga zlambaka
 tan. ¹⁰ Huturha tan ná, ta haha
 mndu manda va huturha rda. Ma
 tsa huturha tan ya ta mutsa həɲ ta
 mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf.
¹¹ Mghama tan ná, tsaya duhwala ha-
 laway ya ta ga mgham ta ghəɲa tsa
 gudzuvrɲ ya. «Abaduɲ,» ka lu ta
 hɣay nda gwada Hebru. Nda gwada
 Grek ya guli ná, «Apwaliyan,» ka lu ta
 hɣay. «Tsaya zadaku.»

¹² Tanɲa ghuya danwa tsaya ta
 luta. Tahula tsaya, wya ghuya
 danwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala
 Lazglafta ta ɲani ma duli guli. Ka snə
 yu ta lwi ta sabi ma tulɔɪha fwaɖ, ta
 nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma
 Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku'
 a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya
 mantsa: «Paliɲpala ta tsa duhwalha
 halaway tsam lu ta wa mghama dref
 ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa
 duhwalha fwaɖ ya ná, payaf paya lu
 ta hahəɲ ɲa tsa vaku ya, nda ya ɲa tsa
 tili ya, nda ya ɲa tsa fitik ya, nda ya
 ɲa tsa nzemndi ya. Ka zlazligiɲtá lu
 ta həɲ ɲa zadanaɲtá fawaya turtuk ma
 dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka
 snadimɲtá lu ta mbsaka sludziha tan
 ta plis ta plis. Mlenwi his dərmaɖ
 həɲ. ¹⁷ Mantsa ya maridɪɲta lu. Ka
 ngħaɲtá yu ta plisha nda mnduha
 tida, nda sudatá lguta kufur manda
 vu ta vgha tan. Ka kubalkubal manda
 pala ta hgə lu ka Safir nzakwani. Ka
 ghuvazwanghuvazwan ghandand kay
 guli. Ghəɲa tsa plis ya ná, Manda
 tsatá ghəɲa rveri nzakwani. Skwi
 ta sabi ma wa tan ná, vu, nda dɪɲ,
 nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tsa
 skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda
 dɪɲ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi
 ma wa tan ya, ka rwiɲtá lu ta faway
 turtuk ma dgatá mbsaka mnduha
 hkən. ¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná,
 ma wa tan, nda ya ma hutura tan
 nzakwani. Manda nzakwa tsata

* 9:2 Ngha ta Zlrafta 19:28. † 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya
 ɲa ɲanata. ‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ɲa ɲanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmia 8:3. * 9:9
 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ɲa ɲanata.

nahadik nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha taŋ ya. Nda tsa hutura taŋ ya ta babala həŋ ta mnduha.

²⁰ Má ŋa mbədanafta pdakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya danwaha ya ta nzakwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata həŋ ya ná, ka kwalaghutá həŋ. Ka gdavata həŋ ta tsəlu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahəŋ ná, ngha a həŋ ta vli wu, sna a həŋ ta sləməŋ wu, had həŋ ta mbada wu, nda dasu tsafu lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kdantá həŋ ta va psala mndu, ka va mbadakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ dekdek wa.

10

Zwanja tuwak nda zwanja defteri

¹ Ka nghanja yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nza-kwa kumani. Manda zlghakwa vu ya nzakwa səlahani. ² Ka ŋanatá tsi ta gunata zwanja defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaḅani ta hadik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfəŋ ka luwa nəzlata. ⁴ Manda nəzlata tsa luwa ya ndəfəŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa nəzlata nəzla luwa ndəfəŋ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghanjá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kdekeden, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had gdglata ta gərdaku wu, ⁷ ama badu da vyata tsa

mandəfəŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, badu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlghafta ka ta tsa zwanja defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgha, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, dah dza'a nzata tsi ma huda gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlghaftá yu ta tsa zwanja defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa da manda zudum. Ama tahula dughwaduta da, ka nzatá vəl ma huda† da dah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantša: «Ka kləgəltə ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantša: «Sli'afslī'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsəlu ŋa Lazglafta mida*. ² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a diŋla luwa nda ghuḅa ka tili fwad mbsak his mida†. ³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha da his, ŋa sudavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24.

dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada da ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa maslāmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa hadik† ya ná, fwa zay-tunha his nda pitirlaha dasu his ya.

⁵ Ka kuman̄kuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta hən̄ katsi, dza'a sabsa vu ma wa tan̄, ɲa zadana ta tsa ghumaha tan̄ ya. Mantsa ya dza'a zadana lu ta mndu ya ta kuman̄ta maganata ghwadaka skwi ta hən̄. ⁶ Mamu hən̄ nda mbrakwa haghuta luwa, ɲa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə hən̄ ta lwa Lazglafta ya. Mamu hən̄ guli nda mbrakwa mbədanafta imi guli ka us. Mamu hən̄ nda mbrakwa gaktá dan̄wa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kuman̄ hən̄§.

⁷ Manda kd̄inta tan̄ ta ga maslāmtsəka tan̄, ɲa linista tsa nim-tak ta safi ma gudzuvrun̄ ya ta hən̄ nda lmu ɲa mbranaghatani ta hən̄, ɲa rwanatani* ta hən̄, ⁸ ɲa nzakwa mbla tan̄ ta dabi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama tan̄ ta udza zlən̄ay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ ɲa nghay inda mndəra mndu ta mbla tan̄, dər ta nzaku ta hadik ga hən̄, dər wati gwada ta gwadə hən̄, ɲa zata tan̄ ta fitik hkən̄ nda rita ta nghay. Dvan̄ta a hən̄ ta padamtá tsa mbliha ya wa. ¹⁰ ɲa rfay mnduha ma ghəŋa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvta vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga hən̄ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən̄ nda rita ya, ɲa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta hən̄. ɲa sli'avakta† tan̄ ka sladata nda səla tan̄. ɲa ksuta zlən̄ katakata ta inda gwal ta ngha hən̄. ¹² Manda sli'avakta tan̄ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda hən̄ mantsa: «Safwa sa da hadna,»

ka'a. Ka ɲlaghatá hən̄ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha tan̄. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzaʔanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwan̄. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfán̄ ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zlən̄ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu hən̄ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya dan̄wa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfəŋa duli

¹⁵ Ka vyata mandəfəŋa duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka hən̄ mantsa: «Mgham Lazglafta ɲni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ɲa kdekedzen*,» ka hən̄. ¹⁶ Ka zlambata tsa halata mnduha hisamsak fwad̄ mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlbu ɲa Lazglafta. ¹⁷ Ka hən̄ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana,
kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ɲni,
kabga ɲanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya,
ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸ Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sidi.

Ndana tama,
saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta hən̄.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valan̄vala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuḡa, nda gwal ta zlən̄a hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

† **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § **11:6** Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * **11:7** Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † **11:8** Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19. † **11:11** Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § **11:12** Grafgra nda 2 Mghamha 2:11.

* **11:15** Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † **11:18** Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

Saghasa fitik guli ŋa zadanata gha ta inda gwal ta badziŋtá ghəŋa hadik†,» ka həŋ.

¹⁹ Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wǝ luwa ta wǝ, ka snaku hla wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makǝakatandan

¹ Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwaŋtsa ghwaŋpǝ his ma ghəŋ.

² Nda hudi tsa marakw ya ta ǝsa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlaŋtani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makǝakatandan ya ka dva manda vu. Ndəfəŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwaŋ duliŋani guli. ⁴ Ka slpidiŋtá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwaŋtsa hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makǝakatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwaŋani ya dgar* tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwaŋa zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwaŋ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

⁷ Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makǝakatandan. Ka lmu i makǝakatandan nda duhwalhani tani. ⁸ Ka ŋawafta i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta haǝ wa taŋ ŋa nzəglata ta luwa wa. ⁹ Ka slinwiginǝta lu ta tsa mghama makǝakatandan ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwaǝaka sulkum ta nana inda ghəŋa hadik. Ka slinwiginǝta

lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

¹⁰ Ka snanǝta yu ta sana lwi ta luwa ta gwaǝata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta, maraŋmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maraŋmara Kristi ta ŋani ma mbraku guli,

kabga slinwiginǝtani ta hadik ta mndu ya ta gǝata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gǝata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nrapŋra həŋ,

kabga vəl varata Zwaŋa Tuwak ta həŋ nda usani,

nda ya kabga vəl mnay taŋ kazlay: Kahwathwata gwaǝa Lazglafta kə'a.

Zlaŋaŋə a həŋ ta mtaku

ka laghwida dǝutá hafa taŋ wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. Daŋwa ŋa gha hadik nda drəf,

kaghuni dza'a ghuya daŋwa,

kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ǝa wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makǝakatandan ná, slinwiginslinwa lu ta hadik. Ka linǝta tsi ta tsa marakw ta yatá zwaŋ ya.

¹⁴ Ka vlanǝta lu ta zlabakha his manda ŋa dzala ta tsa marakw ya, ŋa ndraghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ŋa kwala nahadik ǝhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkən, fwaǝ ka maŋzlawats†. ¹⁵ Ka vnihidinǝta tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ŋa klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftá hadik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zligin makǝakatandan ma wani ya. ¹⁷ Ka ǝasaftá tsa makǝakatandan ya ta ŋuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta

* **12:4** Ngha ta Daniyel 8:10. † **12:5** Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ **12:7** Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata. § **12:9** Grafta nda Zlrafta 3:1, Lukwa 10:18. * **12:10** Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2. † **12:14** Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

tsi ka laghwi da lmu nda pɔ́akwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ɲanatá zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ɲanatá ta nzaku ka maslɛ́mtsə́ka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makɔ́akatandan ya sladafta ta wutak ta wa drə́f.

13

Nimtak ta sabi ma drə́f

¹ Tahula tsa, ka nghanɔ́ta yu ta sana nimtak ta sabi ma drə́f. Ndə́fán ghə́n tida, ghwan dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghə́nhani ya mamu vindatá hgə́ ɲa raza Lazglafta.

² Tsa nimtak nghə́ yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda sə́la mandundi sə́lahani. Manda wa rveri wani. Ka vlanɔ́ta makɔ́akatandan ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya.

³ Ka nghanɔ́ta yu ta balatá sani ma tsa ghə́nha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lk-wani ya. Ka ndə́rmim inda mnduha ta ghə́nja haɔ́ik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i hən mistani. ⁴ Ka tsəlɔ́u hən ta tsəlɔ́u ɲa tsa makɔ́akatandan ya, kabga vlanɔ́tani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlɔ́u hən ta tsəlɔ́u ɲa tsa nimtak ya guli, ka hən mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a laviɲta guya kuma nda tsi?» ka hən.

⁵ Ka vlanɔ́ta lu ta tvi gi ka ghə́rɔ́ tsi ta ghə́rɔ́aku ka raraza Lazglafta. Ka vlanɔ́ta lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwaɔ́mbsak his mida.

⁶ Ka zlaftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani.

⁷ Ka zlanɔ́ta lu ta tvi ɲa vulu nda mnduha Lazglafta, ɲa ghuɔ́asaptani ta hən*. Ka vlanɔ́ta lu ta ga mgham ta ghə́nja inda mndə́ra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghə́nja inda gwada ta gwada lu, nda ya ta ghə́nja inda haɔ́ikha, ⁸ ɲa tsəlɔ́bay inda mnduha ta ghə́nja haɔ́ik ta tsəlɔ́u ɲani, Tsa gwal kul vindaku hga tan ma defteri hafu daga zlafta ghə́nja haɔ́ik da

Zwanja. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlɔ́a tsa tsəlɔ́u ya.

⁹ Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ɲa ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ɲa dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dīna ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ɲuɔ́uf nda ya nda zlgħay nda ɲuɔ́ufa tan.

Nimtak ta sabə ma haɔ́ik

¹¹ Ka nghanɔ́ta yu ta saba sana nimtak guli ma haɔ́ik. His dulani manda ɲa zwanja tuwak. Ta gwada guli manda ɲa makɔ́akatandan.

¹² Mbrakwa tsa nimtak tanɲan ya da tsi. Ka marə́ tsi ta tsa mbraku ya ta kə́ma tsa tanɲanja nimtak ya. Ka mblə́ tsi ta mnduha ma ghə́nja haɔ́ik, nda inda skwiha mida ɲa tsəlɔ́u ɲa tsa tanɲanja nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə́ tsi ta mandə́rmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta haɔ́ik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghə́nja haɔ́ik nda skwa ndə́rmimay ya vlan lu ta tvi ɲa magay ta kə́ma tsa tanɲanja nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghə́nja haɔ́ik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ɲa vlanɔ́ta glaku ta tanɲanja nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a.

¹⁵ Ka vlanɔ́ta lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ɲa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa tanɲanja nimtak ya, ɲa gwadayni ta gwada, ɲa psilatani ta inda gwal kul vlanɔ́ta glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimtak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɲizla ta dzva zegħwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pɔ́u, nda la kul haɔ́ ka vu'a, nda la ka vu'a tani.

¹⁷ Ka haɔ́ tsa ɲizla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da

* **13:7** Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəṇani. Mndu ya nda difil ma ghəṇani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimitak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, man-aka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagagha lu

¹ Ka nghanťá yu kay guli ta Zwaṇa Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwaď mbsak fwaď mida kawadaga nda tsi. Inda taṇ, nda vinda hga Zwaṇa Tuwak nda hga Dani guli ma bizlbizla kuma* taṇ. ² Ka snanťá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga nəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwaď nda hafu ma həṇ ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Haď sana mndu ta laviṇta taghaťá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwaď mbsak fwaď mida si ta haďik vara lu ta həṇ ya a tsi wa.

⁴ Hahəṇ ná, ṇriṇ a həṇ ta vgha taṇ nda hliri wa. Ksanaksa həṇ ta vgha taṇ, ka nzata həṇ hezle'. Mista Zwaṇa Tuwak ta mbada həṇ ta mbada dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta həṇ. Nda nza həṇ ka taṇtaṇani vlaṇ lu ta Lazglafta nda ya ṇa Zwaṇa Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa taṇ wa. Haď sana maslvinza ta həṇ guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada ṇa kdekeden da tsi ṇa mnay ṇa mnduha ta ghəṇa

haďik, ṇa inda haďikha, ṇa inda mndəra mndu, ṇa inda mndəra gwada ta gwada lu, ṇa inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Zləṇawazləṇa ta Lazglafta ka zləzlva kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsələawatsələa ta tsəlbu ṇa mndu ya ta magaftá luwa, nda haďik, nda drəf, nda dzuəayha‡,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kweṇ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ṇani§,» ka'a.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Ka ta tsələay mndu ta tsəlbu ṇa tsa nimitak ya, nda ya ṇa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aťá tsi ta ṇizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul haď sana skwi gaəam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa basatá ṇudufa Lazglafta pghamta lu. ṇa gay lu ta iri ṇani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwaṇa Tuwak*. ¹¹ Diṇa tsa vu ta gə lu ta iri ṇa taṇ ya ná, dza'a gəavagda ta ṇlu ta luwa ha ṇa kdekeden†. Tsa gwal ta tsəlbu ṇa tsa nimitak ya, nda ya ṇa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlghaťá tsa mbsaka hgani ya ná, haď mbi'a vgha taṇ ma ghuya danwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹² Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlaḥa Lazglafta, ta zlghaťá Yesu nda ṇuduf, gəavawagda mantsa ya. ¹³ Ka snanťá yu ta sana lwi ta gwadağata ta luwa. Ka'a mantsa: «Vinda! Daga ndana ná, “Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta,” ka'a. “Mantsa nzakwani, kada mbi'a həṇ ta vgha ma slnaha taṇ, kabga ta dza'a mista taṇ slnaha taṇ,» ka Sulkum.

* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † **14:5** Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ **14:7** Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ṇa ṇanata. § **14:8** Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * **14:10** Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ṇa ṇanata. † **14:11** Grafta nda Isaya 34:10.

Guma Lazglafta ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik

¹⁴ Ka'a ka yu guli ná, ka nghanjá yu ta ghwayak ka ŋusliŋ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwaŋa mndu† ta nzaku tida, nda wa ta ze-wazewa dasu ma ghəŋani, nda ŋatá vdu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵ Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagal-adagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantša: «Kla ta tsa vudá gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwiš ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶ Ka wuđidinŋa tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəŋa hadik.

¹⁷ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

¹⁸ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəŋa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ŋanatá vdu nda za ya mantša: «Wuđidinŋwuda ta tsa vudá gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. ¹⁹ Ka gi wuđintá tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiŋa ɓasata ŋuđufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbada manda zala ha meli hkən dərmaḱ*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a ng-haku.

15

Kdavakta ghuya danwa

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana ŋizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanjá yu

ta duhwalha Lazglafta ndəfán nda ŋanátá ghuya danwaha ndəfán ma dzva taŋ guli. Tsahaya kdavakta ghuya danwa, kabga tsahaya dzatá ghəŋa ɓasa ŋuđufa Lazglafta.

² Ka nghanjá yu ta sana skwi manda drəf ta wuđaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanjá yu guli ta gwal ta ghuɓasapta tsa nimtak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu həŋ ta tsa drəf ta wuđaku manda dalagar ya, nda ŋanátá htimbil ya vlanŋ Lazglafta ta həŋ. ³ Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwaŋa Tuwak, ta fə həŋ. Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta, dagala slna gha ya ta magə ka, ka skwa ndərmimay nzakwani. Kagha Mgham ta ghəŋa inda hadikha. Inda skwi ta magə ka ná, tdukwatdukw

nzakwani, kahwathwata nzakwani guli.

⁴ Mghama da!

Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku ŋa gha ka zləzlva kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda ghuɓa. Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda hadikha da tsəlɓu ta kəma gha, kabga nda ngha həŋ ta inda skwi ta magə ka ná,

tdukwatdukwat,» ka həŋ.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghanjá yu ta gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya kay ma həga Lazglafta, nda ŋanátá ghuya danwaha ndəfán ma dzva taŋ, nda suđatá lguta ŋusliŋ tilil ta wduku ta vgha taŋ. ⁷ Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay ta leghwaha ndəfán ka dasu ka dasu, ka vlanjá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha həŋ nda ɓasa

† 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. * 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Nəda ghəŋ 1:15. * 15:4 Ngha ta Sabi 15:1 nda Irmiya 10:7, Zabura 86:9. † 15:5 Grafta nda Sabi 38:21.

ɲuɖufa Lazglafta ta nzakway ɲa kɔ́kɛkɛzɛɲ. ⁸ Ka ndəghanaftá dɪɲ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani† ta tsa həga Lazglafta ya. Had tvi ɲa ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghəɲa tsa ghuya ɗaɲwaha ndəfáɲ da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa basatá ɲuɖufa Lazglafta

¹ Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfáɲ ya mantsa: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa basatá ɲuɖufa Lazglafta ndəfáɲ ya,» ka'a.

² Ka sli'aftá tanɲaɲa duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf ta hadik. Ka slaftá ghwadak ghwadaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda ɲizla nimitak, nda ya ta gwal ta tsəlɔu ɲa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta həɲ.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf da ghwa nda ya ta dzuɔayha. Ka mbəɗavaftá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala Lazglafta ya ta ɲanatá imi ta snə yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,

mamu ka ndanana guli.

Nda ghuɔa nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghintá usa mnduha gha nda la anabiha gha, Lazglafta.

Tsaya ta kəl ka ka vɔantá us ta həɲ ɲa say tan.

Mutsaf mantsa həɲ ta skwi ta ranɲa həɲ,» ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə yu mantsa: «Mantsaya

nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

⁸ Ka pghanaftá mafwada duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf ta fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ɲa dra mnduha nda vu. ⁹ Ka kɔ́hə tsi ta mnduha ka ɲɔ́ɲɔ́. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta, ya nda mbraku ta ghəɲa tsa ghuya ɗaɲwa ya. Ama ka kwalaghutá həɲ ta paya tva tan ɲa vla glaku ɲani.

¹⁰ Ka pghaftá mahutafa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf ta dughurukwa nimitak. Ka nutá ga mghamani tɔ́ik ka grusl†. Ka hpadə mnduha ta sli'ɲa tan, kabga vəl basa kuzlakwani. ¹¹ Ka razə həɲ ta Lazglafta ta luwa ta ghəɲa lukwa tan, nda ghuya ɗaɲwa tan. Ka kwalaghutá həɲ ta paya tva tan ma slnaha tan.

¹² Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuɖuf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ɲa paya tvi ɲa mghamha ta sli'agafɔ́ta nda ma mndəra luwa. ¹³ Ka nghanɲá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləɲ manda kləɲ ma wa makɔ́akatandan, nda ya ma wa nimitak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. ¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu həɲ slanaghatá mghamha ta ghəɲa hadik demdem, ɲa hagaktá həɲ ɲa vulu baɖu tsa mghama fitik ta nzakway ka ɲa Lazglafta ta mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hɛzɛɲa, ta ngha lgutani da mbaɖə tsi ta mbaɖə ka fərɔ́di'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

¹⁶ Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmagedun.

¹⁷ Ka pghadaftá mandəfáɲa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa

† 15:8 Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4. * 16:2 Ngha ta Sabi 9:10. † 16:4

Gray nda Sabi 7:17. 21. † 16:10 Gray nda Sabi 10:21. 22.

basata nɔdɔf da ghuvaŋata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma hɛga Lazglafta. «Nda kɔa!» ka'a. ¹⁸ Ka wɔɔ luwa ta wɔu, ka hlɛ lu ta wi, ka nɔlɛ luwa ta nɔlu, ka ghudzavafta hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a hadik katakata taɔ ta tsaya wa. ¹⁹ Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkɛn. Ka hwanzaɔtá inda luwaha ta ghɛŋa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa basata nɔdɔfaniɔ katakata ya. ²⁰ Gi rɛk, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drɛf. Gi lpay nghɛgla a lu ta ghwáha guli wa. ²¹ Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghɛŋa mnduha. Ka rarazɔ mnduha ta Lazglafta ta ghɛŋa tsa ghuya ɔaŋwa taŋ da tsa paplaha ya, kabga fɛrtufɛrta tsa ghuya ɔaŋwa ya katakata.

17

Guma taghɛŋa Babila

¹ Tahula tsa, ka gavagaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndɛfáŋ ta ŋanatá leghwaha ndɛfáŋ ya tavata i'i. Ka'a mantsa: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya 6a. ² Nda tsatsi ndɛramta mghamha ta ghɛŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghɛŋa hadik durin da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamɛ Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanjá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndɛfáŋ ghɛŋani, ghwanj dulihami. ⁴ Tsa marakw ya ná, lguta dvanjvanja nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wɔaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu

nda ndɛghata manzakɔaway, nda ghwadaka skwiha ma vɛl hlirani mida. ⁵ Nda vinda hga ɔifatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakɔawayha ta ghɛŋa hadik.» ⁶ Ka nghɛ yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa maslɛmtsɛkha Yesu.

Na tsa nghanjá da mantsa ya ná, ka ndɛrmimɛ yu nda ndermima katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Nya ta ndɛrmimɛ ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghɛŋa ɔifatá skwi ta ghɛŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghɛŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndɛfáŋ ghɛŋani, ghwanj dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghɛ ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrɔŋ† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghɛŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zlafta ghɛŋa hadik, ya hɛŋ, ŋa ndermimay taŋ nda ndɛrmima nghanjɛr hɛŋ ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzлага guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanjá skwi nda mahizl, nda ya nda ɔifil mida. Tsa ghɛŋha ndɛfáŋ ya ná, tsaya ghwáha ndɛfáŋ nzanzaf tsa marakw ya ta hɛŋ. Nda nza hɛŋ guli ka mghamha ndɛfáŋ. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dɛr saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzɔavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mb-sakha ndɛfáŋ ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanj nghɛ ka ya ná, mghamha ghwanj‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mut-

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindin lu mistani. ‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

safmutsa həŋ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlananta tan ta mbrakwa tan, nda ga mghama tan, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay həŋ ta vulu nda Zwanja Tuwak, ŋa ŋrapta Zwanja Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋermani ya, ta həŋ. Zwanja tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantša: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwanŋanŋan ka nda nimitak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa sudata tan ka zlanŋa ka fərđi'u, ŋa zuta tan ta slu'ani ka zadana nda vu. ¹⁷ Mantša ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana tan ŋa magata tan ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana tan ka skwa turtuk, ka vlanŋa həŋ ta ga mghama tan ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwada Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghanŋa yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadakanafŋa tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəŋa hadik dem-dem. ² Ka gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantša:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha

nda ghwadaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila,

kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'insli'inŋ.

Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'insli'inŋani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ka maga sli'insli'inŋ nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanŋa yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša:

«Mnduha dā! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da ŋlamta ma tsa dmakwani ya,

da dādamŋa kuni ma ghuya danŋa manda ŋani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtā ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danŋa manda

va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his ka kuni planamŋa skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wudwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Ta6 ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninŋa ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

«Nda nza nzakwa dā ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walanŋa a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, bađu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danŋani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ŋa drinta nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,» ka'a.

⁹ Nghan̄ta inda mghamha ta gh̄n̄a hadik ta gutá sli'in̄sli'in̄nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta d̄īn̄a tsa luwa ya ta draku, dza'a tawin̄ tawa h̄n̄, dza'a n̄ad̄in̄n̄ada h̄n̄ ta gh̄n̄. ¹⁰ Di'in̄ dza'a nzakta h̄n̄, kabga zl̄n̄a tsa ghuya d̄an̄wa hada ya. Ka h̄n̄ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa re!» ka h̄n̄.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta gh̄n̄a hadik ta taw, ka n̄ada gh̄n̄ ta gh̄n̄a tsa luwa ya, kabga had̄ mndu dza'a skuḡaltá huzla tan̄ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzin-dar, nda palaha nda bla nda bla dz-vani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfeda, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda san-laha ma lgutha d̄in̄ad̄ina, nda inda mnd̄erga udzuha nda bla mutsay, nda inda mnd̄era skwiha magaf lu nda sli'in̄a gwi'an̄, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan̄ zwan̄. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa h̄n̄ guli ta ur-diha kavghakavgha, nda sluhwaha zd̄az̄da zi'akwani, nda ima inabi, nda r̄di, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda s̄ela guli. Ta had̄ mndu ta skuḡalta h̄n̄ wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantsa:

«Nda z̄ada inda tsa skwiha ta z̄dagaghata ya,

zwađuzwada inda gadgh̄la gha, nda inda skwiha ta z̄a ka ta mghama gha tida.

Muts̄əglaf a ka wa,» ka h̄n̄.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta h̄n̄ ka gadgh̄l ya, di'in̄ nzakta h̄n̄ kabga zl̄n̄a tsa ghuya d̄an̄wani‡ ya. Dza'a

taway h̄n̄ ta taw n̄a nzakwa tan̄ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka h̄n̄ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala,

si ta rkaftarka nda lgut kulefedfeda,

nda ya nda lguta dva,

nda ya nda lgut ta wdaku,

nda ya nda mizidikw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha,

nda palaha ta d̄inuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka z̄adanata mnd̄erga tsaya ma gadgh̄l re!» ka h̄n̄.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'in̄ nda tsi. ¹⁸ Na nghay tan̄ ta dukwakwa d̄īn̄a drakwa tsa luwa ya, ka wahu h̄n̄ ta wahu. Ka h̄n̄ mantsa: «Wati luwa ya dagala n̄a gray nda tsa luwa ya na?» ka h̄n̄.

¹⁹ Ka ts̄əd̄ə h̄n̄ ta hadik ta gh̄n̄, ka taw, ka n̄ada gh̄n̄, ka wahu. Ka h̄n̄ mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadgh̄l.

Gi hadahada ná, gi z̄adanatá§ tsa re!» ka h̄n̄.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta gh̄n̄a z̄adanatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghatata Lazglafta ta guma ta gh̄n̄a tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da dr̄əf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidin̄ta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, n̄a kwal kul ngh̄glan̄ta.

²² Had̄ lu dza'a sn̄əglan̄ta ghudzagata h̄timbil, d̄ər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sin̄lak, nda gwal ta vya talakwa tani ma

* **18:8** Vli n̄a gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zlrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9. † **18:10** Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. ‡ **18:15** Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. § **18:19** Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * **18:20** Gray nda Irmiya 51:48.

luwa Babila wa. Haď lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivda dər má wati ma sana skwi tsi wa. Haď lu dza'a snəglanťá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Haď tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadəkəglaku ma Babila wa. Haď lu dza'a snəglanťa lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pďakwa sanlaha ta ghəŋa hadik. Nda tsa mbəďakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psła lu ta ghəŋa hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snanťá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Na Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'in ta ɓadziŋta hadik nda tsa sli'in sli'injani ya.

Ganapga Lazglafta tiri kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka həŋ ka mahis mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Haď tsa đin ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa, ŋa kdekedzen dza'a gďavata tsi,» ka həŋ.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ya, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya, ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həŋ mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka həŋ.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani, kaghuni gwal ta zləzlvay, zwani nda galata mnduha tani, zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snanťá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wadāh ká mu nzata, vlanjavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwanja Tuwak ta makwamidzani,

nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlanjva lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed fedā,

ta wudaku, nda ghuɓa guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefed fedā ya ná, slna tdukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwanja Tuwak† ta makwa» kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snanťa dā mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsəlɓu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ŋanatá kahwathwata ya marigin lu nda ma Yesu. Na Lazglafta dza'a tsəlɓa ka ta tsəlɓu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigin lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ŋla plisa ŋuslinj

¹¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka ŋuslinj. Nərma mndu nda vərda mndu

† 18:23 Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekeyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10.

‡ 18:24 Gray nda Irmiya 51:49. * 19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekeyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † 19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekeyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tudukwa ta tsa tsi ta gumaš, tdukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda zlghakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghəñani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, haď sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³ Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴ Mbaďa la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka nusliñ ka nusliñ, nda susudata lgutha kulefedfəďa, ka nusliñ ka nusliñ, nda ghuďa nda ghuďa guli. ¹⁵ Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ɲa zadənatá mnduha kul snatá ɲani, ɲa gayni ta mgham ta ghəña tan nda mani'uwa kufur, ɲa hu'anaptani ta hən manda hu'a yakwa inabi ma glifiñ ɲa diza imani ya. Tsaya dza'a maran̄ta kazlay: Katakata basatá ɲudufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəña rveriha, Mgham ta ghəña mghamha,» ká lu vindaftá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghan̄tá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvar̄ata luwa mant̄sa: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ɲa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul haď ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghan̄tá yu ta tsa nimtak ya, nda mghamha ta ghəña haďik, nda sludziha tan̄ tani, ta tskavata ɲa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimtak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazəməzəmhā ta kəma tsa nimtak ya. Nda tsa mazəməzəmhā maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'aftá

ɲizla tsa nimtak ya ka tsəlbu ɲa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta hən his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a tan̄.

20

Vaku dəmbu'

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuďla gudzuvrun̄ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksaftá tsi ta tsa makďakatandan̄ dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ɲa za vaku dəmbu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvrun̄ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ɲərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəña haďik ha ka hďatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ɲa zligiñta ɲa vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghan̄tá yu ta dughurukha*. Ka vlan̄tá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghan̄tá yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəña tan̄ ta ghəña vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəña gwada Lazglafta. Hahən ná, tsəlban̄ a hən ta tsəlbu ɲa tsa nimtak ya nda ya ɲa skwa wuyayni tani wa. Haď ɲizlani ta kuma tan̄ nda ya ta dzvuha tan̄ wa. Ka vramtá hən, ka gə hən ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. ⁵ Tsaya tan̄tan̄a sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahən nda hafu ha ka kďatá tsa vaku dəmbu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tan̄tan̄ ma mtaku ya, nda ghuďa hahən. Ta haď mahisa mtaku nda mbraku ta ghəña tan̄ wa. Hahən ná, dza'a nzakway hən ka gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta nda ya ɲa Yesu Kristi, ɲa gay tan̄ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dəmbu'.

Kďatá mbrakwa halaway

* **19:18** Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

* **20:4** Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

⁷ Manda kďatá tsa vaku dambu' ya, ƚa pligintá halaway ma gamakani, ⁸ ƚa sabani da nangelta mnduha ta ghəƚa haďik demdem, ta nzakway ka haďika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həƚ ƚa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka taƚ. ⁹ Ka sli'agaghata həƚ ma inda vli ta ghəƚa haďik, ka wamtá həƚ ta ghuďa mnduha Lazglafta nda tsa luwa đvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həƚ. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həƚ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimtak nda ghwadaka anabi ya, ƚa giri ƚa taƚ hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ƚa kdekedzeƚ.

Dzatá ghəƚa guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana dughuruk ka ƚusliƚ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá haďik nda luwa lay ta kəmani. Nghəglanťa a lu ta həƚ wa. ¹² Ka gi nghanťá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taďta slnaha taƚ ta magata həƚ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³ Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəƚ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həƚ taďta slnaha taƚ ta magata həƚ. ¹⁴ Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida haďik

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekeyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19. † **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28.

¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida haďik. Lula tanťanťa luwa nda tanťanťa haďik, ta haď drəf guli wa. ² Ka gi nghanťá yu ta saha luwa dagala nda ghuďa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³ Ka snanťá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantša: Wya həga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! ƚa nza-kwani kawadaga nda həƚ, ƚa nza-kwa taƚ ka mnduhani, ƚa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda həƚ, ⁴ ƚa masanaptani ta həƚ ta inda ima taw ma ira taƚ. Ta haď mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta haď taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* tanťanťa skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantša: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantša: «Vindaf vinda, kabga na gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ƚa faftá ghəƚ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantša: «Nda kďa tama! I'i zľraftani nda kďavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlanťa ndala, dza'a vľanťla yu ta dzuďaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vľanťla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwanťa† đa. ⁸ Ama gwal ta yaďi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakďaway skwiha, nda gwal ta psľatá mndu, nda gwal ta maga sli'i'ľsli'i'ľ, nda gwal ta mbaďaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta həƚ. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfán, ta ƚanťanťa ľeghwaha ndəfán,

nda ndaghatani nda tsa ghuya danwaha ndəfánj ka kwanahani ya. Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwanja Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá† dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuḅa ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wdaku da glakwa Lazglafta, ta wdaku manda pala nda sgít tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar. ¹² Nam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanpdə his watghaha tida, ghwanpdə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanpdə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda tvə Mazuš. ¹⁴ Ta palaha ghwanpdə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanpdə his, gwal si ta dza'a mista Zwanja Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad dərək. Slərkwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar.

¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dínuta katakata rkanafta lu ta rka. Tanťanja palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwanj. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfánjani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanjani, nda palaka Krisupraza. Maghwanapdə ndenani, nda palaka Hyasinja. Maghwanapdə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanpdə his ya ná, palaha ghwanpdə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wdaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, nga a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwanja Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbadə ma tsuwadak inda mndəra mnduha ta mbadə, ŋa hladamta mghamha ta ghəŋa hadik ta gadghəlha tanj da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walanťa hahaftá watgha tsa luwa ya giftik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha dínadina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghuḅaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋťa ghəŋani ka maga manzakdaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tanj ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta

† 21:10 Gray nda Izekiyl ... 40:2. § 21:13 Aya 12:13. Gray nda Izekiyl ... 48:30-35. * 21:15 Gray nda Izekiyl ... 40:3. † 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyl ... 44:9. * 22:1 Gray nda Izekiyl ... 47:1, Zakari 14:8.

vla hafu, ta wudaku manda dala-gar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak*,² ta mbada ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanpədə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani.³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ɲa Zwanja Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ɲa tsəlɔay kwalvahani ta tsəlɔu ɲani.⁴ Dza'a nghanɲgha hən ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizlbizla kuma tan guli.⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəltə a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən ɲa gay tan ta mgham ha ɲa kdekedzen.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kah-wathwata na gwada na, gwada ɲa fafta ghən tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valanɲta Sulkumani ta la anabi ta ghunafta duhwalhani ɲa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a mag-aku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghənə gwal ta ɲanata tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanɲta nda sləmənə da, ka nghanɲta yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda snanɲta da ka nghanɲta yu, ka zləmbatə yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ɲa da ya, ka tsəlɔu ɲani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatə gwada ma na defteri na, ɲa Lazglafta tsəlɔa ka ta tsəlɔu,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghata lwa

Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik.¹¹ Ka ghwadaka skwi kuman mndu ta magay ya, kdayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi ɲa mbiday nda mbida kuman mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku tdukwa kuman mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuɔa ya, ka kda tsi ta nzakwani nda ghuɔa‡,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ɲa vlanɲta inda mndu tafta slnani maga tsi.¹³ I'i zraftani, i'i kdavaktani. I'inahani, i'ikwanahani. I'i tanɲani, i'i kdavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghənə gwal ta ghuɔaptə lguta tan. Hahən gwal dza'a mutsaftə laviɲta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya.¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəɔaku, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta pslatə mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdəgana tsakalawi, ta tsakalay hən guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftə duhwala da ɲa mnananɲta tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka hən.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanɲta ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanɲla lu ka mbalay*.

Dzatə ghənəni

¹⁸ Ka yu ta mnananɲta dər wati ma mndu ya ta snanɲta na tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya danwaha vindam lu ma na defteri na.¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha

† 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17. ‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1.

ma na defteri† ta nzakway ka ts-ghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuŋa ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰ Ka na mndu ta nghantá na skwiha na ta mnay ná, «Ani, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu†!

²¹ Ka nza zďakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

† **22:20** Gray nda 1 La Kwarent 16:22.